NIELS JUEL-BROCKDORFF

SPREDTE ERINDRINGER GENNEM 80 AAR

MUNKSGAARD

SPREDTE ERINDRINGER
gennem 80 Aar

Min kære Erik.

Her har du et Uddrag af din Fars foreløbige og lange Livsløb. – Du vil heraf se, at jeg gennem alle disse Aar har oplevet ikke saa lidt. – Jeg har opholdt mig ret udførligt ved mine Barndomserindringer, da disse paa ganske naturlig Maade staar som det oprindelige og faste Midtpunkt og vel for de fleste af os som det selvfølgelige. – Og efterhaanden som du kommer frem i Læsningen, vil du fornemme, at jeg havde en meget lykkelig Barndom, takket være Forældrene og den store Barneflok, – og vel tildels ogsaa, fordi Hjemmets Beliggenhed paa Landet, omgivet af Saltvand og herlige Bøgeskove og i de smukkeste Omgivelser dannede den ideelle Ramme om Herregaardslivet paa de Tider.

Og gennem mine Beskrivelser af de forskellige Personligheder paa Gaarden kan du nok selv følge med i hele Atmosfæren, da du jo selv som Dreng sammen med din Mor tilbragte saa mange hyggelige Feriedage paa Taasinge og lærte saa mange af Slottets tidligere Typer at kende, for det var virkelige Typer, som skulde ses just i disse Omgivelser. –

Jeg havde egentlig ikke tænkt mig at ville skrive mine Erindringer, men da jeg nu er arbejdsløs og har god Tid, kan det maaske alligevel være af Interesse for dig at faa et lille Indblik i, hvad Livet har givet mig. – Og da de ikke skal udkomme som Allemandslekture, er det mindre væsentligt med Stilen og Lyriken. –

Sommeren 1960.

NIELS JUEL-BROCKDORFF

Spredte Erindringer gennem 80 Aar

MUNKSGAARD

Copyright 1960 by MUNKSGAARD, Copenhagen, Denmark.
Printed in Denmark.
nyt uforandret optryk 1961
ATELIER ELEKTRA
KØBENHAVN

Barndomsaarene Paa Slottet 9
Paa Skolebænk i København 55
Til Søs Som Frivillig Lærling i Marinen 60
Kadettiden 77
Officersaarene 116
I Koffardifart og Landtjeneste Under Ø.K.'s Flag ... 183
Tilbage Til Marinen Under 2' Verdenskrig 242
Afsked Fra Marinen – Andet Arbejde 246
Oversøiske Rejser Som Passiv Tilskuer 262
Status 270

BARNDOMSAARENE PAA SLOTTET

Fredag den 19. Juli 1878 kom jeg til Verden paa Herregaarden *Hollufgaard* – Fraugde Sogn paa Fyen – Aasum Herred – Odense Amt. Mine Forældre var Lensbaron, Hofjægermester *Carl Frederik Sophus Wilhelm Iuel-Brockdorff* og Hustru Baronesse *Julie Sophie Thora Anna Caroline Reedtz-Thott,* født paa *Gaunø* Slot nær Næstved.

Slægten hed oprindelig Iuel og gaar tilbage til ca. 1350 – men fra 1812 gaar Grenen over til at hedde *Iuel-Brockdorff,* idet *Carl Iuel* ved sit Ægteskab med Baronesse *Stieglitz-Brockdorff* til Baroniet *Schelenborg* dette Aar blev ophøjet i den friherrelige Stand, med Navnet Baron *Iuel-Brockdorff.*

Vi var 9 Børn, hvoraf de seks første blev født paa *Ølstedgaard,* hvor Far var Forpagter under Grevskabet *Arreskov,* og de tre yngste paa *Hollufgaard,* og jeg var den yngste.

I Aaret 1874 flyttede mine Forældre fra *Ølstedgaard* til *Hollufgaard* og i Aaret 1879 derfra til *Valdemars Slot* paa Taasinge.

Hele min Barndom tilbragte jeg her, men da Taget i Foraaret 1880 skulde undergaa en større Reparation, udbrød der Ildebrand i Tagkonstruktionen, hvorfor vi under Udbedringen heraf maatte flytte til Enkesædet *„Generalindehuset",* beliggende ikke langt fra Slottet paa Vejen hen til den nærliggende *„Nørreskov".*

Paa Slottet havde vi Huslærerinder til Søstrene og Huslærere til os Drenge, men det var Lærerinderne, der først fæstnede sig i min Erindring – den første var en Frk. *Meyer* fra Tyskland, der med sin fremmede Accent og

myndige Ansigtsudtryk forlenede hende med en vis arrogant Optræden. Hun var dygtig, men jeg kunde afgjort ikke lide hende. Saa gjorde de andre, Frk. *Bøving* og Frk. *Petersen,* et meget bedre Indtryk paa mig lille Knægt. –

Vore Huslærere var først den rare *Troensegaard* fra Troense, og senere Sønderjyden *Søndergaard.* Han blev en god Ven af Huset og aftjente senere sin Værnepligt sammen med min ældste Broder *Fritz* som Dragon i Odense. – Han udvandrede senere til Sydafrika, og efter Fars Død i 1900 korresponderede han og Mor gennem mange Aar, indtil han døde i Udlændigheden.

Og hvorfor blev jeg saa Sømand? – Jo, allerede i mine unge Drengeaar fik jeg Fornemmelsen af, at Livet til Søs maatte have noget særligt over sig, men hvad dette særlige egentlig var, kan jeg den Dag idag ikke rigtigt definere. – Men nede ved Brohovedet for Enden af en ca. 100 Alen lang Mole – altsaa i selve *Lunkebugten* – kom der ikke saa faa Galeaser – de kunde laste ca. 120 Tons – for at hente Kornlaster efter Høsten samt Træstammer, der var solgte paa Skovauktionerne paa Øen, og Far havde da ogsaa selv en saadan lille Skude ved Navn *Thor* og var saaledes Reder i det lille Format. Saa var det vel Synet af disse smaa Fartøjer med en Besætning paa to Mand og en Dreng, der satte min Fantasi paa Flugt. – Disse smaa Skibe var saa nydeligt malede, og Lugten af Tjære og Tovværk blandet op i hele „Lummeren" derombord virkede saa underligt dragende paa mit unge Sind. Der var jo saa fredeligt dernede paa Molen, og det faldt mig naturligvis ikke ind, at Livet ude i rum Sø langt borte fra Landets Kyster kunde være strængt i de haarde Storme, naar Søen gik højt. – Havde jeg anet dette, er det jo ingenlunde sikkert, at jeg saa havde tænkt, at der kunne ligge Æventyr i Livet til Søs. Men saa snart jeg ikke var i Skolestuen, var

jeg altid at finde ombord i disse Fartøjer – jeg kunde lide hele Atmosfæren derombord, og jeg tog ofte min Mad, som blev smurt af vor fortræffelige Husholderske Frk. *Maren Jensen,* med ombord og spiste sammen med Folkene, og de var altid saa rare mod Lehnsbaronens søde lille Dreng. Og maaske har den Omstændighed, at jeg nedstammer i lige Linje fra Søhelten *Niels Iuel,* ogsaa kaldt paa mig. – Han var min 5 × Tipoldefar, og jeg hørte naturligvis saa meget i Skolen om Sejren i *Køge Bugt* d. 1. Juli 1677, og at han for sine Prisepenge ved Erobringen af Fjendens Skibe havde købt Kronens Part af Øen Taasinge og saaledes havde færdedes her i vort nedarvede Hjem. – Vi Børn beundrede jo hans gamle Efterladenskaber her paa Slottet, bl. a. Guldmedaillen, der blev slaaet til hans Ære – hans kinesiske Barberfad – de store Søstøvler – Søuhret – Skibskisten – Skibsapotheket og ikke mindst det store Maleri med Gengivelse af det navnkundige Søslag.

Det var meget faa af Slægten, der før var gaaet til Søs, den sidste var *Iens Iuel,* der for 150 Aar siden blev Søkadet, saa det var jo paa Tide, at Slægten fornyede sig indenfor Orlogsmarinen.

Og hvad der jo ogsaa gjorde stort Indtryk paa den lille Dreng, var Synet af Marinens Skoleskib for Underofficersskolen, Briggen *Ørnen,* som hver Sommer tilbragte tre Uger i Farvandene ved *Lunkebugten* og som Regel hver Eftermiddag gik til Ankers udfor Troense. Briggen var jo ikke noget stort Skib, men i mine Øjne var det alligevel mægtigt, og da der tilmed var Kanoner ombord, og hele Besætningen var i de pyntelige Marineuniformer med Officerernes Guldsnore og Guldknapper, ja, saa var det jo ikke saa underligt, at alt dette kunde jeg ikke staa for. Om Aftenen efter Middag bad vi Børn altid Far, om vi ikke nok måtte køre ned til Troense og se Skibets Exersits, naar

Flaget ved Solnedgang skulde hales ned. – For samtidig med dette skulde Bramræerne „kajes" og Bramstængerne „stryges", og dette foregik med stor Præcision samtidig med, at de to Skildvagter i Falderebene affyrede et Skud med deres Karabiner.

Naar Briggen ankom paa det aarlige Besøg, blev det til Velkomst saluteret fra Slottet. Vi havde nogle gamle Broncekanoner fra *Niels Iuels Tid,* og disse blev saa transporteret fra Flisesalen paa Slottet og anbragt paa Volden udfor Thepavillonen; saa kom vor fortræffelige Smed *Jensen* med sit gloende Jærn og affyrede – saa vidt jeg husker – ni Skud, og denne Salut blev saa besvaret fra Skibet. Under Opholdet ved Troense kom vi ofte ombord til Selskaber med Dans, og vi blev saa ude ved Molen afhentet af Skibets Robaade med en Befalingsmand siddende agter henne i „Skarpen". Jeg husker, at det altid imponerede mig, naar der, lige inden vi kom til Skibssiden, blev kommanderet „Læg ind for" – paa denne Kommando rejste de to forreste Roere (en paa hver Side) Aarerne op, klaskede Aarebladene sammen med et Knald og lagde dem ned midtskibs mellem de øvrige Roere, hvorpaa disse to skulde sidde med Armene overkors; de øvrige fortsatte Roningen, indtil der blev kommanderet „Vel roet", og der lagdes til ved Falderebet.

Og med Begejstring overværede vi ogsaa fra Land de store Rejsningsøvelser, naar Bramræer og Stænger blev firet til Dæks – ligeledes blev Mærseræer og Stænger taget til Dæks og op igen. Der var en saadan Præcision over disse Øvelser, som imponerede os, inkluderet alle Badegæsterne i Troense, og dem var der mange af.

Officererne fra Briggen kom naturligvis ofte til Middag paa Slottet, og Dansen gik til Briggens lille Orkester eller til Orkesteret fra Vester Skerninge, et Stykke Vest for Svendborg. Vi dansede saa i den „gule Stue", og det var

muntre Aftener med Skæmt og Historier fra Officererne. – Jo, det var glade Drengeaar, saa det kunde forslaa noget.

Blandt de mange Badegæster i Troense, hvoraf adskillige kom igen Aar efter Aar, husker jeg Skuespiller *Dorph-Petersen* fra Folketeatret med Frue og to nydelige Døtre – den ene, *Bodil,* blev senere gift med Arkitekt *Tvede,* og *Margrethe,* der blev gift med Forfatteren *L. C. Nielsen.* Familien var meget Tennis-interesseret, og der blev spillet meget med dem, først paa Græsplænen i Parken Nord for Slottet, senere paa Plænen bag Slottet udfor Kirken. Og saa var der ogsaa *Carl Price* med Frue og den nydelige Datter *Ellen,* den senere saa bekendte Balletdanserinde ved det kongelige Teater – samt Redaktør *Damkjær* fra „Ølandenes Dagblad" i Rudkøbing med Frue og to Døtre, hvoraf den ældste, *Ellen,* blev gift i Sverige med en Hr. *Dickson* fra Gøteborg, og mange Aar senere blev den yngste, *Inga,* ogsaa gift i Sverige med *Dickson's* Broder. – Og saa var der Familien *Reedtz-Thott* fra Biskorpstorp (Broder til Mor) med hele syv Børn – samt Baron *Schaffalitzky de Muckadell* (Kaptajn i Hæren), med hvis Søn *Caj* jeg blev god Ven og senere fulgtes ad som Kadet og Søofficer. Vi to sang begejstrede Sangen med Omkvædet „Vort Fødeland var altid rigt paa raske Orlogshelte", – jo, vi skulde nok følge efter som Søhelte, svor vi.

Blandt Briggens Officerer husker jeg herlige Typer som Cheferne, Kaptajnerne *Gad – Fugl – Bardenfleth,* samt Løjtnanterne *Hammer-Poulsen – Cold – Wessel – Jungersen – Jensen – Rørbye – Bruun.* Og saa var der den rare Læge, *Hornemann,* med den meget lange Næse. Han tog sig altid saa godt af os Børn – og det gjorde forresten ogsaa Intendanterne *Jespersen* og *Hansen,* den sidste blev senere Kordegn ved Holmens Kirke i København.

En anden stor Oplevelse for os Børn om Sommeren

var, naar vi skulde til Cirkus i Svendborg, hvor Direktøren, Baron *Knuth,* iført Kjole og hvidt og høj Silkehat, svingede sin store Pisk, naar han i Manegen fremførte sine smukke og veldresserede Heste, som Far var meget interesseret i. – Det foregik i et Telt, og Duften af Savsmuldet iblandet lidt Garvesyre samt Hestepærerne fra Stalden gav Rummet en egen festlig Charme.

Herremændene havde paa de Tider ofte flere Ejendomme, og for Far's Vedkommende besad han foruden Stamhuset *Taasinge* (Thorseng) ogsaa Baroniet *Schelenborg* – paa Fyen – samt Gaardene *Hollufgaard, Hindemae* og *Stenagergaard,* alle paa Fyen. – Alene paa Taasinge var der 8600 Tdr. Land Ager og Eng samt 1730 Tdr. Land Skov. – Til Hovedgaarden *Valdemars Slot* hørte der 800 Tdr. Land Ager, og Resten var „Fæstejord", som Bønderne drev, og disse „Fæstebønder", som de kaldtes paa den Tid, betalte til Far en vis Pengeafgift, hvoraf Halvdelen betaltes ved Paasketid og Halvdelen ved „Mikeli" (29/9), og dertil kom Leverance af Korn – Lam – Gæs – Høns og Æg, der skulde leveres paa Slottet Mortensdag. Denne Dag imødesaa vi Børn med stor Interesse, for det første var det jo meget interessant med alle disse Dyr, der brægede og skræppede i een Uendelighed og satte Gaarden paa den anden Ende, men ogsaa fordi Far forinden havde talt om, at den og den Bonde kunde nok ikke betale, hvad han skulde. Saa plejede Mor at lade et Ord falde om, at det gjorde vel heller ikke saa meget, hvis han ikke kunde betale, hvad han skulde, og saa plejede Far ogsaa at behandle ham pænt. – I det hele taget husker jeg, at der bestod det allerbedste Forhold mellem mine Forældre og Bønderne, og det var vist yderst sjældent, at Far lod Sagerne gaa til Retten – han foretrak at ordne det paa egen Haand og i Mindelighed – og det stod begge Parter sig nok bedst ved.

Og saa var der Besiddelserne paa Fyen, som udgjorde ca. 2555 Tdr. Land Ager og 265 Tdr. Land Skov. – Hele Besiddelsen under min Far var saaledes 13.150 Tdr. Land Ager og Skov – og selv drev han 3353 Tdr. Land Ager samt 1995 Tdr. Land Skov.

Ejendommeligt nok var der paa Taasinge en Møller, der for sig selv ejede en lille Parcel paa ca. 7 Skæpper Land, og naar han fra Øens højeste Punkt, „Bregninge", hvorfra man i klart Vejr kunde se 53 Kirker, viste Turister rundt, plejede han at sige: „Ja, mig og Baronen vi ejer hele Øen". – Det taasingske Maal lyder saa mærkeligt og syngende, og naar Mølleren udtalte disse lakoniske Ord, saa lød det: „Ja, a, a, de e mej aa barøvni, der ejer hele Øen".

Og Folkeholdet var jo stort dengang – paa *Valdemars Slot* havde vi saaledes to Tjenere, to Kuske, en Husholderske samt to/tre Elever i Køkkenet, og disse sidste maatte forøvrigt betale for Ophold og Lærdom, en Oldfrue, en Kammerjomfru (til Hjælp til Mors Paaklædning) og tre Stuepiger. Vore to Tjenere var *Peter Mortensen* og *Johan Gustavson,* (han blev senere Brovagt ved Troense, da Broen til Sundbaadene blev anlagt) og senere Vognmand i Troense.

Herskabskuskene var *Peter Mølgaard* og *Anders Petersen.* – *Peter* var en flot Fyr, rigtig Typen paa en Herskabskusk og med et stort rødt Fuldskæg, hvis Spidser i Blæst fløj helt bagud forbi Kinderne. Naar de var i Gala, bar de høj Silkehat med Kokarde paa Siden (vort Vaabens blaa og gule Farver), eenradet mørkeblaa Frakke med Sølvknapper med vort Vaaben i, samt lysebrune Ridebenklæder og lange Støvler med høje brune Manchetter foroven – det var et flot Syn, naar vi kom kørende med fire Heste og to Kuske paa Bukken. Den, der havde Tøjlerne, sad paa en haard Skraapude, saa han ragede lidt højere op. – Herskabsstal-

den med Kørehestene laa som den nordligste Længe i Gaarden, og Arbejdsstalden som den sydligste. – Foruden de rigtige Køreheste havde vi ogsaa Væddeløbsheste, da Far var meget interesseret i denne Sport, men selv red han dog ikke Væddeløb. – I Aaret 1881 vandt han med *Cæsar* det nordtyske Derby i Hamburg, og med *Memnon* vandt han ogsaa et stort tysk Løb. Pragtfulde store Sølvkander med Laag og Hank fik han i Præmier.

Til Tider havde vi tre til fire Spand Køreheste, og i Arbejdsstalden var der op til 11 Spand.

Naar Forældrene skulde ud til Middage paa de forskellige Herregaarde paa Fyen, som jo alle laa i lange Afstande fra Taasinge, kørtes der altid med fire Heste, og paa Halvvejen til Stedet „bedede" man, saa der var Muleposer med til Hestene. – Vi spiste Frokost Kl. 11½, og kort efter maatte Forældrene klæde sig om til Middagen, og da denne som Regel blev indtaget Kl. 6, maatte man tidligt afsted hjemmefra – saa det blev sent, inden de var hjemme igen, men det generede ikke i de Dage. Og saa var som Regel en Tjener med paa Bukken til Hjælp ved Opvartningen, og det var Ture til f. Eks. *Hvedholm – Ravnholt – Arreskov – Egeskov – Brahetrolleborg – Hverringe – Hvidkilde – Brahesborg – Wedellsborg – Mullerup – Holckenhavn – Keirup* (her boede Far's yngre Søster Augusta, der var gift med Proprietær *Teisen).*

Naar vore Tjenere skulde i Stadsen, var Paaklædningen: Mørkeblaa Kjole med Sølvknapper – blaa- og gulstribet Vest – Knæbukser af blaat Fløjl, lysebrune Gamacher samt sorte Sko med Spænder – meget fint og klædeligt.

Af andre tjenende Aander paa Gaarden husker jeg bl. a. Forvalter *Bendstrup,* der senere blev gift med Frk. *Kindberg* (Elev i Køkkenet), og der var ogsaa ansat en Ladefoged (Forvalterens Næstkommanderende), og blandt Karlene var der en Polak ved Navn *Stiskola,* der engang

havde forsøgt Selvmord ved at skyde sig i Panden. Forsøget var mislykkedes, men i Panden bar han tydeligt Mærke deraf, da Krudtslammet havde efterladt en stor blaa Plet, og vi Børn syntes, at det saa saa uhyggeligt ud, men vi kunde naturligvis ikke lade være med at stirre paa det, selv om vi havde faaet strænge Paalæg om ikke at gøre det. – Og saa var der Godsforvalter *Petersen,* en pudsig Herre, meget hyggelig, og en stor Jæger, der altid var med paa Klapjagterne – og Skovrider *Nielsen* (kaldet *Pan),* som ved Middagene efter Jagten, naar Stegen var indtaget, oplæste Jagtresultatet, hvem af Deltagerne der havde skudt de forskellige Stykker Vildt, samt hvor mange Skud, der var faldet. – Paa Godskontoret var der en ældre Skriver *Larsen,* en Original af Rang, iøvrigt en typisk og støvet Skriver i et Arkiv, som havde hans hele Interesse og Omsorg. – Han vandrede hver Dag hjem i Frokostpausen, og traf det sig i Regnvejr, beskyttede han sig altid med Kontorets Haandklæde, da den opslaaede Paraply ikke var Garanti nok imod enkelte Draaber paa hans Ærmer. – Jo, det var en original Herre, men naturligvis helt uundværlig saadan et Sted.

Og saa var der den meget dygtige Smed *Jensen,* der lavede alle mulige Smedearbejder ved Avlsredskaberne, og først og fremmest beslog Hestene med den største Færdighed. – Far var meget stolt af denne *Jensen,* og ofte blev han da ogsaa udlaant til de fynske Herregaarde, da ingen andre som han kunde beslaa Heste og med en enestaaende Fart paa. Under sit Arbejde skraaede han altid og spyttede ustandseligt. – Spyttet lugtede saa herligt af Svedsker, og dette animerede mig til ogsaa at skulle skraa, men da jeg under det første Forsøg fik en infam Kvalme, blev det ogsaa det sidste – uha-uha. Jeg overværede altid med stor Interesse, naar Smeden lavede Jernringene til Arbejdsvognenes Hjul, det var saa spændende, naar Ringene i gloende

Stand fra Essen blev lagt om Hjulene, som var blevet lavet af Hjulmanden, som blandt andet ogsaa lavede Smørdritlerne, da vi i Mejeriet selv kernede Mælken fra de ca. 130 Køer.

Mejeribestyreren, *Hans Mortensen,* regerede nede i Kostalden og i Mejeriet samt i Bryggerset, der begge laa i Slottets sydlige Ende, lidt under Jordniveauet. – Han saa ud til at være luddoven med sin langsomme Gang og ludende Holdning, men travlt havde han, og han overkom alligevel ikke saa lidt endda. – Han besørgede ogsaa Slagtning baade af Køer og Svin, og naar en Ko skulde slagtes, var det altid Godsforvalteren, der i Vognporten ud for Arbejdsvognene med sin Bøsse skød Koen med et Skud i Panden, hvorpaa *Mortensen* straks overskar Halsen. Til Hjælp ved den senere Partering havde han Slagter *Frandsen* oppe i Troense, og Mor var ogsaa med i Foretagendet – hun havde, som Skik var dengang, inden sit Bryllup faaet grundig Undervisning i Husholdning, og herunder Slagtning og den rette Partering af Kødet.

Jeg husker ogsaa, naar Far og Mor omhyggeligt plejede Lagringen af de store Oste med Kommen i, og da Folkeholdet jo var stort paa Gaarden, var det store Oste, der skulde til for at dække Forbruget. Det saakaldte Landøl bryggede vi selv i Bryggerset, og Humlen, der blev puttet i Øllet, gav en herlig Duft i Bryggerset. Det skulde derefter staa en vis Tid i store Kar, inden det blev hældt paa Fade og derfra over i „Lejlen", en Dunk af Træ, som Arbejderen fik med i Marken til at drikke af, og i den Anledning var Dunken forsynet med to Huller (henholdsvis Drikke og Luft) og dertil hørende Tol. Det optog os ogsaa altid ,naar der skulde slagtes Grise. Dyrenes Hylen og Skrigen lokkede os straks til, og med Spænding overværede vi, naar *Mortensen* stak Kniven ned i Halsen paa Dyret – dette skulde gøres med en vis Præcision, da Kni-

ven ikke maatte ramme Hjertet, for saa vilde Blodet ikke løbe, som det skulde. – Under Tapningen blev Blodet blandet med Gryn og derpaa stoppet i Tarmene, efter at disse var blevet omhyggeligt rensede. – Sorte Pølser var vor Livret, og vi fik dem serveret enten i Pølseform med Æblemos eller som Skiver ristet lidt paa Panden og med Sirup til.

Vi fik i det hele taget en herlig Bespisning, jævn og meget veltillavet, og der var ikke megen Tale om at være kræsen. Jeg kunde nu ikke fordrage „gule Ærter", men jeg blev saa eftertrykkeligt kureret herfor ved at blive stillet ind mellem Spisestuens dobbelte Døre, hvor jeg maatte staa, indtil jeg havde fortrudt og kunde fortsætte. – Een Ret blev jeg dog skaanet for – „Finker" – jeg husker ikke, hvad de var lavet af, vistnok af nogle Indvolde, men det var en modbydelig Ret i alle Fald. – Og saa var der „Fløjlsgrød", det var heller ikke min Livret, men den gled dog ned, medens al anden Mælkemad var velkommen. – Retter som „tyske Klumper", „Kæltringemad" (Røræg med Flæskestumper) og søde Supper var Ønskeretter, og Frk. *Jensen's* Morgenbrød om Søndagen, „Bakkelser" og „Snegle" med Sukker, Kanel og Rosiner, glemmer man aldrig.

En enkelt Gang fik vi Vildsvinesteg. Dyret stammede fra *Ravnsholt* paa Fyen, det eneste Gods i Landet, hvor dette Vildt fandtes.

Ved den Lejlighed blev Hovedet serveret for sig paa et stort Fad, og i Munden havde Svinet saa en Citron, og det saa festligt ud, men jeg kunde nu ikke lide Kødet, det havde en ram Smag til Trods for, at det havde ligget i Rødvin en hel Uge forinden.

Vi Børn var naturligvis Køkkenskrivere i den store Stil, og vi yndede at stikke Næsen i Fadeburet, hvor der lugtede saa rart af alle de lækre Krydderier, som Svedsker – Rosiner – Kardemomme – Puddersukker – Kanel, og hvad

det nu hed altsammen. – Ofte sneg jeg mig ind her og tog en Haandfuld Sukker, indtil jeg en Dag ved denne Lejlighed fik et Par væmmelige Bremser i Haanden sammen med Sukkeret, saa jeg fik Lysten styret for nogen Tid, da disse Insekter stak mig nederdrægtigt.

I Køkkenet fik jeg Lov til at hjælpe med Tillavningen af Sennepssaucen, naar vi skulde have Torsk, herlige store Kabliauer nede fra Færgestedet *Vindeby,* hvor Strømmen løber kraftigt. Jeg blev saa anbragt paa en Stol med et stort Lerfad i Skødet, Sennepskornene blev hældt ned i Fadet, og med en stor Jernkugle svingede jeg saa Fadet rundt i en rullende Bevægelse, saa Kornene tilsat lidt Vand blev knuste, og saa havde man Saucen, som var fin – og naar Dejgen til Franskbrødene var lagt til Rette, var det mit Job med Kagerullen at rulle den i Form og saa med en Kniv at ridse tre Streger ovenpaa, og med en Fjer smurte jeg tilsidst en udrørt Æggeblomme over det hele, inden Brødet blev sat i Ovnen.

Oppe i Huset regerede Oldfruen, og jeg husker her bedst Frk. *Poulsen,* en myndig og dygtig Dame, der satte Stuepigerne i Trit med Arbejdet, og hvad der hørte til Sengetøjet, havde hun Tilsynet med. Naar alt Sengetøjet med Dyner, Madrasser, Puder m. m. om Foraaret og Efteraaret rigtig skulde luftes, foregik det nede i Gaarden udfor Slottet, og saa havde hun mægtig travlt og kommanderede som en Sergent, men hun fik Gang i det. – Træbukke med Lægter paa blev stillet op, Sagerne lagt derpaa, og saa gik det med Bankning og Børstning, og Frk. *Poulsen* holdt et vagtsomt Øje med Arbejdet.

Mors Kammerjomfru, Frk. *Sørensen,* hjalp Mor med Paaklædningen – ikke fordi hun ikke selv kunde klæde sig paa – men paa de Tider maatte en veritabel Slotsfrue med Respekt for sig selv have et saadant Væsen til sin Disposition. – Naar Mor skulde klædes paa til Selskab,

saa man Frk. *Sørensen* staa bag ved Mors Stol ved det fine Toiletbord for at hjælpe til med Anbringelse af de saakaldte „Valke" i Haaret, (de var lavet af Eens egne afredte Haar), og løse Fletninger – ogsaa af egne Haar – disse Tingester skulde fylde op i Frisuren, som dengang var af store Dimensioner, men de var meget flotte, og jeg husker ogsaa, naar „Tornuren" skulde anbringes, inden Kjolen blev taget paa. Naturligvis var Damernes „Numser" paa den Tid ikke mindre end nu til Dags, men Kjolen skulde nu stritte lidt ud bagtil paa de Tider. Jo, Frk. *Sørensen* var meget habil og dertil en sød og dydig Frøken. En Aften mente Far, at hun havde været for længe om Arbejdet, og syntes, at hun skulde gaa i Seng og sove, hvorpaa han sagde til hende: „Saa, Frk. *Sørensen,* nu skal De gaa i Seng – læg Dem nu i Morfeus' Arme og sov godt". – Hun saa lidt tvivlraadig paa ham og udbrød saa: „Næh, je skatte ligge i Noens Arme".

Naa, og saa var der jo ogsaa Hønsekonen *Kathrine,* ogsaa kaldet *Stine,* der altid havde saa travlt med Hønsene, Kalkunerne og Ænderne ude i den store Dam i Gaardspladsen. – Dyrene kunde jo nok skræppe op, men det var intet mod, hvad *Stine* kunde præstere – hun gav af sig af fuld Hals, naar Fodringstiden nærmede sig, og hvem af Dyrene hun lignede mest, ved jeg ikke, men hun saa helt aparte ud i de værste Klude. – Men naar Far viste sig i Hønsegaarden, tav hun bumstille, for hun havde stor Respekt for Far, og den stod præget i hendes Ansigt. – Hun var naturligvis altid med, naar Far kom derned for at slagte. – Med en lille Økse kappede han med et fiskt lille Hug Hovedet af, kastede det paa Jorden og stoppede Dyret ned i en stor Tønde med varmt Vand, for saa var Fjerene lettere at pille af. Far havde en Teori om, at naar det kneb med at faa Kalkunæg, saa skulde det hjælpe med at give Hanerne en Snaps, dette skulde sætte dem i bedre Humør, og Resultatet

blive bedre. – Naar Far underrettede *Stine* om dette Middel, var hun lige ved at omkomme af Latter.

Og ikke at forglemme gamle *Bløes* – Materialforvalteren. – Han regerede i den lange Materialbygning skraas overfor Smedjen. – Her uddelte han hver Lørdag til de forskellige Folk Forbrugsgenstande til den kommende Uge, saasom: Reb til Hesteskaglerne – Bindegarn til Kornnegene – Søm – Sandpapir – Pudsegrejer, bl. a. Treppelse og Wienerkalk – Skovle og Spader – Petroleum – Tran til Staldenes Lamper, der altid om Vinteren brændte om Natten. – Tvist – Kæder for Hesteseletøjets Fastgørelse til Vognstangen, og vi kunde saa godt lide Lugten af alt dette mangeartede Grej, som han havde derinde. – Og da der baade var Smedje og Tømmermandsværksted paa Gaarden, var der rigelig Brug for et saadant Udleveringssted. – Han var en martialsk ældre Herre, havde været Underofficer i Garden, og havde ofte i sin Tid medvirket som Artist ved det kongelige Teater i København, og fra denne Tjeneste havde han to nydelige Forladepistoler, som jeg forgabede mig i, og som han forærede mig.

Og vor herlige Berider *Kruse* (kaldet Berejter), der havde med Herskabshestene at gøre og skulde „ride dem til". Han havde været Underofficer ved Dragonerne, hvorfra Far kendte ham, da de begge havde deltaget i Krigen 1864, Far som Ordonnansofficer hos Ryttergeneralen *Hegermann-Lindencrone*. *Kruse* havde under krigen udmærket sig under en Episode ved *Højen Kro* i Sønderjylland, hvor han havde taget en østrigsk Officer samt nogle Menige til Fange. – Vi Børn lyttede spændt, naar han fortalte herom, og saa fremviste han med Stolthed en flot Merskumspibe med Sølvbeslag, som den østrigske Officer havde skænket ham til Minde om Dagen. – Han var født i Holsten og talte altid noget gebrokkent, og ogsaa dette satte sit Præg paa ham.

Han var vor Lærer i Gymnastik. Undervisningen foregik nede i Thepavillonen – det var fritstaaende Øvelser – Øvelser paa Hest – og med Haandvægte, og jeg husker tydeligt Øvelserne i Snorspringning, som bestod i at skulle springe over en Snor, som han svingede i en Rundkreds, og denne Snor var i Enden forsynet med en Sandpose, som var meget generende, hvis vi ikke i rette Tid kom over den i et lodret Spring. Og han gav os ogsaa Undervisning i Ridning, og det var navnlig mine Søstre, som det morede ham meget at give Timer. De var meget interesserede i Faget, og dengang red Damerne altid paa den gammeldags Maner med begge Benene paa venstre Side af Hesten, og jeg ser for mig, naar *Kruse* svingede Pisken med den lange Snert, som han med Vilje lod ramme Hesten paa Koden lige over Hoven – det gjorde, at Hesten blev irriteret og hævnede sig ved at smide Rytterskeu af, og der laa hun med sin lange og folderige Kjole og havde svært ved at komme paa Benene igen. – Jeg forsøgte mig ogsaa i Kunsten, men uden videre Held, det laa vist ikke for mig, og det morede mig i hvert Fald ikke det bitterste.

Jeg skal heller ikke glemme vor fortræffelige Slotsgartner *Orup* – han hørte ogsaa til de stabile Funktionærer, og Arbejdet i Haven var meget varieret, idet der baade skulde passes paa Frugttræerne – Æbler – Pærer – Kirsebær og Stikkelsbær, Jordbær og Hindbærbuskene krævede ogsaa Arbejde. – Køkkenhaven var ret stor, saa han maatte altid have et Par Elever, som ogsaa skulde passe Parken med de mange Anlæg, og paa de Tider var der rigeligt med Gange mellem Græsplænerne, og Anlæget af smukke Bede var paa Mode, saa der var godt med Arbejde.

De største Dage for *Orup* indtraf, naar vi skulde have saa store Selskaber, at vi maatte spise i den store Spisestue, eller rettere Sal, for det var virkelig en Sal, der gjorde sig, naar den var klædt paa til Fest. – Den var kvadratisk, højt

til Loftet, Frisen foroven holdt i Guld og sort, staaende godt til Gyldenlæderstapetet, og Stolene betrukket med tilsvarende Stof, der var sømmet fast med Datidens Søm forsynet med store Messinghoveder. – Ved det store faststaaende runde Bord kunde vi sidde 26. Det var saa stort, at Gartneren med sine Hjælpere maatte op paa det og kravle ind for at dekorere det, men da udfoldede *Orup* sig med sin gode Smag for de skønne Blomsters Sammensætning, og først saa kunde Mor med sine Adjudanter komme til at dække med sit Udstyrs smukke Damaskesduge med *Gauno* Slot indvævet. Naar Far saa havde inspiceret og godkendt det hele, kunde Slaget gaa sin Gang. – Gæsterne arriverede saa i fineste Skrud, alle stod vi afventende *Mortensen's* Tilsynekomst i Døren med: „Der er rettet an". – Herrerne iført Kjole og hvidt bukkede for deres Damer, og med disse i Pudset med Valke, Tornyrer og 17-Knaps Handsker paa tren man ind – og intet Under, at de alle et Øjeblik følte sig lidt imponeret af den Festivitas, der straks laa i Luften, for det var skam et Syn saa smukt – de skønne duftende Blomster, de mange levende Lys i Krone og sølverne Kandelabre i Rundkreds foran Kuverterne – tre Tjenere i Livré og en af Fars Skytter staaende bag hans Stol med Bandolér over Skulderen og med Hirschfängeren i venstre Side. –

Alt dette stemte til Fest og staar saa levende for mig i al Pragten, det var virkelig „standsmæssigt" – ja, maaske mere.

Begrebet „Butler" – som i England – var endnu ikke paa Mode, men det var heller ikke nødvendigt, da Skikken hjemme var den, at der foran hvert Par stod en Karaffel Rødvin – og *Mortensen* havde til Opgave at fylde op, naar en Karaffel var gaaet læns. –

Dengang var det god Tone, at Herrerne hilste paa hinanden i Rødvin, man nippede ikke, men drak ud, og saa

skulde der returneres og med samme Hjertelighed. Og de taalte det. –

Efter Middagen underholdt Damerne sig indbyrdes, medens Herrerne trak sig tilbage i Billard-Stuen med det yndede Spil „à la guerree" under Nydelse af smaa „avec'er" og Havanesere.

Ved Desserten fik vi Børn Lov at komme ind og her faa lidt Mad, men vi Drenge længtes blot efter det Øjeblik, da Maaltidet var Slut, saa vi kunde komme ind og sammen med Tjenerne drikke Sjatterne – men unge, som vi var, kunde vi naturligvis ikke hamle op med dem.

Jo, det var Herregaardsliv, og nu, da saa mange Aar er gaaet, er man taknemmelig over at have faaet ogsaa den Side af Livet oplevet, selv om det kun var som Barn.

Og vi havde et Faktotum som Vægteren *Poulsen* – en sjov lille Mandsling at skue. – Han var forsynet med et stort rødt og grimt Fuldskæg, væmmelig snavset, og med nogle mærkelig lange og tynde Fingre, hvorpaa der sad lange spidse Negle, kort sagt han saa ret ulækker ud. Tænder var der ikke mange af, og sine Vægtervers om Aftenen sang han med høj og smægtende Stemme, som var alt andet end melodisk.

Der var paa vor lille Ø Taasinge et ret stort Skovareal, ca. 1700 Tdr. Land, og da der lagdes megen Vægt paa Jagten – som paa alle øvrige Herregaarde – var det nødvendigt med mange Skovfogeder, og af den fandtes der: *Brolund* og *Jantzen* i Nørreskov ved Lunkebugten – *Illemann* i Vemmenæs Skov – *Larsen* i Horse Skov – *Petersen* i Bregninge Skov (nær ved Troense). – *Caspersen* i Stjovl og Vornæs Skove. – I Fasaneriet i Nørreskov havde vi *Rasmussen* med en mægtig Klumpnæse som en velvoksen Champignon, og holdt i røde-gule og blaa Farver tiltrak den alles Opmærksomhed. Og saa var der ogsaa gamle

Milius ved Indgangen til *Hestehaven*. Han passede den indhegnede Dyrehave i Nørreskov og haltede efter i sin Tid at være blevet ret maltrakteret af en uvan Kronhjort. – Efter Jagterne fik jeg Lov til at overvære, naar Raa- eller Daadyrene skulde „brækkes op", hvad der blev foretaget af en af Skovfogederne, eller som de ogsaa kaldtes „Skytter". Ved denne Lejlighed fik jeg at vide, hvorledes Dyret skulde skydes, for at Hjertet skulde rammes. Paa Jægersprog hedder Hjertet paa et Dyr „Bladet". Naar Dyret fik en „Bladkugle", gav det et Sæt i det, løb saa ca. 40 Alen og faldt død om. Da jeg første Gang skulde lære Jagtlivets Glæder at kende, var det sammen med Far, der først lærte mig at skyde en Hare, naar den ude paa Marken sad i sin Fold, og saa senere i Løb, og saa gik vi over til at øve mig paa en flyvende Fasan, og saa tilsidst paa Raadyrene. – Jeg havde egentlig temmelig let ved at lære det, men det blev Riffelskydning, der kom til at interesse mig mest, og jeg husker, at Far blev saa imponeret af min Færdighed, da vi en Morgen, kort inden jeg skulde møde som Lærling i Marinen, kørte ud i Vemmenæs Skov, hvor jeg nedlagde to Bukke med Bladkugler; den enes Opsats var særlig stærk og abnormt formet, saa Far ærgrede sig godt over, at det ikke var ham, der havde nedlagt den, og samme Dags Aften efter Middag kørte vi til Horse Skov, hvor jeg ogsaa fik to Bukke med fine Kugler. – Ved en enkelt Lejlighed fik jeg skudt en Daahjort (Halvskuffel) med Kugle og i fuldt Spring, saa jeg var meget stolt.

Og saa havde vi den aarlige Begivenhed, naar vi skulde paa Harejagt paa den lille Hjortø, en lille bitte Ø tæt ved Taasinge, ude ved Vornæs. – Vi blev færget over med en stor Pram, og saa gik det løs, for der var mange Harer. – Ved Siden af den lille Ø ligger Birkholm, hvor der heller ikke boede ret mange Mennesker, saa de to Øer havde

fælles Skolelærer, der skiftede med at undervise de to Steder.

Vi Børn var ogsaa meget interesserede i Bøsserne. – Vore Skytter havde de gammeldags saakaldte „Pindfejere", det var med Haner, der skulde spændes, inden man fyrede, og de kunde staa paa halv eller hel. Under Gang, naar der ikke skulde skydes, stillede man Hanerne paa halv, saa var de sikrede, Patronen havde en lille Pind, som ragede op over Løbet, naar Bøssen var lukket, og Pinden var i Forbindelse med Patronens Fænghætte, saa naar Hanen slog ned paa Pinden, gik Skuddet af. – Jagtherrerne – Gæsterne – var begyndt at anvende de saakaldte „Centralfejere", hvor der ingen Pind var i Patronen, og hvor Fænghætten sad i Patronens bagudvendende Centrum, og senere anvendtes kun de moderne saakaldte „hammerless", hvor der ingen Haner var, og Affyringsmekanismen ligger helt skjult og beskyttet. (Benævnelsen Fejer var jo frit oversat fra „Fire".)

Og vi var meget interesserede i Patronerne, der havde forskellige Farver, som brune – gule – blaa – røde – grønne. Efter Skuddet samlede vi dem op, for de skulde omlades og bruges igen, og vi Børn fik Lov til at lave dettee Stykke Arbejde. Først puttede vi et bestemt Maal sort Krudt i Bunden af Patronen, saa en Filtforladning, derpaa Haglene, og tilsidst Papforladning, og den sidste Behandling var at bukke Hylstrets yderste Ende sammen, saa det hele lukkede, at Haglene ikke kunde drysse ud. – Og hertil benyttede vi et lille dertil indrettet Apparat, som blev fastskruet paa et Bord, og saa kørte vi med et Haandtag rundt, medens Hylstrets aabne Ende blev klemt imod en Rulle. Det var et meget morsomt – og ansvarsfuldt – Arbejde.

Klapjagterne blev tilrettelagt af Far sammen med Skovrideren, og Jagten blev inddelt i „Saater" (visse Afsnit af Marker og Skov), og Skovrideren, *Pan,* „satte Herrerne

af" paa deres Poster, og nar alle var paa Plads, blæste han i sit lille Messinghorn et Signal, som angav, at nu kunde Klapperne begynde. „Saaten drives af", Klappernes Leder, en Skytte, kvitterede med et Hornsignal, og Kæden gik igang. – Saaten skulde helst lægges saaledes, at Vinden bar med Klapperne, saa Vildtet ikke fik „Færten af" Jægerne. Klapperkæden bestod baade af Voksne og unge Fyre, der fik fri fra Skole, og de fik ogsaa lidt Betaling for Arbejdet, som iøvrigt morede dem gevaldigt. I Forvejen havde Jægerne af Far faaet at vide, hvad Slags Vildt der maatte skydes, maaske kun Raabukke, men ikke Raaer – Fasanhaner, men ikke Høner o. s. v. – Klapperen betjente sig af et lille Træstykke forsynet med en Vippe, som klaprede mod en Plade, naar Manden med Haanden svingede Stykket frem og tilbage, og denne klaprende Lyd i Forbindelse med Klappernes March fremad fik Vildtet til at fare frem mod Jægerne.

Paa *Schelenborg* var der ogsaa god Jagt, navnlig Rævene kunde godt lide Granskovene der. Her var stationeret en Skytte *Knudsen,* en rigtig Type paa en Herregaardsskytte, – og naar han var iført sit Jægertøj i grønt, med en Fasanfjer i Hatten og med lange Støvler og sit lille Signalhorn over Skulderen sammen med Bøssen, saa han helt flot ud. Han havde en haard Stentorstemme, og en smukt farvet Næse bar tydeligt Præg af, at han kunde lide andet end rent Pligtarbejde.

Engang ved en Rævejagt paa *Schelenborg* var Godsforvalter *Petersen* med, men havde ikke Held med sig og fik ikke skudt noget, men saa om Aftenen vilde Far drive Gæk med ham, og under Middagen lod han en af de skudte Ræve lægge op i hans Seng, saa da *Petersen* skulde i Posen, fandt han en Ræv med Hovedet liggende op over Dynen – Tableau. – Det morede os andre meget – vistnok mere end ham.

Aarets Jagt-clou var, naar Far og min Søster *Julie* havde Fødselsdag, henholdsvis den 7. og 8. November. – Som Regel kom saa Gæsterne med Fruer til Middag Dagen forinden eller om Morgenen tidligt, og saa indledede Jagten med, at Smed *Jensen* affyrede tre Kanonskud fra de smaa Malmkanoner, der var lagt i Stilling paa Gaardspladsen lige foran Slottet, saa satte hele Kavalkaden sig i Bevægelse med Hestekøretøjer, ofte med fire Heste, det saa stateligt ud, og vi havde altid Smørrebrødspakker med og Kaffe samt Øl. Frokosten blev som Regel indtaget efter 4. Saat – ved Nørreskovjagten var det under „Ambrosiusegen" ved Skytte *Brolund* Hus, og naar Jagten var i Vemmenæs, stod Frokosten inde hos *Jens Bødker,* hvis „Madam" til Dessert serverede de herligste Æbleskiver. Ved Jagten i *Horse Skov* spiste vi hos Færgemand *Møller* i Vindeby. Og saa havde vi den store Fjældevogn med, hvorpaa der var lagt særlige Lægter til Ophængning af Vildtet.

Den sidste Aften, den 8., var der fin Middag paa Slottet og med Champagne og Dans til Orkestret fra Vester Skerninge. Der sluttedes med „Cotillon", og Sløjferne til Herrerne og Buketterne til Damerne var anbragt paa en Brændekasse, der havde sin Plads i den „gule Stue", hvor Dansen foregik. Kassens Laag var forsynet med en lille Mast med et Sejl, og den fik jeg Lov til at trække rundt med i Salen. Jeg blev i den Anledning iført Matrosdragt med lange Bukser, og jeg var meget stolt og syntes, det var saa sjovt. – Cotillonen sluttede med, at vi alle i en lang Kæde med hinanden i Haanden drog syngende gennem Flisesalen op over Galleriet – forbi den „sorte Skole" – gennem den lange Gang og ned ad Vindeltrappen, videre ned gennem det store Køkken og op i Balsalen igen. – Det var det helt store Nummer, syntes vi alle.

Naar der blev skudt Raa- eller Daavildt, blev henholds-

vis Opsatserne eller Gevirerne savet af Dyret, anbragt paa en lille hjerteformet Træskive og ophængt i Flisesalen, men hvad Far selv havde skudt, blev ophængt i hans Stuer paa Slottet eller i hans Kontor i den nordre Pavillon, hvor ogsaa Godsforvalteren og Skriveren havde deres Pladser. Naar vi om Efteraaret var paa Agerhønsejagt, havde vi Madpakker med, og Desserten var lækre tynde Pandekager med Syltetøj af Jordbær og saa Solbærrom efter Mors herlige Recept.

I den nordre Pavillon boede ogsaa Forvalteren, og oppe i Taarnet hang der en malmfuld Klokke, hvormed en af Karlene ringede, naar der skulde gaas an til Arbejdet efter Middagspausen. – I den sydlige Pavillon boede Arbejdskarlene, og her havde de deres Spisestue. I denne Pavillons Taarn sad foroven et stort Ur med blaa Skive og forgyldte Visere, og begge Taarnene havde helt oppe paa en Stang en Vejrhane til Angivelse af Vindretningen.

Far havde en vældig Øvelse i at kunne bedømme det kommende Vejr, og det kom ham naturligvis til Gode ved Tilrettelæggelsen af Arbejdet i Markerne, baade ved Pløjning, Saaning og Høstning. – Vi fik paa den Tid den første Selvbindermaskine af amerikansk Fabrikat, – det var en stor Oplevelse – og der skulde 4 Heste til at trække den. Vi havde jo nok enkelte almindelige Mejemaskiner med to Heste for, men det meste af Kornet blev slaaet med Haand og Magt; paa Rad gik saa og saa mange Karle og slog Kornet med Leen, og bagefter kom der ligesaa mange Koner, der bandt Kornet i Neg, idet det senere Bindegarn udgjordes af enkelte Kornstraa – snoet sammen som Bindsel. – Og saa blev Negene „sat i Hov".

Det var et smukt Syn i de Tider at overvære Kornslaaningen, naar Karlene paa Række gik frem, svingende Leen med en Vuggen i Hofterne og med en syngende Lyd fra

det skarpe Blad lod Kornet falde for „Skaaret", og det gik taktfast. Saa rettede Karlen sig op fra den krumme Stilling, hvæssede Leen paa hver Side af Skarpen med en elegant Haandbevægelse, og saa „paa den igen", og det var hele Dagen lang. – Saa kom Tiden, da Negene skulde læsses paa Vognene og køres ind til Laden. – Det blev høje Læs, efter at Negene var lagt paa Plads paa en ganske bestemt Maade, og tilsidst blev der ovenpaa det hele paa langs lagt et tykt rundt Tømmer for at holde paa Negene under Kørslen paa de dengang knudrede Veje. – Tømret blev fortil holdt paa Plads med en særlig Strop og bagtil halet med en Talje ned mod Vognens Bundbrædt, saa det laa nogenlunde vandret.

Fra Marken gik det i Trav til den store Kornlade, hvor Kornet blev læsset af, først ned i Bunden af Rummene, der laa ca. 2 Alen ned i Jorden og omgivet af Cementvægge ca. 3 Alen op over Jorden og op mod Ladens Tag. Naar vi saa om Efteraaret skulde tærske Kornet, blev Lokomobilet sat paa Plads udfor Svinestien og med en bred Læderrem forbundet til Tærskemaskinen.

Det var store Øjeblikke, naar hele Mekanikken kom igang, og spændende var det altid, hvor meget Kornet foldede. Naar vi saa kom saa meget ned i Rummene, at Cementens Overkant blev synlig, saa var det paa Tide for dem, der stod dernede og langede Negene op, at faa bundet Snor om Buksebenene helt nede, for nu kom vi til alle de mange Mus og Rotter, som der altid var Overflod paa i Laderne. – Saa gik det med Skovle og Spader at slaa Dyrene ihjel; de var ikke altid til at spøge med, idet de i den sidste Livsfare ikke veg tilbage for at bide fra sig eller kravle op i Buksebenene.

Naar Høsten var vel indkørt, var det Tiden til det store aarlige Høstgilde – og det var altid en straalende Fest med Spisning og Dans nede i Thepavillonen med et lille Orke-

ster af Øens Beboere, i hvilket jeg tydeligt husker Sadelmager *Kristensen* fra Bregninge, der spillede den store Kontrabas. – Under Dansen vankede der Punch og Æbleskiver, og Lokalet var pyntet med Guirlander af Gran samt smaa runde, hvide og røde Bær trukket paa Snore, og naturligvis var der ogsaa pyntet med Dannebrogsflag. Vore Forældre og alle vi Børn deltog altid i denne Udsmykning. – Far aabnede saa Ballet med Mor, og senere skulde han svinge sig med alle Konerne og Pigerne.

Først sent sluttede Festen – den aarlige, som sent blev glemt.

Blandt de mange Mennesker, der kommer i Erindringen fra min Barndom paa Taasinge, er naturligvis ogsaa Pastor *Madsen* fra Bregninge Kirke og som ogsaa havde Slotskirken under sig – en særdeles hyggelig Mand, stærkt jagtinteresseret og som altid befandt sig godt ved et veldækket Bord under muntre og hyggelige Former. – Han afløstes 1890 af Pastor *Kløvborg,* der var vidt forskellig fra ham, ikke det ringeste interesseret i Jagt eller fine Middage. Hvad jeg bedst husker ved hans Ydre, var de altid rullende Øjne og ikke pyntelige forlorne Tænder, der klaprede altfor meget. I Slotskirken havde vi Degn *Hansen,* og i Bregninge Kirke var det *Rasmussen* med nogle mægtige Øjenbryn. Efter Kirkegang i Slotskirken (Herskabet kom ind i sin særlige Loge fra Familiestuen direkte fra Slottet), kom som Regel Præsten samt Degnen med Frue ind til et Glas Portvin, inden vi skulde spise Frokost. – Kirken var iøvrigt blevet anvendt til Lazaret under Treaarskrigen og i 1864. – Mine Forældre lod den saa istandsætte, og den toges atter i Brug den 16. December 1880 efter at have været lukket fra 1847. – (Da der ikke hører nogen Kirkegaard til Kirken, bør den rettere benævnes „Kapellet", og det blev indrettet i Slottet allerede ved dettes Bygning ca.

1644. – Indvielsen i December 1880 blev foretaget af Biskop *Engelstoft* fra Odense.)

Som Børn fik vi syet vort Fodtøj hos Skomager *Jørgensen* i Troense, paa Hjørnet af Landevejen og „Badstuen". – Han var en yderst stilfuld Herre at se til – stor Ørnenæse og martialsk Udtryk i Ansigtet. – Naar han gik, var det næsten med Marchskridt, saa han nærmest lignede en Feltherre. Med sikker Haand tog han sine Maal, og Fodtøjet sad, som det skulde. – Dengang gik vi Drenge som Regel med de saakaldte „Foldestøvler" – lange sorte Støvler, men Skaftet var ikke stift i hele sin Længde, idet den nederste Tredjedel var syet i Folder, saa det lignede en Harmonika.

Men ved en enkelt Lejlighed var han nu ikke saa heldig, og det var Sommeren 1888, da vi skulde til København til den store Udstilling, og der skulde jeg ogsaa med for første Gang til Hovedstaden. *Jørgensen* havde til den Anledning syet mig et Par fine Laksko, men de trykkede mig saa nederdrægtigt, at jeg næsten ikke kunde nyde noget af det hele. – Af det udstillede husker jeg bedst en lille Torpedobaad, som dengang medførtes ombord i de større Panserskib, og saa var der det store nyanskaffede elektriske Fyr paa Jyllands Vestkyst – *Hanstholm,* – og det havde den imponerende Lysstyrke paa ca. 50 Millioner Lys. Det var et af de første elektriske Fyr i hele Verden.

Den helt store Sensation var dog „Ballon Captif" – en stor Ballon med nedenunder hængende Kurv til Passagererne. – Ballonen var med et tykt Tov forbundet til et Dampspil paa Jorden, og naar Ballonen skulde sendes op, firedes der paa Spillet, saa steg Ballonen op af sig selv. Fra 1000 Fods Højde havde man den herligste Udsigt over Hovedstaden, og det var dengang en uhyre Højde, syntes man. – Naar man saa havde nydt dette Skue nogle Minut-

ter, blev man atter halet ned til Jorden af det pustende Dampspil, og op kom næste Hold.

Skraas overfor Skomageren laa Posthuset med *Carstens* som Postmester, og han var en pudsig lille Fyr med stort Skæg og et fornøjeligt Blink i de meget livlige Øjne. Naar vi med Far paa Bukken holdt udenfor Posthuset, kom *Carstens* altid farende ud med Papir og Blyant, for saa vidste han, at nu skulde der telegraferes. *Carstens* havde en lille, eller rettere, stor Vorte ved det ene Øjenlaag, denne Vorte stirrede vi Børn altid paa; jeg husker, den var saa gul, saa vi mente, at nu matte den snart være moden, men hver Gang, vi saa ham, var Vorten der stadig. Han saa saa sjov ud, naar han kom farende ud, svingende med sin guldgalonnerede Kasket i dyb Ærbødighed, og havde altid en spøgefuld Bemærkning til Far, saa vi tænkte, at han maatte da altid være i fint Humør, – men i Virkeligheden var han vist en sur Herre overfor andre af lavere Rang end „Herskabet".

Vort Tøj fik vi syet ovre i Svendborg hos Skræder *G. R. Berg,* ogsaa kaldet *Gerberg,* og Lappeskræderen hed *Gleje* og boede i Troense paa den Vej, som vi kaldte „neden om". – Den gik fra Købmand *Storm* paa Hjørnet af Grønnegade ned langs Stranden og videre forbi Lodsstationen og op mod Landevejen, hvor Jordemoderen, Fru *Hansen,* boede paa Hjørnet.

Paa Hjørnet udfor Købmand *Storm* kunde man om Vinteren, naar Skibene var oplagte, ofte se Skipperne staa derudenfor og fortælle hinanden Historier og spytte „Langspyt", og saa gik de sig en Tur neden om, og denne Spadseretur kaldes paa det syngende Troensesprog „Kapurenrundt" – en herlig Omskrivning af „rundt Kap Horn" – det af Sømanden frygtede Kap, som altid var drøjt at komme rundt.

Vi Børn besøgte ofte *Storm's* Butik, for der var mange søde Sager som f. Eks. Bismarcksklumper, et stort hvidt Bolche med tre røde Striber paa, og Chokolade-Cigar med en Strimmel rødt Papir, forestillende Ilden, og lidt hvidt Melis for Enden som Aske. Og Lugten derinde glemmer man jo aldrig – en herlig Blanding af sødt og Tjære og Tovværk, og hvad ved jeg. –

Og paa Vejen, hvor Troense begynder, boede vor Læge *Bendtzen* – en ejendommelig Herre og vist noget af en Original. Om han var videre dygtig, husker jeg naturligvis ikke, men han kunde i hvert Fald ikke lide at blive forstyrret til langt borte liggende Sygebesøg, og han saa ikke ud til at være særlig interesseret i Hygiejne. – Dengang havde en Landlæge sin egen Agestol, som blev anbragt paa Vognen, der afhentede ham til Patienten – det var jo ofte ret store Afstande, det drejede sig om – og saa var det om at gøre at sikre sig en nogenlunde behagelig Køretur. Vejene var ofte meget knudrede, og Stolen var saa ophængt i et Jernstativ med Fjedre, hele Apparatet blev sat tværs over Vognen og hvilede paa dens Sidefjæle. Vi kaldte Lægen *Pampus,* vistnok fordi han engang havde lagt saa megen Interesse i et Par store Tøfler (Pampusser), som en af os havde faaet i Julegave.

Tilnavne blev dengang benyttet for et godt Ord, baade i Tide og Utide, og det fulgte Vedkommende hele Livet.

Blandt Troense Beboerne glemmer man heller ikke *Anthons-Minde-Madammen,* der beboede Huset *Anthon's Minde.* – Hun var af et livligt Temperament med et meget rapt Mundtøj, der blev sat igang ved enhver Lejlighed. – Naar Briggen *Ørnen* var paa sit aarlige Besøg kunde man ofte se Eleverne eskortere hendes søde Datter, – dette huede ikke Madammen, og saa hørte man uværgerligt den formanende troenske Lektie: „E du tovli T-ø-s aa

gaa saa nær ve di Sold-a-t-e-r du ve jo nok hva de vi – ska du nu ha din ny Kjole spolert ijen". Jo, hun var herlig og Datteren uhyre i Vælten – men det er ingenlunde sandsynligt, at Formaningen virkede efter Hensigten.

Jo, det var mange og herlige Minder, der fulgte os gennem Barneaarene, og ikke mindst Jagten spillede en stor Rolle, – og sideløbende med selve Jagten var det altid interesant at følge Jagthundenes Arbejde i Marken. Far havde gode og fine Hunde, og det var navnlig de saakaldte „Pointere", der anvendtes til Agerhønse- og Fasanjagt. – Det var en Oplevelse at følge en fin Hund, naar den arbejdede efter Agerhønsene, der som Regel optraadte i Flokke helt op til 20 Stykker. Naar Jægeren iført sit Jagttøj lukkede den ud af sit Hus, var den straks Fyr og Flamme, da den med det samme vidste, at nu skulde den vise, hvad den duede til. Saa snart den blev sluppet løs ude i Marken, var den straks i fuld Gang, den strejfede hurtigt rundt med viftende Hale, og naar den saa fik Færten, satte den Tempoet lidt ned for tilsidst „at trække an" – og naar den var helt sikker med sin fine Næse, stod den fast og intet kunde forstyrre den i „sin stand", den stod der med vandret stiv Hale, og Næseborene dirrede paa den – det var et smukt Syn og undertiden havde den sin ene Pote løftet, klar til at avancere. – Jagten havde iøvrigt sit eget Sprog. – Naar Jægeren vilde have, at Hunden skulde gaa frem, hed det „avancer", og Sproget var en hel Del Afledninger af saavel engelsk, fransk og tysk. Skulde den hente en Fugl, der var faldet, hed det „apporter", og saa kom den tilbage med den i Munden, men Hunden nedlod sig aldrig til at bide Fuglen ihjel, hvis den ikke var død i Skuddet. Og naar den saa havde afleveret Fuglen, logrede den med Halen for at faa lidt Anerkendelse for sin Præstation. Naar Hunden skulde holde sig bagved sin Jæger, hed det „hinter", men skulde den

lægge sig ned, hed det „down" – og naar den var ude paa Strejf i Marken, kaldte man den tilbage med et „herum".

Naar man paa Klapjagten stod paa en „Saat", og en Jæger vilde henlede sin Sidekammerats Opmærksomhed paa en flyvende Fasan, raabte han „tirhaut" (af det franske „tirer haut"), og drejede det sig om løbende Vildt, raabte han „Wartow" (af det tyske Warnung).

Og jeg skulde jo ogsaa lære at aflive Vildtet, hvis det ikke straks døde i Skuddet. – For en Hares vedkommende foregik det paa den Maade, at man tog Haren i Bagbenene, lod den hænge med Hovedet nedad og gav den saa med Kanten af Haanden et kraftigt Dask bag Ørene, saa var den død. – Ved Fuglevildt tog man en Fjer ud af Vingen, bøjede Hovedet lidt fremad og nedad, stak Fjeren ind i Baghovedet, og saa led den ikke mere. – En sjælden Gang maatte ogsaa et Dyr aflives, og til dette medbragte Jægeren en skarp og spids Stilet, som paa samme Maade blev stukket ned lige under Nakkehvirvlen.

Far havde Jagtretten over hele Øen – ikke alene over *Valdemars Slots* egen Jord og alle Skovene, men ogsaa over alt Bøndergodset (Fæstegodset), og denne Jagtret medførte ganske naturligt, at Folk misundte ham – hvad skulde een Mand have saadan en udstrakt Ret for? Skulde alle andre være udelukket? – Dette fik til Følge, at Krybskytteriet florerede, og Snigskytterne optraadte klogeligt altid i den mørke Tid og om Natten, naar Vildtet var gaaet til Ro, og disse Vildtrøvere kom baade fra Øen og ovre fra Fyen. – Saa var det altid for os Børn en stor Oplevelse, naar en af Skytterne havde paagrebet en saadan Røver og kom anstigende med hans nedlagte Vildt og Bøssen. Det var en sand Svir for Far, naar dette hændte – det var ikke saa sjældent. – Saa fik Røveren først at vide, at Bøssen

og Vildtet maatte afleveres til Far, dernæst følte Far ham paa Kroppen, og hvis han havde særlig meget Tøj paa, befalede Far ham at tage saa og saa meget af, hvorpaa han gav ham en ordentlig Omgang Prygl. Da det var overstaaet, lod Far Tjeneren dække et godt Maaltid Mad for ham med Øl og Snaps, og saa var „det Bal forbi", der blev ikke Tale om at anmelde Sagen til Politiet – begge Parter var tilfredse.

Paa et vist Tidspunkt fæstede Far en tidligere meget habil Krybskytte som Herskabsskytte, og dette gav godt Resultat, da han jo kendte alle Fiduserne. – Men saa fandt d'Herrer Røvere paa, at man maatte undgaa Skydningen, som i den tyste Nat kunde høres langt borte, og da de saa opdagede, at Fasanerne om Aftenen satte sig lavt nede paa Trægrenene, var det jo meget nemmere at stikke dem ned, det gjorde de saa med en lang Stage, foroven forsynet med en Jernspids med Modhager. Fasanen kunde højst naa at give et lille Skrig fra sig, men saa var det forbi, og dette komplicerede jo Arbejdet for vore Skovfogeder. –

Rævejagten (paa *Schlenborg)* var ogsaa interessant, og der anvendte vi de særlige Gravhunde, der med de ejendommeligt formede Ben kunde grave sig ned i Rævehulen med de mange Gange. – Saasnart Hunden stak sin Snude ned i et Rævehul til Hulens Indgang, kunde den straks lugte, om der var Ræv dernede, og saa gik den paa med en Iver og Dødsforagt, der var uden Lige. – For det blev Kamp paa Liv og Død, der saa ofte udfoldedes under Jorden, men som Regel kom Hunden da op bjæffende med Ræven foran sig. – En særlig fin Gravhund var *Bella,* men den kom engang ud for sin Overmand, der ikke vilde give op for saadan en lille Fyr af en Hund. Den Dag kom *Bella* først op af Hulen med Ræven i Hælene, men da havde den faaet sit Banesaar med Bid over hele Kroppen og Rifter i Ansigtet, hvor det ogsaa var gaaet ud over Øjnene.

– „Mikkel" maatte lade Livet, da den kom til Syne, men *Bella* maatte aflives med sine mange Kvæstelser.

Vi Børn var ogsaa meget interesserede i Skovhugsten; naar de store Træer i Skovene skulde fældes, fulgte vi med Spænding „Skovløbernes" Haandtering af Økserne. – Blandt disse Skovløbere husker jeg navnlig to store stærke og bredskuldrede Fyre med store Fuldskæg; naar disse to kom gaaende i Skoven med Øksen over Nakken, saa de frygtindgyende ud.

Det var morsomt at følge Arbejdet, naar de først gav Træet „Forhug", et kileformet stort Indsnit et Stykke over Jorden – dette skulde gøres paa en bestemt Maade, og i Forvejen skulde det beregnes, til hvilken Side Træet skulde falde for ikke at ødelægge for mange af de andre Træer. – Saa kom det spændende Øjeblik, at Forhugget var saa stort, at det øvrige Ved ikke længere kunde holde Træet, som med et vældigt Brag faldt med et øredøvende Knald, idet den faldende Stamme ødelagde alt, hvad den mødte paa sin Vej ned mod Jorden, som gav sig under det voldsomme Pres.

Saa kom den Tid, hvor Stammerne skulde saves over i saa passende Længder, at de kunde komme ned i Lasten paa de smaa Galeaser eller Jagter, som de ogsaa kaldtes. Og hvad der skulde sælges paa Skovauktionerne blev stablet op i bestemte Maal, som benævntes „Favn". Normalt var en Favn Brænde 12 Fod lang, 3 Fod høj og 2 Fod bred. – I min Barndom leverede Taasinge-Skovene Egetræssveller til Jernbanen, der skulde anlægges mellem Frederikshavn og Skagen, og Træet dertil blev hugget ude i *Vemmenæs* i Tved Skov. – Gaardens Tærskelokomobil blev transporteret ud i Skoven og med en bred Remskive overført til en Rundsav gik det løs, og dens syngende Lyd,

naar dens skarpe Tænder pløjede gennem Træet, hører ogsaa til de mange Minder.

For at give Plads for Beplantning af nye Vækster, skulde nu Stubbene og de mange vidtgrenede Rødder ryddes, og for dette maatte da graves en Grøft rundt Stubben og de værste Rødder hugges over med Økse, hvorefter en Dynamitladning under Stubben blev tændt og bragt til Detonation med et mægtigt Brag, ogsaa denne Historie var en stor Oplevelse for os Børn.

Den første store Oplevelse i min Barndom var jo nok i Aaret 1885, da *Kong Christian IX* om Sommeren besøgte Forældrene og med Kongeskibet *Dannebrog* ankrede op udfor Slottet. – Skibet var saa smukt – hvidmalet – med to gule Skorstene – og Hjulkasserne der var paamalet Landets Vaaben med Hjerterne og Løverne. Det var et imponerende Syn, da Skibet kom sejlende, mindske Farten og lod Ankret gaa udfor Broen, et Stykke ude i Lunkebugten. – Chefen for Skibet var Kaptajn *Normann* (senere Dir. for *Det Forenede Dampskibsselskab),* og blandt Følget var *Kronprinsen* – Prins *Hans* – Prins *Valdemar* – Marineminister *Ravn* og Yachtkaptajn, Kommandør *Koch.* – Der var arrangeret stor og fin Middag paa Slottet, og der deltog saa mange, som der kunde sidde om det store runde Borde i den store Spisestue med de gyldenlædersbetrukne Stole og Vægge og ved et Par ekstra Sideborde.

Om Aftenen var der Fakkeltog nede i Gaardspladsen, og midt under Jubelen hørte man pludselig en Stemme, der raabte: „Ned med Estrup" (Konseilspræsidenten) – det var vor brave Smed *Jensen,* der var blevet godt kæfereret og nu faldt for Fristelsen til at frigøre sine Kræfter til Kritik af *Estrup*s eneraadige provisoriske Lovgivning, en Lovgivning, der paa mange Maader gav Anledning til Optøjer rundt om i Landet. – Naa, Smeden havde altsaa

lavet stor Ballade og paa usømmelig Maade plettet Slottets Ære, – dette kunde Far naturligvis ikke tolerere, og Smeden blev omgaaende hældt ud. –

Men da han var en saa ualmindelig dygtig Haandværker, lod Far dog Naade gaa for Ret, og han kom – efter at have fortrudt sin svarlige Synd – atter tilbage og fortsatte sin fortjenstfulde Gerning med sine stærke og meget behaarede Arme.

Efter Middagen, da Kaffen blev indtaget, hændte det, at jeg brast i en hæftig Graad, og da Kongen venligt spurgte mig, hvad der dog var i Vejen, og jeg saa svarede: „Jeg kan ikke finde *Ninne*" – Barnepigens Kælenavn – tog han mig op paa sin Arm og trøstede mig paa bedste Maade. – Da jeg dengang kun var 7 Aar, har jeg næppe været saa imponeret eller beæret, som Episoden paa et senere Alderstrin vilde have bevirket. – Efter en iøvrigt festligt forløben Aften afsejlede Kongeskibet med de høje Herskaber, og Øen og dens Beboere var et stort Minde rigere. –

Mor havde til denne Lejlighed faaet mig anskaffet en meget fin Dragt – den var af sort Fløjl – Bluse med hvid Byronkrave og hvide Manchetter ved Haandleddet og en stor rød Sløjfe af Atlask under Kraven – korte Bukser – sorte udringede Laksko med Rem over Anklen. For mine Øre lyder endnu *Ninnes* haarde og ru Fingre, naar hun skulde knytte Sløjfen og hele Tiden udbrød: „Saa staa dog stille Dreng" –

Synet af dette flotte Skib gjorde jo sit til, at jeg maatte til Søs, og da hele Øen var omgivet af Vand, var det vel heller ikke saa underligt, at der gik „Søulk" i mig? –

Vi var som Børn saa glade, naar vi skulde til *Svendborg*, over med Færgen *„Fritz Iuel"*, en lille Hjulfærge, der gik mellem Vindeby paa Taasinge og Svendborg, og som foruden Fodgængere kunde tage et vist Antal Køretøjer med

ombord. – Der var de to glimrende Sømandstyper Kaptajnerne *Lars* og *Anders* med Guldgaloner paa Kasketten og med blanke Ankerknapper i Trøjen, og saa imponerede det os, at de bar Ringe med Anker i Ørene – saa maatte det jo være rigtige Søfolk. – Der var dengang ikke Maskintelegraf fra Dækket ned til Maskinen, saa Kommandoen derned skete gennem et Messingrør fra Broen. Der var Rat paa hver Side ovenpaa Hjulkassen, og Føreren stod altid paa højre Side i Sejlretningen (Styrbords Side). – Føreren tog det ikke altid saa højtideligt med at kommandere oppe fra Broen efter at Klappen agter var lukket forinden Afgangen, idet Kaptajnen som oftest raabte agterfra, „saa maa den gaa", og saa hvæsede det anstrengt ud af Skorstenen. Der var en rivende Strøm under Overfarten, og det var morsomt at se Færgens pludselige Sejlen sideværts, saa snart den var kommet udenfor Pæleværket i Færgelejet, mens der var Tidevande paa den anden Side og saa derovre drev tilbage igen og ind i Færgelejet, men de kunde deres Kram de to Herrer. Baade *Lars* og *Anders* var vejrbidte Gutter, og det var naturligvis mit højeste Ønske en Dag at maatte styre Færgen over, men det fik jeg nu ikke Lov til, og det var vist godt det samme. –

Færgemand *Møller* stod for Færgefarten, og naar vi kom kørende ned til *Vindeby* og skulde over, var vi altid saa spændt paa, om Færgen nu ogsaa laa der, eller den laa ovre paa Svendborgsiden, for hvis den laa der, saa maatte den kaldes over, og det foregik paa den Maade, at *Møller* satte en stor Konkylje for Munden og truttede i den nogle Gange – saa kimede Færgen lidt med Klokken, og vi vidste, at den havde hørt Signalet. Det forekom os saa interessant, naar vi kunde høre den mærkelige Summen, naar vi stak Øret ned til Konkyljen, for det var ligesom, den talte til Een.

Saa gik det bedre ombord i de smaa Sundbaade, *Helge*

og *Hroar,* der sejlede mellem *Svendborg – Christiansminde* og *Troense.* Det var smaa Dampbaade med Skrue, og dem fik jeg Lov til at sejle med og undertiden ogsaa til at styre et kort Stykke, naar der ikke løb nogen Strøm.

Og der var ogsaa de to tyske Passagerskibe *Fylla* og *Hertha,* der løb mellem *Sønderborg – Svendborg* og *Korsør.* Naar vi skulde sejle med, stoppede de op udfor Lodsstationen i Troense, og Lods *Andersen* eller *Holm* besørgede os i Baad fra eller ombord i Skibet.

Lodserne var jeg ogsaa meget optaget af. Jeg syntes, det var saa interessant, naar de i den lille grønne Baad med den røde Stribe i Sejlet bordede et Skib, som ikke var sikkert kendt i Farvandet. – Nu var det Lodsen, der gav sine Ordrer ombord, og Rorgængeren lystrede kun ham.

Fiskeriet var ogsaa en yndet Sport, for der var jo Vand med i Foretagendet. – I Gaardsdammen trak vi Vaad, naar der skulde være Middage paa Slottet, for saa skulde vi have Karper, og det var Skytte *Brolund,* der stod for dette. – Vaadet blev strakt tværs over Dammen og trukket paa den ene Side af Øen, der laa midt i Dammen, og det var saa spændende, naar „Kalven" blev trukket op paa Land og Fiskene sorteret – der var ogsaa Aborrer og Karusser med i Nettet, og de første blev brugt til Madding, naar jeg om Aftenen satte Kroge for Gedder ude i Bjernemarks Mose. *Kruses* Søn, *Fritz,* og jeg gik saa sammen derud, og der var en ret lang Spadseretur hjemmefra. – Først op til Bregninge og saa ned ad den lange Vej til Vornæs, ind ad en Sidevej til Mosen, hvor vi fik Hjælp af en Bonde, kaldet *Søren Svup.* Far havde en Mistanke om, at han var Krybskytte, men han blev dog aldrig paagrebet.

Karperne brød vi Børn os ikke videre om, de var saa fulde af Ben, saa det var et farligt Arbejde med at faa dem ud. Den skarpe Peberrodssauce dertil kunde vi dog

godt lide. – Men at spise Karper *skulde* nu være fint og „dermed basta". – Klipfisk kunde jeg godt lide med hakkede Æg dertil, men naar vi Dagen efter skulde have det som Budding, nej, det var ikke rart. –

Mange fornøjelige Timer havde jeg med Fisker *Julius Jensen* ovre fra *Thurø,* naar vi sammen „blussede Aal" langs med Stranden ude ved Nørreskov (i Lunkebugten). Det foregik om Aftenen, naar Solen var gaaet ned, og saa blev der ude foran Stævnen af Baaden anbragt en stærk med Spejl forsynet Lampe, der lyste saa kraftigt, at man paa den lave Bund (1 a 2 Fod Vand) tydeligt kunde se Aalen, der laa stille paa Bunden. *Jensen* jog saa sin Lyster – et fladt Jærn, der var delt i to „Tunger" – to „Flæner" og tre „Brod", og de sidste var forsynet med smaa Modhager, saa Aalen ikke kunde smutte af Jærnet, naar den var ramt. – Med *Jensen* satte jeg ogsaa Torskeruser om Eftermiddagen, og saa om Morgenen tidligt blev de røgtet, og Garnene derefter „bødet" – de sprængte Masker repareret. – Og en Oplevelse var det ogsaa, naar vi „pilkede" Torsk ude ved den røde Tokost ved „grønne Odde". Ved en bestemt Strømsætning kunde der være saa mange Torsk, at Pilken knapt var nede, før der var Bid.

Men det gav jo ikke megen Fangst dette Aalejern, saa var der bedre Forretning med „Aaledriverne", der var smaa lette Galeaser med kun tre Fods Dybgaaende, en lang Stage ragede ud baade For og Agter, til Fastgøren af Fiskenettets Arme. Med Sejlene sat drev den lille Skude tværs for Vinden, ganske langsomt med Nettes Kalv skovlende hen over Bunden, hvor Aalen roligt og intetanende lod sig glide ind i „Kalven". Det gav bedst Fangst under Maaneskin, og det var et Syn for Øjet, naar disse smaa Fartøjer i gule, hvide og grønne Farver og alle med rødbarkede Sejl drev afsted med kun ringe Fart, og Lyden af Harmonikaen derude fra Bugten gav Sommeraftenen en

egen Romantik. Under saadanne Ture bestemte jeg mig naturligvis til at skulle være Fisker.

Dengang slugte jeg Bogen „Robinson Crusoe", og hans Oplevelser ude paa den øde Ø ude i Verdenshavet gjorde sit til, at Æventyret rigtig tog fat i mig. – Jeg skulde jo helst efterligne ham, og jeg fik saa Lov til med en Pakke Smørrebrød til Frokost at ro over til Øen ude i Gaardsdammen, og derovre spillede jeg saa Robinson Crusoe, saa det kunde staa efter, og Frk. *Jensen* i Køkkenet – og de andre vel ogsaa – grinede godt af mig. – Men jeg var nu alligevel helt oppe i Æventyret.

Og saa skete der noget, der skulde faa afgørende Betydning for mig for Resten af Livet, da Marinens Øvelseskutter for Officerer, *Agnete,* ankom paa Besøg nede ved Broen, og derombord var der to unge flotte Søofficerer med deres pyntelige Uniformer, og det var Løjtnanterne *Andersen* og *Danneskjold-Samsøe.* – Jeg fik naturligvis Lov til at komme ombord i Kutteren, der var rigget med en høj Mast og en mindre henne agter (Papegøjemasten) og smuk lodret Stævn efter engelsk Mønster. –

De to Løjtnanter mente, at naar jeg nu havde Lyst til at blive Søofficer, saa skulde jeg ogsaa have Lov til det, men mine Forældre var slet ikke for den Idé; de mente, at jeg ikke havde Fysik til det, da jeg paa det Tidspunkt var en lille „Spærrevip" og ikke med mange Kræfter. – Men jeg blev nu ved mit, jeg vilde nu til Søs. – Senere blev min ældste Søster *Margrethe* forlovet med Løjtnanten *Valdemar Danneskjold-Samsøe,* og de blev gift den 22. Januar 1889 i Slotskirken. – Det var et stort og fornemt Bryllup med mange fine Gæster. – Pastor *Madsen* viede dem, og jeg husker, at *Bløes* havde travlt med at faa lavet et Par store Lyskandelabre til at staa i Kirken oppe i Koret. – Vores

Hjulmand – *Carlsen* – blev sat igang med at lave dem, og de kom til at staa paa en stor firkantet Træfod, der blev malet som sort Marmor; selve Stammen med Lysene paa blev bronceforgyldt – de staar der den Dag idag og pynter godt op i det lidt kolde Kapel.

Da *Margrethe* var blevet gift, mente Forældrene, at vi nu kunde undvære Oldfruen, og at mine andre Søstre kunde overtage hendes Arbejde, saa *Caro* fik overdraget Tilsynet med Dækketøj, og der var dengang store Mængder Dækketøj paa en stor Herregaard – den næste, *Gusta,* skulde tage sig af Vin og Tobak, og *Lupaa (Julie)* overtog Arbejdet med Rengøring af Huset m. m. – saa nu var de godt beskæftiget og kunde ikke længere „drive den af", som de lystede, og det gik udmærket.

Det samme Aar, 1889, blev iøvrigt et Mindeaar for hele den lille Ø – da det triste Drama blev udspillet, hvor et ungt ulykkeligt Par tog deres eget Liv den 25. Juli. – Det var den svenske Løjtnant, Greve *Sixten Sparre* ved det skaanske Dragonregiment, der havde forelsket sig dødeligt i den danske Linedanserinde *Hedvig, Isabella, Antoinette, Leonora Jensen,* med Kunstnernavnet *Elvira Madidan.* –

Det kunde paa de Tider ikke tolereres, at en svensk adelig Officer giftede sig med en simpel Cirkuspige – men de to unge mente det saa helt alvorligt med deres Kærlighed, at alle Hensyn maatte sættes tilside, og de drog afsted til den lille idylliske Ø – *Taasinge* – hvor de i nogle Dage levede med den sidste Kærligheds Udfoldelse – men Katastrofen maatte komme – Pengene slap op, og de besluttede at dø sammen. –

En aften sad mine Forældre hjemme og spillede Whist, med Godsforvalteren og Skovrideren, da Skovfoged *Jantzen* kom og meldte, at en Kone derude i Nørreskov,

samlende Nælder til sin Gris, havde fundet en Mand og en Kvinde, der laa døde inde i Bøgeskovens Krat. – Herrerne drog straks afsted ud i Skoven og kunde kun konstatere, at Dramaet havde fundet Sted. – Vi kom i Forbindelse med Grev Sparres Bror i Sverige, og saa blev en stille Jordfæstelse arrangeret ude paa „Landet"s Kirkegaard. – Selvmord var paa de Tider ikke saa almindeligt, og naturligvis blev Dramaet det almindelige Samtaleemne. – Det var et smukt ungt Par, der her fik Fred. – Først længe efter fattede man helt det smukke Kærlighedseventyr, der skulde faa saa tragisk en Ende. –

I al sin Sørgelighed optog det mig saa helt, at jeg med en Drengs iboende Nysgerrighed maatte ud for at se det unge Par – men det skulde jeg aldrig have gjort, for det gjorde et saa stærkt Indtryk paa mit unge Sind, at jeg sent forvandt det – for det var første Gang, at jeg blev stillet overfor Døden.

Den kendte danske digter *Holger Drachmann* skrev senere et meget smukt Digt – „Til de to". Sidste Vers har disse vemodige Ord:

Jeg kender dem ikke – og kender dem godt
og nu er de indskrevet mellem de døde –
og enten nu Rejsen blir lang eller blot
et Stjerneskudsfald i det graablaa Øde:
Nuvel, der var Skønhedsglans over det Møde,
paa Øen i Nærheden af Valdemarsslot
saa fletter jeg Parret af Sommerens Flor
det skønneste Løv i en purpurrød Vinding
at dække det gabende Saar i en Tinding –
ak, Elskov, dit sidste fortvivlende Spor.

Vor Skytte *Jantzen* havde, for at kunne finde Stedet i det tætte Krat, klippet et Stykke af et Par gamle Bukser og bundet det om en Gren paa et af de smaa Træer, og se-

nere fortalte han paa sin lune Maade om, hvordan Turisterne, der valfartede ud til Stedet, skar et lille Stykke af de gamle Bukser og saaledes troede, at de havde et veritabelt Minde om de afdøde; men i Virkeligheden kun var i Besiddelse af noget af Skyttens udslidte Bukser. –

Blandt Fars mange Interesser kan jeg ogsaa nævne Politik. – Som selvfølgeligt for en stor Godsbesidder tilhørte Far det konservative Parti – paa de Tider kunde en Højremand daarligt nok være i Stue med en Venstremand, og Begrebet Socialdemokrat var nærmest en Vederstyggelighed. Nej, der var ikke Tale om Tolerance i Politik, og Tale om Kompromis var der naturligvis ikke. – Naa, Far stillede sig som Kandidat til Folketinget – to Gange, men blev aldrig valgt. Det var i Aarene 1887 og 1889, og til Modkandidat havde han Seminarieforstander *Tang*. – Forinden Valget sikrede Kandidaterne sig visse „Stillere", der anbefalede sin Kandidat, og der holdtes i den Anledning adskillige politiske Sammenkomster, hvor der blev gjort Rede for Kandidatens Indstilling til Problemerne. –

Og saa kom den store Dag, da Valget skulde finde Sted. – Valghandlingen foregik paa Torvet i Svendborg, hvor der var rejst en stor Tribune (kaldet „Skafottet"); efter at de to Kandidaters Stillere havde haft Ordet, talte de to Modstandere, og det var ofte drøje Ord, der blev udslynget. Det almindelige var, at Kandidaten blev valgt ved „Kaaring" – ved Haandsoprækning, og Valgbestyrelsen afgjorde, hvilken Kandidat der havde faaet Sejren. – Saafremt 50 Vælgere forlangte skriftlig Afstemning, skulde en saadan finde Sted, og det blev ofte Tilfældet.

De politiske Bølger gik dengang højt, og Valghandlingen efterfulgtes saa godt som altid af regulært Slagsmaal paa Torvet mellem de krigerske Vælgermasser og Gendarmerne, og Blodet flød godt i de sene Nattetimer. Det var

under den saakaldte „Provisorietid", da Regeringen *Estrup* havde gennemtrumfet de provisoriske Love, blandt andet for at kunne bygge Københavns Landbefæstning, (Krigsministeren var den myndige General *Bahnsen),* og for at kunne sikre sig den nødvendige politimæssige Orden rundt i Landet, havde man dannet det saakaldte „Gendarmeri", et beredent Politikorps, organiseret paa militær Vis.

Korpset var klædt i lyseblaa Uniformer med høj hvid Krave i Modsætning til Dragonernes røde, og de var bevæbnede med Ryttersabel, en kort Pistol i Bæltet samt en Karabin over Skulderen, og paa Hovedet havde han en Kepi, nærmest som Husarens. – Dette Korps satte sig i stor Respekt overalt i Landet, og naar de optraadte ude paa Landet, red de to og to. – Saa man dem paa Afstand, saa hed det advarende „De lyseblaa er der", og saa fik de daarlige Samvittigheder travlt. – Paa Jernbanestationerne var der altid posteret et Par Stykker, til Fods – og man kan vist godt sige, at Korpset gjorde stor Gavn.

I Svendborg blev Styrken kommanderet af Løjtnant *Jensen* – en Mand der tog sig sin Opgave meget alvorligt og højtideligt; han var iøvrigt temmelig kedsommelig og afgjort ikke udpræget Selskabsmand. I hvert Fald fandt Mor ham dødsens kedelig og kunde aldrig glemme, da han en Dag efter et Middagsselskab, da Mor for dog at sige noget til ham, udtalte, efter at han havde meddelt hende, at han boede paa Gaasetorvet: „Der maa da være yndigt at bo paa Gaasetorvet" kun svarede: „Ah, ja, saagu". Dette lille Ordskifte har vi aldrig kunnet glemme. – Mor med sin blide Stemme som den fuldendte Værtinde, der skal sige lidt til enhver i Forsamlingen, og saa faar dette opløftende og aandrige Svar.

Blandt de mange Minder melder sig ogsaa, at vi som Børn havde betydelig Respekt for navnlig Far – han vir-

kede streng overfor os, og intet Under at vi med største Interesse iagttog hans forskellige Maader at vise sit skiftende Humør paa. – Vi passede altid paa, naar han om Morgenen gik fra Slottet over til Kontoret i Pavillonen, for hvis han satte Kasketten ned i Panden, kunde vi være sikker paa, at Barometret stod lavt, og saafremt Karakterbogen fra Læreren en saadan Dag var under Nulpunktet, „saa var den gal". – Vor Første-Tjener *Mortensen* havde ogsaa stor Respekt for Far og gjorde de selv samme Observationer over ham som vi, men saa kom han os altid til Hjælp – for samme *Mortensen* var noget af en „Spasmager" med et rigtigt Lurendrejeransigt, og som Far ikke rigtig kunde staa for, selv om han var godt gal i Hovedet paa sin udmærkede Tjener.

Og ofte udartede Fars rappe Beslutninger sig til at give os en Dragt Prygl. Til dette betjente han sig af en lille Kæp, skaaret af en tynd Hasselgren omme i den iøvrigt smukke og tiltrækkende Nøddealle. – Det var kun meget sjældent, at jeg fik Klø, medens min tre Aar ældre Bror, *Carl,* ikke saa sjældent fik Kæppen at føle. – Men jeg husker, at da jeg sidste Gang skulde „strambukses", gav Far min Søster *Julie,* der var syv Aar ældre end jeg, Besked om, at naar mine Bukser var knappet ned, skulde hun melde ham det, og saa skulde det ske. –

Men denne Haan, at hun skulde tage Del i Foretagendet, saarede mig saa dybt, at jeg, saa snart hun havde fjernet sig, for op, knappede Bukserne og stejlede op ad Trapperne til Gallerigangen, hvor der var en stor Jærnlem ind til en Skorsten, og der smuttede jeg ind. – Denne Lem kendte jeg godt, for vi kiggede saa tidt derind for at se efter Svaler. – Disse blev i deres Flugt ofte forfulgt af de krigerske og raa Alliker, og i deres Nød styrtede Svalerne saa ned i Skorstenen og havnede her indenfor Lemmen. Ved denne Lejlighed sad der ganske rigtigt en forhutlet

Svale og ventede paa Døden. – Lidt efter hørte jeg, at Far og min Søster var derudenfor, og jeg krøb saa ud – mit Paafund morede min Far saadan, at jeg slap for Kløene – og den lille Svales Liv blev samtidigt reddet. –

Jo, Far kunde være stræng, men lod sig ofte formilde. – Naar han f. Eks. skulde fæste en ny Mand, var Soldaterpapirerne det afgørende. – Hvis disse ikke var helt rene, var Antagelse udelukket. Men det kan vist siges, at dengang gav den mindste Forseelse i Tjenestetiden Antegning i Bogen, hvor nu smaa bitte Forseelser, f. Eks. Upræcision ikke kommer den paagældende til Skade. Der vistes paa de Tider ikke megen Tolerance.

Og naar Far viste sig og mødte en Arbejder, stoppede denne op, slog sine Træsko sammen med et Knald og tog Huen af. – Saa hed det fra Far: „Goddag, min Ven – sæt paa Hovedet", og Manden traadte af. – Det kunde man jo ikke tænke sig idag, men dengang var det Skik, og en god Skik.

Saa kom den store Oplevelse, da jeg i Sommeren 1890 fik Lov til at sejle med Briggen *Ørnen,* da den daværende Chef, Kaptajn *Bardenfleth,* inviterede mig med paa en 8 Dages Tur i vore egne Farvande – og jeg var henrykt. – Om det nu var for at animere mig til at staa til Søs, eller det var paa Foranledning af mine Forældre for om muligt paa denne Maade at faa min Lyst styret, da jeg saa maaske vilde fortryde det, ved jeg ikke, men i hvert Fald syntes jeg, at dette maatte være den helt store Oplevelse, og det blev det ogsaa. – Jeg boede henne agter i Poopen i et lille Lukaf, men jeg husker ikke rigtigt, hvorledes hele Indretningen var derhenne agter, hvor ogsaa „Chefen den høje" boede, men jeg spiste da med Officererne, hvad der slet ikke morede mig, saa jeg fik da ogsaa engang imellem Lov til at spise sammen med Eleverne inde paa Banjerne. Man-

ge af disse Elever blev jeg fine Venner med, og senere mødte jeg dem ogsaa ombord i Marinens Skibe under fælles Udkommando. – Søsygens Kvaler undgik jeg jo ikke, men det tog alligevel ikke Modet fra mig. –

Vi besøgte under Togtet Byen *Nakskov,* hvor vi laa et par Dage ved Bolværket, og Rygtet kom hurtigt igang, at Prins *Carl* – den senere Kong *Haakon VII* af Norge – var ombord i Skibet, Han var paa dette Tidspunkt Kadet, men da nu Rygtet var kommet igang, valfartede en Masse Mennesker ned til Kajen for at faa et Glimt af ham – og saa var det kun mig, lille Pjok. – Men de otte Dage fik jo Slut – jeg maatte hjem igen, og da jeg saa kom tilbage, var Humøret langt nede, ja, jeg var nærmest det, vi kalder „muggen" og „sur" – og blev grinet godt af af mine Søskende. – Naar jeg senere hen i Aarene kom i daarligt Humør, plejede Familien at sige, at nu var jeg i „Ørnehumør".

Vi var som sagt ni Børn, men allerede 1879 døde min yngste Søster *Vibeke* kun 2½ Aar gammel – hun døde af Lunge- og Nyrebetændelse, og 1882 døde min Broder *Otto* af Difteri 8½ Aar gammel. – Derefter var vi syv tilbage, men da vor Broder *Fritz* var kommet i Odense Latinskole, var vi den meste Tid seks Børn hjemme, og vi holdt godt sammen – vi var gode Kammerater, og selv om vi naturligvis ogsaa sloges, saa blev vi altid hurtigt gode Venner igen. – Vore Forældre var glimrende imod os – de gjorde Grin med os, men det modsatte var der naturligvis ikke Tale om – der var paa de Tider betydelig større Afstand mellem Forældre og Børn end nu om Dage.

Naar Forældrenes Bekendte fra Fyen kom kørende paa Besøg og medbragte deres Børn, saa skulde vi lege pænt med dem, og Mor indprentede os, at nu skulde vi opføre os ordentligt, lege pænt med de andre Børn, for de var jo

saa søde og velopdragne, kort sagt vi mærkede godt nok, at Mor egentlig udmærket kunde forstaa, at vi ikke var oplagte til paa Kommando at skulle lege, og at det ovenikøbet skulde more os. – Jeg husker saa tydeligt en kendt Hestehandler *Kruse* fra Odense, som Far ofte var i Forbindelse med, og *Kruse* havde et Par Tvillingesønner, et Par ustyrlige Krabater og godt uartige men dem skulde vi naturligvis ogsaa lege med. – Naar de var der paa Besøg og deltog i Maaltidet, kunde vi ikke lade være at skæve til hinanden, for begge Parter, Krusedrengene og vi, var lige lidt oplagte til Leg, og under Maaltidet kunde vi ikke bare os for Grin – et skrapt Blik fra Fars Øjne satte os paa Plads – og det hurtigt – og naar vi saadan havde faaet en „Balle", sad vi bumstille et Øjeblik, indtil en af os atter brast ud i et fnisende Grin. – For at opføre sig pænt under Maaltidet hørte at sidde med Haanfladerne ovenpaa hinanden, hvilende paa Bordkanten.

At begynde en Samtale ved Bordet var naturligvis os Børn udelukket, selv om der kunde være pinlig Tavshed, naar Far ikke kunde lide Maden, der blev serveret, for saa lagde han straks Værktøjet ned og mælede ikke et Ord. – Vi skulede hen til Mor, der ogsaa forholdt sig tavs, utilfreds med denne Vragen af hendes gode Mad og satte en stram Mine paa, og Maaltidet fik hurtigt Ende.

Jo alle disse Minder melder sig atter og atter og altid med en stille Taknemmelighed for alt det gode, vi oplevede som Børn.

Og ikke at forglemme de vinterlige Oplevelser med Kanekørsel i den højtliggende Sne, Hestenes Seletøj var dekoreret med en Buket af hvide og rødtfarvede Hestehaar oppe pa Grimens øverste Rem, og Bjælderne fastspændt paa Ryggjorden, og derfra og hen over Hestens Hale hængende et af hvidt Bomuldsgarn smukt forfærdiget Kniplingstæppe – Kusken sad bagest paa en høj Buk svingende

sin Pisk forefter henover Passagerernes Hoveder. – Det var en betagende Stemning over dette sneklædte hvide Landskab med dens Stilhed og Storhed, hengemt i Vinterens dybe Favntag, medens Snefnuggene dannede de smukkeste Krystaller overalt, hvor de faldt. – Og hændte det saa, at vi væltede, kendte Jubelen ingen Grænser, og Hestene stod stille og vrinskede og de skønne Bjælder lod deres Stemme gjalde gennem Stilheden. – Man skal have oplevet saadan Slædekørsel, naar det gik mod Kirken paa Bregninge Top, det Øjeblik, da man kom Kirken saa nær, at Kirkeklokkernes dybe Toner lød kaldende ud over Markerne og de snehvide levende Hegn. – Og var det saa tilmed lidt dunkelt i Vejret, kom efterhaanden Kirkeruderne til Syne med de tændte Lys i Kirkerummet, som i denne smukke Stemning indbød til Højtid.

I min Barndom var jeg meget plaget af Stammen. – Jeg var den eneste af alle os Børn, der havde denne Talefejl, og det var yderst generende. – Vores Læge mente, at det var Tungebaandet, der ligger paa Underkanten af Tungen, der var for kort og saaledes hindrede Tungens frie Bevægelse. I den Anledning klippede han det over, og det hjalp nok lidt for en Tid, men helt hjalp det nu ikke, og maaske det ogsaa skyldtes Nervøsitet – men hvorfor skulde det nu være mig, der var nervøs fremfor de andre? – Men i hvert Fald gjorde det mig befippet, og naar jeg pludselig skulde svare paa noget og ikke kunde faa det frem, saa virkede det helt lammende paa mig. – De andre gjorde Grin med mig, og det laasede yderligere Tungen, saa der ikke kom noget frem, – jo, det var meget pinagtigt. – Det hedder sig, at Stammen skyldes en Forstyrrelse i Taleapparatet, og at det væsentlig er en Nervelidelse. Det er navnlig svært at faa en Vokal efter en Konsonant frem, f. Eks. Ordet „tage". En Stammer siger her: t – t – t – tage. Og

det pinte mig Aar frem i Tiden – det var i Virkeligheden først, da jeg var blevet Kadet, at de saakaldte „Kommandoøvelser" – paa lang Afstand kommanderende en Trop – hjalp paa det. Og skulde jeg f. Eks. aflægge en bestemt Melding til en Overordnet, saa var den grulig gal i Spændingen, om det nu ogsaa vilde gaa fejlfrit eller ej. – Det gav mig naturligvis et „Mindreværdskompleks", som det tog Tid at overvinde. – Og paa andre Maader var jeg udsat for at blive til Grin mellem mine Søskende. Der var f. Eks. en Sommer, da vi hjemme var meget plaget af de infame Hvepse, der stak nederdrægtigt, og saa udlovede Far en Dag generøst 1 Kr. til den, der hurtigst kunde slaa 100 Hvepse ihjel. En dag lige inden Frokost, hvor vi alle var samlede i Dagligstuen, fik jeg pludselig Øje paa en død Hveps paa Gulvtæppet, hvorpaa jeg øjeblikkelig trampede paa den og med en kæk Mine stammende udbrød til Far „92". – Selvfølgelig var det jo Løgn, og dette stod ogsaa dem alle klart, hvorfor jeg blev udgrinet saa komplet, at jeg ogsaa nu blev nervøs – men dette var altsaa selvforskyldt, og Kronen gik jeg glip af denne Gang. – Men Historien hang ved mig gennem mange Aar. –

PAA SKOLEBÆNK I KØBENHAVN

Da vor Huslærer *Søndergaard* nu skulde være Soldat, maatte der paa anden Maade sørges for min videre Skolegang, og jeg blev saa om Efteraaret 1890 sendt til København, hvor jeg skulde bo hos min Faster, Tante *Sophie,* en ældre Søster til min Far. – Hun boede paa Marmorpladsen Nr. 8 – var en efter Datiden velhavende Dame med Husholderske og Kammerjomfru, og saa havde hun ogsaa Køretøj med et Par smukke graa Heste og Kusk *Hansen,* som om Sommeren, naar de var paa *Valdemars Slot,* hjalp

mig med at fange Gedder ude i Bjernemarksmosen. Vi satte Krogene om Aftenen og røgtede dem tidligt næste Morgen. – Samme Tante *Sophie* holdt vi saa meget af, for hun havde til Julen altid en Masse Lotterigevinster med til Uddeling, naar vi spillede „Gnav" – et Spil med Billedkort, og meget fornøjeligt. – Det foregik inde i Billardstuen, og saa stod der henne paa en Bakke alle disse Gevinster dækket til med en stor Serviet, som vi spændte skævede til. – Og saa var hun saa fornøjelig og gemytlig i hele sin Færd.

Til Jul fik vi ogsaa Gaver af en anden Tante – *Sigfriede (f. Rantzau)* gift med min Mors Bror *Otto* – men det var altid noget værre Juks, hun sendte, og naar vi hørte, at Mor ved Udpakningen af Gaverne udtalte det samme, saa kunde vi andre jo ogsaa nok forstaa, at heller ikke vi Børn skulde være særlig tilfredse med dem – nej – saa var det hent anderledes med Tante *Sophies*.

Under mit Ophold i Hovedstaden havde jeg hos Tante *Sophie* en Huslærer, en ung medicinsk Student ved Navn *Poulsen* – han var rødhaaret og talte ravjydsk, men imponerede mig med at have en flad Guldring med en grøn Sten paa en Lillefinger, saa jeg besluttede, at saadan en Ring skulde jeg ogsaa engang anskaffe mig. – Han var en grumme rar Mand, og han forberedte mig til at skulle ind i den ret nye Skole „Østerbros Latin- og Realskole" i Odensegade, blandt Eleverne kaldet „Latrin- og Realskolen".

Under Opholdet hos Tanten blev Marmorkirken bygget, og jeg og Gadedrengene i Nabolaget spillede i Fritiden flittigt Klink med Smaastenene fra Byggepladsen.

Dengang var vi meget imponerede af den saakaldte „Marmorgarde", et lille Drengekorps, som de pænere Drenge i Nabolaget havde dannet som Kopi af „Tivoli-

garden" – de var iført en ensartet Uniform med Trægevær og Træsabel samt Skraahue; de ekscerserede i Grønningen nærved Kastellet med et enkelt Truthorn som Musikledsagelse, og de tog sig drabeligt ud, syntes vi. –

Jeg lille Purk var meget betaget af Hovedstaden, ikke mindst om Vinteren, naar Sneen laa højt i Gaderne, og Sporvognene var forspændt med fire Heste. – Sporvognene var dengang indrettet i to Etager, og bagpaa kravlede man op paa øverste Etage ad en Jærnvindeltrappe.

Snerydningen blev foretaget af „Ladegaardslemmerne" fra Sundby – de var iklædt sort Tøj, og om Morgenen kom de marcherende under Kommando af en Opsynsmand, der med en stor Kæp i Haanden og et kraftigt Fuldskæg i de Dage gav en vis Myndighed – troede Vedkommende da. –

Om Foraaret 1891 blev jeg saa optaget i Skolen paa Østerbro, hvor min tre Aar ældre Bror *Carl* allerede var Elev. I det ene Aar, da jeg gik i denne Skole, boede *Carl* og jeg hos den ene af Skolens Bestyrere, Hr. *Gundorph*. Familien *Gundorph* var os Drenge venligt stemt, og Fru *Gundorph* sørgede for en glimrende Bespisning.

Bestyrer Hr. *Levy* kunde vi derimod afgjort ikke lide, da han for den mindste Forseelse trakterede os paa Neglene med en lille haard Lineal. Og saa skældte han mig ud, fordi jeg var kejthaandet. – Det var ikke god Tone dengang at bruge venstre Haand, men det var kommet sig saadan, at ved Keglespil hjemme, hvor jeg optraadte som Keglerejser og besørgede Kuglen kørt ned til de Spillende, ramte den store Kugle ved et Uheld min højre Guldmand og flængede den nede ved Neglen, saa jeg en Tid maatte bruge den venstre. – Jeg vænnede mig hurtigt saa godt dertil, at det var blevet en Vane – Jeg blev altsaa skældt ud, men jeg vedblev nu med Kejten, og det kom mig senere til Gode, saa jeg kunde baade skyde, fægte,

spille Tennis med begge Hænder. – Og den Dag i Dag bruger jeg helst den venstre.

Til Gengæld holdt vi meget af „Pedellen", der i Frikvarteret solgte os Wienerbrød og Chokolader.

Af Lærerne husker jeg bedst Hr. *Brandt* i Dansk – Hænderne sad „lidt løst" paa ham, og det fik vi ofte at føle. – En anden skrap Lærer var Frk. *Eckhardt* i Engelsk, og naar vi syntes, at hun skulde „sættes paa Plads", lod vi min Sidekammerat, *Mogens Scavenius* – kaldet *Morten* – optræde. Han havde nemlig i sin Tid paa en Jagt ved et Vaadeskud faaet det ene Øje skudt ud og erstattet af et Glasøje, og naar saa Frk. *Eckhardt* skulde straffes, tog *Morten* Glasøjet ud, gik op til Katederet og bad Frøkenen om at maatte gaa ned i Gaarden for at skylle det. – Naar hun saa saa dette Hul i Hovedet, blev hun saa perpleks, at hun straks blev mere skikkelig. – Glasøjet havde haft sin ønskede Virkning. – Men ret længe kunde Frk. *Eckhardt* nu ikke dy sig, og *Morten* maatte atter anvendes.

Det var egentlig en god Skole med gode Lærerkræfter, men den fik ikke Lov til at eksistere ret længe, og Grunden var nok den, at Bestyrer *Levy* med sin skrappe Indstilling til Eleverne bidrog til at gøre Skolen upopulær, saa mange Forældre tog deres Børn ud af den, og den rare *Gundorph* kunde ikke gøre sig tilstrækkelig gældende. – Resultatet blev altsaa Lukning. – Skolen bestod kun fra 1889 indtil 1903, da den overgik til at blive „Statshøjskole for Lærere".

Blandt mine Klassekammerater husker jeg bedst *Velschou* – vist nærmest fordi han var den sidste af en Børneflok paa 17. – Forældrene var meget elskværdige, og jeg kom ofte i Hjemmet, hvor der blev spist godt med fint Traktement. – Saa var der ogsaa *Vermehren* og *Sahlertz*, temmelig uartige Fyre med et mægtigt Humør. – Blandt

de ældre Elever var der: *O. C. Scavenius,* der senere gik ind i Diplomatiet og blev Direktør for Udenrigsministeriet – *Emil Glückstadt,* der senere blev Direktør for „Den Danske Landmandsbank" – og *Buchwald,* der blev Amtmand – og *Finn Hoskiær* blev Departementschef i Trafikministeriet. Alle disse gik i Klasse med min Broder *Carl.* –

Min Kammerat *Velschou* var ligesom jeg selv noget æventyrlysten, og da Bøgerne ikke interesserede os, besluttede vi at stikke af og foreløbig tage til Sverige. – Hvad vi saa derovre skulde foretage os, havde vi ikke videre overtænkt – men altsaa en Dag efter Skoletid købte vi lidt Udstyr, jeg husker i hvert Fald en Celluloid-Flip samt en Tandbørste – vi begav os saa ned til Havnegade, hvorfra der gik Dampere til Malmø. – Udfor Landgangen var der posteret en svær Politibetjent, som ved Synet af os to Knægte spurgte om vores Ærinde, og da vi ikke paa staaende Fod kunde give fyldestgørende Svar, sagde han med en meget advarende Haandbevægelse – „Kan I saa skruppe hjem igen, I to Hvalpe". –

Saaledes endte dette Forsøg, og vi gentog det ikke senere. – Familien *Gundorph* havde jo nok savnet mig til Middagen, og da jeg saa viste mig og maatte berette om Foretagendet, blev jeg grinet godt ud, og der sad jeg med en daarlig Smąg i Munden.

Efter Kopi af „Marmorgarden" dannede vi her i Skolen en Garde med ensartet Uniformering, og samtidig hermed startede Eleverne i Kommuneskolen i Ryesgade ogsaa et lignende Korps. – Eleverne derovre var for det meste nogle værre Bisser og meget mere krigslystne end vi andre, saa naar vi om Søndagen havde vore Øvelser paa Fælleden ved Østerbro, kom vi altid op at slaas, og det endte som Regel med, at vi pænere fra Odensegade fik læsterlige Klø, men vi gik paa den igen med Humør. – For mit Vedkommende varede det altsaa kun dette ene Aar.

TIL SØS SOM FRIVILLIG LÆRLING I MARINEN

Om Foraaret 1892 blev jeg saa taget ud af Skolen, og den store Dag stundede til, da jeg skulde begynde min sømilitære Løbebane – først som „frivillig Lærling", og denne første Læretid skulde efter de gældende Regler tilbringes med ni Maaneders Sejlads.

Denne store Dag oprandt den 15. Juli, kun faa Dage inden jeg den 19. skulde fylde 14 Aar. – Minimumsalderen for en vordende Søkadet.

Min Mor fulgte mig hjemmefra til Hovedstaden, hvor jeg saa skulde møde paa Toldboden og afhentes af en Underofficer (det var vist en Overkonstabel) fra Fregatten *Sjælland*, der laa fortøjet ved Hønsebroen ovre ved Orlogsværftet. Man blev færget derover i en lille Robaad af to Mand, og da det ikke foregik videre hurtigt, havde denne Baad faaet det meget passende Øgenavn „Lynet".

Naa, Mor og jeg fik taget Afsked med mange Kys – og opfør dig nu pænt – hold dig ren – og skriv hjem o. s. v. – Jeg svarede naturligvis Ja til det hele, men mine Tanker var allerede ovre i Skibet med de høje Master og den vældige Rigning med en Masse Snore og Tovværk. – Ved Ankomsten blev vi Drenge raabt op, da vi var kommet over Falderebet, stillet til Ansigt med en respektindgydende Underofficer med stort Skæg og Snore paa Ærmerne. Og da der saa lød Hornsignaler og Kommandoraab, følte vi os lidt underligt til Mode. –

Briggen *Ørnen* var jo ogsaa et Orlogsskib, men denne Fregat var saa meget større, saa det gjorde et vældigt Indtryk paa os smaa Knægte.

Da Turen kom til, at jeg blev raabt op og skulde nævne mit Navn, saa Underofficeren mønstrende paa mig og spurgte i en brøsig Tone: „Er det dig, der er Baron?", og han gik saa – uden at vente paa Svar – videre og sagde i

samme Tone: „Hvor ligger det Baroni? – Det ligger vist i Maanen." Jeg var lammet og „sank helt ned i Skoene". –

Chefen for Fregatten var den stoute Kaptajn *Løjtved,* og blandt de øvrige Officerer husker jeg Løjtnanterne *Fritsche* og *von Spæth.* – Den vagthavende Officer havde en halvmaaneformet forniklet Messingplade paa Brystet, baaret af en Kæde om Halsen. Paa Pladen stod der neden under en forgyldt Krone „Vagtchef", og saa havde han en forgyldt Dolk med Elfenbensskaft hængende i et Bælte om Livet. Det saa helt imponerende ud. – Skibet benævnedes „Vagtskibet", og derombord boede blandt andet det indkaldte Personel, der dannede Sikkerhedsvagten paa Orlogsværftet, og hvis Tjeneste blandt andet var at afpatruljere hele det store Omraade, der bestod af flere mindre Øer forbundne med Broer; det hele Areal var ca. 82 Tdr. Land, saa der var jo nok at passe paa med alle Skibene – Magasiner – Værksteder m. m., og der skulde om Natten gaas Brandvagt rundt omkring.

Lige agten for *Sjælland* laa de to Veteraner fra Slaget ved *Helgoland* den 9. Maj 1864, Fregatterne *„Jylland"* og *„Niels Iuel"* – de var overdækkede med fast Tag, Rejsningen var taget ud, og de blev anvendt som Logi- og Eksercerskoler for det indkaldte værnepligtige Mandskab. –

Mit første Indtryk af Livet ombord var afgjort ikke godt – det var ingenlunde, hvad jeg havde tænkt mig – al den Kommanderen og Raaben og Skingren af Baadsmandspibernc, naar der skulde varskoes noget, som alle skulde høre, og med efterfølgende Løben og Trampen i Dækkene, syntes jeg ikke varslede godt, og jeg husker tydeligt, at da vi om Aftenen fik Køjerne udleveret og skulde lære at komme op i dem og ud af dem igen og saa skulde surre dem paa en ganske bestemt Maade, saa sank Modet allerede ikke saa lidt. –

Den første Nat i Hængekøjen glemmer jeg aldrig, ikke mindst fordi jeg „vandede" i den. – Af Frygt for at vække de andre turde jeg ikke prøve paa at komme ud af den, og ja, saa gik det galt. – Da vi saa næste Morgen stillede med dem paa Dækket i surret Stand, blev det naturligvis opdaget, og jeg blev baade skældt ud og haanet, saa Starten havde absolut ikke været vellykket. –

Den næste Dag blev ikke bedre, for da skulde vi lære at gaa til Vejrs i Rigningen. – Den første Etape var at komme op over Mærset. Jeg skævede ængsteligt derop, og det næsten svimlede for mig. – Jeg begyndte altsaa at kravle op, og det gik kun langsomt med at flytte Fødderne op paa „Vævlingerne" – det var nærmest brydsomt. Man kom højere og højere op, og det blev mere og mere ubehageligt at kigge ned paa Dækket deroppe fra. Da jeg saa kom til „Mærset", ja, saa turde jeg simpelthen ikke mere, og kravlede ned igen. Underofficeren dernede, som ledede Undervisningen, modtog mig særdeles unaadigt og sagde saa i en trøstende Tone: „Saa, nu binder jeg en Snor om Livet paa dig, og saa kan du ikke falde ned." – Straks opfattede jeg ikke den Haan, han dermed ledsagede sine Ord, men da jeg atter kom op til Mærset, stod det mig klart, at han mente, at han kunde bilde saadan en Idiot alting ind, hvad han altsaa ogsaa kunde. – Men jeg turde stadig ikke, og jeg kravlede atter ned.

Ja, det var en bitter Dag, og jeg maatte høre meget for mit Mod. – Men heldigvis kom det som en Befrielse, da jeg Dagen efter blev flyttet over til Panserbatteriet *Odin,* bygget 1872. – Her skulde en Del frivillige Lærlinge gøre Tjeneste, og her traf jeg blandt andet min gamle Kammerat fra Troense, *Caj Schaffalitzky de Muckadell.* – Vi var 12 Lærlinge, der blev „sat i Bakke" (en Gruppe, der blandt andet spiser („skaffer") sammen og gør Øvelser i en fælles Trop) med en yngre Underofficer som Baks-

formand. – Chefen var Kommandør *Uldall,* senere Admiral, Næstkommanderende Kaptajn *Schultz,* og blandt de øvrige Officerer husker jeg Løjtnanterne *Schultz, Bundesen* og *de Fine Licht.* – Vi kom i Eskadre med Panserbatterierne *Lindormen,* bygget 1868, og *Gorm,* bygget 1870, og Eskadrechefen var Admiral *Schiwe,* som havde sit Flag hejst ombord i *Odin.* – Sejladsen foregik i vore egne Farvande, og det gjorde straks et bedre Indtryk paa Een, at man herombord ikke skulde op i høje Master, saa jeg befandt mig i det hele taget bedre nu, selv om jeg ikke havde tænkt mig, at jeg skulde gøre Gymnastik og lære Geværekcersits og Reglementer, og hvad det nu hed altsammen.

En Dag under Sejladsen ned gennem Drogden mødte vi den russiske Kejseryacht *Polarstjernen,* som skulde saluteres, og hvad der gjorde et stærkt Indtryk paa os Lærlinge var, at den vagthavende Officer ikke i Tide havde observeret Yachten, saa vi kom for sent med Salutten. – Chefen gav ham en ordentlig „Balle" herfor. Forseelser blev dengang strængt belønnede, og Straffen kom omgaaende. Løjtnanten blev sendt ned i sit Lukaf, hvor han sad nogle Dage som Arrestant. – Jo, den var skrap de Dage.

Livet derombord bød paa lidt Nyt hver Dag, og der var meget, der faldt Een svært – hele Atmosfæren var saa underlig fyldt med Spænding for, hvad det næste skulde blive med Øvelserne, og Maden spillede naturligvis ogsaa en Rolle – den var slet ikke daarlig, men noget helt andet end det, som jeg havde været vant til hos Frk. *Jensen* hjemme. – Men endnu tabte jeg dog ikke Lysten. – Engang under Togtet ankrede Skibet op udfor Slottet. Chefen var i Land for at besøge mine Forældre, og jeg fik Lov til at komme med. – Gensynet med Forældrene glemmer jeg jo heller ikke. – Jeg fik Lov til at blive iland til Middag hjemme, og saa blev jeg om Aftenen fulgt ombord af Familien i en lille Sunddamper, som Far havde lejet i Svend-

borg. – Jeg fik Jordbær med i en Pakke, men saasnart jeg kom ombord i *Odin,* lød der atter Kommandoer, saa jeg glemte mine Jordbær, som saa blev liggende i mine Bukser og klistrede dem væmmeligt sammen i en stiv Masse, saa dem fik jeg ingen Fornøjelse af.

Herombord var jeg to Maaneder og blev saa flyttet over paa Skrue-Skonnerten *St. Thomas,* bygget 1871 af Træ. – Den var rigget som Bark, havde to Skorstene, og Skruen kunde hales op til Dækket, naar Skibet var under Sejl, og blev kun brugt, naar vi gik i Havn, eller naar vi havde Kanonskydning i rum Sø. Under Bygningen blev der taget noget af Yderplankernes Tykkelse, hvilket gav Skibet Tilnavnet „den skrællede Vandmelon". – Skibet var iøvrigt en værre Kasse til at „slingre og arbejde i Søen", og det var ingenlunde vi Drenge alene, der fik dets Luner at føle.

Vi var 16 Lærlinge derombord i to Bakker, som hed Flagmandsbakker. Chefen var Kaptajn *Bojesen* og Næstkommanderende Løjtnant *With.* Saa var der Løjtnanterne *Messerschmidt – Saxild – Danneskjold-Samsøe – Koch – Bastrup – Haach* – og Prins *Pheen* fra Siam, der havde gennemgaaet vor Søofficerskole, samt Intendant *Jespersen* og Læge *Halberg.*

Togtet skulde gaa til Middelhavet, og vi anløb Havnene: *Dartmouth – Cadiz – Algier – Tunis – Malta – Piræus – Neapel – Gibraltar – Southampton.* For mit Vedkommende forløb Turen alt andet end godt – jeg var for det meste søsyg, og dette medførte de værste Kvaler for mig; det værste føltes, naar jeg ikke havde mere at kaste op af, og da jeg under Søsygen ikke kunde faa Mad ned, var der altsaa ikke meget at kaste op af, og Lidelserne fulgte hurtigt efter hinanden. – Det var først, naar vi var kommet til Ankers, at det klarede lidt op, men saa skulde vi jo til Øvelser, som ogsaa tog paa Humøret.

Om Søndagen blev der altid afholdt Gudstjeneste ombord, og den første Søndagshøjtid ude paa det store Hav præntede sig stærkt hos mig – smuk og enkel, som den forløb. Det foregik Kl. 10, og lidt forinden blev der paa Stortoppen hejst Gudstjenestestanderen (hvid med rødt Kors). Mandskabet var den Dag iklædt „daglig blaat med Krave", Underofficererne i deres bedste Mundering og Officererne i Tjenesteuniform (Skødefrakke) og med Sabel paa.

Der indledtes med en Salme, hvorpaa en Officer læste op af „Andagtsbog for Flaaden", derpaa atter en Salme, og tilsidst traadte Chefen frem og udtalte et „Gud bevare Kongen", som blev gentaget af hele Besætningen. – Saa lød Kommandoen „Hal ned Standeren", og Højtiden var slut. – Var Skibet under rumskøds Sejlads for en frisk Vind, blev det drejet op i Vinden, saa det kun løb med Styrefart, og alt var Stilhed under Højtiden.

Men under Opholdene ved de fremmede Havne fik vi jo oplevet ikke saa lidt. – Det mest spændende var vel nok at overvære Tyrefægtning i Cadiz – det var en mægtig Oplevelse, navnlig det Øjeblik, da Toreadoren med sit elegante Stød dræber Tyren. – Begejstring uden Lige, og selv om det i Virkeligheden er et raat og ophidsende Skuespil, blev vi alle revet med i Spaniolernes højlydte Begejstring – man kunde simpelthen ikke sidde stille et Øjeblik af bare Spænding. Jo, det var en Oplevelse af Rang.

Under Opholdet her var nogle af Officererne, blandt andet Intendanten, paa en Udflugt til Byen *Jerez,* hvor de skulde indkøbe et Parti Sherry til Skibet, da der nu i det varmere Klima skulde drikkes Sherry til Middagen i Stedet for Øl. – Hver Mand fik udleveret et lille Maal Sherry, og det skulde drikkes med det samme. – Det var en behagelig Afveksling fra det bitre Skibsøl. – Byen ligger et Par Timers Køretur fra *Cadiz,* og der blev udtaget to Lærlinge til at følge med, da de skulde bære Officerernes „Have-

locker", en Slags Kappe uden Ærmer og forsynet med en Art Slag, der dannede to Vinger. Det var af let Stof og anvendtes dengang meget, da det ikke fyldte ret meget. Det havde sit Navn efter en engelsk General ved dette Navn, som i sin Tid havde indført det.

Jeg var den ene af de to heldige, og det blev en meget interessant Tur, hvor vi to Fyre fik Lov til at bese de store Vinkældre og fik smagt Sjatterne, efter at Officererne havde bedømt Vinens Kvalitet – men da vi saa skulde hjemefter, var vi to blevet saa trætte baade i Benene og Hovedet efter den uvante Drik, saa Officererne maatte selv bære deres Havelocker. – Men Oplevelsen glemte vi ikke, men fik ogsaa at vide, at vi ikke mere skulde med paa Tur for at hjælpe Officererne.

Efter Afgangen fra *Cadiz* kom den store Oplevelse at skulle passere den engelske Fæstning *Gibraltar,* og det gjorde vi paa klods Hold med Foredrag af vor Skoleofficer om Fæstningens Historie, ligesom der blev fortalt os om de mange Aber, der rendte rundt paa hele Omraadet og regnede sig hørende til Befolkningen, maaske vidende, at Englænderne regnede dem som Sikkerhed for, at Fæstningen altid skulde høre under Imperiet, efter dens Erobring under den spanske Arvefølgekrig 1704. Vi ankrede op udenfor Fæstningen, og under militær Ledsagelse oplevede vi Lærlinge at bese dette historiske og ødebeliggende Sted med flere Tusinde Soldater i spraglede Uniformer. – Saadan militær Udfoldelse havde vi jo aldrig kunnet tænke os. –

Og saa gled Skibet for en fin vestlig Brise ind i det herlige Middelhav med dets azurblaa Vand – og her fik vi oplivet Morilden i Skibets Kølvand – vi havde jo nok i Forvejen faaet forklaret saa nogenlunde Fænomenets Oprindelse, men at det kunde tage sig saadan ud, som det faktisk gjorde, det stod for os som en af Naturens største Gaader.

Og det var ikke blot i Kølvandet, det blinkede og straalede, men ogsaa langs Skibssiderne, og det helt fantastiske forekom det os, naar de slanke Springere som Lyn pilede foran Stævnen og legede deres elegante Turneringer som ægte Akrobater. – Det var som et lysende Fyrværkeri, og her var der sandelig ikke Tid til at være søsyg.

Og alle de andre Anløb bød jo ogsaa paa meget interessante Oplevelser, f. Eks. Vandringen i de gamle Ruiner af det berømte *Karthago* – Synet af Vulkanen *Vesuv* – Udgravningerne ved *Pompeji*. Og hvad der betog os meget, var Synet af „den blaa Grotte" paa den lille Kalk- og Sandstensø *Capri*. Indsejlingen til Grotten ligger helt nede ved Vandspejlet, og det er helt betagende det Syn, der møder Eens Øje – den høje Hvælving i Bjergnaturens skiftende Farver og det azurblaa Vand, stille og uden en Krusning. Med smaa Baade ror man rundt i tavs Beundring over Naturens Naadegaver – i en Ro og stille Værdighed, som maa aftvinge Een den dybeste Respekt og Følelse af Højtid. – Aarernes monotone Plasken i det blaa Vand maner til Stilhed, og man ligesom holder Vejret i Betagelse af denne guddommelige Tavshed, der taler sit eget Sprog.

Det navnkundige *Akropolis* fik vi beset med de mange historiske Minder, og det store Kongeslot imponerede os med sin smukke Arkitektur. En Afstikker gjaldt Kongens Sommerresidens *Tatoj* et Stykke udenfor *Athen*.

Den store engelske Flaadestation paa Øen *Malta* fik vi ogsaa Lejlighed til at bese, og alle disse spredte Oplevelser gjorde et stærkt Indtryk paa det unge Sind.

Ombord havde vi en værnepligtig Matros, der paa Ryggen havde tatoveret et stort Sejlskib, og det imponerede os meget – det var et meget smukt Tatoveringsarbejde, saa smukt at det blev fremvist for den græske Dronning, da Kongefamilien under Opholdet i *Piræus* aflagde Besøg ombord ved Juletid.

Togtet forløb normalt, men da vi kom til Sundet for hjemgaaende, var Vinteren blevet saa haard og med islagte Farvande, saa vi midt i Januar 1893 knapt naaede at slippe Kronborg ind og hjem til „Flaadens Leje". –

Vi blev saa afmønstrede, og Lærlingene spredtes for alle Vinde. Blandt dem var *Rothe* og *Schaffalitzky de Muckadell* (denne sidste hed Resten af Livet kun *Muck,* da det tog for lang Tid at udtale hans fulde Navn). Vi tre var de eneste af Holdet, der fortsatte og blev Officerer. – Da Togtet var forbi, var det med stor Lettelse, at jeg sagde Farvel til Skibet, og den Dag sagde jeg til mig selv, at det havde jeg faaet nok af, – jeg skulde ikke ud at sejle mere i dette Liv – følte mig syg og elendig, havde vasket mig saa lidt som muligt, havde frosset efter Noder og ved enhver Lejlighed „pjækket den" henne ved Bagerovnen som det luneste Sted i Skibet.

Men den rare Kanoner *Krøyer* havde nu taget sig pænt af mig under alle mine Kvaler, formodentlig fordi han selv i sine Drengeaar havde været saa umanerlig søsyg, og naar det var særlig galt, fortalte han Historier for at sætte mig i Kulør, men jeg havde overhovedet ikke Sans for Historier eller anden Kommers. – Og da han forklarede, at man i gamle Dage kurerede Søsyge med Indtagelse af Dosiser af amerikansk Olie, blev det jo helt galt, men det var nu i en god Mening, hans Fortællinger.

Musikdirigenten, Hornblæser *Siesbye,* var min Fjende, efter at han en Dag havde givet mig rigeligt med Øretæver – det skyldtes, at jeg som Bakstørn under Afhentning af Sødsuppe var faldet med hele Terrinen nede paa Banjerne; inden jeg naaede at faa det tørret op, kom han og gled i Suppen og faldt – han blev naturligvis rasende over saadan en skidt Lærlings Opførsel – jo, der var ikke langt til Øretæverne for os.

Jeg erindrer ogsaa med Smerte, da jeg en Dag under Sejlbeslaaning laa oppe paa Forebramraa, hvor jeg naturligvis ogsaa var søsyg og kom til at brække mig ned over Overmatros *Lustig,* som stod nede i Mærset, og da vedkommende Herre af Princip ikke kunde udstaa disse Lærlinge – vordende Officerer – saa blev Modtagelsen ikke god, da jeg havnede nede i Mærset hos ham, efter at han i en truende Tone havde tilraabt mig: Ku' du saa endda falde ned, din Kanin.

Om Søsygen eller Øretæverne var det værste husker jeg ikke, men begge Dele paa een Gang, det var nu i hvert Fald ikke rart – saa meget var vist. –

Naa, jeg kom altsaa hjem igen til Taasinge ræd for, hvad min Far nu vilde sige til den vordende Søhelt, der var mere død end levende og beskidt som bare Pokker, bleg og grøn i Kinderne – kort sagt et ynkeligt Pjok. – Han nøjedes dog med at betragte mig med en vis Medlidenhed, da han jo havde faaet saa afgjort Ret i sit Syn paa min manglende Fysik .– Blandt Karaktererne for os Lærlinge var der „Egnet til Sølivet", og for mit Vedkommende var denne meget nær Nulpunktet. – Saa han behøvede heller ikke at haane mig yderligere – jeg vil tro, at Mor havde gjort sit til, at det ikke skete. –

Efterhaanden kom jeg lidt til Kræfter, og jeg husker, at mit daarlige Udseende havde faaet flere af Folkene hjemme paa Gaarden til med Sympati at sige til Far, at jeg saa daarlig ud – og dengang udtryktes dette ved at sige „han ser simpel ud". –

Jeg prøvede en Dag at fremstamme til Far, at det maaske alligevel var det bedste, at jeg opgav Søen, men det faldt nu ikke i god Jord, for han sagde ganske roligt, at naar jeg nu havde faaet min Vilje med at komme ud at sejle, saa burde jeg hellere fortsætte. – Om det nu var for helt at kurere mig for Lysten, ved jeg ikke, men saa havde jeg

ikke mere at sige til det. – Tavshed. – Det var lige saa godt som en Ordre.

Sa blev det Foraar igen, og de mange Skonnerter fra Troense og Thurø, som havde været oplagt for Vinteren i *„Thurø Bund"*, kom atter ud at sejle, og Synet af de mange Skuder med Sejl paa kildrede igen om Æventyret, og naar jeg fulgte Bygningen af de mange Skonnerter paa Skibsværftet i *Troense,* sagde Mester *Møller* altid til mig: „Se bare at komme ud med dig igen, det skal du nok klare", saa steg Modet igen. –

Det var mange Skonnerter, der dengang blev bygget paa Værfterne i *Troense – Thurø – Svendborg – Marstal – Ærøskøbing* – Skibe paa op til 300 Tons. –

De var kendt blandt alle Søfartsnationer som særdeles velsejlende, de gik ofte under Navnet *Sauceskaale* grundet paa den buttede Stævn, men de bar Navnet med Bravour og pløjede Bølgerne paa Østersøen og Atlanterhavet med deres Besætninger paa kun seks Mand. –

Det var store Øjeblikke paa de smaa Værfter, naar Skuden løb af Stablen og tog Vandet i det smukke lille Farvand med den herlige Lugt af Egetømmeret og Tjære og Svedekisten, hvor Stævne og Spanter under Kogning var bleven bukkede i de rette Faconer.

Naar Skuden saa laa helt færdig med sine hvide Sejl paa og med Navnet paa Agterspejlet, der var dekoreret med pyntelige Farver – ja, saa var Billedet det smukkest tænkelige – baade for Sømanden og for Landkrabben, og Daaben fejredes paa festlig Maade med Dans til den lyse Morgen.

Jeg manglede nu kun faa Maaneder i de 9, saa nu blev det Krydserkorvetten *Valkyrien,* bygget 1888, jeg kom ud med, og det skete den 16. juni 1893. Først skulde jeg møde i *Sjælland,* og Gensynet af Skibet med de høje Master vir-

kede ikke tiltalende efter mine første Oplevelser derombord, men Opholdet blev kun paa en Uge.

Det nye Skib saa smukt ud, og der var heldigvis ingen Sejlrigning, saa det skulde nok gaa. – Chefen var Kommandør *Garde,* Næstkommanderende Kaptajn *Schwanenflygel,* og saa Kaptajn *Schlüter* og blandt andet Løjtnanterne *Vøhtz, With, Schøning, Mygind, Ellbrecht, Bojesen* og *Bendsen.* – Vi havde en herlig Tur blandt andet til *Madeira,* og vi var inde i *Dartmouth;* senere ekskorterede vi Kongeskibet *Dannebrog* til *London,* da Kong *Christian IX,* Dronning *Louise* samt Prins *Valdemar* skulde overvære Hertugen af Yorks Formæling. – Om Sommeren var vi i Eskadre med *Iver Huitfeldt* og *Gejser* samt fire Torpedobaade.

Paa denne Tur gik det meget bedre med Søsygen, og jeg befandt mig i det hele taget ret godt.

I dette Skib havde vi Torpedoer, og disse blanke Staalfisk, der var beregnet til at sprede Død og Ødelæggelse, interesserede os Lærlinge noget saa kolossalt med deres to modgaaende Skruer og med Side- og Højderor. Engang foretoges en Skydning mod en i Vandet nedsænket Jernplade, og Torpedoens Eksplosion med den høje Vandsøjle imponerede os mægtigt. – Jeg var saa heldig at blive Oppasser hos Chefen og skulde saaledes gøre rent i hans Kahyt, og i Spisesalonen helt henne agter med Udskydningsapparat for Torpedo, og jeg fik ogsaa Lov til at pudse alt Messingtøjet der.

Blandt mine Lærlingekammerater derombord husker jeg bedst *Henning Neergaard,* der senere blev Søfartschef ved Statsbanerne.

Efter Togtets Afslutning blev vi afmønstret, og jeg kom atter hjem til Taasinge. – Nu havde jeg mine ni Maaneder til Søs, men inden jeg kunde paabegynde mine Forberedel-

ser til Søofficersskolen (S.O.S.), skulde jeg konfirmeres. – Dette foregik hjemme paa Slottet i Kapellet den 1. Oktober 1893, og det var Pastor *Kløvborg*, der gjorde det.

Og nu skulde jeg til Bogen igen, da jeg skulde forberede mig til Eksamen for at blive optaget paa „Søofficersskolen". – Paa den Tid foregik Undervisningen paa to Kursus i København – det ene *Rothe & Thorsen* og det andet *Galster & Holbøll*. – Paa disse to Steder undervistes for Elever, der enten skulde være Søofficerer eller Landofficerer, og Elever af begge Kategorier gik paa disse to Kursus. Eleverne til Landofficerer kaldtes „Landbeder" og vi andre „Søbisser". – Jeg skulde gaa paa det førstnævnte, hvor Bestyrerne var henholdsvis Dr. phil. *Rothe* og Kaptajn ved Ingeniørerne *Thorsen*. – Det var prægtige Mennesker begge to, de var nok strænge, men havde stor Interesse for Lærergerningen og begge udmærkede Pædagoger. –

Blandt mange pudsige Lærere havde vi en Dr. phil. *Munthe-Bruun* i Tysk. Det var en lang Fyr med store Briller paa og et Skæg, som daarligt kan beskrives, saa grimt var det. – Men det passede iøvrigt meget godt til ham, det grimme Menneske. – Mange af os – deriblandt jeg – var temmelig umulige i Faget, og naar vi havde begaaet en særlig Brøler, udbrød han, som foretrak at sidde i Vindueskarmen under Undervisningen, „hent mig min Brasilianer", som var hans lange Kæp.

Til hans Ros skal det dog siges, at han sjældent brugte den paa os. –

I Matematik havde vi en Kaptajn *Petersen* – ogsaa kaldet *„Peiter"*. – Og i Fysik Kaptajn *Møller* – som senere blev General i Fodfolket. –

Det var i Ole Suhrsgade, det foregik, og lige overfor os laa en lille Beværtning i Kælderen, hvor vi forfriskede

os i Frokostpausen. – I denne Pause faldt der altid bitre Ord mellem „Bederne" og „Bisserne", og smaa Slagsmaal hørte med i Tilværelsen, inden vi skulde være rigtige Krigere. –

Om Morgenen inden Undervisningen havde vi et Par Gange om Ugen Gymnastik, og det var i Farimagsgade i „Lyceum", der hvor nu Bladet Socialdemokraten ligger. – Det var et Par pensionerede Underofficerer, der havde oprettet dette Kursus, og de var af den rigtige Type – den ene af dem havde en stiv Pegefinger, som han bar i en sort Tut, og saa pralede han med, at den havde han faaet i Krigen 1864 – men det var nu nok Løgn, for han var allerede da for gammel til at have kunnet være med der.

I Begyndelsen af Tiden i København boede jeg hos min Søster og Svoger, *Danneskjold-Samsøe,* i Holsteinsgade 31. – Det var dengang det østligste Hus i Gaden – de boede paa 4. Sal, men saa lejede mine Forældre Lejlighed i Vestre Boulevard 27, hvor de vilde tilbringe Vinteren – det var almindeligt, at Herregaardsfolkene om Vinteren „gjorde Saison" herinde i Hovedstaden for at deltage i Selskabeligheden og om muligt faa de ugifte Døtre afsat. – Jeg flyttede saa fra min Søster derhen, og da vi foruden mine Forældre ogsaa var tre Søstre og min Bror *Carl,* saa maatte vi havde to Lejligheder. Vi selv boede paa første Etage, og Husholderske – Stuepiger og Tjener i Stuen, hvortil der saa førte en Trappe indvendig fra 1. Sal. – Der havde vi det meget hyggeligt og fornøjeligt, vi kom hyppigt i Teater og om Foraaret i Cirkus, som interesserede Far meget, da der var saa mange fine Heste. – Dengang kunde Publikum i den 10 Minutters Pause altid gaa ned i Staldene og bese Dyrene, saa Far kom altid hurtigt paa Talefod med Cirkusdirektøren. – Det var Selskaberne *Rentz* og *Orlando.*

Da vi boeed lige overfor Tivoli, var vi ofte derovre om

Aftenen. – Saa besøgte vi altid Restaurant *Nimb,* hvor Indehaveren var Kammerraad *Nimb* med Fruen og to Døtre. – Far skulde saa have en Drink, som dengang hed „Grog american"; det var noget stærkt noget, vistnok bl. a. Rom, som blev suget op gennem et Stykke Straa. – Ølpokalerne var dengang saa store, at der gik to Bajere i eet Glas.

Om Foraaret 1894 tog Forældrene og Søstrene tilbge til Taasinge. *Carl* var paa Officersskolen – og jeg blev en Tid boende i København i Lejligheden, passet af Frk. *Bøving* samt bespist af *Maren,* som havde været Pige paa *Hindemae.*

Senere blev jeg sendt i Huset hos Viceadmiral *Meldal,* men her var jeg ikke saa heldig – dette skyldtes en anden Pensionær hos Admiralen, *Vigant Falbe,* der var nogle Aar ældre end jeg – og han var en noget vidtløftig ung Herre. – Han havde gjort sig gode Venner med Tjeneren, som om Aftenen laante ham Gadedørsnøglen for at lette ham en sen Hjemkomst fra Svireturene, og saa en Aften havde han venligt inviteret mig med i Tivoli, men pludselig var han forsvundet, og da jeg ikke kunde finde ham, tog jeg Vejen hjem til Admiralens i Kronprinsessegade 16 i Haabet om, at Tjeneren skulde lukke mig ind. – Om han nu var ude eller faldet i Søvn, ved jeg ikke, men efter nogen Ringen og Venten dernede paa Gaden viste selveste Admiralen sig i Gadedøren iført sin Slaabrok – saa laa der jo til mig en vældig Salut – og jeg var naturligvis mere end flov. – Næste Morgen var det dog allerede drevet over – men galhovedet var han. Og Resultatet blev senere, at han og Far blev enige om, at jeg skulde flytte til en anden Familie. –

Det blev saa til Kaptajn *Schoustrup,* der paa det Tidspunkt var Chef for Underofficersskolen, Søkvæsthuset, Overgaden oven Vandet 60. – Han var en meget dygtig

Mand, som øjeblikkelig satte sig i Respekt – han havde et Falkeblik, en smuk Profil med en lidt krum Næste – man fik straks Indtrykket af, at han saa alt, og at intet kunde undgaa hans Opmærksomhed, og saa havde han et Organ, der sagde Een, at her var en Personlighed, der vidste, hvad han vilde.

Eleverne paa Skolen var et blandet Udsnit af Befolkningen – og der var vilde Krabater imellem dem, men Chefen havde en egen Maade at tage dem paa – de havde en knusende Respekt for ham, men hans Optræden sagde dem alligevel, at deres Ve og Vel laa ham paa Sinde, og det blev mange Hold Elever, som han førte frem til at blive udmærkede Underofficerer, et Korps, som Marinen altid har kunnet være stolt af. – Der var saftige Elementer indenfor dette Korps, men de holdt Fanen højt og passede paa Marinens Ære.

Dengang anvendte man endnu at straffe med „Rotting", og jeg mindes under mit Ophold derude paa Skolen en bestemt Elev, der en Aften under „Landlov" var kommet i Klammeri med et Par Ordensbetjente paa Gaden og med det Resultat, at han havde pryglet dem begge. – Dette var jo en meget alvorlig Forseelse, og den blev belønnet med Rotting. – Eksekutionen foretoges oppe paa Sovesalen, hvor Eleven blev bundet til en af Tagets Stolper, Overkroppen afklædt, hvorefter en ældre Underofficer svang Pisken, saa og saa mange Slag. – Jeg havde af Nysgerrighed listet mig derop for at overvære Eksekutionen, og jeg skal love for, at det gjorde Indtryk paa mig. Det var ogsaa dengang en stræng Straf, men Forseelsen havde jo ogsaa været grov.

Sammen med mig boede der en anden Pensionær, *Alfred Hage* fra *Oremandsgaard,* hvis Far var en god Ven af min Far. – Samme *Hage* var lidt vidtløftig – slet ikke saa skikkelig som jeg, og det var mange Spilopstreger, han kunde

finde paa. – En Aften, da han syntes, vi skulde ud paa Sjov, havde han faaet fat i et Stykke Reb, ved hvilket vi firede os ud af Vinduet paa 1. Sal, og da vi saa skulde hjem igen og op ad Rebet, kunde han ikke, da han var ret fedladen i det, saa vi maatte tage vor Tilflugt til Skildvagten, der var en skikkelig Fyr med den rette Forstaaelse af vor pinlige Situation, saa for en Betaling af 10 Øre pr. Næse købte vi os en rolig Nat. – Vi havde jo været hundeangste for at falde i Kløerne paa Chefen. Iøvrigt levede vi udmærket, og da han selv holdt meget af god Mad og tilmed var en hel Specialist i at tilberede Sauce, var „Fetaljen" af fineste Art. – Fru *Schoustrup* malede smukt paa Porcelæn, og hun fik mig interesseret i det og satte mig til at gøre Forgyldningen blank med en Pren af Agath. –

Det var baade Tallerkner og Kopper, som Fruen malede og solgte det paa Porcelainsfabrikken, men Fortjenesten har næppe været særlig betydelig; i hvert Fald fik jeg ingen Andel i Udbyttet.

Dengang var det om Sommeren det store Nummer, naar der afholdtes Hestevæddeløb paa Klampenborg Galopbane. Der var Løb i to Dage, og det skulde en Masse Mennesker overvære – ikke alene Landadelen, men Københavnere i lange Baner. – Det var under højtidelige Former, at det foregik, og Kongeparret var altid til Stede. – De kom kørende til Banen med fire Heste. En Eskadron Husarer fulgte efter Vognen, og et stort Orkester muciserede mellem Løbene. Sidste Dag var der stor Middag paa Hotel d'Angleterre, hvor Præmierne blev uddelt.

Mange af Væddeløbsgæsterne kørte til Banen i fine Ekvipager med fire Heste, og Vittighedsbladene benyttede Lejligheden til morsomme satiriske Tegninger med ægte københavnsk Tilsætning, som f. Eks. i Klods Hans, hvor man ser en Hestehandler med Frue paa Bukken af en flot

Ekvipage til sin pyntede Frue bemærke. Lydia, pil dig i Næsen, saa man kan se din nye Diamantring.

Paa de Tider gik der Dampsporvogne mellem København og Klampenborg, og de blev saa senere afløst af Vogne med Akkumulatorer, de saakaldte Syrevogne, men da de lugtede infamt, vilde Publikum naturligvis ikke finde sig i det, og de blev saa afskaffet.

De Herrer, der skulde optræde paa Væddeløbsbanen, maatte jo være i fin Dress, saa Far blev en godt Kunde hos Skræderfirmaet *Brdr. Andersen,* dengang paa Kongens Nytorv, og da jeg som Dreng fik Lov til at gaa med ham derind, blev ogsaa jeg Kunde derinde, og det har jeg været gennem alle Aarene siden.

Jeg fik nu min første Cykel – og det var naturligvis en stor Oplevelse. Mine Forældre var nu ikke saa begejstrede for det, men da mine Kammerater allerede havde Cykler, saa maatte jeg jo ikke staa tilbage. Dengang havde man ikke Luftringe, men massive Gummiringe, saa de var ikke saa behagelige at køre paa, men vi tog dog paa lange spændende Ture Sjælland rundt.

KADETTIDEN

Naa, omsider oprandt den Dag, da vi skulde til Adgangseksamen paa S.O.S., og da jeg ikke havde været videre flittig paa Kursus, spaaede begge Bestyrere mig, at de skulde nok se mig igen næste Aar. – Men det utrolige skete, at jeg virkelig blev antaget. – Saa hed vi „Padder" – ikke nogen særlig fin Titulatur, men det var dog altid en Begyndelse.

Og saa stod jeg altsaa nu foran et helt nyt Afsnit af Livet, da jeg skulde starte paa denne Kostskole – saafremt jeg altsaa bestod den praktiske Uddannelse ombord.

Det er rigtigt, som Løjtnant *Walter Christmas* skrev i sine Erindringer: „Som et moderne Jomsborg midt i Orlogsflaadens Lilleputby *Nyboder* ligger Søofficersskolen. Det er ikke nogen imponerende Bygning, hverken hvad Stil eller Størrelse angaar, men jeg kan forsikre, at næppe noget buddhistisk Tempel er i Stand til at fylde de rettroende med mere Ærefrygt og hemmelig Gysen end Søofficersskolen opvækker hos de usalige Sømandsspirer, der for første Gang glider ind ad Hjørnedøren til Borgergade for at gennemgaa Adgangseksamenens Ildprøve."

Nu skulde vi begynde Øvelserne paa Skolen som Forberedelse til Sommertogtet med Korvetten *Dagmar* – bygget 1861. I Skolegaarden var der placeret en Øvelsesmast med Mærset et godt Stykke over Jorden, saa højt at vi kunde øve os i at kravle over „Pyttingvantet" for at komme op i Mærset. Saa var der Mærsestang og Bramstang med tilhørende Mærssejl og Bramsejl paa de tilsvarende Ræer. – Det var en værre Figur, vi Padder dannede, da vi første Gang skulde være med til Rejsningsøvelserne, og naar det var særlig galt med os, blev man med et haanende Blik fra den ældre Kadet tiltalt „din infame Skumpadde" – mere nedværdigende kunde det daarligt være.

Naa, efter en fjorten Dages Øvelser kom vi ombord i det store Skoleskib, der laa i Flaadens Leje næsten helt tiltaklet og klar til at „varpe ud" paa Reden, hvor der fortøjedes i Bøje. – Det var med en vis Gysen, at jeg atter saa de høje Master, og Humøret, som var højt efter min Antagelse som Aspirant, sank igen til Nulpunktet. – Skulle disse infame Master da stadig følge mig? Jo, men havde du ikke selv ønsket det?

Dagmar var rigget som tremastet Fuldskib – med Ræer paa alle tre Master – enkelte Mærssejl, Bramsejl og Bovenbramsejl, og vi var ca. 190 Mand ombord. Sejlene paa Fortoppen og Stortoppen betjentes af de værnepligtige,

medens Kadetterne havde Krydstoppen (den agterste Mast).

Vi blev straks sat i Ruller – Baksrullen – Sejlrullen – Brandrullen – Fartøjsrullen – Vaabenrullen og Klartskibsrullen. – Inden Afsejlingen blev der indtaget Ammunition til Kanonerne – dette maatte ikke gøres i Flaadens Leje, men henvistes til Omraadet udenfor. – Skibet havde 4 Stk. 5" Krupp's Kanoner paa Fordækket og 4 Stk. paa Agterdækket, desuden var der 2 Stk. Revolverkanoner paa Poopdækket agter. –

Saa forlod vi Reden, og Uddannelsen tog sin Begyndelse under diverse Kommandoer ledsaget af Baadsmandspibernes Skingren, og Ordrerne lød saa fra Agter til For, og der kom Fart i alle Mand. – Chefen var Skolens Chef Kommandør *Bardenfleth,* Næstkommanderende *Ammundsen,* Løjtnanterne *Rørbye, Danneskjold-Samsøe – Wessel – Clausen* og Kaptajn *Schlüter* var Meddommer. Paa dette Togt var vi i *Thorshavn – Rothesay – Lissabon.* – For det meste tilbragtes Tiden i Nordsøen, hvor der afholdtes udstrakte Sejlmanøvrer og andre Øvelser saasom Haandvaabeneksercits – Kanoneksercits med Skydeøvelser – Arbejder i Tovværk og Teori, navnlig i Skibets Tilrigning og Rejsning. – Naar Øvelserne skulde begynde, og vi saa, at Chefen kom paa Dækket iført Handsker, saa vidste vi, at nu skulde der være Sejlmanøvrer, og det gik saa paa Tur for Kadetterne at kommanderer, og stor Nervøsitet sporedes der hos dem alle. – Vi Aspiranter kom naturligvis ikke paa Tale, da vi endnu ikke havde begrebet et Muk af det hele – det altsammen forekom os saa helt ufatteligt med alle de Kommandoer, efterfulgt af Ræernes Brasen rundt paa alle Toppene; vi maatte være glade for ikke at være i Vejen for de andre med al det Virvar af Tovværk paa Dækket. – Det tog helt Pippet fra os, og vi tænkte, at dette lærte vi nok aldrig. – Det var kønne Udsigter.

Kadettogterne varede som Regel 3 Maaneder og efterfulgtes af en Maaned i hjemlige Farvande med Kanonbaaden *Absalon,* bygget 1862 i England.

Paa dette Togt med *Dagmar* oplevede jeg første Gang at se Havet brække mod stejle Klippekyster – det vi kalder „Braad". – Det var ved *Hestø,* Vest for *Thorshavn,* hvor vi skulde sætte Lodsen af, men under tyk Taage og Strømsætning var Skibet forsat, saa pludselig saas Braaddet ret for, og en rullende Brølen hørtes, da Havet i al sin Styrke brød mod de lodretstaaende Klipper. – Vi havde heldigvis Maskinen til – fuld Kraft Bak – og alt var atter vel.

Chefen blev saa rasende, at han opgav at sætte Lodsen iland denne Gang, han holdt nu til Søs, og Lods *Djurhuus* maatte følge med til næste Havn i Skotland. – Det havde han aldrig været ude for, at skulle vende sine hjemlige Øer Ryggen, og med et forsagt Blik i Øjet var han nu paa Vej mod fremmede Strande, hvor han aldrig før havde været. – Jeg ser ham for mig, som han stod der paa Dækket mismodig og forstemt, iført sine Knæbukser med Skindskoene – de blanke Knapper i den stribede Vest og Kalotten paa Hovedet – en rigtig Type paa en haardfør Færing med de stærke Øjne under de tykke Bryn.

Chefen saa med det samme, at her stod en til sit Inderste bedrøvet Mand, der følte dette Uheld som en Skam – og med dyb Forstaaelse for hans Æresfølelse klappede Chefen ham venligt paa Skulderen, saa det klarede op i hans bedrøvede Blikke. – Han fandt sig ogsaa hurtigt til Rette, og da vi fem Dage senere ankrede op i de skotske Farvande, var han dette Minde rigere og følte sig atter helt som den dygtige Færølods, som han ogsaa var. –

Kadetterne var ombord inddelt i Kvarterer, og hver Kadet i den ældste Klasse hed Kvartershef, og han havde paa Ærmet over Guldgallonen en lille forgyldt Roset – saa

han blev kaldt „Knapkadet", og det var noget meget fornemt. – Kvarterchefen havde paa sit Kvarter en Kadet af hver af de yngre Klasser samt en eller flere Aspiranter. – Klasserne var inddelt saaledes, at den yngste Klasse hed D – næstyngste C – næstældste B og ældste A, og man gik et Aar i hver Klasse, saa ved Afslutningen af Klasse A blev man udnævnt til Sekondløjtnant. – Som Regel var Skolens Chef Kadetskibets Chef hvert andet Aar, og saa var der en Meddommer ombord i Skibet, og hver andet var Chefen en anden Linjeofficer, og Skolens Næstkommanderende deltog saa i Togtet. – Det afsluttende Togt med *Absalon* havde som Regel Skolens Næstkommanderende som Chef.

Da dette Togt i 1896 saa var afsluttet, blev jeg optaget i yngste Kadetklasse D og fik nu den rigtige og attraaede Uniform med Dolk i et sort Lakbandoler over højre Skulder og med et stort forgyldt Anker foran paa Bandoleret, og Dolkens Skede var med forgyldte Ciseleringer og med Hæfte af hvidt Elfenben. – I Kasketten havde man et forgyldt Anker paa dannebrogsfarvet Roset. – Vi var efterhaanden svært imponerede af os selv og syntes, at nu var vi Pokkers til Fyre.

Men vi stod nu foran fire Aars Ophold paa denne attraaede Skole og da vi skulde paabegynde Studierne med de mange Bøger og i de mange helt nye Fag, skal jeg love for, at nu syntes vi slet ikke, at vi havde noget at være stolte eller imponerede af.

Vi var som Sædvane dengang fire Kadetter i vor Klasse D, og det var foruden undertegnede: *Henning Bistrup* – *Viggo With* og *Kaj Poulsen*. Den førstes Far havde været Kolonibestyrer ved Sukkertoppen paa Grønland, With's Far var Kaptajn i Marinen, og Poulsen's Far var den kendte Skuespiller ved det kongelige Teater, Olaf.

I Begyndelsen syntes jeg jo nok, at det faldt svært at vænne sig til. – Denne Kombination af Skolegang og militær Levevis syntes Een saa ejendommelig, saa man gik og faldt over sine egne Fødder og følte sig noget forladt – og selv om der var Liv nok mellem os 16 Kadetter, saa følte man sig alligevel saa underlig rodløs i dette lille Samfund. – De ældste Kadetter skulde naturligvis tage sig af os sidstankomne, men jeg tror nu, at de ikke følte særlig Trang hertil, eller maaske de ikke havde Evner til det – kort sagt, det varede en lang Stund, inden vi faldt til. –

Næstkommanderende paa Skolen var *Maegaard* og Skoleofficerer Løjtnanterne *Rørbye* og *Danneskjold-Samsøe.*

Skolebygningen laa i Gernersgade 20. Den blev bygget Aaret 1856 som Nyboders Pigeskole, men da den viste sig for stor til dette Formaal, blev den overtaget som Søkadetskole (Søofficersskole) Aaret 1869. – I Stueetagen var der fire Klasseværelser – Spisesal – Gymnastiksal – Fysiklaboratorium – Opholdsstue for Kvartercheferne, og paa 1. Sal laa Sovesalen – Tegnestuen – Forsamlingsstuen – Vagtlokale – Næstkommanderendes Kontor – Chefens Kontor – Intendantens Kontor samt den vagthavende Officers Soveværelse. Paa 1. Sal løb en smuk Balkon hele Salen rundt, og naar man skulde ned til Gymnastik lod man sig glide ned ad en tyk Stang, der gik op fra Stuen. Paa Balkonens vestlige Ende var anbragt en smuk Gallionsfigur fra den forrige Kadetkorvet *Hejmdal.* – Der var, til Trods for at Skolen ikke havde ligget her i saa mange Aar, en uhyre Tradition, der ikke maatte brydes, og det mindste Tilløb hertil blev nærmest betragtet som en Forbrydelse, selv om Forseelsen slet ikke var tilsigtet.

Der fandtes naturligvis en fyldig Instruks, som man hurtigst muligt skulde kende Indholdet af, og der taaltes

ingen Afvigelser derfra. – For en Læser af idag berøres Smilebaandet unægteligt ofte, ja, nærmest under hele Læsningen. – Sproget er smukt og Indholdet ligeledes, – men i mange Retninger „fra Ruder Konges Tid" – som det hedder. – Men Skolen var nu god, og mange flere af Landets Ungdom burde have gennemgaaet den. –

Tobaksrygning var naturligvis strængt forbudt, og det vrimlede i det hele taget med Forbud. – Efter Undervisningens Ophør Kl. 3 skulde vi spadsere i Byen inden Middagen, men vi maatte ikke gaa mere end een Gang op og ned ad Strøget.

At gaa paa Kafé var forbudt, og kun i Selskab med Ældre, og havde vi været paa Restaurant, skulde vi straks melde det til den vagthavende Officer. – Min Far var ret ofte i Byen, og saa blev jeg altid inviteret af ham til Middag paa Hotel Phønix, hvor han boede, men saa havde jeg ogsaa en god Ven, der var en Maaned ældre end jeg, og han blev naturligvis benyttet. Mærkeligt nok blev jeg aldrig spurgt ud om denne Ven – men jeg har nok set tilstrækkelig naiv ud til, at man kunde tænke sig, at jeg skulde kunne „træde ved Siden af". –

Man prøvede jo paa alle Maader alligevel at komme paa Kafé uden at være ledsaget af ældre, da dette ofte kunde være lidt besværligt, og det skal ogsaa til fleres Ros siges, at Opfindsomheden florerede, man fandt gode og velplacerede Smuthuller med velvillige Tjenere. –

En af mine yngre Kammerater havde en Aften besluttet, at nu vilde han ud at more sig, og det skulde være uden mandlig Ledsager – og saa tog han ikke i Betænkning, at det skulde være i Danseetablissementet *Figaro* paa Vesterbro, hvor de fornøjeligste Steder forefandtes.

Danselokalet var stort med et 10 Mands Orkester – (fornemmelig Messing) – for Enden – en Inspektør af

Sværvægtsklassen ordnede Dansen og Gæsterne paa særdeles myndig Maade – det hed „værs artig, Herrerne og den førende Dame, op med Femøren", som det kostede pr. Omgang. Vedkommende Kadet svingede sig veltilfreds med sin Udkaarne, men saa i en Pause tiltalte en civil Herre ham med: „mit Navn er Premierløjtnant Petersen af 1. Regiment, gaa hellere hjem, De maa jo ikke optræde her i Uniform" – Synderen lod sig ingenlunde imponere men svarede frimodigt „Jeg indlader mig overhovedet ikke i Diskussion med nogen, der hedder Petersen" – og saa inklinerede han for sin Udkaarne og svang sig „aved om" (hans Ynglingsform for Dans).

Men en af Skoleofficerene havde en fantastisk Evne til at mærke eller lugte, naar man havde „været paa Viften", og Delinkvinten maatte ogsaa her gaa til Bekendelse – der skete ham dog ikke noget – og Petersen indmeldte ham ikke – maaske han alligevel sympatiserede med den frække Fyr.

En anden og langt skikkeligere Synder havde en Aften forvildet sig ind paa Hotel „Tre Hjorte", hvorfra han kom hjem paa Skolen i noget bedugget Tilstand, listede sig pænt ind i sin Køje, men ud paa Natten kom Følgerne, og Atmosphæren paa Sovesalen blev saa daarlig, at Affairen ikke kunde skjules, saa den vagthavende Officer maatte melde det til Chefen, der straks kom i Harnisk. Synderen maatte bekende, hvorpaa Chefen, blussende af Harme, overøste ham med: „Hvor vover De at gaa paa saadan en snottet Kafé som „Tre Hjorter" – det vover De ikke oftere, forstaaet." – De nærmeststaaende var imponerede over denne mægtige Udladning, hvor Tonestyrken steg til crecendo, og hvor Hjorte i Farten blev til Hjorter. – Da Salluten var Slut, saa man dog Chefen overfor sin Næstkommanderende betone, at Episoden egentlig havde moret ham.

Bespisningen blev besørget af en Økonom, *Jacoben,* som boede paa Skolen – den var ikke daarlig, men meget ensformig, og naar vi ikke syntes om den, bebrejdede vi ham det og insinuerede, at han naturligvis købte Maden i Borgergade, hvortil han saa svarede: „Nej, jeg køber den faneme i Adelgade," og saa skulde vi føle os tilfreds. –

Een Gang om Aaret fik vi Lov til at spise saa mange Frikadeller, som vi kunde sætte i os, og den Dag var Hovmesteren ikke i godt Humør, for det gik ud over Økonomien, da der blev præsteret det rent utrolige med Hensyn til Appetiten – det højeste Tal husker jeg ikke, men det var omkring 25 Frikadeller, der gled ned i den tommeste Mave.

Efter Middagen Kl. 5 skulde vi læse Lektier til næste Dag, og dette foregik i Klasseværelserne, der alle laa i Stuen, og Vinduerne her vendte alle ud til en udenfor liggende Gang som tillod, at man udefra kunde kigge ind i Klasseværelset. I den Anledning maatte Gardinerne ikke rulles helt ned under Lektielæsningen, for at den vagttavende Skoleofficer udefra kunde inspicere og overbevise sig om, at der virkelig blev læst Lektier. – Jo, den var skrap. –

Naar en Kadet om Aftenen havde haft lidt længere Udgangstilladelse for at gaa til Selskab, skulde han ved Hjemkomsten paa Skolen passere den vagthavende Officers Sovelukaf og paa hans Natbord lægge Portnøglen. – Dette kunde give Anledning til visse Komplikationer, f. Eks. erindrer jeg for mit eget Vedkommende, at jeg en Aften var saa uheldig at tabe Nøglen paa Gulvet, hvorved Officeren vaagnede og jeg fik mig en ordentlig Salut, og en anden Gang var den paagældende Kadet under Selskabeligheden blevet noget overforfrisket med det Resultat, at han besluttede sig til ved Passagen af den sovende Officer at ville liste sig stille gennem Lukafet, men tog slemt Fejl,

idet han i Stedet for at lægge Portnøglen paa Natbordet anbragte sine Sko der – den ene faldt ned paa Sengen og vækkede den blidt sovende Skoleofficer, der øjeblikkelig regerede med en værre Balle, der ligesaa øjeblikkligt satte Kadettens Talegaver ud af Funktion og bevirkede en søvnløs Nat med Tanken paa, hvad Morgendagen vilde bringe af Tordentaler og Straf.

Efter Frokosten skulde der tilbringes ca. 20 Minutter paa Gaardspladsen med forskellig Leg, og den mest yndede var at gaa paa Stylter. – Der var paa dem anbragt to Knægte i forskellig Højde, og man skulde saa kæmpe to og to, hvor det drejede sig om at faa sparket den anden saa meget som muligt med saa mange Saar paa Skinnebenet som vel muligt.

Under hele min Kadettid var Kommandør *Bardenfleth* Skolechef, og Posten som Næstkommanderende var besat af henholdsvis Kaptajn *Maegaard,* Kaptajn *Hammer* og Kaptajn *Bloch* samt Løjtnanterne *Bundesen – Rørbye – Danneskjold-Samsøe – Da Cunha Sotto Maior* og *Thomsen.*

Undervisningen, der var meget omfattende, gaves foruden i de almindelige Fag som Dansk – Engelsk – Tysk og Fransk ogsaa i Navigation – Fysik og Kemi – Artilleri – Sømine – og Torpedolære – Maskinlære – Tegning og naturligvis Gymnastik og Vaabenlære, desuden undervistes i Dans og Sang. Der var ogsaa Fag som Retslære og Skibsbygning og ikke at forglemme Matematik, og blandt alle de dertil hørende Lærere var der adskillige pudsige Herrer.

I Dansk Professor *Vilh. Andersen,* en særdeles livlig og interesseret Lærer, der tog sin Gerning med yderste Alvor, men ogsaa med en saadan Humor, at vi virkelig fulgte hans Timer med Glæde. – Han var en ypperlig Fortolker af *Ludvig Holberg,* og naar han gav de forskellige Roller

med en enestaaende Evne til at kopiere de optrædende, burde hans Timer have varet meget længere – hos ham kedede vi os aldrig. I Engelsk Professor *Nissen,* der som Regel var ret søvnig, og naar Eksaminationen var vel forbi, plejede han med en lille sirlig Saks at klippe Haar af sine smaa Hænders Overflade. Undertiden tabte han ogsaa Bogen ned paa Gulvet, hvorpaa han udbrød: „Excuse me gentlemen, I lost the book", og sandt at sige saa var det undertiden denne Bemærkning, der vækkede os uopmærksomme Kadetter.

I Tysk havde vi Hr. Kredsinspektør *Launy,* en striks Herre med strænge Øjne bag store Briller. Han var haard i Undervisningen, og man saa sjældent et Smil hos ham. Naar han vilde haane Delinkventen sagde han f. Eks.: „Haben Sie lateinish gelernt"? Naar man saa spagt svarede: „Nein" kom „Das merkt man", og hvis man var ved at falde i Søvn, bemærkede han det straks med sit Falkeblik, hurtigt dyppede han Penneskaftet i Blækhuset og slyngede det med stor Præcision mod Synderen, saa det sad fast i Kødet mellem Tommel- og Pegefingeren.

Det morede ham øjensynligt og var vist det eneste, der gav et lille Tilløb til et Smil i hans asketiske Træk.

I Fransk var der Oberstløjtnant *Jung* (Udgiveren af franske Lærebøger), en elegant ældre Herre med typiske Anlæg til ægte gallisk Fremtræden – og alene hans smukke franske Udtale gjorde, at vi hurtigt fattede stor Interesse for dette herlige Sprog, og han lagde megen Vægt paa den korrekte Udtale.

Lærer i Navigation og Astronomi var Kaptajn *Clausen* ogsaa kaldet „den himmelske Fader", rolig og besindig ud fra den Forudsætning, at Eleverne havde vanskeligt ved at fatte denne Lærdom. Han var et udpræget Vane-

menneske, og naar han var i godt Lune, vandrede han altid rundt om Klassebordet med Solen i Modsætning til mod Solen, naar Humøret var længere nede.

I Fysik og Kemi var det cand. mag. *Sundorph,* en god Lærer, men absolut ikke nogen Tøjjon, da han altid var iført daarligt siddende Tøj med mange Pletter paa.

Læreren i Artilleri var Kaptajn *Foss,* som man aldrig glemmer, da han altid lavede et farligt Postyr med sin højrøstede Tale, hvorfor han gik under Navnet „Larmeren". – Han havde for Vane at komme stormende ind i Klassen med et eller andet Udraab, som f. Eks. „Føj for den Lede, hvor her lugter, her lugter af døde Rotter". – Og dette kunde om Efteraaret ved Skolens Begyndelse til Tider passe, idet vi aarligt efter Togtet maatte brække Gulvet i Spisesalen op, da der under dette fandtes døde Rotter, som om Sommeren havde taget Bopæl her, idet de var løbet fra Husarkasernen, der dengang laa i den sydlige Ende af Grønningen og over til Skolen. – Hans Undervisning var interessant og livfuld, og der var aldrig Tale om at være uopmærksom i hans Timer. – Svarede man ham forkert, kom ofte hans Udbrud „Føj for Satan", og naar det skulde være særligt kraftfuldt „Føj for Satran". –

Løjtnant *Jøhnke* havde vi i Sømine- og Torpedolære. Maskinlæren stod Løjtnant *Carstensen* for, og Kunstmaler *Gjødesen* lærte os at tegne. Dette var et underholdende Fag, og naar vi havde faaet nogen Færdighed, fik vi Lov til selv at vælge Motiverne. – I ældste Klasse skulde vi tegne noget særligt flot, helst med Farvelægning, og det var ofte fine Tegninger, der blev præsteret til Afgangseksamen – ved min Afgang blev det Udsigten fra Tegnestuen over til St. Pauls-Kirken med en Del af Kirkebygningen og dens Spir, som jeg fik megen Ros for.

I Gymnastik og Vaabenlære havde vi en skrap Infanterikaptajn *Jacobsen,* der holdt os godt til Vinden. Hans Hjælpelærere var herlige Underofficerer fra Marinen, saasom Overkanoner *Torstensen,* Kanoner *Gjetting* og Underkanoner *Christoffersen* med en mægtig lang og krum Næse. – Det var raske Gutter, der forstod at rumpe os godt op. –

„De er saagu ikke nogen fremragende Gymnast," erklærede Kaptajnen med en foragtelig Mine – jeg maatte naturligvis forholde mig tavs, men ærlig talt, saa tvivlede jeg meget paa, om han selv i sine unge Dage havde vædet det – hans store Legeme og tunge Gang bar ingenlunde Præg deraf.

Særlig det smidige laa ikke for mig, men det lykkedes mig dog at foretage det foreskrevne Kraft-Ryg & Hovedspring i een Serie. – Paa Hest og i Barren gik det hæderligt, men det hasarderede Flyvespring eller „Kæmpesving" i Recken turde jeg overhovedet ikke indlade mig paa.

Danselæreren var den kendte Balletdanser fra det kongelige Teater, *Valdemar Price,* som stillede hver Mandag Kl. 2 med sin Violinspiller *Hansen.* – De anbragte sig i hver sin Stol i Gymnastiksalen, og Forestillingen begyndte. – Det var saa komisk – dette at danse med hinanden skiftevis som Herre og Dame – saa vi daarligt kunde holde os for Grin, og *Price* tog os dette meget unaadigt op, da han betragtede Dansen som noget nærmest helligt. – *Price* kunde være noget pedantisk i sin Væremaade, men han lærte os at danse korrekt og elegant, som det passede sig for en rigtig Balkavaler, med stilfuld Reverens for det smukke Køn. – Naar vi stilfuldt dansede Menuetten, var det en Fornøjelse at betragte hans tilfredse Mine, naar han sad der i sin enkle Stol med det smukke hvide Haar og de fint pudsede Fjerstøvler med høje Hæle, og iført

ulastelig Diplomatfrakke med Silkeopslag. – Naar saa Timen var slut, rejste han sig, bukkede for os, hvorpaa vi gjorde det samme for ham, saa der var virkelig Stil og Fornemhed over ham, et smukt Eksemplar for os vordende Gentlemen.

Sangtimerne blev ledet af kongelig Kapelmusikus *Th. Hansen,* en sirlig lille Herre, tydeligt præget af sin kongelige Værdighed, meget elskværdig og sikkert en god Lærer. – De morsomste Sange, han lærte os, var de svenske Glunter. Havde man en rigtig daarlig Stemme, blev man kasseret og fik Lov til i Timen at spadsere ude, men for sent opdagede man denne Fidus.

I Retslære var det Auditør *Gad,* der havde Ordet. Han var en fornøjelig og lun Lærer, fuld af Historier med politimæssigt Kolorit.

I Skibsbygning var det først Løjtnant *Høst* og senere Løjtnant *Mygind.* Dengang syntes vi, at det var et vanskeligt og kedeligt Fag, som maaske skyldtes d'Herrer Lærere?

I det frygtede Fag Matematik havde vi først Dr. phil. *Crone* med en mægtig Næse, som han altid pillede i. Stemmen lød temmelig nasal, men maaske det skyldtes hans ustandselige Pillen Næse, og det mærkedes, at denne Virksomhed interesserede ham lige saa meget som Undervisningen. Han var en hel Videnskabsmand paa sit Omraade og virkede desuden som Beregner i Forsikringsselskaber. Senere havde vi Dr. phil. *Heegaard,* der var mere livlig og syntes at have bedre Tag paa at faa os interesseret i Faget – tørt som det jo var. – Ja, det var et frygtet Fag, og da vi kom igang med det, blev det sværere og sværere, men efterhaanden klarede det dog op. –

Og naturligvis havde vi ogsaa Historie og Geografi,

hvor det var cand. mag. *H. C. A. Lund,* der var Lærer. – Han var en meget underholdende Lærer, især i Historie, som var hans særlige Speciale. Han havde deltaget i 1864-Krigen og kunde herfra berette mange interessante Tildragelser. – Han var forsynet med smukt Overskæg, lange Mustacher samt Fip, og naar han altid snoede det, først højre, saa venstre og tilsidst Fippen, fik han Tilnavnet 48-59-50, hvilket morede ham meget.

Det varede jo nok en Tid, inden man vænnede sig til denne evindelige Terpen med Lektierne, og visse Fag faldt i Begyndelsen svært at kapere, men det gik fremad, omend ikke hurtigt – saa dog grundigt.

Som Opmuntring stod naturligvis det aarlige Bal paa Skolen, og hertil skulde hver Kadet indbyde en ung Dame. – Da jeg var ude fra Bondelandet, kendte jeg overhovedet ikke en eneste Pige, men det ordnede de ældre Elever for mig, og jeg fik saa Besked paa, at jeg skulde indbyde en af de andre Kadetters Bekendte – og det var Frk. *Agnete Zahle,* Datter af Højesteretssagfører *Zahle.* – Det skulde gaa helt korrekt til, saa ledsaget af hendes Kadetven begav vi os paa Visit hos Familien Zahle og det var med fine Glacéhandsker paa. Visiten forløb paa bedste Maade, og jeg blev akcepteret som Frøkenens Kavaler.

Festen blev jo imødeset med stor Forventning – Kadetterne pyntede selv Gymnastiksalen, hvor Dansen skulde foregaa, og det hele kom til at klappe paa Prikken. – Paa dette Bal mødte jeg første Gang *Karen Scheel,* som otte Aar senere skulde blive min Hustru. –

Paa de civile Baller var det Skik dengang, at man fik udleveret Balkort ved Ankomsten, og saa engagerede Herrerne Damerne til den og den Dans og nedskrev sit Navn udfor Dansen paa Kortet. Til det Formaal var Kortet forsynet med en lille tynd Blyant hængende i et Silkebaand,

og det mest attraaede var at opnaa Dansen „Cotillon" hos den udkaarne Frøken. Men her paa Skolen ordnede vi det saadan, at Aftenen før Ballet samledes alle Kadetterne i Forsamlingssalen, og her holdtes der saa Auktion over Damerne. – Prisen blev som Regel erlagt i vor Ynglingsspise Hveder – eller Bajere, og en 1. Klasse Frøken gik i høje Priser. – Ved Ankomsten fik Damen saa udleveret sit Kort, paa hvilket der stod angivet, hvem hun skulde svinge sig med. Om det saa passede hende eller ej, blev der ikke spurgt.

Til Ballet var ogsaa Skoleofficererne samt Lærerne med Damer indbudt. – Det var altid nydelige Fester, og det var om Lørdagen det foregik, saa man om Mandagen havde „pæne Hoveder paa" til Undervisningen.

Undertiden blev der forinden Ballet spillet Komedie, og vi var saa heldige blandt Kadetterne at have en udmærket Husdigter, *Schaffalitzky de Muckadell,* som baade ombord og i Land kunde sætte et muntert Stykke op, og naar det drejede sig om Komedie ombord i Skoleskibet, fik han Lov til ogsaa at give Officererne alle de Hip, han kunde finde paa, og de tog mægtig Kegler hos de paagældende.

Til Vinterballet havde samme Herre forfattet en kvik Komedie kaldet „Paa Fiskeriinspektion". Jeg spillede Rollen som Forpagterfrue, og ved Hjælp af diverse smaa Puder og de senere saa kendte B.H.'er illuderede jeg efter Sigende paa fortræffelig Vis en trivelig og charmefyldt Landmandsfrue. – Stykkets Kulmination var, da min Mands og min Datter skulde forloves med en teologisk Kandidat.

Efter Undervisningens Ophør afholdtes Generalprøven, som forløb udmærket, og alle kunde deres Roller. Herefter var alle vi optrædende indbudt til en Forfriskning hos en

Kammerats Forældre, men her fik „min Datter" beklageligvis for meget af de fugtige Varer, og trods mange Formaninger nægtede hun pure at komme frem paa Brædderne ,da Stykket skulde løbe af Stablen.

Da min Mand og jeg saa sidder paa Tribunen, ankommer Frieren og skal anholde om vor Datters Haand, men hun er altsaa bleven saa kæfereret, at hun ikke vil ind, og Situationen begynder at blive pinlig – dog pludselig kommer hun farende ind fra Kulisen, absolut ikke frivillig, men sparket ind af en haandfast Kammerat – klarede til alles Befrielse Frieriet elegant og vaklede ud igen, fulgt af sin Tilbeder. –

Heldigvis skulde hun ikke mere paa Scenen, og vi saa hende ikke, da den vagthavende Skoleofficer beordrede hende til Køjs. – Dette medførte bl. a. at Skoleofficererne maatte træde til for at danse med Synderens Damer, og det fik han naturligvis at høre for i lange Tider. – Og han undgik vist heller ikke at sidde nogle Timer i „Hullet" oppe paa Loftet. – Den mørke Arrest, hvor man fik Lov at sidde nogle Timer ad Gangen for visse Forseelser. –

Samme Husdigter havde allerede tidligere lagt lyriske Evner for Dagen, og digtede saaledes under Korvettens Anløb af *Thorshavn* følgende klassiske Strofer:

Amtmand Bærentzen i Thorshavn gav diner;
Der var flere Herrer, der var fælt kørt te'.
Efter Bordet fik de nemlig grøn Chartreus,
Mens andre kyssed' Amtmandindens Trappetøs.

Og ved en anden Lejlighed under et Besøg ved den skotske *Ø Bute,* hvor vi var Gæster hos den derboende Hertug og blev ovenud trakteret, lød det:

Ja, var jeg Lord af Bute
Og ejed hele Landet.
Jeg være vil forbandet,
Om ej der vanked' Sprut.

Jo Kadet *Muck* var en herlig Digter og er det iøvrigt den Dag idag. –

Indbefattet al den traditionelle Etikette var ogsaa den daglige Morgenbøn, som fandt Sted paa Tegnestuen, hvor vi alle var stillede op paa Stribe. Naar alle var paa Plads, meldte den vagthavende Kvarterchef det til Skoleofficeren, og saa læste Kadetten Dagens Bøn op. – De var forfattede af Dr. theol. *B. Münter,* der levede 1794–1867. Disse Bønner var overordentlig smukt affattede, Sproget var mesterligt, og Indholdet saa lødigt, at man sent kunde glemme det. Der kunde under Oplæsningen finde pudsige Fejllæsninger Sted som f. Eks., hvor det om Søndagen hedder: „Det er Hviledag, min Gud. Den vante Gerning kalder mig ikke til sig. Du vil, at jeg skal hvile, og jeg ihukommer dit faderlige Bud og følger det med Glæde". Saa var det en Dag, da der skulde være Folkeafstemning til Rigsdagen, og paa denne Dag havde Kadetterne fri, hvilket forledte Kadetten til den paagældende Morgen at indlede saaledes: „Det er Valgdag, min Gud. . . . . ." o. s. v. – Skoleofficeren (Løjtnant *da Cunha)* reagerede øjeblikkeligt og for over Kadetten med en forfærdelig Balle, som om det var overlagt Højforræderi. *Da Cunha* faldt dog hurtigt til Ro, og Ceremonien kunde begynde forfra, og Værdigheden var bevaret – men hvor vi dog grinede bagefter, da vi var kommet paa Afstand af ham.

Paa Sommertogterne dyrkedes som sagt i Hovedsagen de praktiske Fag saasom Sejlmanøvre – Kanon- og Haandvaabeneksercits – Arbejder i Tovværk – Fartøjsøvelser – Sømandsskab, og helt fri for Teori slap vi naturligvis ikke, idet der baade var teoretisk Navigation og Sømandsskab.

Men vi fik ogsaa Lejlighed til at anløbe udenlandske Pladser, og saa endte Opholdet som Regel med Bal om-

bord. – Chefen var en ypperlig Danser, og han satte en Ære i at lade Kadetterne pynte Skibet godt op med Flag og Blomster fra Land. – Skibsorkestret spillede med friske Melodier – det var ikke altid lige skønt, da det jo kun var Messinginstrumenter, der lavede den saakaldte „Messingsuppe", men Dansen gik altid upaaklageligt. – Det kunde hænde, at en Kadet ikke var flittig nok til at inklinere for Damerne; dette undgik ikke Chefens Opmærksomhed, og naar Gæsterne havde forladt Skibet, blev vedkommende kaldt hen agter til Chefen med Besked om, at han skulde gaa til Vejrs og sidde en Time oppe paa Stængesalingen – til Bod og Bedring. – I det store og hele syntes vi bedst om vor Chef om Sommeren, og det var som om Lysten til Sommerens friere Liv paa Søen fremfor det – lad mig kalde det – mere alvorligere Skoleliv om Vinteren prægede ham saavel som os Kadetter. Det passede Chefen dette friske Liv ombord, og han var næsten altid i fint Humør og godt Lune, og Forholdet mellem ham og Officererne fik os Kadetter til at fatte Kammeratskabets Betydning, ikke mindst i et Skib som dette.

Vi fik ikke Lov til at kede os, skal jeg love for, og om Aftenen efter Øvelserne var vi godt trætte og saa med Længsel hen til vor kære Hængekøje.

Sejlmanøvrer gik en stor Del af Tiden med, og det varede jo noget, inden vi opfattede den fine Kunst at manøvrere med saa mange Sejl, og hvorledes Finesserne med Brasning af Ræerne betød hele Kunsten i at kende sit Skib suverænt – og det skulde ældste Kadetter kunne til Punkt og Prikke.

Skibet var ogsaa forsynet med Læsejl – Under- og Mærselæsejl. – Det var ret indviklet at manøvrere med disse Sejl og alt det Tovværk, der hørte dertil. – Sejlene blev spændt ud til Siderne af Raasejlene. Paa Overkant af Under- og Mærseræerne var der anbragt svære Rund-

holter, der blev skubbet ud i Forlængelse af Ræerne, og fra Nokken af Raaen ovenover blev Sejlet saa hejst. – Disse Læsejl blev anvendt med Vinden agterind, og dette kaldtes at „sejle plat" eller „platfor de gat" (som saa mange andre maritime Udtryk afledet af det hollandske „plat voor't gat").

Det var et smukt Syn med disse Vinger foldede ud for den friske Vind og paa denne Maade forøgedes Skibets Fart gennem Vandet.

Som den højeste Kunstmanøvre stod „i en ret Kurs at sakke agterud et Kvarter for Sejl". Det var sidste og største Prøve for Knapkadetten, og den bestod i at dreje op i Vinden med alle Raasejl, Forsejl og Mesan, og naar Skibet saa laa helt stille, begyndte det spændende Kvarter. – Alle Ræer blev brast „firkant", og naar Sakningen begyndte, blev den snorlige Linje agterud reguleret af Raasejlene paa Fortoppen. – Der blev kommanderet „alle Mand til Forbraserne", og med Folkene i Braserne paa begge Sider dirigeredes saa Manøvren. – Ved det mindste Tegn paa Stævnens Drejning til den ene eller anden Side blev der halet i Braserne, og ventede man blot et Sekund med at brase, kunde Manøvren være ødelagt. – Der skulde den yderste Paapasselighed til, men naar saa Kvarteret var gaaet, og Manøvren var lykkedes, fik den kommanderende Kadet en Kompliment af Chefen med den højre Handske taget af, og bedre kunde det ikke være – Æren var reddet.

Og om Aftenen efter „Udskejning" havde vi mange Lege for paa Dækket. De overværedes ofte af Officererne, som morede sig lige saa meget som vi, der optraadte.

Vi havde f. Eks. en Leg, der bestod i, at vi satte os paa Halen ned paa Dækket i en stor Rundkreds, og inde i Midten kom saa en Kadet paa Skift til Behandling. – Denne bestod i, at han af en af Kredsen fik et kraftigt Dask med en med Knob forsynet Tovstjært. Han vendte sig

saa straks rundt og gættede paa den, der havde svunget Redskabet, men da dette ofte var forkert, kunde vedkommende faa mange Slag, inden den rigtige fandtes, og hele Tiden vandrede Stjærten rundt i Kredsen under de krummede Knæ. Fandt han den rigtige, blev det dennes Tur til at komme op og ind i Midten. Og saa skulde der synges en „Sjanti" hele Tiden under Legen, med monoton Gentagelse af følgende opmuntrende Strofe: „Lad Kartoflen gaa imellem R.. og Laar, ja, lad Kartoflen gaa o. s. v.". –

En anden Leg var denne, at man lænede Hovedet ned i en andens Skød, som sad paa en Briks, og bagfra fik han saa i sin hule Haand, som han havde bagpaa Maasen, et haardt Slag af en af de omstaaende, og Slaget skulde helst ramme Fingerspidserne, da disse var mest ømfindtlige, og det gik jo ud paa, at det skulle smerte mest muligt. Delinkventen skulde saa gætte den rigtige frem som Afløser.

Men det morsomste var vel nok de saakaldte Tyrefægtninger, hvor en Kadet havde en anden ridende paa Ryggen, og hvor Rytteren med venstre Haand holdt omkring Hestens Hals og i den anden var bevæbnet med en Lanse i Form af et Kosteskaft. – To Par rykkede saa mod hinanden, prøvende med Kosteskaftet at rydde den anden af Vejen. Undertiden rystede Hesten sin Rytter af, men det højtideligste var dog, naar Picadoren med et velrettet Stød fældede sin Modstander. Tilskuerne hylede af Grin, og Sveden løb ned af de optrædende.

Min Klasse tyndede efterhaanden svært ud – efter det første Aar trak den første sig tilbage, da Læsning kedede ham for meget, hvorefter han gik til Søs i Koffardifarten. Han endte sin Karriere paa Søen, da han faldt overbord fra sit Skib. – Næste Aar blev en anden Oversidder i Klassen, og den tredje blev hældt ud af Skolen Aaret efter. –

Han havde ikke rigtig kunnet vænne sig til Disciplinen, og havde været saa letsindig en Dag paa Plankeværket med en Blomsterstilk at skrive „jeg hader Kadetskolen". Chefen blev paa sin Vej hjemmefra til Skolen opmærksom herpaa – den paagældende blev kaldt op, idet Chefen ikke var i Tvivl om, hvem Synderen var, og da han blev forespurgt, om det var ham, der havde skrevet det, og hertil omgaaende svarede „ja", spændte Chefen Sablen paa, gik til Marineministeriet med Beretningen og kom ikke længe derefter tilbage med hans Afskedsordre i Lommen – det var hurtig Ekspedition – ud af Lemmen, men det værste var dog, at nu var jeg alene tilbage i Klassen.

Det var unægtelig med blandede Følelser, at jeg nu overvejede min videre Skæbne – skulde jeg nu ned i næste Klasse – eller skulde jeg ud af Skolen – eller skulde jeg fortsætte og være ene om at blive eksamineret i alle disse mer eller mindre infame Fag et helt Aar igennem? – Aviserne undlod ikke at blande sig i Fænomenet og mente f. Eks., at der ingen Mening var i at holde Undervisning for een eneste Elev i en Klasse – dette var altfor kostbart for Staten og naar den ene tilmed var, som det hed „stenrig", saa maatte Klassen lukkes. – Men den stenrige fik dog Lov til at fortsætte i sin Klasse. Skriverierne ophørte, og jeg kørte videre i ældste Klasse (A) – sikkert ikke til Glæde for d'Herrer Lærere – og ejheller for mig selv. – Nu var der jo ingen Redning for ikke at blive eksamineret, saa Lektielæsningen blev nu yderligere nødvendig.

Men det gik dog, og til Lærernes Ros maa jeg sige, at de gav sig god Tid med mig og viste stor Taalmodighed. – Den af dem, der kedede sig mest – var vist Auditør *Gad,* der helst havde et større Auditorium, og somme Tider følte Tiden noget lang med den lidt tørre Retslære. – Det sidste Kvarter faldt ofte lidt langtrukket, og saa

delagtiggjorde han mig enkelte Gange i sine forskellige Interesser – saasom Samlen paa udenlandske Frimærker – dette optog ham meget. Paa Bordet spredte han en Masse smukke Frimærker, som straks vakte min Interesse, og han blev øjensynlig tilfreds med, at min Interesse for dem var ligesaa stor som for Retslæren. – Han havde ogsaa stor Interesse for at spille Klink, og en Dag da den første halve Time var gaaet, foreslog han, at vi skulle spille, da jeg til hans store Forundring erklærede, at jeg aldrig før havde spillet dette Spil. – Vi stod begge henne ved Væggen for at se, om det blev Plat eller Krone, da Døren pludselig gik op og ind tren selveste Chefen, – saa det gik for os begge meget hurtigt med at komme hen paa Plads paa vore Stole. – Jeg ved ikke, hvad Læreren tænkte, men jeg selv følte mig brødebetynget, selvom det jo var den anden, der havde lokket mig ud paa Glatis. – Men jeg mindes, at jeg paa Chefens Mine dog kunde spore, at Forestillingen egentlig morede ham.

Paa Loftet var der et lille Rum kaldet „Brummen", hvor man blev hensat efter visse grove Forseelser, og uheldigvis begyndte Opholdet der altid, naar Spadsereturen efter Gymnastiken skulde begynde, saa man gik Glip af Synet af sin Hjerterdame, der ikke kunde forstaa, at man ikke mødte efter Aftale, men efterhaanden blev de paa det rene med, at man „var blevet forhindret".

Ikke mindst om Vinteren, naar den elegante Skøjteløbningssport dyrkedes, var det om at gøre at holde sig klar af dette Lokale, da denne Sport var saa tiltrækkende og Udsigten til her at mødes med sin Udkaarne det helt afgørende. Det var et stort og fint Publikum, der dyrkede Sporten i Kastelsgraven som det fornemste Sted paa den saakaldte „Vanilleis", og hvor man kappedes om at lave

de fineste Herresving, der helst skulde imponere Hjerterdame.

Gangtøjet fik man udleveret gratis, og det blev syet hos Firmaet Brødrene *Andersen,* hvis Tilskærere mødte paa Skolen og tog Maalene – en Herre til Vest og Trøje og en anden til Benklæderne – og det var saavel disse Herrer som os Kadetter magtpaaliggende, at Snittet blev flottest muligt for vor Optræden i det selskabelige. – Resten af vor Beklædning var for vor egen Regning – eller rettere for Forældrenes, da vi selv jo ikke disponerede over Kongens Mønt, og det var først i ældste Klasse, at vi fik den formidable maanedlige Løn af 25 Kr. – Forældrene havde i de Tider ikke den rette Forstaaelse af Maanedspenge til Børnene – det kunde ikke nytte at anmode Mor om Tilskud – hun henviste kun til Far – og i Juleferien var det altid Problemet, hvordan man bedst kunde lokke lidt Mønt ud af hans Lomme. – Det var om at vælge det rette Tidspunkt, naar Afrejsen stundede til, men der faldt dog altid noget af. – Om Foraaret, inden vi med Korvetten skulde til Søs og til udenlandsk Havn, gik det bedre. – Ja, de forbandede Penge spillede ogsaa i de Tider en stor Rolle – og det var, da de Velhavende slog om sig med Guldkroner.

Naar vi om Sommeren var ude med Korvetten, var det altid spændende, om vi blev inviteret til Bal paa en eller anden Herregaard, og Sommeren 1899 var vi saa heldige, at mine Forældre inviterede paa Middag med efterfølgende Dans. – Damerne blev hentet hovedsagelig blandt Badegæsterne i Troense, og Skibets Orkester spillede. Dette Orkester bestod af to faste Hornblæsere samt fire Menige. – Præstationen var ikke overvældende, og da ogsaa disse Spillemænd havde deltaget i Middagen, bar Sammenspillet

Præget af, at de havde taget lidt rigeligt for sig af Drikkevarerne. – De havde slæbt en hel Del Bind Noder med sig saavel Valse, Polkaer, Mazurkaer og Scottish m. m. – De forskellige Hold Bind havde de morsomste Udseender f. Eks. var et Hold forsynet med en Konkylje udvendig, og et andet Hold var indbundet med et Stykke Tapet, og saa hørte man Dirigenten beordre f. Eks. Nr. 8 i Konkyljen eller Nr. 17 i den tapetserede o. l. – Naa, men den paagældende Aften kunde de have sparet alle disse Bind, for efterhaanden kunde de kun uden Fejl spille Sommerens Schlager: „Kom Caroline king kom, vi tar' til Klampenborg, for der findes ingen Sorg". Det var en Polka med glimrende Rytme, og Dansen gik upaaklageligt. Naar min Far, der ledede Dansen, saa sagde til Dirigenten, at nu maatte vi have en anden Melodi, saa fik han hele Tiden Svaret „ja, naturligvis", men, „kom Caroline" kom stadig igen. –

Jeg selv var ikke med saa længe, da det var gaaet mig som Musikken, vi havde alle været for tørstige, eller maaske troet, at vi kunde have taalt mere, end vi kunde. – Jeg blev beordret til at blive hjemme paa Slottet om Natten, saa jeg kunde møde frisk næste Morgen. – Senere fortalte min Mor mig, at da Selskabet paa et sent Tidspunkt havde brudt op, var hun gaaet hen til Musikdirigenten for at sige Tak, fordi de var kommet med og havde spillet saa nydeligt, hvortil han, svarende paa denne Kompliment, henkastede selvironisk: „Vi har Fa'en har vi". – Og da de nede paa Molen afventede Fartøjerne fra *Dagmar,* havde min ene Søster, der uddannede sig til Sygeplejerske, bemærket en af de unge Musikere, der sad og støttede Hovedet paa sit Horn, og paa deltagende Maade havde spurgt ham, om han var træt, hvortil han vrantent havde svaret: „Det kan De saagu selv være".

Kort sagt, Stemningen var vist til Slut lidt anstrængt. –

Næste Morgen steg Solen smukt op og jeg med den, hvorpaa jeg efter Morgenmaaltidet tilligemed Postkadetten blev afhentet, og Korvetten fortsatte sine Øvelser under de sædvanlige Kommandoer og Eksercitser Dagen igennem. – Det gjorde godt at komme til Køjs om Aftenen. – Jeg tror nok, at Officererne havde lidt ondt af mig for min ungdommelige Tørst, for de undlod at give mig en fortjent Balle.

Efter Togtet med Korvetten fulgte en Maaneds Sejlads med Kanonbaaden *Absalon,* og herunder øvede vi Kanonskydning – Torpedoskydning samt Opmaaling fra Fartøj, hvor vi foretog de saakaldte „Stjernestik" med Haandlod, d. v. s. med Skibet som Centrum roede vi ud i Kompassets forskellige Retninger, idet der hele Tiden blev foretaget Lodning til Fastsættelsen af Dybderne, og derefter blev Resultatet nedlagt i et Søkort. – Og Kadetterne gjorde ogsaa der ombord Maskintjeneste med Pasning af Maskine – Smøring og Manøvrering af den. – Det var et værre beskidt Job, men det var meget fornøjeligt. –

Torpedoskydningen var afgjort det, der interesserede os mest – Torpedoen, den slanke elegante Staalfisk med sine mange sindrige Organer og stærke Maskineri i det meget begrænsede Rum virkede saa imponerende. Torpedoen blev forfærdiget paa Orlogsværftet, og blev saa senere indskudt paa Isefjorden, hvor der var tilstrækkelige Afstande.

Affyringen skete fra et Brohoved ved Bramsnæsvig i en Bane Nord paa op til 4000 Meters Afstand. – Da man maatte kunne stole paa at Torpedoen under Farten holdt sin Bane ganske nøjagtig, baade i det vandrette og lodrette Plan, blev Indskydningen ret omstændelig, og da Kikkerten i de Dage ikke med Nøjagtighed spændte over store Afstande, maatte man til Bedømmelse af Torpedoens rigtige Løb over Banen have Mandskab paa Flaader, der var udlagt med 1000 Meters Afstande. Naar Tor-

pedoen affyredes, hejstes Signal fra Brohovedet, og en Mand paa Flaaden markerede med et Flag Torpedoens Passage under Flaaden, i Sideretningen, medens Dybdebanen angaves ved det Hul, som Torpedoen lavede i det Net, der fra Flaaden var sænket ned i Vandet.

Under Torpedoskydning havde vi i 1898 en sjælden Oplevelse, idet en Torpedo fra *Søbjørnen* blev affyret paa saa kort Afstand fra *Absalon,* at den ikke fik Tid til at komme ned paa sin rette Dybde, inden den skulde gaa under Skibet og saaledes ramte dette under Vandlinjen, slog et stort Hul i Skroget, og Torpedoen knækkede midt over. – Vandet fossede straks ind paa Forbanjerne, hvor Kadetterne boede – stor Opstandelse – men da der ikke var stor Afstand til den nærmeste Grund, dampede vi derhen og satte Forskibet paa Grunden. – Der blev straks tilkaldt Hjælp fra *Svitzers* Bjergnings-Entreprise, som næste Morgen kom med Assistance; der blev sat Platform udenpaa Hullet, Rummet lænset, og saa gik det under hans Ledsagelse til Orlogsværftet, som hurtigt reparerede Skaden, hvorefter vi atter sejlede tilbage til Isefjorden og genoptog Øvelserne. Vi Kadetter havde naturligvis glædet os til et længere Ophold i København – men Oplevelsen havde vi dog haft. –

Disse Sommermaaneder til Søs glædede vi os altid til og ikke mindst til Anløbene i fremmede Havne, saa vi var altid spændte paa, hvor vi det nye Aar skulde hen. – I mine Kadetaar besøgte vi blandt andet *Færøerne – Island – Trondhjem i Norge – Rothesay i Skotland – Lissabon i Portugal – Southampton, Margate, Falmouth, Gravesend og Dartmouth (alle i England) – Bordeaux og Cherbourg i Frankrig – Ponte Delgada paa Azorerne og Libau.*

Vort Anløb af *Lissabon* i 1898 optog os meget, da vi som Repræsentant for vort Land skulde deltage i den in-

ternationale Flaaderevue under Festlighederne til Minde om *Vasco da Gama's* Opdagelse af Søvejen til Indien. – Der var en Masse Skibe forsamlede paa den smukke Red, og da Saluten paa Højtidsdagen præcis Kl. 12 rungede fra alle Skibene, og Krudtrøgen langsomt for en østlig Brise trak ud over Havet, var det et saa pragtfuldt Skue, at man sent kan glemme det. Fra hvert Skib skulde afgives 100 Skud, saa det tog sin Tid med at blive færdig, og jeg mindes, at da vort Tempo var noget langsommere end andres, sagtnede Kanontordenen efterhaanden noget af, saa vi holdt ganske simpelthen op med Affyringen, og det samme gjorde flere andre vist ogsaa, saa bumstille blev der alligevel med forholdsvis god Præcision.

Vort Gesandtskab havde arrangeret Udflugter for os, og vi fik Lejlighed til blandt andet at bese det smukt beliggende Kongeslot *Cintra* paa et vældigt Højdedrag lidt Nord for Byen. – Og vi overværede Tyrefægtning, som dog var mindre blodig end i *Cadiz,* da Tyrene her havde smaa Kugler paa Enden af Hornene, men alligevel var det en Opvisning med yderste Elegance af de deltagende.

Kronstadt anløb vi 1900 (det sidste Aar af min Kadettid), og det blev et smukt Minde. – Vi fik Landlov til *St. Petersborg,* hvor vi med stor Interesse besaa de mange specielle russiske Seværdigheder – Museer – Moskeer m. m., og vi fik smagt baade Kaviar og den berømte Vodka under fornøjeligt Samvær med vore russiske Kammerater fra Flaaden i Kronstadt. Chefen for Flaadestationen, Admiral *Makaroff,* havde aflagt Besøg ombord og herunder indbudt Chefen samt to Officerer og to Kadetter til Frokost ombord paa Admiralskibet, og vi to Kadetter glædede os jo uhyre til dette Besøg, selv om det var i Ledsagelse af vore Officerer.

Naar der ved saadanne mere officielle Lejligheder skulde

„stikkes Kadetter ud" var det Reglen, at en fra ældste Klasse A og en af Klasse C skulde deltage. Da jeg paa dette Togt var den eneste i min Klasse, kunde jeg jo ikke undgaa at komme med, og den anden var *Briand de Crévecoeur* (senere Admiral). Men desværre blev der nu ikke noget af Frokosten, da Enkekejserinde *Dagmar* ønskede den Dag at se Korvettens Chef, Officerer og alle Kadetterne hos sig paa Sommerslottet *Gatchina* et Stykke udenfor *St. Petersborg*. – Fra den lille Stationsby kørte vi til Slottet i store Charabancer, saaledes indrettet at vi sad med Ryggen til hinanden paa en „langskibs" løbende Bænk, saa Farten fremover blev sidelæns, og det havde vi aldrig oplevet før. – Dette Besøg blev den helt store Oplevelse – et mægtigt Slot i en uhyre og flot anlagt Park med de skønneste Planter og Bevoksninger.

Vi var meget spændte paa, hvorledes Frokosten skulde løbe af, og vi havde forinden Afrejsen faaet nøje Instruktioner af Chefen, hvorledes vi skulde gerere os, og noget af det vigtigste var at kysse Kejserinden paa Haanden – i den helt rigtige Stil.

Dette havde ikke hørt med til den egentlige Danseundervisning, men naturligvis havde *Price* ikke forsømt at gøre os opmærksom paa, at vi overfor Damer altid skulde være opmærksomme og ridderlige, og at kysse dem paa Haanden hørte selvsagt med til det ridderlige. – Men i selve Dansetimerne kyssede vi altsaa ikke hinanden paa Haanden, da *Price* fandt dette latterligt – Handyr som vi alle var.

Men alle slap vi godt fra det med en korrekt lille Bøjning frem mod den lille fremstrakte kejserlige Haand. –

Det blev en meget fin Frokost, serveret paa Sølv, Vinen i smukke Krystaller, og uvilkaarligt maatte vi mindes Hovmester *Jacobsen*'s Opfindsomheder ombord med Pølser og atter Pølser.

Da vi var opstillede paa Linje i Slottet, afventende Kejserindens Ankomst, stod vi nærmest maalløse i Spænding for det store Øjeblik, da vi skulde stedes for hendes kejserlige Aasyn, og vi kunde egentlig ikke forstaa, at hun ikke var nær saa høj og pompøs, som vi havde forestillet os – det var en lille væver Skikkelse, men med et fint karakterfuldt Blik, der straks sagde Een, at man her stod overfor en Personlighed, der nok var sin høje Stilling bevidst, men som alligevel virkede saa helt menneskelig og ukunstlet, som man ikke havde forestillet sig det om „Selvherskerinden over alle Russere". – Og naar vi saa fulgte efter hende under hendes personlige Fremvisning af Slottets mange Rum, saa imponerede hun os ved sin medfødte Ligefremhed, ligesom Kejserindens Væremaade overfor sine mange tjenende Aander i Paladset gav Indtrykket af, at deres Vel laa hende lige saa meget paa Sinde som hendes egne Børns.

Efter Maaltidet roede vi alle i store, flot udstyrede Robaade i Parkens Søer i det smukkeste Solskinsvejr, og Chefen havde allerede ombord i Korvetten udtalt, at Kejserinden nok vilde høre os synge nogle danske Sange, saa vi skulde øve os grundigt for paakommende Tilfælde. Jeg skulde som den ældste Kadet optræde som Dirigent – og ganske rigtigt, under Roturen fik vi Ordre til at samle os om Kejserindens Baad, lægge pa Siden – hvorpaa jeg trak min Dolk, som beordret af Chefen, og med denne løftet som Taktstok begyndte Koncerten. – Heldigvis havde vi ikke under Frokosten fugtet Ganen mere end nødvendigt, og det hele klappede virkeligt, som det sømmede sig for Kejserindens unge Landsmænd, og Komplimenter modtog vi allerunderdanigst. – Selveste Chefen nedlod sig til at sige: „Godt Gutter, jeg er tilfreds". –

Det er naturligvis ikke muligt paa faa Linjer at beskrive alt, hvad der under dette Besøg passerede Eens Øjne af

Kostbarheder og Pragt, baade ude og inde i Paladset med dets flere Hundrede Værelser og Sale – det hele syntes Een det helt store Æventyr – saa da det atter sent paa Eftermiddagen gik tilbage til Kronstadt, sad man stille og næsten drømte om alt dette vidunderlige, som havde gjort dette mægtige Indtryk paa Eens unge og modtagelige Sind.

Men vi kom snart tilbage til Virkeligheden, da vi om Aftenen skulde afsejle hjemefter til København. Da vi var vel ombord, blev Fartøjerne hejst, og saa lød Kommandoen „alle Mand op til Letning" – „Sejl los, klar til at entre", og saa gik det raskt med at komme til Vejrs og faa Sejlene los. – Til det sædvanlige Akkompagnement af Baadsmandspiberne blev Sejlene hejst, og saa forefter til Gangspillet for at lette Ankeret, og her faldt Musikken ind med „forgangen Nat, vor sultne Kat".

Fuldmaanen dukkede nu op, og under dens forjættende Lys stod Korvetten hjemefter mod vore egne Farvande – for en frisk Brise kom vi godt gennem Østersøen og Store Bælt, Nord om Sjælland, og med Kronborg om Styrbord saluterede vi vort gamle Flag, – mit sidste Togt med Korvetten var nu snart forbi, og efter Afrigning og Hjemsendelse af det værnepligtige Mandskab blev Kommandoen strøget, og Kadetkorpset overflyttet til Sommerens afsluttende Togt med *Absalon*. – Dette blev mit sidste som Kadet.

Videreførelsen af den traditionelle maritime Etikette skulde jo ogsaa varetages, hvorfor der i Kadettiden blev lagt megen Vægt herpaa. Der blev ikke ligefrem givet teoretisk Undervisning heri, idet Livet ombord i sig selv rummede saa mange Tildragelser, at man ganske enkelt indlevede sig i, at der virkelig eksisterede Etikette ombord i et Orlogsskib, og tilmed en smuk Etikette, som det nok var værd at leve op til. – Gammel Skik sagde f. Eks., at

naar en Officer gik fra Borde eller kom ombord i en Orlogsmand, skulde han „saluteres" ved Falderebet, hvor der var posteret en med Karabin bevæbnet Skildvagt. Samtidig skulde en Kadet posteres paa hver Side af Falderebsporten, og en Underofficer med sin „Pibe" trille et Par Pift, samtidig med at den vagthavende Officer kommanderede „pib ud" eller „pib ind", eftersom Officeren gik eller kom ombord. Drejede det sig om vor høje Chef, skulde der være fire Gaster, samtidig med at „Skansevagten" mødte frem paa „Skansen" (Agterdækket) og saluterede ham med seks Mand under Gevær, kommanderet af en Underofficer og med en Hornblæser paa Fløjen. Admiraler skulde have et bestemt Hornsignal efterfulgt af et vist Antal „tratte-ra-tra", (som vi i Kadetsprog omdøbte til Skæppe-rær" – en lidet flatterende Benævnelse og specielt ikke for en saa fornem Herre som en Admiral.) Men vor Jargon fornægtede sig ikke, og en Dag da Skoleofficeren spurgte en Kadet om, hvorledes Hornsignalet for en Viceadmiral skulde lyde, svarede Kadetten ganske ugenert: „Han skal have to Gange Skæppe-rær". Men da dette Svar kom omgaaende og med den inderligste Alvor, slap han for videre Tiltale, da vor brave Skoleofficer *da Cunha* ikke kunde dy sig for et sympatisk Smil.

Mødte Korvetten for fulde Sejl i rum Sø vort Kongeskib med Majestætterne ombord og med Kongeflaget i Top, var vor Hyldest den, at „lade Bramsejlene løbe", samtidig med at Mænnerne entrede op i Underrigningen til Luvat og lod Hurraerne lyde. Skete det med Korvetten liggende til Ankers, blev der „mandet Ræer" saaledes, at Mænnerne entrede op og stillede sig paa Overkant af de „firkantet braste" Ræer, støttende sig til et Stræktov, anbragt fra Toplenten ind til Masten. – Det var et flot Syn med de mange Gaster staaende deroppe, og paa Kommando lød saa Hurraraabene deroppe „fra Vejret", og Huerne svin-

get med højre Arm. – Men denne Forestilling fordrede Øvelse forinden. – Næste Kommando var „Huerne paa", og var der en, der ikke øjeblikkelig reagerede, kom det omgaaende fra den vagthavende Officer paa Dækket: „Sæt Huen paa for F . . . . ., Kongen har set dig".

Naar vi Kadetter var paa Udflugter i Land kunde det være dels i Følge med Officererne og dels paa egen Haand, hvorfor disse to Kategorier fik hver deres Benævnelse: Pælestik eller Slippestik – afledet af „Tovværksstik" til sit specielle Formaal – Pælestik, bundet saaledes, at det vanskelig kunde løsnes i Modsætning til Slippestik, der var let at løsne – saa det var naturligt, at Ledsagelse af Officerer benævnes med det første Navn, medens det sidste benyttedes under de friere Forlystelser. Jo, alt kunde rubriceres, og det hele gik i Arv til de efterfølgende Hold i den lange Kæde.

Disse unge Aar paa Kadetskolen staar naturligvis saa levende for Eens Bevidsthed, og jeg kan trygt udtale, at hvad jeg her lærte kom til at betyde noget meget betydningsfuldt for de kommende Aar – og udover det rent bogmæssige Studiun, som skulde gennemføres for overhovedet at komme videre paa Løbebanen, saa var det nok nærmest Kammeratskabet, der kom til at betyde det mest fundamentale i min senere Tilværelse. –

Men det skal ogsaa siges, at vi lærte godt paa Skolen, vi havde en første Klasses Chef med stor Interesse for de vordende Søofficerer og dertil et udmærket Greb paa os, saa vi baade fik Respekt og Tillid til hans faderlige Omsorg for os. –

Personligt underviste han os i Faget „Rapportstil", hvor han lagde megen Vægt paa korrekt og fornem Stilføring under stræng Iagttagelse af Datidens Kancellistil. – Ligeledes var han meget interesseret i at undervise i „Samfunds-

lære", og det var ham meget om at oplære „sine kære Kadetter", som han kaldte os i Omtale i at være galante i vor Optræden overfor Ældre og det kvindelige Køn – vi skulde altid paa Bal være opmærksom paa, at ingen af Damerne sad over, da Begrebet „Bænkevarmere" ikke kunde forliges med Kadetters rette Optræden.

Chefen kunde til Tider være noget opfarende, og en bestemt Episode prændte sig stærkt i os alle, da det blev til en af de stærke Salutter. – En Dag under Sejlmanøvre ude i Nordsøen tabte en Overmatros oppe fra Mærset et Merlespir, der nær havde ramt Chefen nede paa Dækket. – Men en brøsig Stemme raabte op til Mærset: „Overmatros . . . vil De øjeblikkelig komme ned til mig". – Ned kom han i en Ruf og blev modtaget med en saadan Balle, hvis Indhold gik baade i Dybden og Længden – og den Salut glemmer vist ingen af os, der overværede den – et memento til os alle om at holde fast paa Tingene.

Jo, han kunde være skrap, ja strængere end vi syntes om og end vi fandt nødvendigt, men hvem brød sig om det – i hvert Fald ikke han.

Men saa hjalp det paa det, at han hjemme paa Skolen ved sin Side havde en fin og elskelig Kommandørinde, som fulgte os Kadetter med ligesaa levende Interesse som Chefen. – Fra Balkonen paa Chefens Bolig kunde Kadetternes Færden i Skolegaarden følges, og her stod ofte Kommandørinden og tilviftede os med en venlig Haandbevægelse, saa vi fik alle den sikre Fornemmelse, at hun ved sin rolige Mellemkomst bidrog til i ikke ringe Grad at mildne Chefens krasse Morgenhumør.

At sige, at vi elskede vore Skoleofficerer, vilde kun være lidet i Overensstemmelse med Sandheden, men hvis vi havde gjort det, vilde det næppe have betydet, at de havde været deres Opgave helt voksen. – Og Lærerne var gode og meget interesserede i at faa det bedste ud af os. –

Vi skulde ogsaa kunne sejle med mindre Sejlfartøjer end just Korvetten, saa til dette Formaal havde Skolen en mindre Sejlkutter af Typen „Toldkrydser" *Svanen,* der i sin Tid var bleven skænket til Skolen af en Velynder, Hofjægermester *Grevenkop-Castenskjold,* en Broder til daværende Kadetchefs Frue, Kommandørinde *Carstensen.*

Om Efteraaret, naar Semestret var begyndt, og medens det endnu var fint Vejr, skiftedes man til at sejle efter Undervisningen, og i week-enden havde man herlige Oplevelser op langs Kysten. – Der var Plads til 4–6 Kadetter, og to værnepligtige Matroser var til Tjeneste ombord – en meget eftertragtet Udkommando.

Naar Sommertogterne var forbi med Korvetten og Kanonbaaden, sejledes der ogsaa med Kutteren ca. 14 Dage under Ferien inden Semestrets Begyndelse, og saa var det en Kvarterchef, der havde Kommandoen, og han kunde vælge, hvilke Kammerater han vilde have med. – Da saa jeg selv som Knapkadet fik Chancen, blev det en herlig Tur med mine Kammerater, og den gik gennem Bøgestrømmen og Smaalandsfarvandet til Taasinge, hvor jeg trods mit indbildte Kendskab til Lunkebugten ikke undlod at sætte Skuden paa Grund til stor Moro for den øvrige Besætning, men ligesaa hurtigt kom vi da af igen. – Derfra gik vi videre gennem Svendborgsund, Lille Bæt, Nord om Fyen og Sjælland og til Flaadens Leje, og disse Ture var naturligvis en mægtig Oplevelse for os, da vi denne Gang var ude paa eget Ansvar og paa et forholdsvis langt Stræk.

Men Sommeren med Livet til Søs var saa afgjort det, vi satte mest Pris paa. Ogsaa her fik vi lært god Tone, og i dette Øjemed skulde hver Dag naar vi var i Søen, to Kadetter paa Skift spise Middag ved det runde Bord i Kadetmessen, hvor alle Officererne med Chefen i Spidsen indtog Maaltidet. – Vi satte ikke videre Pris paa denne Under-

visning, ikke mindst fordi de øvrige Kadetter, der spiste ude i Borde ved de sædvanlige Pladser, sad og grinede af os, men vor Trøst var det, at der dog vankede et Glas Rødvin; men vi kunde dog godt have undværet dette at skulle vaske sig og iføre sig Manchetskjorte og det fine Tøj fra Randslen – ogsaa kaldet „Kufferten" eller „Kommoden".

Men ogsaa til daglig ved Kvarterets Bord med Kvartercheen for Bordenden blev man vendt til god Tone og Beskedenhed under Maaltidet, og naar der en sjælden Gang fandtes Leverpostej blandt Paalægget, og en yngre Kadet begyndte at lange ud efter saadan et Stykke, kom det omgaaende i en advarende Tone fra Kvarterchefen: „Det Stykke har jeg set paa", og saa var det om at komme væk med Fingrene.

Foruden det videnskabelige skulde man ogsaa lære Jargonen til Søs, men det gik betydeligt lettere. – Der var andre Navne for alle mulige Ting end der sædvanligvis anvendes i Land, og det gjaldt saavel Spisevaner som Folks Bestilling ombord i Skibet. – Men ogsaa selve Skibene maatte i Henhold til deres Udseende have Navneforandring og sjældent til det bedre. –

Blandt Spisevarernes Kælenavne hed det Pige i Stedet for Makaroni Pie – tynd The hed Hønsenis – Lobescowes hed Slap eller Oppasserbræk – Rullepølse blev til Trillepølse og Spegepølse til Svedepølse paa Grund af dens glinsende Udseende – Sødsuppe hed langskibs Vælling og Klipfisk fik Navnet islandske Høns – salt Kød med Snittebønner lød Navnet Rødtræ med Søgræs.

Personellet af de forskellige Grader maatte ogsaa have Øgenavne, saasom Chefen, der hed „den gamle" og hans Næstkommanderende „Næste". En Kanoner (Underofficer) hed naturligvis Kanér – Bøssemageren, der skulde holde Kanonerne og de øvrige Vaaben ved Lige hed Bøsseluderen, og Fyrbøderne benævntes Bøderne – Intendanten

hed Flæskesvindleren og Bageren Kringlevrideren – Skibslægen fik det smukke Navn Pingvinen – og alle, der var fritaget for Vagt, saasom Kokken, Oppassere, Smørstikker, Bageren og Sygepasseren kaldtes „Borgerskabet".

Den trekantede Hat benævntes Kræmmerhuset og Sekondløjtnantens Epauletter, der ikke havde Kantiller, hed Barberbækkenet. – Hængekøjen hed Svøbelsesbarnet (efter sit Udseende i surret Tilstand) eller Sjattereden.

En meget frygtet mand ombord var en Underofficer – kaldet Skibssergenten – som skulde holde Orden og Disciplin paa Banjerne under øverste Dæk, og hvor Mandskabet sov og spiste og opholdt sig i Fritiden. – Han purrede ud om Morgenen under livlige Tilraab og sørgede for, at Folkene kom hurtigt ud af Køjerne og op paa Dækket for at vaske sig. – Han var altid præcis som et Urværk, og med Stentorstemme satte han sig hurtigt i Respekt, forsynet som han var med en lille Hampetamp kaldet „Svedsken", og den trakterede han flittigt Sinkerne med, naar de ikke hurtigt nok kom ud af Fjerene. – Saa hed det „Rejse ut, rejse ut, rejse, rejse, rejse ut – sidste Mand er min Mand", og saa et Smæk med Svedsken op under Hængekøjen. – „Op at se Solen danse og Fuglene synge, og det der er værre end at nyse". –

Skibene havde ogsaa deres Kælenavne, saasom de smaa Kanonbaade, der hed Snaskebasserne, og de smaa Udbygninger paa Siden, hvor der før havde staaet smaa Kanoner, hed Patterne.

De fire Torpedobaade med Navnene *Havhesten* – *Støren* – *Narhvalen* og *Søløven* hed i Jargonen henholdsvis *Bagbæstet* – *Stæren* – *Navlen* og *Sleven*. Patruljebaadene P. 8 og P. 9 gik under Navnene Potten og Pitten.

Men ogsaa Personnavnene blev ændret i skaansomme Vendinger. – Vi havde saaledes i Kadetskibet en særdeles

habil Hornblæser ved Navn *Abrahamsen*. Han var Typen paa en Tubablæser med kødfulde Læber, en stor velnæret Mave og udstyret med en meget flot Moustache, som han fikst snoede i Vejret for ikke at blive generet i sin Trutten, og da han var en blodrig Herre, yndede han at spilie kun iført Bukser. – Naar han saa trakterede sin store Tuba, antog hans Mave Formen af en veritabel Blæsebælg i en Landsbysmedie, og vi ledsagede under Koncerten hans Tu-ba med vort Uh-ha. ...

Denne brave Hornblæser Abrahamsen døbte vi om til *Abrablæser Hornhamsen* til stor Moro for ham selv – og det blev efterhaanden en hel Sport at finde paa Omskrivninger.

Afskedstimen stod nu for Døren, og mange Tanker meldte sig naturligvis, da denne Etape lykkelig var afsluttet. – Jeg skulde tage Afsked med Kammeraterne, af hvilke flere senere skulde blive mine meget gode Venner – og alle Lærerne skulde jo ogsaa trykkes i Haanden og takkes for god Hjælp og Taalmodighed gennem Aarene. – Det blev dog ikke noget trist Farvel, tværtimod, da ingen af Parterne følte nogen Form for Vemod i dette Øjeblik.

Jeg glemmer jo heller ikke „det faste Inventar" – Økonomen *Jacobsen* – ham havde vi ofte været sure imod paa Grund af hans Flæsk og islandske Fisk, men vi gjorde ham vistnok ofte Uret i hans trivielle Pligter.

Portner *Horn* med sin Madamme, som det dengang hed. *Horn* selv var Altmuligmand og var altid paa Færde – omend i langsomt Tempo. Han fejede Gaardsplads og den halve Gadebredde i Haregade og Gernersgade, og han kunde snedkerere og passe Fyret og Rørledningerne. – Saa vi ham beskæftiget med sin Kost, var det som Regel med sin trætte Hage hvilende paa Kosteskaftet, mens Madammen var af et langt gemytligere Temperament, og hun

kunde bruge baade Hænder og Ben og ikke mindst Snakketøjet. – Da hun var ret sentimentalt anlagt, brød hun ved vort Farvel sammen i en langvarig Hulken.

Alle var vi gode Venner med dem begge, men hun var nu stærkest interesseret i vor Skæbne og fulgte med Omhu vor daglige Færd, ikke mindt vor Opførsel. Blandt andet var hun meget interesseret i „Brummens" Afbenyttelse, da *Horn* havde sat hende til at holde den i Orden til øjeblikkelig Brug. Hun vaskede vore Handsker og sørgede for, at de var i Orden til Ballerne, saa hun blev altid holdt a jour med disse Begivenheder. – Og saa var hun saa forsynlig at have et Lager af Hvidtøl, saa vi „Dagen derpaa" straks om Morgenen kunde simulere en Smule frisk ved Timens Begyndelse.

Saa kom Dagen, da jeg blev kaldet for Chefens Aasyn, paa hvilket jeg straks med stor Beroligelse forstod, at han havde indstillet mig til at blive Officer, og et Par Dage senere blev jeg i hans Følge forestillet for Marineministeren, Kommandør *Middelboe.*

Min med Længsel ventede Udnævnelse kom derefter saalydende:

Marineministeriet d. 27. August 1900.

Herr Sekondløjtnant N. Baron Iuel-Brockdorff.

I Henhold til Bestemmelsen i Paragraf 39 af Lov om Søværnets Ordning af 28. Maj 1880 udnævner Ministeriet Dem herved til Sekondløjtnant i Søofficerskorpset med Lønning fra 1. September d. A., og vil der endvidere blive Dem anvist en Udrustningshjælp af 120 Kr. imod Forpligtelse for Dem til at anskaffe og vedligeholde reglementsmæssig Paaklædning.

sign. *Chr. G. Middelboe.*

I Betragtning af, at det dengang kostede ca. 800 Kr. at anskaffe hele Munderingen, kan det vel nok siges, at Staten med disse 120 Kr. (der svarede til to Maaneders Løn) slap billigt fra det, men maaske der skulde tages Hensyn til alle de Penge, det havde kostet Staten at uddanne en elendig Søkadet. Og regner vi saa med, at Eens Forældre paatog sig at betale Munderingen, og Løjtnanten selv skulde holde den reglementsmæssige Paaklædning vedlige Reten af sin Tjeneste, f. Eks. 40 Aar, saa blev det altsaa til den uhyre Sum af 3 Kr. om Aaret. – Og standsmæssig skulde man jo være klædt.

Inden jeg skulde paabegynde min Tjeneste som Officer, fik jeg et Par Ugers Frihed, som jeg tilbragte hjemme paa *Valdemars Slot*. – Her fejrede mine Forældre mig ved en stor Middag med Husets Venner, og jeg husker, at Far endte sin Tale til mig med følgende: „Naar du nu kommer ud i den store Verden og maaske synes, at du ved en Middag bør holde en Tale, saa tjen mig i, min Dreng, at vente med den til Desserten, for du kan nok regne med, at paa dette Tidpunkt har Gæsterne faaet saa tilstrækkeligt med Vin, at det er temmelig ligegyldigt, hvad du siger". – Straks var jeg ikke paa det rene med, hvad Visdom der i Virkeligheden laa i disse Ord – men jeg har mange Gange holdt mig dem efterrettelig.

OFFICERSAARENE

Saa kom det store Øjeblik, da jeg skulde optræde som Officer, og med mit Nr. 1340 eter Søofficersrullen mødte jeg d. 14. September som yngste Løjtnant ombord i Fregatten *„Jylland"* ved Eksercerskolen for det nyindkaldte værnepligtige Mandskab. – Chefen var Kommandør *Bræstrup*.

Paa disse Eksercerskoler var det almindelige Antal Mandskab ca. 300, og Øvelserne foregik dels ombord i Skibet og paa den saakaldte „Marsmark" ved Gymnastiksalen. – Det gik nok saa livligt til, og ikke mindst ombord i Fregatten var det en Fornøjelse at opleve alle de Mennesker under Kommandoer, der rungede paa Batteridækket og øverste Dæk, der var overdækket med fast Trætag. – Naar Skolen saa var afsluttet med Parade for Orlogsværftets Chef, blev Mænnerne spredt til Udkommando med Skibene og til Vagttjeneste ombord i det stationære Vagtskib ved Hønsebroen.

Det var altsaa første Gang, at jeg kom til at kommandere over en større Skare, men jeg var ingenlunde imponeret af mig selv over denne nye selvstændige Virksomhed, da det nu gik op for mig, at dette var de første famlende Skridt paa min Livsbane, og at jeg endnu skulde lære uhyre meget, før jeg kunde føle mig som virkelig uddannet Officer – og jeg kan sige, at jeg allerede som ganske ung Løjtnant kom paa det rene med, at en væsentlig Støtte i hele Indstillingen, ikke mindst i Henseende til Omgangen med det underordnede Mandskab, fik vi unge Officerer af de ældre Underofficerer, der til daglig trak det store Læs med Mænnerne. – Disse Underofficerer var prægtige Mennesker med de bedste Karakteregenskaber, skrappe nok i den ydre Tone, men paa Bunden de hjerteligste menneskelige Fremtoninger med dyb Forstaaelse for de meniges Problemer som Værnepligtige, en Tilværelse, der for adskillige vakte visse Mindreværdskomplekser, som vel var naturligt nok, da de jo hurtigt fik Fornemmelsen af kun at være et Nummer og under stadig Kommando og Opsyn.

Underofficererne var udgaaet fra en Skole, der blev gennemgaaet paa 6 Aar. – Det var en haard Skole, men det Korps, der udgik herfra, blev af største Værdi for Marinen,

et Korps, der holdt Fanen højt, og hvis Medlemmer satte en Ære i at opretholde Marinens ældgamle Traditioner. – De forlangte meget af det underordnede Mandskab, men de forlangte ikke mindre af sig selv – og de var altid loyale Medarbejdere.

Som unge Officerer skulde vi ogsaa lære at kende Retningslinjerne for Bemandingen af et Orlogsskib med de detaillerede Betemmelser for Fordelingen af de forskellige Besætningsmedlemmer ombord i Skibet.

Paa Basis af de Pengemidler, der af Rigsdagen blev bevilget til de aarlige Udrustninger, blev Mandskabsstyrken udtaget ved den aarlige Session, og naar Afgørelsen var truffet i Marineministeriet om de forskellige Enheders Udrustning, var det vedkommende Skibs kommende Chef samt Næstkommanderende i Forening med en særlig betroet Underofficer, kaldet „Skibssergenten", der maatte bryde deres Hoveder med Skibets indre Organisation, noget af et Puslespil, hvor der skulde tages Hensyn til hver enkelt Mand, hvor han i Relation til sin civile Beskæftigelse helst skulde placeres i sin Tjeneste ombord. –

De tre Herrer udarbejdede de forskellige Ruller angigende hver Post under de forskellige forefaldende Arbejder ombord. – Ved Ankomsten fik den værnepligtige udleveret en saakaldt „Skytsseddel", hvorpaa der var angivet hans forskellige Gøremaal, og det kunde være et indviklet Arbejde for de tre Herrer, inden det rette Resultat forelaa.

Der var saaledes: Vagtrullen – Rengøringsrulle og Rullerne for Sejlmanøvrering – Bjærgning af Besætning fra synkende Skib – Aarvaagenhed – Brand – Lukning af vandtætte Skodder – Fartøjs – Ankring og Letning – Paradering – Ind og ud af Havn – og den vigtige „Klart Skib" som Forberedelse til Kamp.

Besætningen blev inddelt i Kongens og Dronningens Kvarter (henholdsvis styrbords og Bagbords Side) og hvert

Kvarter i to Skifter med saavidt muligt samme Styrke paa hvert Skifte af Hensyn til den daglige Vagttjeneste.

Der skelnedes mellem de Befarne (henholdsvis halv eller helbefarne med 18 eller 36 Maaneders forudgaaende Sejlads i Koffardifarten) og de ikke-befarne (Basserne). – De værnepligtige opdeltes i to Kategorier E.K.I. eller E.K.II. angivende Egentlig Krigstjeneste I eller II og til sidstnævnte hørte f. Eks. saadanne, der havde en krum Finger eller var platfodet e. l.

Naar Signalet for „Klart Skib" lød, kom der i samme Nu Fart over Feltet – alle fik travlt med at komme paa de befalede Pladser, saa Næstkommanderende hurtigst muligt kunde afgive Melding til den høje Chef, at alle var mødt.

Foruden Kanonskytterne med deres Ammunitionslangere og Torpedoskytterne var enhver anvist sin vigtige Plads, og alle Pladser var vigtige – Tømmermanden mødte med sit Gæng for Slukning af Brand – Lægen med sine Sygepassere og Oppassere, der var udtaget til Saaredes Behandling – Baadsmanden med sine Folk for Anbringelse af „Lækmaatte" i Tilfælde af Lækage under Vandlinjen, kort sagt, der var Travlhed nu, og alt skulde klappe paa en Prik. –

Med den Underofficererne egne Sans for Humor havde de fundet Anvendelse – i overført Betydning – for Benævnelsen E.K.I., idet de benyttede denne, naar de skulde have sig en „Drink Rom" – helst vestindisk.

Naar vi Lørdag Aften efter Uddeling af Toddy skulde have Fællessang paa Dækket, blev denne ledet af den mest musikalske Underofficer, men knapt var første Vers sunget uden tilstrækkelig Appel, før Dirigenten afbrød med at fremsige et af en kendt Kanoner affattet manende Digt:

Ej lyder Sangen liflig,
naar Halsen den er tør,

Nej dygtig maa den smøres,
det har vi mærket før.

og „lad os saa faa en E.K.I.er". –

Jo, de var herlige disse prægtige Underofficerer, hvis Humor udfoldede sig paa saa at sige alle Felter.

Efter Afslutningen af Eksercerskolen blev jeg udkommanderet med Skonnerten *Ingolf* – bygget 1876. Den var rigget som Bark, med Dampmaskine, og Skruen kunde hejses, som det dengang var Skik. – Chef var Kaptajn *Nyeborg* – Næstkommanderende Løjtnant *Block* – desuden Løjtnanterne *da Cunha* – *Wenck* (senere Admiral) – *Krebs* og saa Sekondløjtnant *Grut,* og jeg var den yngste Officer ombord. – Skibslægen var den unge *Hecht-Pedersen* – Maskinmester *Clausen* og Intendant *Jespersen.* –

Togtet gik til de dansk-vestindiske Øer, *St. Thomas* – *St. Croix* og *St. John.* Vi afsejlede medio Oktober fra Reden, efter at Holmens Provst *Fenger* havde holdt Gudstjeneste ombord. – Paa Udrejsen anløb vi *Dartmouth* og *Madeira* og paa Hjemrejsen *Plymouth.* Et Par Dage efter Afgangen fra *Madeira* fik vi den konstant blæsende N.Ø.-passat, der gav gode daglige Distancer, og Vinden føltes som en velgørende Luftning, eftersom Temperaturen steg under Sejladsen mod Tropeøerne. Det var hurtigt Slut med Iskassens Indhold, og naar Vagtchefen om Natten paa Hundevagten (Kl. 12–4) vilde læske sig med en Øl, fik man den afkølet ved at stikke Flasken ned i en vaad Sok, hænge den op i Vantet til Luvart, og paa denne Maade blev den helt drikkelig.

Undervejs havde vi en Masse Sejlmanøvrer, ogsaa med Læsejl. Vi to Sekondløjtnanter var Næstkommanderende paa Vagten, naar Skibet var i Søen, men naar vi laa til Ankers, fik vi Lov til selvstændig Vagt.

En Dag under Løjtnant *da Cunha's* Kommando manøv-

rerede vi med Læsejlene, og jeg havde Kommandoen forude paa Bakken. Resultatet blev elendigt, da jeg kludrede godt i det og ødelagde Manøvrens Gennemførelse – en saadan daarlig Manøvre kaldtes i det maritime Sprog en „Skidehusmanøvre". *Da Cunha,* der havde været min Skoleofficer paa Søoficersskolen, kunde ikke glemme, at jeg nu var blevet Officer og overfusede mig med en værre Balle, der endte med Ordene: „Din Skvabbe, du skulde aldrig have været Officer", og da dette foregik i hele Mandskabets Paahør, blev jeg naturligvis rasende, men tog mig i det. – Resten af Dagen gik jeg fornærmet udenom ham, men da han saa ved Middagen trakterede mig med et Glas fin Rødvin, var Affæren ude af Verden. – Han beklagede Episoden meget, men erklærede dog, at jeg nu alligevel var en værre Skvabbe.

Samme *da Cunha* glemmer man aldrig, levende som han var, og næsten ved enhver Lejlighed havde han et „bon mot" til Raadighed. – Hans Navn kunde nok for en værnepligtig være noget vanskeligt at udtale, og da en af Mænnerne en Dag skulde henvende sig til ham med Navns Nævnelse, lagde vedkommende Trykket paa det sidste Ord i det lange Navn – *da Cunha Sotto Maior* – *„Maior",* hvorpaa det hurtigt kom: „Hva' Fa'en, tror du, jeg er Major".

Saa snart vi havde ankret paa St. Thomas' Red *(Charlotte Amalie),* kom Havnemester *Kruse* ombord iført nystrøget Tropeuniform og roet af seks sorte Roere i hvidt Tøj med Matroskrave og Straahatte; de roede paa rigtig orlogsmæssig Vis, og det lille Fartøj saa smukt og elegant ud, som det kom glidende paa den let krusede Havoverflade.

Chefen gik derefter i Land for at melde sig hos Guvernøren, som kort efter aflagde Genvisit ombord. – Samme

Aften var der Modtagelse hos Guvernøren, hvor vi blev forestillet for de stedlige Myndigheder og Society, og til Tonerne af Gendarmeriets Musikorkester gik Dansen med Øens unge Damer, som hvert andet Aar imødesaa denne Aften med store Forventninger. – Paa de Tider gik Marinens Togter om Vinteren skiftevis til Middelhavet og Vestindien. –

Straks efter, at Guvernøren var gaaet fra Borde, vrimlede det op ad Falderebstrappen med sorte Vaskepiger, der hver for sig tilbød sig som den allerbedste Vaskepige i den hele Verden.

Det blev en herlig Oplevelse – denne første Officerstur til de skønne Øer i de tropiske Farvande med al Naturens Farvepragt og det blaagrønne Hav over de mange Koralrev. Dette første Møde med den farvede Befolkning gjorde ogsaa et stærkt Indtryk paa os. – Den bestod hovedsagelig af Negre, men der boede ogsaa adskillige saakaldte Kreolere, d. v. s. Europæeres Børn, der var født og bosatte derude, og hvis Fædre navnlig stammede fra spanske og portugisiske Indvandrere med indiansk Blod.

Øerne *St. Thomas* og *St. John* overtoges 1671 af „vestindisk Selskab" stiftet af *Iens Iuel* (Broder til Søhelten *Niels)*, medens *St. Croix* købtes af Frankrig 1733 efter det store Negeroprør, hvor næsten alle de Hvide blev dræbt.

Øerne har et Areal paa ca. 400 km² med en Befolkning paa ca. 25.000. – Aaret 1801 besatte England under Krigsbegivenhederne med vort Land Øerne, der dog atter blev frigivet 1815.

Sukkerproduktionen var Nerven i Næringslivet paa Øerne, men da Arbejderne – Negrene – var særdeles dovne, blev Arbejdstempoet kun ringe, og med deres primitive

Indstilling til Livsværdierne, førte de en dertil svarende nøjsom Tilværelse med udpræget Hang til Lediggang og dertil hørende Fornøjelser.

Vor Regerings Repræsentant var som sagt Guvernøren (Oberst *Hedemand)* med Sæde paa *St. Thomas,* og under ham sorterede blandt andre en Guvernementssekretær *Baumann* ligesom Gendarmerikorpset med Kaptajn *van Deurs* som Chef var ham underlagt.

Foruden paa *St. Thomas* havde Guvernøren ogsaa paa *St. Croix* en smukt indrettet Embedsbolig med gamle fine Mahognimøbler, der var forfærdigede af fuld Mahogni med de dengang saa stærkt anvendte Udskæringer, og Sengene med de fire Søjler til Anbringelse for Moskitonettene var rene Kunstværker.

Under Skibets Ophold benyttede Guvernøren dette til munter Selskabelighed saavel i Land som ombord, Befolkningen saa altid hen til dette Besøg med store Forventninger, og Skibets Besætning nød i fulde Drag denne Afstikker bort fra det kolde Nord.

Klimaet var herligt, og da vort Ophold derude laa i Vintermaanederne, føltes det overordentligt behageligt. – *St. Thomas'* Naturhavn ligger som den mest ideelle i Læ for N.Ø.-Passaten, og her er Centrum for Øernes Administration og for Handelen. – Der findes adskillige Handelshuse, da Havnens Beliggenhed danner den naturlige Basis for den internationale Skibsfart med de bedste Muligheder for de mange Øgruppers mangeartede Produkters Omladninger. Med Havnens Dybdeforhold og gode Holdebund har vi det ideelle Anløbssted for Bunkring af Kul og Proviantering, saa her kan Navigatøren faa det tiltrængte Hvil efter brydsom Fart over det lunefulde Atlanterhav.

Det var en Fornøjelse at overvære en Bunkring, naar Skibet havde fortøjet ved Kulkajen. – Straks var der Fart

over Arbejdet, og det var Negerpigerne, der besørgede det svære Arbejde med den tunge Kulkurv paa Hovedet. Det gik i Løb hen ad Plankerne ombord til Skibet, hvor Pigen saa med et let Nik af Hovedet tippede Kurvens Indhold ned i Fyldeskakten, og saa i rask Løb ind igen efter næste Kurv. – Naar de efter den sidste Kurv fik udleveret Daglønnen, for de hujende og skrigende hjem, næsten nøgne som de var, og saa gik det med en øredøvende Skræppen med at faa de mange Børn madede.

Saa kom Juletiden, og trods det varme Klima saa vi hen til Højtiden med barnlig Forventning, for den skulde fejres paa rigtig dansk Maner. – Og i Modsætning til Juleaften 1892, som jeg tilbragte som Lærling ombord i *St. Thomas* mere død end levende under Søsygens Kvaler, var denne Juleaften til Gengæld en Oplevelse. – Træet havde vi med hjemme fra og under Udfoldelse af den hjemlige Ceremoni med Salmesang og Prædiken af Chefen og med efterfølgende Spisning (herude Kalkuner) paa Dækket under Solsejlet og med Palmetræer til Pynt, blev det en stemningsfuld Højtid.

Tankerne fløj jo hjemefter, for mit Vedkommende trist prægede, da min Far før Afrejsen hjemmefra var afgaaet ved Døden, kun 60 Aar gammel.

Under vort Ophold derude anløb den russiske Panserfregat *Gerzog Edinburhsky* (Hertugen af Edinburgh) *St. Thomas,* og det gav Anledning til megen Selskabelighed. Kulminationen blev en Forlovelse mellem en af Officererne og en Datter af den bekendte Planter *Moron,* der beboede en smuk Villa „Blue Birds Castle", hvor vi ofte kom til Dans. – Brylluppet blev hurtigt arrangeret, og den første Vielse fandt Sted i den katolske Kirke i Land efterfulgt af Vielse ombord under de højtidelige Ceremonier – celebreret af Skibspopen. – Under et øsende Regnvejr kom vi fra

Kirken ombord iført vort fineste Stads, men takket være den tropiske Aften fik vi dog hurtigt Tøjet saa nogenlunde i Orden, at vi kunde nyde en stilfuld og fornøjelig Fest med et enormt Traktement af russisk Mad og Drikke. – Ved Midnatstid blev Gæsterne roet i Land med store Robaade med 18 Mands Besætning. – Alt var store Forhold derombord med ca. 500 Mands Besætning.

Men under alt dette skulde Øvelserne ogsaa passes, og det blev de eftertrykkeligt med skyldigt Hensyn til Varmen. – Det var den evindelige Eksercits med saavel Kanoner som Haandvaaben, og enkelte Gange afholdt vi Kanonskydning et Stykke ude til Søs. – Under det tropiske Klima maatte Øvelsestiden lægges om, saa der begyndtes tidligere om Morgenen og sluttedes senere om Eftermiddagen, men til Gengæld gjordes Middagspausen længere. Der øvedes ogsaa udstrakt Roning og Fartøjssejlads, og Marchøvelserne i Land med Landgangskorpset fulgt af en Mitrailleusekanon paa Lavet var til stor Morskab for de Indfødte, der lod alt Arbejde ligge, for skræppende og hujende af fuld Hals at sætte Mænnerne i Humør. –

Nytaarsdag afholdtes udenfor Fortet nede ved Havnen stor Parade for Guvernøren, hvori baade vort Landgangskorps og Gendarmerikorpset deltog, alle klædt i Gala, og saa var Øens hele Befolkning paa Benene, medens Skibsorkestret musicerede til Dans for de sorte, der efterhaanden kom i saadan Ekstase med Hylen og Skrigen, at det næsten ganske overflødiggjorde vort Orkester. – Det er primitive Børn med udpræget Sans for til daglig intet at ville bestille udover at sidde og pille sig i Næsen.

Naa, det lakkede mod Enden af det interessante Ophold, og Stationen blev hævet i Slutningen af Februar, da vi skulle være hjemme midt i Marts. Afskedsvisitter blev gjort i lange Baner hos hele vor Vennekreds, og mange

Ønsker blev udvekslet om atter at ses paa de gæstfri Øer. – Kulkasserne blev fyldte, Vand og Proviant indtaget, herimellem flere store Havskildpadder, som vi fik skænkede af vor hjælpsomme Slagtermester *la Beet,* hvis unge Døtre hørte til Øens bedste Baldamer.

Skildpadderne blev sat op i den store med Vand fyldte Baad „Travaillen", og der gik de, indtil de skulde slagtes. Det var navnlig Kødet under Rygskjoldet, der smagte særdeles godt. – Slagtningen foregik paa den Maade, at naar Dyret stak Hovedet frem fra Skjoldet for at spise, bandt Slagteren et Stykke Kabelgarn i dobbelt Halvstik omkring Hovedet, som saa faldt for et Øksehug, men da Turen kom til den sidste paa 75 Pund gik det ikke helt programmæssigt, da Slagteren havde undervurderet Dyrets Kræfter, som rev Garnet itu og skyndsomt trak Hovedet til sig. – Ved næste Forsøg lykkedes det dog. –

I de Tider havde vi paa de lange Stræk altid et Par Grise og en Del Høns med for at bøde lidt paa den ensformige Forplejning. – Grisene havde Besætningens udelte Interesse, og Lørdag Eftermiddag, naar der afholdtes Vaabenparade for Chefen med Besætningen under Vaaben defilerende forbi ham, fulgte Grisepasseren med Grisene som Arrièregarden. Til Søndagen blev de fint vaskede og iført en Sejldugsflip, som Sejlmageren havde forfærdiget. – Men tilsidst maatte de alligevel lade Livet. –

Skibet lettede en Formiddag, ledsaget et Stykke ud af vor elskværdige Havnemester *Kruse,* og for en sagte Brise stod vi Havnen ud og kippede for sidste Gang vort Dannebrog. – Lidt senere observerede Udkiggen, at der kom roende en lille Baad ud efter os, og de halede godt paa Aarene, saa Chefen gav Ordre til at stoppe lidt, da der muligvis kunde være Telegram hjemmefra Ministeriet med en eller anden Ordre. – Endelig kommer Baaden langs Siden,

og op ad Falderebstrappen kom saamænd min tykke Vaskepige *Elizabeth* kravlende med sit Fotografi til mig. Det var jo rørende af hende med denne smukke Gestus til Tak for sin Vasken for mig – men hun skulde have anet Følgerne af sin impulsive Hjertelighed – for det siger jo sig selv, at jeg omgaaende fik en værre Skylle af Chefen, der naturligvis blev rasende over saadan at blive sinket i Afrejsen, og tilmed paa denne Maade, standset af en gemen sort Vaskepige med sit Kontrafej til en sølle Sekondløjtnant. – Og alle de andre Officerer holdt Grin med mig, ja, selv Underofficererne og Mænnerne fik sig et billigt Grin.

Naa, men ud af Havnen kom vi da, og Kursen blev saa sat hjemefter, Norden om *Bermuda* Øerne og derefter Norden om *Azorerne* og videre østefter mod Kanalen. – Efter et Par Dages Ophold i *Plymouth* gik det videre hjemefter. Vi løb klods til de hvide Klitter ved *Dover* og naaede vel hjem til Flaadens Leje. – Efter Inspektionen af Flaadens Viceadmiral *Uldall* blev Kommandoen strøget d. 25. Marts 1901. – Inden Vimplen gik ned, holdt Chefen Parole oppe paa Dækket foran Fronten af hele Besætningen, og efter Bestemmelserne skulde han nu forespørge, om der var nogen, der havde noget at klage over. – Det var der maaske nok, men Glæden over nu at være hjemme og skulde hjempermitteres gjorde Udslaget, saa nu skulde man ikke have mere Vrøvl, og ingen meldte sig. – Saa var Togtet sluttet og alle spredtes for Vindene.

Min næste Tjeneste var i Fregatten *Jylland* paa Eksercerskole, og den varede ca. 5 Uger. – Chefen var Kaptajn *Schultz,* og jeg atter yngste Løjtnant.

Efter et Par Dages Ferie kom jeg sammen med flere andre Officerer paa Skydeskole ombord i Kanonbaaden *Absalon* med Kaptajn *Messerschmidt* som Chef og Løjtnant

Hersting var Skydelærer. Skolen afholdtes i Isefjorden udelukkende med Kanonskydning. Vi var 12 Officerer paa Holdet, deraf 2 af Reserven. – Chefen og Skydelæreren var begge Artilleri-Specialister, men havde alligevel visse divergerende Anskuelser paa det ydreballistiske Omraade, hvor Chefen vel var den mere teoretisk videnskabeligt indstillede, medens Lærerens Indstilling var mere praktisk betonet. – En pudsig Episode indtraf en Dag, da Chefens Ledelse ikke gav synderligt Resultat i Træffere, og da han saa senere under Natskydning havde overgivet Ledelsen til *Hersting,* hørte man denne, da heller ikke hans Ledelse gav bedre Resultat, i en irriteret Tone kommandere: „Skyd paa Biks for Satan, det andet er noget teoretisk Fesendask". Og da Skylden naturligvis maatte søges hos Eleverne, blev vi skældt ud af begge d'Herrer. – Men saa samledes vi senere alle til „et Slag Poker", som var det førende Hasardspil.

Men det var et gemytligt Ophold derombord, og fem af os Elever var installeret i et stort Lukaf henne agter med en enkelt Oppasser til vor Raadighed, og som stædig Jyde havde han sat sig i Hovedet, at han ikke vilde overanstrenge sig for vores Skyld, saa naar han om Morgenen Kl. 6½ purrede os, var det med „ud af Køjerne – vil I ha' Vaskevand eller børstet Støvler" – begge Del vilde han afgjort ikke indlade sig paa, saa vi havde at vælge. – Han var iøvrigt en herlig Fyr, som helst sagde Du til os.

Herefter blev jeg udkommanderet med Panserskibet *Herluf Trolle* der lige var blevet bygget og nu skulde paa Prøvetur, – Chefen var Kommandør *Caroc* (senere Admi*ral)* og Næstkommanderende Kaptajn *Evers* (senere Admiral) desuden Kaptajnerne *Schultz* som Artilleri- og *Johnke* som Torpedoofficer – samt Løjtnanterne *Mygind* – *Prins Carl* – *Malthe Bruun* – *S. V. Hansen* – Reserveløjtnant *Hansen* – Skibslæge *Hornemann* – Maskinmester

Otzen med to Undermestre *Thorup* og *Bistrup* – Søminemester *Hansen* og Intendant *T. V. Ibsen.*

Det var jo en ret stor Officersbesætning, men det var vort nyeste Skib, og mange nye moderne Installationer var indført, saa der var god Brug for Personel. – Dette Skib var det første, hvor de store Kanoner (24 cm) var forsynet med Skruelukning i Modsætning til Kile som tidligere, og man havde indført Torpedoskydning med undervands Tværsudskydning som det nyeste paa dette Omraade. – Maskineriet var ogsaa blevet stærkt udviklet, saa der skulde afholdes en Masse tekniske Prøver med alt Materiellet. –

Under Togtet aflagde vi Besøg i den norske By *Arendal,* hvor vor Konsul *Kallevig* havde arrangeret festlig Modtagelse, lidet anende at vor Prins *Carl* fem Aar senere skulde staa som Norges Konge. – Togtet varede fra 7. Juni til 20. Juli.

Saa blev jeg overført til Panserskibet *Tordenskjold* (bygget 1880), hvor jeg gjorde Tjeneste indtil 28. September. – Chef var Kommandør *Scheller* (senere Admiral), Næstkommanderende Kaptajn *Schack,* desuden Kaptajn *Holck,* Løjtnanterne *Jørgensen, Prins Carl, Malthe Bruun,* Reserveløjtnant *Hansen,* Skibslæge *Rørdam* og senere *Thulstrup,* Maskinmester *Otzen,* Søminemester *Tittelbach* og Intendant *C. C. Ibsen.* – Togtet foregik i vore egne Farvande og i Eskadre de sidste seks Uger sammen med Panserskibet *Skjold* (bygget i 1896), fem Kanonbaade, otte Torpedobaade og fire Patruljebaade. – Eskadrechef var Admiral *Wandel.* –

Vi havde nogle Lærlinge ombord til Uddannelse, og dem tog jeg mig af som Lærer. – Det var et meget fornøjeligt Togt, og i Officersmessen havde vi et glimrende Kammeratskab, hvad ogsaa jeg som den yngste nød godt af.

Skibet stod opført som „Torpedoskib" forsynet med

hele 4 Torpedoapparater, et i hver Stævn og to i Bredsiderne, men i Betragtning af at det ogsaa var armeret med en 14" Kanon – Datidens største Kaliber i et Skib – kunde Betegnelsen forekomme noget ejendommelig.

En Dag, da vi skulde fyre med den store Brumbasse, ytrede Chefen Ønske om at faa taget et Billede i Skudøjeblikket, og jeg meldte mig som interesseret Fotograf. Vi fik rejst en Stige med Udsigt over Mundingen, og hans Oppasser skulde sikre den mod at glide. Saa kom det store Øjeblik, – i det vældige Knald gav hele Skibet sig trods Kanonens lange Rekyl, og i Braget glemte Oppasseren Stigen, som med mig og Kukkassen ramlede ned paa Dækket. – Der skete ikke noget, og Billedet blev excellent.

Hele Besætningen kom paa Benene ved saadan Skydning, for det var virkelig en Begivenhed – Krudtkardusen vejede ca. 300 Pund, og Projektilet ikke mindre end over 1000 Pund.

En af de sidste Dage ombord modtog jeg fra Viceadmiralen Indbydelse til Middag – Kjole og hvidt – meget imponeret og stolt følte jeg mig over denne fine Invitation, indtil en ældre Kollega saa mig paa Dækket læse Kortet, hvortil han bemærkede, at det var ikke noget særligt, for der var ogsaa andre, der fik en saadan Indbydelse – saa jeg blev hurtigt pillet ned. – Det forholdt sig nemlig saaledes, at Viceadmiralen ogsaa var Chef for Søofficerskorpset, og som saadan med visse Mellemrum indbød Officerer til Middag. Det blev mig forklaret, at man kun sjældent morede sig ved slige Pligtmiddage, saa der var overhovedet ikke noget at være imponeret over eller at glæde sig til. –

Naa, Dagen oprandt – det var min gamle Chef for *Odin* 1892 *Uldall,* der nu var Viceadmiral – han boede i en stor Lejlighed i Frederiksholms Kanal, og der skulde spises

Kl. 6 præcis. – Noget ængstelig tren jeg ind og bukkede korrekt for de høje Værter og Datteren. Jeg saa straks, at jeg var den yngste i Selskabet og artede mig naturligvis paa beskeden Maade under hele Forestillingen – Admiralen gik under Navnet „Gys Gys" vistnok fordi han plejede at gaa rundt og paa ganske samme Maade som en velnæret Gris i Stien „øffe" disse smaa Grynt. – Han var en hyggelig Vært, der paa tydelig Vis tilkendegav, at Festen heller ikke morede ham, da han lidt før Kl. 9 gik hen til Bornholmeruhret, stillede Viseren en Time frem, og da Klokken lidt efter faldt i Slag med sine 10 smukt klingende Lyde, begyndte Gæsterne øjeblikkeligt at sige Tak for iaften og liste af. – Saasnart vi var kommet ned paa Gaden, hørtes Vinduerne blive smækket op for tiltrængt Udluftning. – Det blev en Aften uden pirrelige Oplevelser, men tilpas kortvarig, syntes vi alle, vistnok baade Gæster og Værter.

Da jeg ikke havde nogen Familie i Hovedstaden, hvor jeg kunde bo, maatte jeg søge efter egen Lejlighed, og det lykkedes mig hurtigt at faa opsporet to Værelser paa Marmorpladsen Nr. 8 oppe i et Atelierværelse paa Kvisten, hvor jeg havde det meget hyggeligt. – Der var et lille Køkken, hvor jeg kunde lave min Morgenmad, men da jeg iøvrigt heller ikke kunde lave anden Føde end dette, saa gjorde det jo ikke noget.

Senere flyttede jeg til Toldbodgade 16, da min Ven Løjtnant *Wenck* gerne vilde have min Lejlighed. Han var paa det Tidspunkt ugift, og til os begge var der ikke Plads, og det passede mig meget godt at flytte, da min Huleje skulde sættes op.

Fra *Tordenskjold* kom jeg til Tjeneste i Fyrinspektionsskibet *C. F. Grove* med Kaptajn *Saxild* som Chef. Skibet var bygget i Helsingør 1890. Saavel Fyr- & Vagerværsenet

som Lodsvæsenet var egentlig civile Administrationsgrene, men var underlagt Marineministeriet, og Cheferne var Marineofficerer. – Med dette Skib sejlede jeg fra 17. Oktober indtil 25. Februar 1902. – Skibets Virksomhed bestod blandt andet i at holde Tilsyn med og sørge for Udskiftning af de mange Lys- og Klokketønder i vore Farvande, og Arbejdet hermed indbefattede blandt andet Paafyldning af Gas til Tønderne samt Fyrbaakerne, der rundt i Farvandene var opbygget paa Fundamenter af Sten og Beton, staaende paa Havbunden. – Gassen (den saakaldte Blaugas) blev fremstillet paa Fyrstationen i Korsør og derfra paafyldt store transportable Staalbeholdere ombord i *Grove*. –

Tønderne laa stille paa dybt Vand, saa dem var det ingen Kunst at betjene, men naar det drejede sig om en Baake, der stod paa ret lavt Vand, kunde det være vanskeligt at komme tilstrækkeligt tæt paa den, for at faa Paafyldningsslangen ført over til Fyrlampen, og der fordredes betydelig Erfaring til, med stærk Strøm og Søgang at manøvrere Skibet sikkert paa Plads. Skulde der fyldes paa en Baake, der stod ved Havstokken i Land, hvor Skibet ikke kunde flyde ind, blev Gasbeholderen fra Skibet slæbt ind til Land, og Slangen ført op til Baaken. –

Ogsaa ombord i dette Skib var der visse Traditioner, der skulde overholdes, f. Eks. var Skikken, at den nyankomne Løjtnant skulde deltage i alle Paafyldningerne første Gang, og saa skulde han give en Omgang Øl til alle Mænnerne.

Udover det egentlige Traditionelles Opretholdelse husker jeg vor brave Bedstemand, der havde for Vane at forlove sig, naar Skibet laa et Par Dage i Havn – det var nu sjældent, at han mente noget alvorligt med det, og naar han saa inden Afsejlingen betroede sig til Chefen om det passerede, plejede denne at sende mig i Land for at hæve Forlovelsen, hvorefter vi kunde dampe videre, og den paagældende passe sit egentlige Arbejde. – Disse Hændelser var

ofte meget pudsige, og Forviklingen ordnedes altid til alles Tilfredshed.

Hovmesteren var nok saa typisk i sin Art. – Han havde været i Skibet adskillige Aar og havde lagt sit bestemte Program for Bespisningen. – Han gennemførte det uden Hensyn til, hvad Chefen eller vi andre maaske kunde ønske varieret engang imellem. – Man saa sjældent et Smil i hans bedrøvede Øjne, han var yderst korrekt i sin Optræden, bespiste os for en meget rimelig Penge, og naar Chefen som sagt undertiden foreslog ham, at nu skulde vi gerne have den eller den Ret, saa anlagde han straks et saa forpint Udtryk, at man næsten fik Medynk med denne tro Tjener, og Variationen udeblev som oftest. – Hvorvidt han saa grinede af os, naar det hele var overstaaet, ved jeg ikke. –

Men der var andre Originaler blandt Besætningen, f. Eks. en rødhaaret Matros, en syrlig Bornholmer, der til daglig forholdt sig ret tavs, men passede sit Arbejde godt, og var sig ogsaa dette bevidst. En Søndag, da vi i Januar laa ved Orlogsværftet i Fyrgraven, havde han i sin Ensomhed som Vagtmand ombord faaet lidt rigeligt med Snaps, var skvattet overbord, og Vandet var koldt. – Jeg havde Vagt og var tilfældig paa Dækket, hørte hans Raab og hoppede ud og hjalp ham op, men heller ikke ved den Lejlighed fornægtede hans daarlige Humør sig, og han var vist nærmest fornærmet over min lille Hjælp, saa vi talte aldrig senere om Affæren, som i hvert Fald jeg var ganske uskyldig i. – Senere maatte jeg gøre Rede for Episoden for min Chef, og da han spurgte mig, om jeg havde været i Livsfare og dertil svarede „nej", mente han, at det saa var udelukket, at jeg kunde opnaa en Redningsmedalje, hvad jeg heller ikke selv et Øjeblik havde tænkt mig, men da jeg blot ved at have svaret ja", og ikke „nej" maaske havde faaet den, ærgrede jeg mig naturligvis alligevel, – og mine Kammerater udbrød da ogsaa senere: „dit Fjols hvorfor

Fa'en sagde du ikke, at du havde været i Livsfare – selvfølgelig har du været i Livsfare".

Men efter Chefens Indberetning til Ministeriet, kom der ca. fire Maaneder senere en Skrivelse derfra til mig af 7. Maj 1902 saalydende: *Ministeriet skal hermed udtale for Hr. Sekondløjtnanten sin Anerkendelse af den af Dem d. 19. Januar d. A. udviste resolutte Optræden med Hensyn til Bjærgning af en Matros af Fyrinspektionsskibet C. F. Grove's Besætning, der var faldet i Vandet i Graven ved Fyrmagasinet paa Orlogsværftet.*

sign. *F. H. Jøhnke.*

I Betragtning af at denne Anerkendelse kun skulde koste Staten lidt Papir og Blæk, kunde man maaske nok have forventet lidt mindre Betænkningstid fra Ministeriets Side end ca. 100 Dage.

Blandt det faste Inventar var der ogsaa den kendte Forvalter *Buhl* paa Fyrmagasinet. Han regerede suverænt – havde egentlig kun Respekt for selveste Fyrdirektøren, medens hans mangeaarige Tjeneste i Fyrvæsenet dog overfor Skibschefen (Fyrinspektøren) tillod ham en vis venlig Overbærenhed.

Min Chef, *Saxild,* titulerede mig med Du og kaldte mig altid ved Fornavn. – Han var fuld af Historier og gik under Navnet „Studenten", da han i Modsætning til alle andre Søofficerer havde taget denne akademiske Grad, og som han ogsaa var stolt af. – Naar vi senere i Livet mødtes, var det altid „Goddag, Niels, hvordan skær'den, gamle Dreng", som jeg jo ogsaa efterhaanden var blevet.

Derefter kom jeg ud for en helt anden Slags Tjeneste, nemlig i Fiskeriinspektionsskibet *Guldborgsund,* bygget 1884, der blandt andet skulde overvaage, at ingen udenlandske Fiskere, øvede ulovligt Fiskeri indenfor visse be-

stemte Afstande fra Land og desuden drage Omsorg for, at vore egne Fiskere overholdt Bestemmelserne for mindste Maal af Fiskene, og dernæst var det omfattende Arbejde med Fiskeristatistikken os betroet. Dette medførte et betydeligt skriftligt Arbejde, der normalt foregik ved vor Hovedstation i *Frederikshavn,* hvor vi havde et Kontor til vor Raadighed.

Chefen var Kaptajn *Nielsen,* Næstkommanderende Løjtnant *Wenck* (senere *la Cour)* og saa to yngre Løjtnanter. Her tjenestegjorde jeg i et Aar. Det var i Begyndelsen nok saa interessant med al denne Sejlads baade Dag og Nat, hvor der altid skulde holdes vagtsomt Udkig, og i Efteraarsmaanederne var det navnlig omkring *Anholt,* hvor Sildefiskeriet foregik, at vort Falkeblik var rettet mod de svenske Fiskere. – Med blændede Lanterne holdt vi den gaaende med den uhyre Fart af ca. 7 Knob og med vore to 47 mm Kanoner klar til Skud.

Det kan jo ikke nægtes, at denne ringe Fart var noget kedsommelig i al sin Trivialitet, men vi var jo betroet en vigtig Opgave. Det var Landbrugsministeriet, vi havde al den Ulejlighed for, da Fiskeriet dengang sorterede under dette Ministerium, og det var ogsaa dette, der afholdt Udgifterne derved.

Dengang udgjorde det aarlige Fiskeriudbytte ca. 10 Millioner Kr., medens Tallet nu ligger paa ca. 290 Mill., men saa var Kronens Værdi dengang jo til Gengæld betydeligt højere.

Vi sejlede Vandet tyndt i samtlige vore Farvande med de mange Sunde, Fjorde og Bugter, saa det gav god Lærdom i navigatorisk Henseende. – Vi anløb ofte Statshavnen paa *Anholt,* og just som Havnen var færdigbygget, indtraf den store og pludselige Ødelæggelse af den, da den orkanagtige Julestorm fra N.V. paa een Nat lagde hele Komplekset i Ruiner.

Foraaret 1903 fratraadte jeg denne Tjeneste, skulde nu atter eksercere med Mænnerne paa Fregatten *Jylland,* og da der dette Aar var særlig stor Indkaldelse, maatte ogsaa Søsterskibet *Niels Iuel* tages i Brug med Kaptajn *Holck* som Chef. – Afslutningen paa disse Skoler foregik med Skiveskydning (Gevær) paa de militære Baner paa Amager. – Hele Kompagniet marcherede saa med Musik i Spidsen efterfulgt af Løjtnanten med Fane, og det var det helt store Nummer for Christianshavnerne, naar Marinerne denne sjældne Gang viste sig som „Landkrabber", men da man den Dag var iført den fikse blaa Krave med de tre hvide Striber, vakte man jo alligevel Opsigt, og Kontoristerne hang ud af Vinduerne og nød Oplevelsen.

Hæren gjorde naturligvis Grin med, at vi medførte Musikken, og haanende hed det at „Marinen og Husarerne tager Musikken med, for at den kan blæse Fanfare, naar det tilfældigt bliver en Træffer". – Men Dagen var nu vores med alle de glade Tilskuere. –

Midt i April var dette overstaaet, og nu skulde jeg udenfor de hjemlige Strande, idet det nu gik til vore Besiddelser i Atlanterhavet – *Færøerne* og *Island* – for Søopmaaling. – Det var jo nok saa spændende at skulle saa langt Nord paa, og dette uvante Arbejde ude i rum Sø bød ogsaa paa adskillige Omskiftelser i vejrmæssig Henseende, men da det skulde foregaa i Sommermaanederne, saa vi frem til Arbejdet med stor Interesse.

Skibet var Inspektionsskibet *Beskytteren,* bygget 1900. Chefen var Kaptajn *Kjølsen,* Næstkommanderende Løjtnant *Krebs* og saa Løjtnanterne *Ewald* og *Ullidtz,* Maskinmester *Thorup.* Skibet var kun lille, saa der var ingen Intendant. – Proviantering og Bespisning blev forestaaet af ældste Underofficer, og en af Løjtnanterne (Messeforstanderen) var ansvarlig for Bespisning af Officererne. – Naar

man var paa Togt, blev der ydet Messetillæg, og saa var det om at gøre at klare den bedst muligt. – Det var ikke noget taknemmeligt Job, men med en nogenlunde dygtig Kok og lidt Opfindsomhed lykkedes det dog som Regel at ende med et beskedent Overskud, som var velkomment i de slunkne Lommer.

Togtet varede næsten fem Maaneder. Det begyndte med Opmaaling ved Færøerne. – Det var navnlig Vest for den sydligste Ø, *Suderø,* vi arbejdede, og som en yderst nødvendig Hjælp fik vi den fortræffelige Lods *Christian* ombord. – Han havde kun et Øje, men til Gengæld var dette ved mange Aars Øvelse blevet udviklet til den Grad at han langt ude til Søs kunde holde Skibet gaaende i en snorlige Linje, under et fremragende Kendskab til de lokale Strømforhold, der var saare vanskelige.

Skulle vi gøre Land i Taage, generede det ham ikke, da han ved Hjælp af Sirenen og Ekkoet fra de høje Fjælde altid bragte Skibet paa sikker Plads. Det var en Oplevelse at se denne ældre Søulk med sit hvasse Blik i timevis sidde paa sin Briks og lede Sejladsen, sikker som han var og altid lysvaagen under sit store Ansvar. – Han var noget af en Original. Han var f. Eks. umulig at faa fotograferet – i sidste Øjeblik snoede han sig omkring og undgik Knipset, og han erklærede rent ud, at hvis han ikke fik Fred for dette infame Apparat, saa lodsede han ikke mere, og saa kunde vi ha' det saa godt.

Havde vi haft en god Uge med fint Vejr, arbejdede vi ikke om Lørdagen, som blev anvendt til at kortlægge Resultaterne. – Da laa vi som Regel til Ankers i *Trangisvaag,* en god Ankerplads i Læ af vestlige Vinde og med god Holdebund, men der skulde alligevel passes godt paa, da man under de pludselige stormfulde Kastevinde (Klaver) kunde drive med Ankeret, og der var ikke langt fra Land derinde paa Fjorden.

Efter seks Ugers Arbejde fortsattes til *Island,* hvor Farvandet paa Nordlandet skulde gennemgaas. Proviantering skete ved de to Byer *Husavik* og *Akureyrt,* og Søndagen tilbragtes med herlige Rideture paa de smaa hurtige men stædige Heste. – Elendige Ryttere som vi var foretrak vi de saakaldte Pasgængere, der havde saa rare bløde Bevægelser, idet de flyttede den ene Sides Forben og Bagben samtidig i Modsætning til andre Gangere.

Med det fine Vejr blev Programmet gennemført, og vi dampede hjemefter og strøg Kommando d. 26. September 1903.

Efter lidt Ferie kom alle vi Officerer til Tjeneste paa Søkortarkivet, hvor alle Sommerens Lodskud blev nedlagt, saa Arkivets Kobberstikkere kunde forberede Bearbejdelsen af Kobberpladerne med efterfølgende Trykning af de nyeste Søkort.

Det var interessant Arbejde, hvor den yderste Nøjagtighed skulde iagttages, og vi mindedes da ofte Sommerens systematiske „skæren ind" med Teodoliten for et Punkts nøjagtige Position som Fikspunkt for den forestaaende Opmaaling som fornøjelige Oplevelser, hvor vi havde Smørrebrød og Lærken i Lommen og Geværet klar til en eventuel Rype eller Regnspove.

Arkivets Chef var den kendte Grønlandsfarer, Kommandør *Gustav Holm,* en meget elskværdig, stilfuld og nobel Chef, der altid var stille og alvorlig i sin Færden – dette kunde saavist ikke siges om os andre, og det gjaldt vor tidligere Chef Kaptajn *Kjølsen* inkluderet. – Vi arbejdede i samme Sal med Kortene rullet ud paa de store Borde, og da dette minutiøse Arbejde med de smaa Typer krævede periodiske Hvil for Øjet, forslog vi Tiden med at bombardere hinanden med Papir tildannede som spidse Pile. – Undertiden med det Resultat at Pilen røg ind i det hvi-

lende Øje. – En Dag under Bombardementet viste Chefen sig pludselig, men da vi var „under Ledelse" af en overordnet, slap vi for videre Tiltale, og Chefen retirerede i usaaret Tilstand.

Jeg mindes, at kort før min Afrejse arriverede min Vært i Toldbodgade, en tidligere Skuespiller ved Casino, en Dag og forespurgte mig, om jeg ikke nok vilde betale min Husleje forud. – Jeg saa maaske noget perpleks ud ved denne Anmodning, men han sagde, at han havde haft saa daarlige Erfaringer, saa jeg maatte undskylde. Hvorvidt jeg i Værtens Øjne ikke har set tilstrækkelig tilforladelig ud, ved jeg ikke, men han fik altsaa sine raadne Penge.

Paa Arkivet var jeg et halvt Aar indtil d. 11. Marts 1904, hvorefter det gik til Kanonbaaden *Falster,* bygget 1873, hvor der afholdtes to Togter. Det første fra 16. Marts til 14. Maj som Skole for værnepligtige Maskinister med Kaptajn *C. Cold* som Chef, Næstkommanderende Løjtnant *Aarestrup* og Maskinmester *Otzen.* – Togtet foregik kun i hjemlige Farvande.

Fra dette Togt har jeg en særdeles ubehagelig Mindelse, da jeg som vagthavende en Aften, vi laa til Ankers udfor Langelinje, glemte at lade Chefen afhente fra Land. – Det lyder jo temmelig utrolig, at man kan glemme sin høje Chef, og jeg havde naturligvis heller ingen Undskyldning. Med Fløjtesignal fik Chefen hidkaldt vort Fartøj, og udtalte ganske kort og koldt til mig, da han kom over Falderebet: „De har nok sovet godt, Godnat". Jeg fik en urolig Nat med Bæven for næste Dag. – Da Flaget næste Morgen var hejst, blev jeg kaldt til Chefen, der uden Blinken meddelte mig, at saafremt dette gentog sig, skulde han nok sørge for, at jeg blev sat tilbage i Anciennitet. – Det var jo klar Besked og ikke til at misforstaa, saa nogle Dage var jeg temmelig lammet med min onde Samvittighed. Jeg

tør nok sige, at denne iskolde Salut gjorde sin Virkning, og jeg priste mig lykkelig over, at jeg kort forinden havde faaet min Udnævnelse til Premierløjtnant. Jeg bør maaske tilføje, at det ingenlunde var Udnævnelsen, der havde slækket min Pligtfølelse.

Andet Togt varede fra 1. Juni til 27. August som Skole for Skibsbygnings- og Maskinelever med Kaptajn *Gotschalk* som Chef og Maskinmester *Andersen* – ligeledes i hjemlige Farvande.

Blandt Underofficererne var den kendte Kanoner *Richard Jensen,* en skrap Herre men med et varmt Hjerte, og som alle – inkluderet Mænnerne – holdt af. – Han var fuld af Humør og rappe Replikker under alle Forhold.

En Dag havde Folkene under Rengøringen skrabet og lakeret en Teaktræs-Kasse, hvori Signalflagene opbevaredes, og da Kanoneren kort efter ser en af Mænnerne staa oppe paa Kassen og med Kikkert beundre nogle Badegæster inde paa Stranden, blev han naturligvis rasende. Med en elegant Omskrivning af 3. Kapitel i 2. Mosebog og med et Dask i Synderens Rumpe, udbryder han i en bebrejdende Tone: „Hvad sagde Moses ude i Ørkenen? Han sagde, drag dine Sko af, thi Flagkassen, du staar paa, er nylakeret". – Synderen vogtede sig vel for Gentagelser.

Jo, det var en herlig Kanoner, en fuldgod Repræsentant for det historiske og saltvandsbetonede Nyboder-Samfund, der gennem Generationer havde skabt en særlig Atmosfære med Respekt for nedarvede Skikke fra Fjerde Christians Tider og med et Sammenhold, der manede kommende Slægtled til pietetsfuld Efterfølgelse.

Min aarlige Gage var nu steget til den svimlende Højde af 2500 Kr., og efter at have indhentet Tilladelse fra Ministeriet, fandt mit Bryllup Sted d. 11. Oktober 1904 med *Karen,* Datter af Hofjægermester, Greve *Christian Bille*

Scheel. Det foregik i Holmens Kirke, og Provst *Fenger* foretog Vielsen.

Her var den tidligere Intendant *Hansen* fra Briggen *Ørnen* imidlertid blevet ansat som Kordegn. – Det var en meget stilfuld Herre, mørkladen og forsynet med en fin Knebelsbart og Fip, sort Haar, bevægede sig let foroverbøjet i en højtidelig Gangart, og alle disse Attributter forlenede ham ganske naturligt med Navnet „den spanske Ridder". – Ved Bryllupsceremonien optraadte han iført Kjole med hvidt og hvide Handsker, og med en elegant Haandbevægelse indikerede han det højtidelige Øjeblik, da de to unge skulde rejse sig fra deres Stole og træde frem for Alteret.

Som det vel gaar de fleste Brudgomme, var ogsaa jeg let nervøs, ikke mindst for min Tale ved den efterfølgende Middag (paa Hotel Phønix). – Nogen Tid forinden havde jeg mødt Kaptajn *Saxild,* der paa sin vanlige gemytlige Facon trøstede mig med, at det skulde nok gaa med Talen, og fortalte om et Bryllup, som han havde overværet, hvor Brudgommen var saa nervøs, at han i sin Kvide tilsidst havde udbrudt: „Ja, jeg vilde gerne sige noget godt, men jeg ved, at det bli'r noget Skidt, men det kommer fra Hjertet". – Hurraerne lød, og Æren var reddet. – „Saa kan du ikke klare den paa anden Maade, saa kan du bruge denne". – Men alt forløb vel.

Paa de Tider var der her i København ca. 8000 ledige Lejligheder, saa det gik let med at faa en pæn lille Bolig i Classensgade 40 for en nogenlunde billig Penge. – Vi skulde jo ogsaa – som andre – have en Enepige, og der var stor Diskussion, om hun skulde have 12 eller 14 Kr. pr. Maaned. – Det var, da en Flaske Brændevin kostede 52 Øre. – Men dengang syntes man slet ikke, at det var særlig billigt, og saa er Prisen idag 24 Kr. – man tager sig næsten til Hovedet.

Efter vor Bryllupsrejse til sachsisk Schweiz kom jeg atter til Tjeneste paa Søkortarkivet, hvor der skulde tilrettelægges Søopmaaling for næste Sommer.

Den 1. Maj 1905 lagde vi ud med *Willemoes,* bygget 1861. Chefen var Kaptajn *Scheel* og Næstkommanderende Løjtnant *Schmidt.* – Arbejdet foregik dels i Store Bælt og dels i Kattegat udfor Limfjorden og varede ca. 3 Maaneder.

Nu skulde der afholdes Eskadreøvelser under „den flydende Defension paa Københavns Red", og her fik jeg min første Udkommando som Chef for Patruljebaad Nr. 7. – Det var et af Flaadens mindste Skibe, og vi var ialt kun 10 Personer ombord, men Chef var jeg altsaa blevet, dog uden Kommandotegnet, Vimplen, og Togtet varede kun en Maaned.

Ministeriet havde nu bestemt, at for at avancere til Kaptajn skulde man gennemgaa et Specialkursus i de mere tekniske Fag, og 1. Oktober kom en Del af os Officerer paa Skolebænken paa Orlogsværftet. – Chefen var Kommandør *R. Hammer,* og der undervistes i Fagene: Teoretisk Artilleri med Kaptajn *Bastrup,* praktisk Artilleri med Løjtnant *la Cour* – Torpedolære med Kaptajn *Jøhnke* og Søminelære med Kaptajn *Bauditz* – Matematik med Professor *Heegaard* – Teknisk Mekanik med Ingeniør *Busck* – Skibsbygning med Professor *Hansen* – Kemi med Fabriksingeniør *Petri* – Landkrigskunst med Oberst *Kall* – Troppeøvelser med Oberstløjtnant *Foss* – Søkrigskunst med Løjtnant *Reinhard* og Navigation med Kaptajn *Ravn.*

Kursuset blev gennemgaaet i to Semestre hvert paa 7 Maaneder, og den mellemliggende Sommer var man til Søs.

Det var fornøjelige Kursus, og da mange af Lærerne ogsaa var Officerer, blev Undervisningen jo ikke saa led-

saget af den Følelse af Mindreværdskompleks som i Kadettiden. – Men ogsaa paa denne Skole sad Kadetten alligevel i os, saa helt uden Komik spændte det jo ikke af, idet vi efter de bedste Mønstre sloges bravt med Stole og andet Inventar, men de maanedlige Regninger for Reparationer afholdt os ikke fra fortsatte Skærmydsler.

Under det første Semester afgik Kong *Christian IX* ved Døden, hvilket medførte at Skolen blev lukket for nogle Dage, da vi blev udkommanderet til at forrette Vagt i Slotskirken under „lit de parade", samt i Roskilde Domkirke ved Bisættelsen.

Senere paa Semestret fandt vi paa at drive lidt Gæk med vor afholdte Professor *Heegaard,* som næsten altid kom forsent til Timen, og vi besluttede at give ham synligt Bevis for, at hans sene Ankomst passede os meget godt, hvorfor vi en Dag inden hans Komme arrangerede følgende Forestilling: Paa hvert Bord lagde to Elever sig og foregav at sove, medens en af os agerede Skildvagt og stillede sig op ved Døren med Pegepinden som Gevær. – Lyset blev slukket, Gardinerne trukket for, saa Lokalet laa i Mørke. – Ind tren saa Professoren, synligt forbavset – men brød saa ud i et Skvatgrin og lovede for Fremtiden at komme præcis. –

Sommeren 1906 tilbragte jeg ombord i Panserbatteriet *Skjold,* bygget 1896. – Chefen var Kommandør *R. Hammer,* Næstkommanderende Kaptajn *Bay Schmidt* samt Løjtnanterne *Zieler, Münter* og *Lagoni,* Læge *Krarup,* Maskinmester *Johnsen,* Intendant *Sørensen.*

De første Maaneders Sejlads foregik i vore egne Farvande, og senere under Eskadre med Skibene *Olfert Fisher – Herluf Trolle – Hjælperen* – samt seks Torpedobaade aflagdes Besøg i den tyske Flaadehavn *Kiel.* – Eskadrechef var Admiral *Scheller.*

Samtidig aflagde den svenske Marine Besøg i *Kiel,* og jeg husker, at det vakte nogen Forundring mellem os, at dette samtidige Flaadebesøg var arrangeret saa kort efter Unionsbruddet mellem Norge og Sverige, som medførte at en dansk Prins var blevet Norges nye Konge.

Under de forskellige officielle Sammenkomster kunde vi ikke undgaa at mærke den svenske Misstemning. Det gik iøvrigt meget stilfuldt til, og den tyske Marine med den tyske Kejsers Broder, Admiral Prins *Heinrich,* i Spidsen havde lagt et stort Program for Besøget, som endte med et animeret Bal i det tyske Officerskasino.

Her traf jeg den svenske Løjtnant *Lybeck,* med hvem jeg var blevet god Ven under Opholdet i *St. Thomas* 1900, da han var med det svenske Kadetskib Korvetten *Saga.* – Vi diskuterede aabent denne beklagelige Misstemning, men vi var jo lige gode Venner for det, heldigvis.

Til hvert af vore Skibe var der attacheret et tysk Panserskib, for vort Vedkommende var det *Zähringen* – og en Officer herfra var som Adjutant til Disposition for vor Chef.

Om Sommeren deltog vort Skib ved Afsløringen af et Mindesmærke ved Køge Havn til Minde om Søslagene i Køge Bugt henholdsvis 1. Juli 1677 og 4. Oktober 1710 under Kommando af Admiralerne *Niels Iuel* og *Iver Huitfeldt.* – Afsløringen foretoges d. 1. Juli, og ved Højtiden deltog *Skjold's Landgangskompagni under Løjtnant Münter's* Kommando og med mig som Faneløjtnant.

Paa Obeliskens Forside er indgraveret: „Minde om Slagene i Køge Bugt 1677 og 1710", og herunder er anbragt Portrætmedailloner af de to Søhelte.

En anden Side af Obelisken bærer „Til sene Tider skal man mindes dit Navn".

En tredje Side bærer „Til Himlen fløj Du i Luernes Favn" og den fjerde „Rejst 1906 af danske og norske Mænd og Kvinder".

Det var en stor Dag for Køge By, da Kanonsalutten under Højtideligheden lød fra Panserbatteriet, der laa opankret paa Reden, smykket med Flagene i Top.

Efter 5 Maaneders Sejlads med *Skjold* gik det atter løs paa Skolebænken paa Holmen for det sidste Semester, der begyndte 1. Oktober. Det var uden særlige Tildragelser, – den punktlige Tilegnelse af de paatvungne Kundskaber, men med det tiltrængte Akkompagnement af Elevernes Drengestreger, der i denne Vinter kulminerede med den afsluttende Eksamen for Øje.

Men i Vinterens Løb indtraf dog en Begivenhed, der optog os meget, idet et Skib, der var under Bygning hos *Burmeister & Wain,* en Formiddag pludselig kæntrede, liggende fortøjet ved Kaj. – Det var den store 4-mastede Bark Skoleskibet *Viking,* der byggedes til Uddannelse for Handelsflaadens Navigatører. – Under Nattens Løb var det frisket op til N. V. Orkan, hvorved Skibet havde faaet Slagside. Man havde paabegyndt Vandfyldning i den store midtskibs Højtank, og den fortsatte Fyldning bevirkede, at den løse Vandoverflade voksede saa hurtigt, at Stabiliteten pludselig blev negativ, saa Kæntringen indtraf. Fortøjningerne sprængtes, og Skibet faldt over med Masterne indover Kajen.

Fra Skolens Vinduer Nord ud kunde vi til daglig følge Riggernes Arbejden i Masterne, og fra det ene Frikvarter til det næste var det sket (19. 3. 1907).

Men det blev jo den store Sensation og affødte en større eller mindre velunderbygget Diskussion i Dagspressen, at saadan noget dog kunde finde Sted.

Eksamensbeviset fik vi udleveret Foraaret 1907, hvorefter Eleverne ombord i Krydseren *Gejser* skulde gennemgaa et afsluttende Artilleriskydekursus. – Skolens Chef fulgte med som Skibschef, og fem Uger tilbragte vi paa

Isefjorden med baade Artilleri- og Torpedoskydning. – Det var Øvelser med idelige Gentagelser fra Morgen til Aften, men Tiden fløj afsted under de interessante Skydninger, og Skolens sidste Aften sluttede under Affyring af stort Fyrværkeri og Bal paa Dækket, hvor vi skiftedes til at være Dame og Kavaler. – Og det var under de samme Tilraab, som vi under vore Besøg paa Danseetablissementet *Figaro* paa Veterbrogade havde lært af Inspektøren, der ledede Dansen, naar han med Kommandostemme raabte: „Herrerne og den førende Dame, værs'god op med Femøren". – Det var den helt rigtige Afslutning paa vor Officersskolegang – saa nu var vi værdige til videre Avancement i Flaaden.

Skibet skulde derefter paa selvstændigt Togt, og jeg fortsatte derombord i 3½ Md. – Chef var Kaptajn *Messerschmidt,* Næstkomm. Løjtnant *Tvermoes,* og endvidere Løjtnanterne *Broberg* og *Bardenfleth* – Læge *Meincke* – Maskinmester *Bruun* og Intendant *Krøyer.*

Efter tre Ugers indledende Øvelser skulde vi som Eskorteskib deltage i Kongefærden til Færøerne og Island, hvor Kong *Frederik VIII* skulde aflægge Besøg. Samtidig med Majestæten skulde ogsaa Rigsdagens Medlemmer gæste de nordlige Øer, og Skibene dertil blev stillet til Disposition af *Det østasiatiske Kompagni,* hvis Chef Etatsraad *H. N. Andersen* deltog som Kongens Gæst ombord i *Birma.* Rigsdagens Medlemmer sejlede ombord i *Atlanta,* og begge Skibe var store smukke tidligere engelske Passagerskibe med god Maskinkraft. – Majestæten med Følge samt Konsejlspræsident *J. C. Christensen* var installeret ombord i *Birma,* hvis Dæksbesætning udgjordes af Marinens Folk, medens Maskinbesætningen var *Ø. K.s* Personel, der ligeledes udgjorde Besætningen ombord i *Atlanta.*

Chef for *Birma* var Kaptajn *H. Kiær,* og Kaptajn *Prahl* (tidligere Søofficer) førte *Atlanta.*

Med Kongeflaget vajende fra *Birma's* Stortop stod vi Søndag d. 21. Juli med højt Vejr og smaa Vatskyer gennem Kroneløbet under Salut fra Batteriet *Sixtus* ud paa den historiske Færd mod det høje Nord. De to store Skibe gik i Kølvandsorden med 300 Meters Afstand, og 400 Meter efter kom vi med *Geysir*.

Vest for *Shetlandsøerne* stødte Krydseren *Hekla*, der var paa Øvelsestogt i Nordsøen, til os, og de to Krydsere placeredes nu paa hver Side 4 Streger agtenfor tværs af *Atlanta*.

Mellem Skotland og Færøerne mødte vi haardt Vejr med megen Søgang, der foranledigede Konseilpræsidenten til at radiere til det høje Ting: „Er Forsamlingen beslutningsdygtig". – Under Sejladsen var der mange Variationer for Rigsdagsmedlemmernes driven Morskab med hinanden, og da Æteren jo var fælles for os alle, nød vi Besætninger paa Krydserne ogsaa godt af deres Drengestreger.

Det var i Virkeligheden et historisk Togt og tillige med politisk Perspektiv, idet man overvejede at gøre Island til et Jarldømme med en dansk Prins som Jarl. – Drøftelserne herom fortsattes under Besøget, men førte dog ikke til noget positivt Resultat.

Allerede paa Færøerne var der truffet store Forberedelser til Modtagelsen af de høje Gæster, og Hovedstaden *Thorshavn* lagde for med storstilet Program. – Lagtinget bød Velkommen med Salut fra det gamle Batteri, og Udflugter blev foretaget til Fods i Omegnen med Besøg paa historiske Steder.

Byen gav et stort Bal, hvor de gamle Færødanse blev traadt til de monotone Melodier med høje Hejda-Raab under en primitiv Belysning, med Tranlamper og i en egenartet Stemning, der betog Een i de smaa og fattige Omgivelser – men ikke mindst var det opløftende at være

Vidne til det smukke Familieliv, der prægede dette lille Samfund med største Opofrelse for Børnene.

Efter Besøget her aflagde Eskadren Besøg paa den store Fiskerplads *Klaksvig,* hvor Størstedelen af Fiskerflaaden var hjemme i Anledning af Besøget. – Herfra sejlede vi sydpaa for at passere to enligtliggende Øer, *Store Dimon* og *Lille Dimon,* hvoraf Store er beboet af en eneste Familie, medens Lille er ubeboet og rejser sig lodret i Vejret fra det dybe Atlanterhav. – Ved Passagen affyrede vi et Par Skud, der fik Fuglene til i tituindvis at lette fra de stejle Fjælde under en øredøvende og misbilligende Skrigen, tilkendegivende allerunderdanigst Fornærmelse over at blive forstyret i deres Hvile, – men det var et betagende Skue i Naturens magtfulde Majestæt.

Herfra gik det mod Vest med Besøg ved den lille Fiskerihavn *Vestmannahavn* og derfra videre med Flagkipning til Fyrtaarnet paa *Myggenæs* – det vestligste Punkt paa Øerne.

Forgæves haabede vi under Besøget at opleve en Grindefangst – en virkelig Begivenhed, ikke alene for Tilskuerne men nok saa meget for de deltagende Færinger. – Det hedder ogsaa Grindedrab, for det er et veritabelt Massedrab, hvor ikke en eneste Grind slipper fra det med Livet. – Grinden er en Hvalart paa op til 4 Meters Længde. Det er navnlig i Sommermaanederne, at de optræder ved Færøerne – een af dem er Fører, som alle de andre blindt følger, og de kommer altid i Flokke paa flere Hundreder. – Opdager en Fisker paa Søen Flokken, signalerer han ind til Land, hvor der saa hejses Flag paa de højeste Punkter, og afsted gaar det med Baadene, som Regel bemandede med 8 Mand i alle Aldre, bevæbnede med Spyd og Knive – Flokken omringes og jages af de mange Baade ind paa Bunden af nærmeste Fjord, og saa begynder Blodbadet saa hidsigt og ubarmhjertigt, at hele Fjordens Vand farves

rødt. – Tilsidst springer Mændene overbord og svømmer med Kniven i Munden mod Grinderne, som nu er prisgivne. – Efter bestemte Regler bliver Byttet fordelt mellem Indbyggerne, der nu for en rum Tid faar godt med Spæk, der baade spises og anvendes i Tranlamperne – et stort Aktiv for dette lille Samfund.

Færøerne er en interessant lille Øgruppe paa 18 Øer med et amlet Areal paa ca. 1400 km² og adskilt ved snævre Sunde med rivende Strøm. Indbyggernes Antal ca. 1800. – Ejendommeligt for Øerne er de saakaldte *Hamre,* stejle Klippeterasser, den ene oven paa den anden, og bestaar af mægtige oven paa hinanden lejrede Basaltbænke.

Oprindelsen af Navnet *Færøer* er sandsynligvis den, at Navnet, som er givet af de første norske Nybyggere i det 9. Aarhundrede, stammer fra det oldnordiske Ord *Fær* (Faar) og betyder *Faareøerne.*

Fra disse smaa Øer gik det til den store Ø *Island,* ca. 300 Sømil længere mod Nordvest. Øen rager op som det højeste Punkt paa en undersøisk Bjergryg, som er opstaaet ved en af Klodens vældigste Katastrofer, Basaltudbruddene i Nordatlanten, og den ligger paa en Sokkel, der med dens undersøiske Flora og Fauna, omgivet af Golfstrømmens varme Strømninger, betinger Fiskebankernes rige Fangstmuligheder. – Øen er 103.000 Kvadratkilometer, eller ca. tre Gange saa stor som selve Danmark. –

Der er en egen Storhed over dette ret nøgne Landskab med de voldsomme Linjer og med de udstrakte Dale og mangfoldige Fjorde, der sine Steder skærer sig dybt ind i Landet, og de forskellige Jøkler og Vulkaner fortæller om fordums Tider, da Naturkræfterne med Hyppighed lod høre fra sig.

Til vort forestaaende Komme havde Myndighederne med Minister *Haffstein* i Spidsen tilrettelagt et omfattende og interessant Program med Udflugter til bl. a. *Thingvalla*

Sletten, der ligger ca. 40 km N. Ø. for Hovedstaden *Reykjavik,* og den var gennem Aarhundreder Sæde for det offentlige Liv paa Øen, thi her blev *Altinget* oprettet ca. Aar 928, og Tingets Møder afholdt indtil ca. 1798. – Det er en imponerende Slette beliggende i naturskønne Omgivelser mellem store Lavakløfter efter ældgamle Vulkaners ødelæggende Udbrud. – Ikke langt derfra ligger Søen *Thingvalla Vatn,* der spænder over 105 km² og med en Dybde paa 110 Meter. I al sin Lidenhed er den højst interessant ved sin ejendommelige Placering midt imellem Kløfter og Fjældvægge, og det er et yndet Tilholdssted for Foreller.

Ligeledes besøgte vi den berømte Springkilde *Geysir,* hvor det er en Oplevelse at overvære, naar den bragende og sydende sender sine varme Vandmasser til Vejrs, men det er ikke paa Kommando, at den giver sig til Skue. Man kan dog hjælpe den, idet der saa hældes ca. 100 Pund grøn Sæbe ned i Krateret, hvorefter man nogle Minutter hører en brummende og truende Lyd dernede fra, og med eet sætter Vandmasserne sig i Bevægelse og kommer farende med et mægtigt Brag, for under det udløsende Tryk at blive forstøvet flere Hundrede Meter højt oppe.

Efter Anløbet af *Reykjavik* gik Turen Nord paa under Beskuelse af det skønne *Snefjælds Jøkel* og mod *Patricks Fjord,* hvor vi besaa en Hvalfanger station, og videre til *Isafjord.* Her pulserede en livlig Foretagsomhed med Nedpakning af store Sild, hvis Affald gik til Sildemelsfabrikkerne. – Videre gik det til den dybt i Landet liggende *Ø-Fjord* og derfra Norden om Landet, og ved Passagen af Polarkreden med Øens østligste Forbjærg saluterede Eskorteskibene Kongeskibet, medens vi løb op under *Birma's* Laaring. – Dette Øjeblik blev foreviget af den kendte Marinemaler *Locher,* der fulgte med ombord i Kongeskibet. –

Det sidste Anløb var *Seydis Fjord* med den deriliggende store Fiskerflaade, saavel Trawlere som Linefiskerbaade.

I det smukkeste Sommervejr lettede Eskadren med Kurs mod København. Det havde ogsaa for Rigsdagsmændene været en stor Oplevelse, og de morede sig herligt ombord. Et af Medlemmerne, en Landofficer, havde stillet sig i Spidsen for en Gymnastikklub, hvis Medlemmer efter bedste Evne under de skiftende Vejrforhold fik Lemmerne rørte under sagkyndig Ledelse. – Et andet Medlem af Rigsdagen, den 74-aarige Kommandør *Bluhme,* var ivrig i Henhold til sin sømandsmæssige Uddannelse og agerede sagkyndig under Udsættelse og Hejsning af Fartøjerne i hans Skib – til stor Moro for hans mere fladbundede Kolleger.

Under Salutering fra *Kronborg's* Batteri stod vi Sundet ind, og ved Ankomsten paa Reden afsluttedes Færden under Salut fra Batteriet *Sixtus* 21. August. Flagene gik til Tops, og Majestæten forordnede Tivolitur for Besætningerne.

Gejser fortsatte sit Øvelsestogt i de hjemlige Farvande under Afslutning af de reglementerede Kanon- og Torpedoskydninger. – Vor Chef, der var Artilleriekspert, havde ikke meget tilovers for Torpedoskydning, men da jeg som Torpedoofficer havde Ansvaret for Øvelserne med dette Vaaben, maatte han dog afsætte Tid hertil. – Chefens til Tider besynderlige Stædighed gjorde sit til, at vi yngre Officerer kunde ønske – naturligvis paa tilbørlig Maade – at drille ham, og en Dag havde jeg og Næstkommanderende lagt Planer op om, at nu skulde det være. Jeg skulde foreslaa Chefen under en Angrebsmanøvre at affyre ikke mindre end tre Torpedoer – en fra Stævnrøret, en anden fra Bredsiden og den sidste fra Agterrøret – da vi gik ud fra, at dette Forslag vilde bringe ham saavidt ud af Fatning

og at Udsigten til maaske at tilbringe flere Timer med at bjerge Torpedoerne ombord igen vilde lade ham afgøre Spørgsmaalet med et afgjort *Nej*. – Og saa skete det helt uforudsete, at han med et uventet elskværdigt Smil sagde: „Udmærket, det var en glimrende Ide, skyd bare væk". – Forklaringen er sikkert den, at han i Tide havde opfattet mit Forslag, som det var – baaret af udpræget Frækhed, men han tog det altsaa som en Mand, og som en klog Chef. – Senere undlod Chefen heller ikke paa en stilfærdig og lun Maade at gøre mig klart, at han forlængst havde gennemskuet mig, og vi var siden paa bedste Talefod.

Den begivenhedsrige Sommer gik paa Hæld, og vi strøg Kommando d. 28. September.

Allerede tre Uger efter gik det atter ud til Søs, og det blev Skonnerten *Ingolf*, der skulde huse mig for et halvt Aar. – Togtet gik ligesom i Aaret 1900 til vore tropiske, jomfruelige Øer – *The virgin isles* i Vestindien. Vi lagde ud d. 15. Oktober med Kaptajn (senere Admiral) *T. V. Garde* som Chef. Næstkommanderende var Premierløjtnant *Zieler* og desuden Løjtnanterne *Broberg* og *Ewald* samt de fire nybagte Sekondpetere *Laub, Harhoff, Hude* og *Augsburg*. Lægen var *Bentzen*, Maskinmester *Birch* og Intendanten var *Petersen*.

Paa Udrejsen anløb vi *Dartmouth* og *Madeira*, hvor vi som sædvanlig indkøbte Vin til Foreningens Vinfordeling. – Togtet forløb i store Træk som mit første Togt med Skibet, og vi tilbragte en herlig Tid derude, afbrudt af Afstikkere til Øerne *Martinique* og *Curacao*, som gav en velkommen Afveksling i det tropiske Klima. –

Til Trods for at jeg havde været herude for 7 Aar siden, var det en stor Oplevelse atter at manøvrere ind paa Ankerpladsen og beskue Byens vidunderlige Beliggenhed

opad de tre Skraaninger med deres pragtfulde Flora og Zikadernes Summen om Aftenen til den milde Brise under den stjerneklare Himmel. Og straks da Ankeret var gaaet, gentog den gamle Forestilling sig med alle Vaskepigerne, der vrimlede op ad Falderebstrappen og skræppende tilbød deres Tjeneste. –

Under Ankringen lød der høje Velkomstraab fra en bestemt Baad, og ved nærmere Eftersyn viste det sig at være min gamle Veninde *Elizabeth,* der paa Afstand havde genkendt mig og nu gav sin Glæde Luft – op entrede hun og prøvede at omfavne mig, men da jeg var vagthavende med Skilt paa Brystet og Dolk om Lænd, maatte hun opsætte sine Kærtegn til Afløsningen var inde, men saa begyndte hun for Alvor med sin utrættelige Palaber, og naturligvis blev det hende, der ogsaa denne Gang fik Vasken.

Vor Guvernør var Marinekaptajn *Cold,* der var gaaet udenfor Nummer, og som senere blev hjemkaldt for at overtage Posten som administrerende Direktør for *Det forenede Dampskibsselskab.* Han var Officerskammerat med vor Chef, og da han havde hele Familien med herude – Fruen, samt fem Børn og Lærerinde – blev Huset ført med megen Selskabelighed, hvori vi unge Officerer deltog med stor Glæde og Hyppighed, og her traf vi bl. a. mine tidligere Baldamer, Slagtermester la *Beet's* nydelige Døtre.

Tiden derude gik med de sædvanlige Øvelser uden særlige Tildragelser, og som tidligere aflagde vi Besøg paa *St. Croix* og *St. John.* Det var rørende at opleve den umiddelbare Glæde, som alle, ikke mindst de Indfødte, lagde for Dagen, naar vort smukke lille hvide Sejlskib med Dannebrog under Gaflen viste de gamle Farver. –

Ingen fremmede kunde være mere populære som Kolonisatorer end Danskerne, idet Danmark var et af de første Lande, der gjorde Ende paa Slavehandelen og det forhadte

Slaveri. En Anordning af 1847 bestemte, at alle Slavebørn, der herefter blev født, straks skulde være fri, og Slaveriet skulde helt ophøre 1859.

Under Opholdet paa *St. Thomas* holdt vore elskværdige Værter paa Apoteket, *Riise* og Hustru, deres Sølvbryllup, og da deres Datter *Eva* nu skulde giftes med Hr. *Hassager* fra Ø. K., blev disse to Fester slaaet sammen og paa smukkeste Maade fejret i det gamle Apotekerhjem. – Jeg var blandt Officererne, der deltog i Højtideligheden, et smukt Minde rigere fra de herlige Besiddelser derude.

Officersmessen var udstyret med et lille opretstaaende Klaver, og da flere af os var musikalsk anlagte, satte vi os for at danne et Orkester til Adspredelse for os selv og for Besætningen. – Det blev *Broberg* – *Hardorff* – *Augsberg* og jeg selv, som trakterede henholdsvis Violin – Mandolin – Klaver og Mandola, og vi blev efterhaanden helt ferme i Kunsten –.

Vi øvede os flittigt efter Tjenestetiden, og ved Festerne ombord optraadte vi helt scenevante. – Ved et stort Bal hos Guvernøren blev vi opfordrede til at koncertere, og ved en Pause traadte Guvernementssekretæren frem og meddelte med høj Røst: „Now the officers string-band from H. M. S. *Ingolf will perform*". – Let nervøse tog vi fat – glimrende forløb det, og umaadelig Applaus fulgte. – Man sagde, at det havde været en stor Attraktion. – Og vi var smigrede til det yderste.

Paa Strækket hjemover passerede vi tæt Østen om *Bermuda-øerne* og derfra til *Horta* paa Azorerne. Med Vestenvinden, der stod stift og konstant, kom vi med gode daglige Distancer for vort lille Skib ind i Kanalen med Anløb af *Dover*. – Det derværende Regiment *„The Buffs"*, der har vor Konge som Æresoberst, havde indbudt vore Offi-

cerer til Middag i Officerskasinoet, og vi tilbragte der en meget fornøjelig Aften under Udfoldelse af Regimentets gamle Traditioner. –

Vi var ca. 30 til Bords, og et stort Militærorkester musicerede. Da Tappenstregen blev blæst Kl. 22, og Tonerne havde forstummet, forsynede vore Værter sig parvis med en dansk Officer, hvorefter vi i Procession blev baaret ned til de ventende Køretøjer med fire Heste for. – Vor Chef blev baaret af Regimentschefen og en Major, saa finere kunde det ikke være. Det var virkelig en Oplevelse, og tilsyneladende morede Værterne sig mindst ligesaa fint som Gæsterne.

Efter tre Dages Ophold i *Dover* kom vi hurtigt over det sidste Stræk, og den 14. April gik Vimplen ned.

Allerede Dagen efter kom jeg til Tjeneste paa Søkortarkivet med efterfølgende Udkommando med Opmaalingsfartøjet *Willemoes* for tre Maaneder. Chefen var Kaptajn *Rørbye,* og jeg var Næstkommanderende, den tredje og sidste af hele Officersbesætningen var Løjtnant *Middelboe* – en meget virksom og fornøjelig Gut – en særdeles fingernem Herre, der interesserede sig for alt, der kunde skilles ad, og jeg har sjældent kendt et Menneske, der med en lille Drejebænk og beskedent Værktøj kunde præstere saa elegant finmekanisk Arbejde. – I en snæver Vending kunde han finde Løsning for næsten alle praktiske Problemer.

Han og jeg havde vore Sovepladser agter, hvor Skrueakslen i en Skærm over Dørken udgjorde Adskillelsen for vore beskedne Domæner, og i Begyndelsen af Togtet var der infamt koldt om Natten, men *Middelboe* fandt hurtigt ud af Dilemmaet. – Af et Par smaa Blikdaaser lavede han med Tran og Væge en simpel „Vaagekone", som om Natten blev anbragt under vor Køje, der som Underlag var

indrettet med Sejldug udspændt i en almindelig Træramme. Det var hele Herligheden, men vor lille Vaagekone under Sejldugen gjorde dog Nætterne taalelige – en ejendommelig Form for „forsigtig Omgang med Ild og Lys".

Chefen var alt andet end tilfreds med dette Arrangement – men det var jo heller ikke ham, der skulde tilbringe Nætterne derhenne, og da Installationen virkede godt nok til Formaalet, var Sagen afgjort.

Efter Afslutningen af Togtet blev *Middelboe* og jeg overflyttet til Mineskibet *Hjælperen,* bygget 1890, der skulde deltage i Sommerens Eskadre. *Hjælperen's* Chef var Premierløjtnant (senere Admiral) *Nørregaard,* Maskinmester var *Reimuth,* af den rolige besindige jydske Stamme samt Søminemester *Ulrichen.* Under Øvelserne havde vi altid travlt med Udlægning og Bjærgning af undersøiske Miner, og det var særligt uddannet Personel fra Søminevæsenet til dette Arbejde, som var af en ganske særlig Art, idet Mænnernes Virksomhed for det meste foregik nede i Vandet, hvor Minerne med deres Kabler ogsaa fordrede udstrakt Dykkerarbejde, og det skulde gaa raskt for Haanden.

Indbjærgningen af Minerne foregik under „Langsom Gang" af Maskinen, og dette langsomme Tempo passede udmærket til Mesters, der befandt sig bedst i denne Gangart. – Han var en særdeles hyggelig Skibskammerat, der fungerede som Messeforstander, og jeg tør sige, at vi levede yderst spartansk under hans Styre. – Naar vi ytrede Ønske om at købe Is til Afkøling af Øllerne under det krævende Arbejde, kom han i stærk Affekt og kunde ikke forstaa denne Luksus, da Isen jo hurtigt smeltede – det blev saaledes ikke mange kolde Øller, vi fik herombord.

Efter to Maaneders Eskadreøvelser strøg vi Kommandoen den 24. September, og samme Dag kom jeg atter til Tjeneste paa Søkortarkivet indtil Udgangen af Aaret 1908.

Det nye Aar skulde tilbringes i det høje Nord – under Island – ombord i Fiskeriinspektionsskibet *Islands Falk,* bygget i Helsingør 1906. – Chef var Kaptajn *Brockmeyer,* Næstkommanderende Premierløjtnant *Krebs,* og endvidere Løjtnanterne *Laub* og *Lembcke,* Reserveløjtnant *Kruse,* Maskinmester *Bruun* (senere Thorup) samt Læge *Christiansen.*

Vi drog afsted den 8. Januar og afsluttede den 18. December, et tilstrækkeligt langt Togt, men vi var dog hjemme om Sommeren i ca. 8 Dage for at udskifte den menige Besætning. Skibet var jo kun ca. 3 Aar gammel, saa det var udmærket indrettet med gode Lukafer og gode, luftige Banjer for Mænnerne. Det, der gjorde Tjenesten triviel, var den lange mørke Tid deroppe, og saa var det nærmest ubehageligt, at Landet nu var blevet tørlagt, saa under Landlov var der ikke meget at faa paa Knejperne, men til Gengæld havde de private Familier forsynet sig godt i Anledning af Kongebesøget i 1907, saa det kan ingenlunde paastaas, at vi led egentlig Nød.

Men Vejret var ofte meget surt med voldsomme Storme, der kunde komme over os med meget kort Varsel, og naar vi under disse Omstændigheder var ude paa det aabne Hav, var Tjenesten kedsommelig, da Trawlerne nu ikke kunne fiske, men ligesom *Falken* – maatte holde den gaaende for langsomt og „dokke den af". – Og det var alt andet end opmuntrende, dette kun at høre Stormen suse med sit øredøvende Spektakel og Maskinens Stempler med sine monotone Slag kun dreje Skruen rundt for to à tre Knobs Fart. – Med vore 1100 Heste kunde vi kun gøre ca. 13 Knobs Fart, og da de store Trawlere løb mindst samme Fart, var der om Dagen ikke mange Chancer for at overumple dem i ulovligt Fiskeri, saa det var kun i de mørke Timer, naar vi listede rundt med blændede Lanterner, at vi pludselig kunde komme over dem.

Til Gengæld var det spændende Øjeblikke, naar vi saa

skulde borde dem. Et af vore Fartøjer med bevæbnede Officer, Underofficer og otte Mand løb paa Siden, og Kaptajnen med sine Papirer mødte ombord hos vor Chef til Afhøring, og Kursen sattes mod nærmeste Havn, hvor Fangst og Redskaber konfiskeredes og Skipperen idømtes en større Bøde og maatte sejle hjem igen efter nye Grejer. – Naar det om Dagen kneb med at løbe dem op, fyrede vi med Skarpt med vore 75 mm Kanoner, og det turde de sjældent misforstaa, saa det blev alligevel i Aarets Løb til ikke saa faa Anholdelser. –

Den aarlige Kedelrensning foretoges altid paa Nordlandets *Øfjord,* og da dette Arbejde krævede fire Dages Ophold, kunde Officererne her faa en herlig Adspredelse med Ridetur langt ind i Landet, som benyttedes til Jagt paa de mange Rypeflokke. Udbyttet gav tiltrængt Afveksling i Bespisningen, som hver eneste Dag stod paa Fisk, og der var jo Grænser for, hvad Kokken kunde præstere af Variationer.

Men det blev alligevel et helt interessant Aar, og den lange, noget ensformige Virksomhed bandt paa ganske naturlig Maade vort lille Samfund ombord saa stærkt sammen, at vi ved Hjemkomsten kort før Jul spredtes rundt til anden Tjeneste med mange fælles muntre Minder.

Aarets Sensation var afgjort den Dag, da vi erfarede, at den kendte amerikanske Polarforsker Dr. *F. A. Cook* paa en Slæderejse over Polarhovet sammen med to Eskimoer i 1908 havde naaet Nordpolen. – Ved sin Ankomst til København blev han naturligvis modtaget med Begejstring, men den anden kendte Forsker *Peary,* der 1909 havde naaet Polen, hævdede, at *Cook* ikke havde været der. Hr. C. overleverede saa til Københavns Universitet sin Rejseberetning i H. t. hvilken en sagkyndig Kommission erklærede, at hans Observationer ikke indeholdt Oplysninger, der kunde tjene som Bevis for, at Dr. *Cook* havde naaet Polen. –

Med andre Ord, den rene Svindel – men ombord levede vi i lykkelig Uvidenhed om dette „Fub", og vi fejrede ham paa tilbørlig Vis med Champagne. –

Da Nytaaret meldte sig, blev jeg udkommanderet som Chef for Torpedobaaden *Makrelen,* bygget 1893, i Vintereskadren med Kommandør *Kofoed-Hansen* som Chef og med *Olfert Fisher* samt tre Torpedobaade som Deltagere. Disse tre Baade var *Makrelen, Nordkaperen* med Løjtnant *Mourier* som Chef og *Ormen* med Kaptajn *Wenck* som Chef og Delingschef.

Det var første Gang, at der om Vinteren afholdtes samlede Øvelser med flere Enheder, og det var ikke mindst om Natten, at der blev lagt Vægt paa krigsmæssige Øvelser med Torpedobaadsangreb, saa de tre smaa Baade under den energiske *Wenck's* Kommando blev holdt godt til Vinden med udstrakt Natsejlads i de snævreste Farvande med kun lidt Vand under Kølen og i tæt sluttet Formation, saa den yderste Paapasselighed skulde iagttages under Manøvreringen i de grundede Passager, men det var Øvelser, der i dristig Planlæggelse gav os Opmuntring og Tillid til Materiellets Ydeevne og til vor egen Dygtiggørelse til frygtløs Navigering.

Togtet afsluttedes sidst i Marts, hvorefter jeg fortsatte som Chef for Baaden, først under en Torpedobaadsmaskinskole, senere under Fiskeriinspektion i Farvandene Nord om Sjælland, rundt Skagen og ned i Jammerbugten, og senere i Eskadreøvelser under Admiral *Kofoed-Hansen.* De øvrige Skibe var *Herluf Trolle – Olfert Fisher – Peder Skram – Hjælperen* – Torpedobaadene *Ormen – Nordkaperen – Makrelen – Søbjørnen – Havørnen* og *Hajen.* Det var en Sommer med mange Oplevelser, og under Eskadren gik det ustandseligt med energisk og dristigt tilrettelagt Angrebsøvelser – baade Dag og Nat.

Inden Afslutningen afholdtes der ombord i Flagskibet en munter Sammenkomst, under hvilken der opførtes en af den festligt anlagte Løjtnant *la Cours* tilrettelagte Revue, der udspilledes paa Dækket under Solsejl og smukke Flagdekorationer. – Vi Officerer optraadte forklædte som veritable Italienere, og under Guitar- og Mandolinspil var det hele præget af Sydens Charme, og de optrædende Syngepiger gjorde enorm Lykke med deres bombastiske Løjer. – Det var en værdig Slutsten paa Sommerens alvorsfyldte Fællesøvelser.

Min Chefværdighed var nu Slut, og jeg kom som subaltern til Tjeneste ved Artillerikorpset under Kommandør *A. Garde* som Chef, og med to andre ældre Officerer blev min Placering kendelig forringet.

Chefen var en elskværdig og yderst interesseret Artillerist, men ogsaa han maatte have sit Øgenavn for paa den rigtige Maade at kunne skelne ham fra sin yngre Broder, Kommandør *T. V. Garde.* Vor Chef var vidt forskellig fra sin Broder baade figur- som skægmæssig, hvorfor han fik „det gamle Ansigt" som Særnavn.

Men det blev en interessant Tjeneste til Forberedelse for næste Sommers Artilleriøvelser i Eskadre, og da det vindende Skib samt dets 1. Artilleriofficer skulde belønnes med et Sølvskjold, gik baade Officerer og Underoficerer ivrigt op i dette halve Aars Forberedelser.

Foraaret 1911 meldte sig, og under Blomstringen af Orlogsværftets ældgamle smukke Kastanjetræer meldte sig ogsaa Længslen efter atter at komme ud paa de salte Vande, og 1. April hejste vi Kommandoen ombord i *Herluf Trolle* med Kommandør (senere Admiral) *Jøhnke* som Chef, Næstkommanderende var Kaptajn (senere Admiral) *Amdrup.* – Desuden Kaptajnerne *Harttung* og *Rüdinger* samt Løjtnanterne *Lagoni,* Prins *Axel* og *Albeck,* Reserve-

løjtnant *Tendal,* Skibslæge *Riisager,* Intendant *Olsen* og Maskinmester *Otzen.*

De fire første Maaneder var det selvstændigt Togt i vore egne Farvande med en velkommen Afstikker til den smukke og traditionsprægede hollandske By *Amsterdam.*

Det var en Oplevelse efter Passagen af Kanalen ude fra *Ijmuiden* at fortøje ved de dybtstaaende Bolværker i den store *Zuider* Sø's sydvestlige Hjørne. – Der mødte os straks et uhyre pulserende Liv, og selv om vore to Sprog er ret forskellige, er der alligevel visse Lighedpunkter, saa det hurtigt faldt nogenlunde let at komme paa Talefod. –

Byen blev fra gammel Tid Centrum for hollandsk Handel og Industri, og fra det 14. Aarhundrede var den en af Hansestædernes Skibe mest besøgte Havne, og det kan nævnes, at Byens Børs er Kontinentets første Varebørs, med de berømte store Auktioner over Varer fra Landets rige Besiddelser i Ostindien. Byen er berømt for sine herlige Kunstsamlinger, navnlig fra den hollandske Malerkunsts Blomstringstid, og mange af Kirkerne er særdeles interessante fra deres historiske Oprindelse – *Oude Kerk,* der blev bygget omkring 1300, er bekendt for sine enestaaende Glasmalerier og indeholder Monumenter for berømte hollandske Søhelte. Bybilledet er særdeles særpræget med mere end 50 Kanaler, der gennemskærer Omraadet paa Kryds og Tværs og saaledes danner adskillige smaa Øer.

Vi aflagde interessante Besøg paa Kunstmuseerne og paa et af de berømte Diamantsliberier, hvor saa at sige udelukkende Jøder i de ældste Tider var beskæftigede, og en stor Oplevelse var ogsaa et Besøg paa en Fabrik for det bekendte hollandske Delfter-Porcelæn.

Efter dette vellykkede Ophold, hvor vi ogsaa besaa det

gamle Orlogsværft, gik Turen hjemad, og Skibet deltog i Sommereskadren under Admiral *Kofoed-Hansen's* Kommando.

Det var et meget vellykket Eskadretogt med adskillige interessante Fællesøvelser – bl. a. prøvede vi dette Aar for første Gang samlet Kanonskydning med de tre Panserskibe *Herluf Trolle, Olfert Fisher – Peder Skram* under krigsmæssige Skydninger. – Det foregik Syd for *Tunø,* og Distancen var 4–5000 m. Skydningen var den saakaldte „Kaliberskydning" i Modsætning til „Instruktionsskydning" d. v. s. med et Løb af lille Kaliber indsat i Kanonløbet. Kalibret for de store Kanoner var henholdsvis 24 og 15 cm.

En stor rødmalet Sejldugsskibe var rejst paa den lille Sandrevle *Tunø Knob,* og indefra Land paa selve Øen *Tuno* kunde man i et Kamera følge Nedslagene, der paa dertil indrettet Skydekort blev nedlagt med nøjagtig Afstand fra Maalet. – I Observationsrummet paa Øen, der laa ca. 700 m. fra Knoben, kunde man hurtigt og kontinuerligt ved Hjælp af en vandret liggende „Rive" med bestemte Afstande mellem Kammene bedømme Skydningen, og efter Øvelsen blev alle Artilleriofficererne kaldt ombord i Flagskibet til indgaaende Kritik.

Det var interessant at deltage i disse Fægtningsøvelser, og tydeligt kunde man i Luften følge Projektilet, der forlod Kanonmundingen med en Hastighed af ca. 800 m. pr. Sek. – efter Nedslaget saa Ricochetten højt oppe i Luften, inden Projektilet for godt gik ned i Dybet. –

Af andre Fællesøvelser kan nævnes de fornøjelige Kapsejladser mellem Skibenes Fartøjer. Disse var jo bygget som regulære Robaade og ikke videre egnet til Sejlads, men for bl. a. under en Katastrofe at kunne virke som Redningsbaade, var de alle forsynede med Sejl, saa denne Øvelsesgren skulde naturligvis ogsaa indøves. –

Under en saadan Kapsejlads kom jeg ud for en særdeles ubehagelig Oplevelse, idet mit Fartøj pludselig kæntrede. – En Mandag Morgen skulde de store Travailler kapsejle i en Klasse for sig – de blev trimmede paa bedste Maade med Ballastjærn i Bunden for bedre Krydsning – vi var 17 Mand i Baaden, og under en frisk Brise kom vi fint over Startlinjen – hurtigt friskede det op og stod med stive Kastevinde – under et haardt Pust bekneb Storeskødet sig i det afgørende Øjeblik – Baaden hev haardt over – bordfyldte og gik ned som en Brosten.

Heldigvis havde jeg inden Starten forvisset mig om, hvorvidt Besætningen kunde svømme, alle iførte vi os Redningsveste, saa vi blev lykkeligvis alle bjergede. – Kæntringen blev øjeblikkelig observeret fra hvert Skib, og alle Dampbarkasserne kom til Hjælp. Godt at det gik, som det gjorde, men inden jeg fik Tal paa dem alle omkring mig, var jeg sandelig ikke mange Penge værd. – Ikke mindst min Chef var saare taknemmelig over Redningen, saa jeg slap for nogen Bebrejdelse. –

En anden Dag hændte det, at vi nær havde mistet en Værnepligtig, da han under en Svømmetur en Sommerdag paa Kalundborg Red nær var gaaet til Bunds. –

Som vagthavende ledede jeg Svømningen, der foretoges med Besætningen inddelt i Hold paa 15 Mand, saa vi kunde overse dem alle. – Pludselig ser jeg en af Mænnerne fægte noget ejendommeligt med Armene og forsvinde fra Overfladen. Jeg sprang straks ud, og i samme Nu jumpede ogsaa en Underofficer – Underkanoner *Wrem* – ud, der samtidig havde iagttaget vedkommende, og vi fik da ogsaa fat i Krabaten og halet ham op. – Paa min Forespørgsel om han ikke kunde svømme svarede han ganske frejdigt, at det kunde han vist nok ikke, men det saa jo saa let ud med de andre, saa det havde han ikke været bange for. –

Fjolset fik sig naturligvis en ordentlig Omgang, baade af mig og af *Wrem.*

Efter Indstilling af Chefen fik vi begge en Erindringsgave, for mit Vedkommende en Sølvcigaretæske med Inskriptionen:

Fra Marineministeriet til
Premierløjtnant Baron Niels Iuel-Brockdorff for behjertet Optræden ved Bjærgning af en druknende. –
Kystforsvarsskibet *Herluf Trolle* d. 13. Juli 1911.

Efter Togtets Afslutning den 27. September blev jeg kommanderet til Tjeneste ombord i vor første og dengang eneste Undervandsbaad *Dykkeren*, der i 1909 var bygget i den italienske By *Spezia.*

Det blev et Afsnit paa hele 7 Aar i dette nye Vaaben, og et meget interessant Afnit, hvor Livet ogsaa under Vandet blev dagligt Virke. – Min Læremester var Løjtnant *Bonde,* der var den tredie Søofficer som *Dykkeren's* Chef.

Vaabenets Skaber herhjemme var Kaptajn *Aarestrup,* der tilsaa Bygningen af Baaden, og han blev dens første Chef.

Det var kun en lille Baad med 9 Mands Besætning. Den var elektrisk dreven, havde to Skruer og var armeret med to Torpedoer. – Der blev kun sejlet om Dagen, og Maden havde vi med fra Land. – Baaden havde Station i Søminegraven, hvor en tidligere Minebaad var Moderskib, og hvor en Kok bespiste os.

Baaden var kun 36 Meter lang og 3,5 m. bred. I Overfladen deplacerede den 103 Tons og neddykket 130 Tons. – Ja, det var virkelig en Lilleput Baad, men dog ligesaa lang, som Runde Taarn er høj. Som andre U-baade, blev dens Linjer formet som en Delfins, der hører til de hurtigste blandt Oceanernes Svømmere. – Og som en anden Fisk skulde den udholde Tryk paa relativt store Dybder. –

Under Hensyn til de danske Farvandes Dybder, blev Baaden bygget til en Maximumsdybde af 40 Meter. – Dens Trykskrog andrager 1,900,000 Kvadratcentimeter, og paa en Dybde af 10 Meter er det underkastet en Belastning paa 1900 Tons svarende til 7600 Tons paa 40 M. Dybde, saa det forstaas, at der fordres den største Nøjagtighed ved Styrkeberegningen og under Konstruktionen. – For at sikre sig den effektive Styrke, inden Baaden toges i Brug, blev den fra en flydende Kran uden Besætning sænket ned til de 40 M. og selvregistrerende Maaleapparater i Baadens forskellige Rum angav paa den største Dybde dens nøjagtige Sammentrykningskoefficient. –

Da det var vor første U-Baad, vakte den naturligvis stor Opsigt, hvorfor den undertiden om Søndagen blev fremvist for Publikum, og her optraadte omtalte Kok som Fagmand.

Foruden at være en elendig Kok var han en stor Spasmager og fræk Fyr, men ved sin Frækhed og sine muntre Indfald gjorde han paa disse Søndage ikke ringe Lykke, naar han viste Publikum rundt i Baaden. – Saa fortalte han: „Naar vi skal dykke, saa drejer vi paa dette Hjul, og saa aabner der sig i Bunden nogle store Ventiler, saa Vandet kan løbe ind i nogle Vandtanke, og saa synker Baaden. – Og naar vi saa skal op igen, saa drejer vi paa dette Haandhjul, og saa bliver der pustet Luft ind i Tankene, saa Vandet løber ud af dem, og saa kommer vi op". – En af de Besøgende spørger saa Kokken: „Hvad betyder det der rødmalede Haandtag"? – Svaret: „Det der, det røde Haandtag, jo, det drejer vi paa, naar vi hverken kan komme op eller ned". – Stor Tilfredshed blandt de Besøgende.

Paa det Tidspunkt var en ny U-Baad (*Havmanden*) under Bygning i den østrigske By *Fiume* ved Adriaterhavet, og Foraaret 1912 blev jeg sendt derned for at overvære

Prøveturene. Kaptajn *Aarestrup* samt Marineingeniør *Hauschultz* havde overvaaget Bygningen, og foruden Undertegnede rejste Underdirektør ved Orlogsværftet *Aloph* samt Baadsmand *Borrild* og Sømine-ass. *Juul-Christensen,* (de to sidstnævnte skulde udkommanderes med Baaden), derned.

Installationerne var saa vidt færdige, at vi straks kunde gaa igang med Prøverne, og spændende var det at skule dykke paa de ret store Dybder (40 Meter). – Alt forløb vel, og Baaden blev overtaget.

Efter Overtagelsen havde vi en pudsig lille Oplevelse, idet *Aarestrup* vilde invitere paa en lille Middag i en bedre Restauration med efterfølgende Varietébesøg, og dette forløb meget fornøjeligt takket være blandt andet Optræden af en Dame med et meget indviklet Navn – en Kombination af ungarsk-slavonsk-italiensk – repræsenterende nogle af de i Staden boende Befolkninger. – Vedkommende skulde baade synge og danse, men da hendes Præstationer ikke syntes os værdige til Bifald, forholdt vi os ganske passive uden Klappen – men dette tog hun os meget unaadigt op – nærmede sig med rasende Blikke til Lamperækken og udbrød med ophidset Stemme ned til os paa 1. Række: „Guj, sikke no'en R . . huller". – Tableau. – Men noget syntes *Aarestrup* nu, at der maatte gøres, saa han indbød hende elskværdigt til Souper efter Forestillingen, og Resten af Aftenen forløb i største Harmoni – og paa Dansk.

En Søsterbaad, *Thetis,* blev søsat under vort Ophold dernede, og Begivenheden fejredes ved en efterfølgende fornem Middag hos Værftsbestyrelsens Formand, Greve *Hoyos.*

Baadene blev bygget hos Firmaet *Whitehead,* der havde Fabrikation af Torpedoer som Speciale, men nu var overgaaet til ogsaa at bygge U-Baade.

Alverdens Orlogsmariner anskaffede Torpedoer fra dette Firma, hvorfor der altid opholdt sig mange kontrolførende Officerer her. – Alle spiste vi Middag Kl. 12 paa Værftet, og vi kunde undertiden være op til 30 Officerer, der alle havde et fornøjeligt Samvær. – Der blev serveret tre Retter Mad, med klar Suppe som indledende Ret hver eneste Dag, og hertil blev skænket et Glas Cognac og budt et stort Stykke Schweizer-Ost. Iøvrigt blev der kun drukket Vand, og det hele skulde overstaas paa en Time.

En Dag under Maaltidet indløb der Telegram om, at vor Konge, *Frederik VIII,* var afgaaet ved Døden under et Besøg i Hamburg. – Messeformanden rejste sig straks op og udtalte smukke Mindeord om den afdøde Majestæt.

Byen *Fiume* ligger i overordentlig smukke Omgivelser ved Adriaterhavet, og en Promenade med tropiske Beplantninger fører til det besøgte Badested *Abbazia* ved den saakaldte østrigske Riviera. – Der er et rigt Folkeliv i disse historiske Egne, der rummer adskillige Mindesmærker fra ældgamle Tider med ustandselige Oprør og lokale Nationalitetskampe. – Det er krigerske Folk, hvis Ansigtstræk røber Mod og Karakterstyrke, og med deres særprægede Paaklædning i straalende og varierede Farver, giver de et smukt Kolorit til den storslaaede bjergrige Natur.

Under de sidste Dages Ophold dernede kom *Karen* paa Besøg, og Afrejsen startede ved Aftenstid med Damper Sønden om Istrien op til *Venedig,* hvor ingen af os havde været før. – Det var en stor Oplevelse at gennemkrydse denne vidunderlige Stad, med de talrige Kanaler uden at høre et eneste Bilhorn – men kun Gondolaarens monotone Plasken i det stille Vand og Gondolierens Prajen, naar han rundede et Hjørne. – Stemningen om Aftenen ude paa Kanalerne kan daarligt beskrives – den skal opleves, – Naar et Par Gondoler lægger sig paa Siden af hinanden,

og de musikalske Italienere fyrigt lader Fingrene løbe langs Mandolinens og Guitarens Strenge, saa er Stemningen med det samme paa Højdepunktet – det fornemmes som et Eventyr af Rang – med det blaa Vand skvulpende op langs Lønningen og med den stjernebedækte Himmel over sig.

Pludselig vækkes man op af Eventyret ved Stjerneskudet, som med sin Ildstraale oplyser Universet for et Par Sekunder. – Mørket falder med eet paa. – De muntre Toner glider over i de sentimentale – Stemmerne dør hen – der høres kun Aareplasket nu for hjemgaaende, og inden man har kunnet opfatte alt dette vidunderlige under den aabne Himmel, lægger Gondolieren til ved den lille Bro udfor Hotellet, – medens den sidste Drink nydes paa Altanen, forstummer alle Tonerne paa Lidoen.

Man kan ikke glemme denne Aften i al Straaleglansen. – Det altsammen har betaget Eens Sind, og ganske umærkeligt har man alligevel fundet Hvile i Morpheus's Arme. – Alt, hvad man oplever om Dagen, bider sig ogsaa fast i Erindringen. – Markus Kirken – Dogepaladset – alle de smukke Samlinger fra Antikens Dage, og af stor Interesse var det at faa det første lille Kig i den verdenskendte Glasindustri.

Efter disse uforglemmelige Dage gik Turen videre hjemefter med et lille Besøg i den skønt beliggende By *Innsbruck* og videre til *München* med alle Seværdighederne fra *Bayern's* Storhedstid.

Hjemkommen fortsatte jeg Tjenesten i *Dykkeren,* hvis Chef jeg blev den 20. September s. A. –

Om Efteraaret aflagde en stor russisk Eskadre Besøg i København, og Kommandør (senere Admiral) *Konow* og jeg blev attacheret Eskadrechefen, den bekendte Admiral *v. Essen,* der med stor Bravour havde deltaget i Krigen mod Japan i 1905. – Flaadebesøget vakte stor Interesse i

Hovedstaden, der havde tilrettelagt et omfattende Program for Besætningerne, og Marineministeriet havde indbudt de højere Officerer til stor Middag paa Hotel *Phoenix,* hvor Ministeren *Klaus Berentzen* præciderede, med de traditionelle Taler for Majestæterne. – Eskadrechefen havde sit Flag hejst ombord i den nye, moderne Krydser *Rurik,* hvis Dæksplanker, efter Erfaringerne fra Krigen, var fastskruet i store Sektioner paa Dækket og hurtigt kunde løsnes og smides udenbords for at formindske Brandfaren.

Foruden Flagskibet bestod Eskadren af seks Panserskibe samt ni Jagere og tre Forsyningsskibe. – Vi to attacherede Officerer sejlede ombord i den russiske Jager *Novik* den store Flaade imøde Nord for Helsingør. – Det var et imponerende Skue med de mange Skibe under 16 Knobs Fart evolerende Syd paa mod Københavns Red med den dundrende Velkomstkanonade fra *Sixtus's* Batteri. – Og hele Begivenheden fik sit særlige Præg ved Kejseryachten *Standard's* Nærværelse under Kejserindens aarlige Ophold her.

Vi deltog ombord i *Standard* ved et stort Taffel til Ære for de to Mariner. – Skibsorkestret paa ca. 40 Mand samt et Drengekor paa 16 gav en ægte russisk og særpræget Koncert.

Da jeg blev forestillet for Kejserinden bemærkede hun, at hun godt kunde huske mig fra mit Kadetbesøg 1900 og takkede endnu engang for vore danske Sange dengang. –

Min Tjeneste som Chef for *Dykkeren* varede indtil den 20. Januar 1913, da jeg saa overtog den nybyggede U-Baad *Havmanden.* – Denne Udkommando varede til den 30. November, da jeg overtog den sidstbyggede U-Baad *Najaden.*

Med denne Nybygning havde vi nu 4 moderne Baade forsynet med Dieselmotorer til Drift i Overfladen, medens Elektricitet stadig var Drivkraften neddykket. – Baadene var nu forsynet med flere Torpedoer samt med en 57 mm

Kanon paa Dækket. – *Dykkeren* anvendtes endnu som Forsøgs- og Skolebaad.

U-Baadsøvelserne blev nu lagt i faste Baner, og Organisationen tilrettelagt med diverse taktiske krigsmæssige Angrebsmetoder for Øje. – Dette nye Vaaben gav i sig selv Muligheder for helt nye Former for Søkrigsførelse, og hele Livet ombord i disse smaa Baade med den ret primitive Beboelse gav det lille Samfund Præget af Sammenhold i det fælles Arbejde, hvor hver Mand havde sin bestemte og særdeles betroede Post, og som ikke under nogen Form maatte svigtes. – Det udviklede en Pligtfølelse og et Kammeratskab, hvor hver Mand havde Respekt baade for sit eget og for Kammeratens Arbejde, og team-work'et fungerede præcis, som det skulde.

Da det under de beskedne Rumforhold ombord i disse smaa Fartøjer kunde have sine Besværligheder at variere Bespisningen under længere Sejlads borte fra Havn, maatte vi ogsaa forsøge, hvorledes en forholdsvis længere Periodes ensformige Kost vilde gøre sig gældende, naar Besætningen skulde gennemføre sit daglige kropslige Arbejde, og for at faa Erfaring paa dette Omraade, blev en Deling paa tre U-Baade udsendt paa et fire Ugers Togt med udelukkende preserveret Bespisning. – De første 14 Dage forløb uden Gene, men paa Slutningen befandt vi os ikke særlig godt. – Fire Uger kan maaske ikke synes saa overvældende, men naar henses til denne Ernærings forringede Værdi, skal man vist alligevel ikke forbavses. – Men det havde utvivlsomt sin store Betydning, at vort Lægekorps ogsaa paa dette Omraade var fortrolig med Ernæringsfysiologien under Besætningens stærkt varierede Ophold saavel i den friske Søluft som indespærrede i en vand- og lufttæt U-Baad. –

Indgaaende Øvelser udførtes blandt andet ogsaa med

Personellet iført de automatisk virkende Redningsveste. – Disse Veste var af vandtæt Stof og kunde pustet op fra en dertil indrettet Beholders Ilt. En Klemme blev sat paa Næsen, og en automatisk virkende Reduktionsventil gjorde, at Aandedrættet kunde foregaa, idet en Kalipatron modtog den Kulsyre, som den paagældende udaandede. – De indledende Øvelser foretoges med Delinkventen liggende paa Bunden af et dybt med Saltvand fyldt Kar, saa Læreren kunde følge den paagældende og i Tide faa ham op af Karret, saafremt han ikke paa rigtig Vis trak Vejret og saaledes modvirkede Reduktionsventilens Virkemaade. – Det hændte, at det slog Fejl, men det fik aldrig alvorlige Følger. Senere gik vi roligt videre ned i Dybden og spadserede trygt rundt paa Bunden paa indtil 15 m Dybde indtil ca. 1 Time.

Beskæftiget med Dykning faldt det mig naturligt ogsaa at kunne optræde i rigtig Dykkerdragt – dette var normalt forbeholdt Marinens Tømmermænd, der alle var uddannede i Dykkerarbejde. – Hvert større Skib havde en Tømmermand ombord til forefaldende Tømmerarbejde, som der altid er nok Behov for, men det ombordværende Dykkerudstyr kan kun betjenes af disse Tømmermænd – et Faktum, som jeg gennem længere Tid havde følt som noget unaturligt. – Hvorfor skulde en Chef være afhængig af, hvad en eneste Mand ombord i Skibet kunde rapportere om et Skibs Bund – f. Eks. Skaderne efter en eventuel Grundberøring – Arbejdet med Trosser i Skruen eller hvad der iøvrigt kunde hænde, og som maaske kunde fordre særlige Dispositioner fra Chefens Side?

Efter at have fremsat Ønske om at maatte gennemgaa et Dykkerkursus og opnaaet Tilladelse hertil, kom jeg Sommeren 1915 paa Skole hos Overtømmermand *Due,* der skulde foresta et Holds Uddannelse, og jeg kom saa med paa dette Hold. – De indledende Øvelser foregik paa Hol-

men, først med teoretisk Undervisning om Dykkerdragtens Indretning, hele Udstyret, samt om de tekniske Organers Virkemaade under det praktiske Arbejde.

De første famlende Skridt blev taget langs Ophalerbeddingen, hvor man blev anbragt paa den skraat liggende Palskinne, saaledes at man paa Maven langsomt kravlede udefter med Hovedet vendende ned mod Vandoverfladen. Saalænge man endnu havde Kroppen oven Vandet, gik det uden Vanskelighed, men naar man saa var kommet helt ned under Vandet, blev det pludseligt vanskeligt at bide sig fast, og med et Svup røg man op til Overfladen, temmelig forvirret over Fænomenet. – Læreren aabnede med et stort Grin Ruden i Hjælmen, og hele Holdet brød ud i en enstemmig Fnisen med *Due* i Spidsen. – Med Vilje havde man undladt at fortælle mig, at den indpumpede Luft naturligvis vilde søge opad og først fylde Bukserne med den vide Bagdel og uvægerligt vilde tvinge mig op til Overfladen – det tilbagevendende Trick paa Begynderstadiet – og saa bød Kutymen, at Delinkventen skulde give en Omgang Øl. –

Da denne sædvanlige Indledning var vel overstaaet, gik det videre ude paa dybere Vand med Arbejder under Vandet, saasom med Møtriker, Knibtange, Bolte, Nedskæreklinger samt Oversavning af svære Tømmerplanker. En Dag under dette sidste Arbejde paadrog jeg mig min Lærers Vrede, idet jeg sammen med ham staaende nede paa Bunden med 11 Meter Vand over os var ifærd med at oversave et Stykke Tømmer med en saakaldt „Skovsav", da Saven pludselig smuttede op af Savrillen og gik ned i Lærerens Pegefinger. – Han reagerede omgaaende, trak de kendte tre Gange i Livlinen, som Tegn paa at blive halet op omgaaende, og samtidig blev ogsaa jeg halet op. Naturligvis var det min Skyld, og jeg var brødebetynget. – Det blødte godt fra hans Finger, men da vi ellers stod paa en

udmærket Fod med hinanden, tog han sig i det, og ogsaa denne Gang afgjorde vi det med en Omgang Øl over hele Linjen. – Men han vilde, forstaaeligt nok, ikke senere save sammen med mig dernede – en anden blev sat til det, og uden flere Fingerlæsioner.

Men det var meget interessant at faa et lille Indblik i dette Haandværk – og det kunde jo kun blive dette lille Indblik, thi det kræver naturligvis lang Tids Træning at skulle færdes ugenert under Arbejdet med Værktøj og tilmed ofte paa store Vanddybder – naar saa dertil kommer, at Synet under Vandet er meget begrænset, og at man maa være immun overfor fysiske og psykiske Paavirkninger, er det forstaaeligt, at dette Speciale ikke hører til hver Mands Arbejde. Skolen varede ca. en Maaned, og efter fattig Evne fulgte jeg med saa nogenlunde – men noget fik jeg dog lært.

Det føltes unægteligt noget ejendommeligt, da jeg første Gang blev iklædt Dykkerdragten med hele Udstyret – først selve Dragten, dernæst de tunge Støvler og Blyvægtene baade paa Bryst og Ryg og tilsidst Hjælmen – hele Vægten var ca. 140 Pund.

Paaklædningen kan man naturligvis ikke selv foretage, men maa hjælpes af et Par Mand, medens man sidder ned helt hjælpeløs og afventende. – Naar alt saa er klart bliver man hjulpet over Lønningen – først det ene Ben, saa det andet, og naar man saa træder paa Lejderens første Trin, lyder Lederens Kommando „slaa væk" (Luftpumpningen begynder). Han tørrer Ruderne indvendig med en vaad Klud, lukker Ruden tæt med en Vrider, og tilsidst faar man saa et Dask oven paa Hjælmen som Tegn paa, at nu kan Nedstigningen begynde. – Man føler som Begynder hurtig Trang til med Haanden at fingerere paa Panden og Næsen, da det kløer en Del i Ansigtet og mærker saa, at dette er ugørligt – indespærret som man er i denne ube-

kvemme Dragt. Dette bliver en Vane, og det varer ikke længe, inden man er helt tilvant.

Selve Livet ombord i en U-Baad byder paa mange forskelligartede Oplevelser med en længere forudgaaende teoretisk Undervisning, og Tilvænningen i de forskellige atmosfæriske Forhold kan nok tage sin Tid. – Noget af det første, man lærer at passe paa, er Ørerne, der kommer ud for mange daglige Trykvariationer under Overgangen fra Atmosfæren til længere Tids Neddykning og omvendt.

Under Baadens neddykkede Sejlads bevirker bl. a. Besætningens Vejrtrækning, at dens indvendige Tryk forøges, hvilket tydeligt angives af Barometrets Naal, og dette Tryk kan ikke formindskes før Uddykningen – Overtrykket tages bort ved langsomt at aabne til Atmosphæren, men sker dette for hurtigt, kan det gaa ud over Ørerne, idet den pludselige Trykudligning kan foraarsage, at Trommehinderne sprænges med et Smæk, efterladende betydelige Smerter.

Neddykket Sejlads fordrede stor Paapasselighed, ikke alene i Henseende til Farvandenes vekslende Dybdeforhold, men ogsaa til Vandets skiftende Saltholdighed.

Rorgængeren, der betjente Dybderoret, var en særdeles betroet Mand, af hvis Duelighed der afhang uhyre meget. Han skulde kende Baadens Dykkeegenskaber til det mindste og maatte reagere øjeblikkeligt, naar Baaden bevægede sig i Vand af forskellige Saltholdigheder, der nødvendiggjorde omgaaende Rordrejning.

Inden man dykkede, prøvede man altid Saltholdigheden, men denne kunde variere ikke saa lidt under neddykket Sejlads fra Sted til Sted. – Kom man saaledes ind i mindre saltholdigt Vand, blev Baadens Opdrift tilsvarende formindsket og blev tung, hvilket i U-Baadssproget kaldtes at komme i „Plumpevand".

Cheferne skulde ogsaa have Kendskab til, hvorledes en neddykket Baads Konturer viste sig fra Luftfartøj, hvorfor vi fra Flyvemaskine foretog adskillige Observationer. – En neddykket U-Baad kommer under sin Sejlads over mange forskellige Arter af Havbunden – saasom Tang – Sand – Sten, og kan saaledes med godt Kendskab til egne Farvandes Bundforhold have Held til at bevæge sig godt skjult i Ly af mer eller mindre mørk Havbund.

Der foretoges ogsaa udstrakte taktiske Øvelser neddykket under Anvendelse af Ekkosignalering med dertil indbyggede U-Vandmikrofoner, og det var forbavsende Resultater, der her kunde opnaas.

Men som det gælder for en Jæger – stadig at holde sig i Træning – var U-Baadschefens Dygtighed betinget af en fortsat Træning i dette Vaabens mange forskellige Grene.

Et vigtigt Kapitel var „Hurtigdygning", der indøvedes under alle Slags Vejrforhold, saavel Dag som Nat, hvor det gjaldt om under pludselige Situationer hurtigt at kunne forsvinde under Havoverfladen og være klar til Torpedoangreb. – Under saadanne Forhold havde man det mest mulige Vand i Tankene og kun saa lidt Opdrift, afpasset efter Vejrforholdene, at man indenfor et Minut kunde dykke. – Laa man paa denne Maade „awash", var der kun een Officer paa Dækket for Observation. – Naar det afgørende Øjeblik var inde, trykkede han paa en Knap, og en højtlydende Sirene skingrede gennem Baaden – hver Mand indtog sin Plads, Officeren paa Dækket sprang hurtigt ned gennem Dækslugen, og samtidig med dennes Lukning fossede de sidste Tons Vand i Tankene, og Baaden forsvandt med en brummende Lyd i Dybet. –

Alt blev tyst og stille – der lyttedes om U-Vandssignaler fra andre Skibe, og forsigtigt stak man stilleliggende Periskopet op i Overfladen, svingede det rundt for en hurtig Observation – og atter ned – Lytten lidt igen – og saa

de nervepirrende Øjeblikke, der fulgte, inden Chefen tog sin Beslutning for det videre Forløb.

Det vil forstaas, at Livet i dette Vaaben bød paa mange varierende Situationer, der alle fordrede et indgaaende Kendskab til Baaden og dens Egenskaber, tillige med en ubetinget Tillid til hver Mands Karakteregenskaber. –

Efterhaanden blev de nybyggede U-Baade større, og der kunde bydes paa noget bedre Bekvemmelighed for Besætningen, der f. Eks. forsynedes med Soveposer, der med deres Udstyr fra Polarforskeres Erfaringer gav udmærket Søvn og Hvile. – Den inderste Pose var af groft Drejl, dernæst en Pose af vatteret Stof med en Pose af Kameluld udenom, forsynet med to Klapper til at smøge over Skuldrene, og tilsidst en Pose af vandtæt Dug. Der var altsaa hele fire Poser, men det var ingenlunde for meget i Vintertiden, naar Vandet var koldt, og et tyndt Islag dannede sig paa Baadens Inderside – men ogsaa det blev en Vane.

Baadenes tekniske Udstyr blev forbedret betydeligt eftersom det skred frem med Nybygningerne, og af særlig Betydning blev Indførelsen af Gyroskopkompasserne, idet de eksisterende Magnetkompasser ikke længere kunde anses for tilstrækkeligt paalidelige, undergivne Baadens varierende Magnetfelter, som de i saa høj Grad var. – Dette betød en overordentlig Forbedring, idet man nu under alle Forhold – uddykket som neddykket – kunde navigere ganske sikkert uden Hensyn til elektrisk eller Dieseldrift.

Kompasset er jo saa vigtigt et Element i ethvert Fartøj, at alle Mand ombord saa at sige er i dets Vold, og Chefens Tryghedsfølelse overfor sit Kompas er naturligvis af allerstørste Betydning.

Den traadløse Telegraf holdt ogsaa sit Indtog i U-Baadene – det kunde i disse smaa Fartøjer kun blive under ret primitive Forhold. Der blev blandt andet forsøgt med

at sende Antennen til Vejrs pr. Drage, men Resultaterne blev ikke fremragende, saa der maatte overgaas til spinkle Master, der hurtigt kunde rejses og lægges paa Dækket, men da dette fordrede Baaden uddykket, var heller ikke dette ideelt – senere løstes ogsaa det Problem.

Ogsaa Artilleriarmering indførtes, men kun af lille Kaliber, 57 mm. – Fundamentkonstruktionen maatte være stærk, saa der kunde ikke blive Tale om Forsvindingsaffutage, men Piecen anbringes fast staaende paa Dækket, og dette gik jo ud over den neddykkede Fart. –

Af andre Nyinstallationer kan nævnes „Sideskruen", der anbragtes agter med Omløbsretning langskibs, saa Baaden, naar den laa stille i neddykket Stand, med denne Skrue kunde drejes uden at anvende Fremdrivningsskruen og uden Anvendelse af Roret. Naar Baaden laa i homogen Saltholdighed, eller som det paa U-Baadssproget hed „laa paa Pude", var denne Sideskrue af stor Værdi, da man paa denne Maade ikke røbede Baadens Nærværelse, selv ikke med løftet Periskop.

Sideløbende med de i *Fiume* byggede *Havmanden* og *Thetis* blev U-Baadene *Havfruen* – *2. April* – *Najaden* og *Nymfen* bygget paa vort Orlogsværft, og det blev nødvendigt at skaffe Plads til Underbringelse af Baadenes Besætninger, som hver var paa 12 Mand. Krydseren *Gejser* blev indrettet som Logiskib med sin faste Besætning, og der indrettedes Aptering for saavel Officerer som Underofficerer og menigt Mndskab, og Bespisningen indtoges derombord. – Paa et senere Tidspunkt blev Skibet afløst af Krydseren *Hekla* med Station ved Orlogsværftet.

Disse seks moderne Baade blev delt i to Delinger, metodiske Øvelser kunde nu indledes delingsvis, og alt sattes ind paa energisk Samarbejde. – Vor Chef var Kaptajn *Hj. Rechnitzer,* senere Admiral, den første Officer der blev uddannet af Vaabenets Førstemand Kaptajn *Aarestrup.*

Sommeren 1914 den 21. Juni fandt Mordet Sted paa den østrigske Tronfølger *Franz Ferdinand* og hans Gemalinde i den lille By *Sarajevo* i *Bosnien,* og dette blev Optakten til den 1. Verdenskrig.

Herhjemme indkaldtes Sikringsstyrken den 1. August, og paa dette Tidspunkt var ovennævnte seks U-Baade samt *Dykkeren* under Kommando. – *Dykkeren* indgik i Forsvaret af Hovedstaden i Forbindelse med Minespærringen, medens de øvrige Baade blev fordelt til Tjeneste under henholdsvis 1. Eskadre, stationeret i Sundet og 2. Eskadre i Store Bælt. Som Moderskib ved denne Station blev Statsbanernes Isbryder *Stærkodder* fortøjet ved Bolværket i *Slipshavn* nær *Nyborg,* og senere under Krigen stationeredes der endnu en Deling U-Baade i *Helsingør,* hvor der ved Havnepladsen indrettedes en lettere Barak, og her fandt Bespisningen Sted. –

Bygning af U-Baade fortsattes under Krigen, og ved dens Afslutning den 11. November 1918 havde man 8 moderne Baade under Vimpel, som indgik i en Tretørnstjeneste med Baser i Store Bælt – Sundet med sydligste Kattegat og Orlogsværftet, idet man normalt havde Station flere Uger hvert Sted.

Hvad jeg havde lært paa Dykkerskolen kom mig tilgode ved den sørgelige Hændelse den 9. Oktober 1916, da *Dykkeren* forliste efter at være blevet paasejlet af den norske Damper *Vesla,* medens neddykket Sejlads afholdtes udfor *Taarbæk Rev.*

Dykkeren var som sædvanlig ledsaget af den lille Transportbaad *Sleipner,* der førte de reglementerede Signalflag for, at en U-Baad ver neddykket paa Omraadet, men til Trods for at *Sleipner* ogsaa med Dampfløjte afgav de foreskrevne Signaler, fandt Kollisionen alligevel Sted. –

Dykkeren ramtes lige agten for agterste Nedgangsluge,

en større Læk sloges ved Lugekarmen, saa Vandet fossede ind, og der maatte handles omgaaende af den indespærrede Besætning for at redde Livet. –

Sleipner dampede med det samme over mod det opankrede Stationsskib, Kanonbaaden *Guldborgsund,* for at alarmere videre til Overkommandoen. – Min Baad *Triton* var til Eftersyn paa Orlogsværftet, og den paagældende Dag var jeg ved et Tilfælde ombord i Kanonbaaden paa Besøg hos Chefen, Kaptajn *Ewald* (gift med min Hustrus Søster). –

Da *Sleipner* kom paa Siden, gik jeg ombord i Baaden for om muligt at kunne være til Hjælp ved Redningsarbejdet. – Jeg blev straks iført den i Baaden værende Dykkerdragt, medens vi sejlede hen imod *Dykkeren.* – Paa Vejen derhen saas pludselig tre Mand fra *Dykkeren* komme op til overfladen med Underbaadsmand *Janus Sørensen* i Spidsen, det var lykkedes dem at sluse sig ud gennem Kommandotaarnet og kunde berette, at Chefen, Løjtnant *Sv. Christiansen,* befandt sig i Taarnet. – Min første Tanke var naturligvis at prøve at komme i Forbindelse med Chefen, og da der straks var udlagt Bøje ved Ulykkestedet, var det nemt at manøvrere derhen. – Vi kunde tydeligt se Luftbobler komme op fra Bunden, saa *Sleipner* skulde manøvrere saaledes, at jeg staaende paa Lejderen kunde sejles hen over *Dykkeren* og komme ned paa dens Dæk. Kunde jeg blot komme ned paa Dækket, var det en let Sag at gaa hen til Taarnet og faa Kontakt med Chefen.

Jeg landede ogsaa godt nok paa Dækket, men da Baaden laa med en Del Slagside, maatte jeg med Forsigtighed kravle hen ad Dækket og var saa uheldig at glide, saa inden jeg fik rigtig fat, dumpede jeg ned paa Bunden. – Med de tre Ryk i Livlinen fik jeg signaleret, at jeg skulde hales op; et nyt Forsøg mislykkedes ogsaa, da Strømmen tog mig, saa jeg maatte give op.

Ulykken skete ved 13-Tiden, og da der vel er gaaet det meste af en Time, inden jeg kunde komme ned, er det vist tvivlsomt, hvorvidt Chefen paa det Tidspunkt havde været i Live.

Opholdet i agterste Rum blev hurtigt uudholdeligt, da det indtrængende Saltvand straks udviklede Klorgas fra Akkumulatorerne, saa Mandskabet maatte skyndsomt søge Tilflugt forude i Torpedorummet, og her kom de fem Mand til at opleve mange drøje Timer i spændt Forventning om Frelse.

Fra *Svitzer* kom hurtigt Bjergningsskibet *Kattegat* til Stede – ja, saa hurtigt, at det kunde ankre knapt tre Timer efter Kollisionen. – Med stor Dygtighed manøvrerede dets Fører, Kaptajn *Iversen,* sit Skib saa nøjagtigt paa Plads, at det med Agterenden kom til at ligge lige over Torpedolugen, gennem hvilken det hurtigt var blevet besluttet, at Redningsaktionen skulde foretages. – Det første, der blev gjort, var at paaskrue Luftslange til en Studs fra Torpedorummet, saa Besætningen kunde faa tilført frisk Luft, og dernæst skulde de svære Staalwirer gøres fast til *Dykkerens* Hejsebeslag forude i Baaden. Det var to 7 Tommers Staal-Wirer, der snarest muligt skulde gøres fast – et vanskeligt Arbejde, men det var Dykkere, der i *Kattegat* forstod deres Sager, og det gik roligt og sikkert.

Alt imedens de arbejdede dernede, blev jeg sendt ned flere Gange i Løbet af de følgende Timer for med en Hammer i Haanden at kunne „morsesignalere" til de indespærrede og meddele dem, at Arbejdet skred godt frem. – Jeg stod paa Bunden, og Signaleringen foregik som under en Skoletime. – Maskinmester *Andersen* og jeg kunde heldigvis Alfabetet udenad, og hans Svar kom saa tydeligt fra det lille Rum derinde bag Staalpladerne, at ogsaa dette beroligede baade ham og mig. –

Det var en Oplevelse at kunne komme op ad Lejderen

igen, faa Ruden aabnet og meldt den Kommanderende paa Flagskibet *Olfert Fischer,* at de fem Mand var ved godt Mod. –

Da Staalwirerne var fastskruede, begyndte Hivningen op over *Kattegat*'s Agterende over svære Staalruller i Agterkant af Løftedaviderne, og spændende var det, om det ville lykkes at faa Torpedolugen saa højt op i Overfladen, at Besætningen kunde bjerges ud. – Men da Wirekniberne var halet helt for, saa der ikke kunde hives mere, manglede der endnu ca. 20 cm, inden der kunde aabnes for Lugen. – *Kattegat* lænsede nu sin Agterpeak for Vand og fyldte Forpeaken samt lempede Ballastjærn fra Agter til For, og paa denne Maade lykkedes det at trimme Skibet saa meget ,at Lugen nu var lige i Overfladen. – Der stod dog stadig saa meget Skvalp, at Søen stod hen over den, men da det nu trak op til daarligt Vejr med Sø, besluttede man at aabne Lugen. – Umiddelbart forinden anbragte man nogle Sække med Savsmuld og Fendere, og Øjeblikket var inde, da vi gensaa vore Kammerater.

Dette Øjeblik glemmes aldrig. – Vi havde vist alle en Klump i Halsen, da Udløsningen endelig kom i et Øjeblik, hvor Nerverne var under Pres.

Et Fartøj roede hen til U-Baadens Taarn, hvor Chefen havde fundet Døden.

Det var nu hen under Midnat – yderligere Arbejde maatte opgives. – *Dykkeren* blev sænket ned paa Bunden, og en Torpedobaad med Liget af Chefen ombord og med Flaget paa Halv sejlede en Del af os med Delingschefen, Kaptajn *Rechnitzer,* i Spidsen tilbage til vor Station paa Orlogsværftet. Det blev en trist Ankomst og med Tabet af vor dygtige og gode Kammerat, havde vi vanskeligt ved at finde Hvile efter disse gribende Timer under Uvishedens Tryk.

Naar Ulykken ikke blev af endnu større Omfang skyld-

tes det blandt andet, at der saa hurtigt kunde komme Hjælp frem, men da lignende Ulykker jo ogsaa kunde tænkes i Farvande, der var længere borte, maatte Bestræbelserne gaa ud paa at tilvejebringe Muligheder for at ogsaa vore Panserskibe i visse Tilfælde kunde hæve en suken U-Baad, og i den Anledning blev disse Skibe paa Agterdækket forsynet med en svær Kran med 75 Tons Løfteevne – men lykkeligvis blev Marinen forskaanet for yderligere Katastrofer.

Tre Dage efter Ulykken havde jeg den Glæde fra Overkommandoen at modtage følgende Skrivelse: Hr. Kaptajn *N. Iuel-Brockdorff,* Chef for Undervandsbaaden *Triton: Efter Afslutningen af Bjærgningen af Besætningen fra den forulykkede Undervandsbaad Dykkeren finder Flaadens Overkommando Anledning til overfor Hr. Kaptajnen at udtale sin Anerkendelse af Deres udmærkede Assistance ved dette Arbejde, som skønnes væsentlig at have bidraget til det opnaaede Resultat.*

sign. *O. Kofoed-Hansen.*

Nogle Dage efter modtog jeg Ridderkorset.

Under Krigens videre Forløb fortsatte Tjenesten under den gældende Parole med usvækket Alarmberedskab. – Man kunde synes, at det i det lange Løb vilde virke sløvende paa Eens Aarvaagenhed, men for det første kunde dette jo ikke tolereres, og dernæst var der stadig saa megen Variation i Øvelser og Forberedelserne hertil, at ingen drømte om at slappe af.

I Begyndelsen af September 1918 fratraadte jeg min ca. 7-aarige Tjeneste her og havde da været Chef i *Dykkeren – Havfruen – Najaden – Triton – Havmanden* og *Nymfen.* – Det længste Ophold var i *Najaden,* hvor de fleste af vort lille Samfund var til Tjeneste i præcis 1.000 Dage.

Afskedens Dag paa Holmen efter disse Aar var natur-

ligvis præget heraf, og det Haandtryk, som jeg den Dag fik af mine Skibskammerater, sagde mig mere end Ord kunde udtrykke det.

Min næste Tjeneste blev som Næstkommanderende paa Søofficersskolen, og naturligvis føltes det ejendommeligt atter at staa paa Skolen i Gernersgade, hvorfra man havde saa mange Minder – gode som mindre gode – men herligt var det Faktum, at det nu var de andre, og ikke Een selv, der skulde ulejlige sig baade legemligt og med Teorien, og glædeligt var det at konstatere, at mange af de unge Mennesker ikke havde det et Hak bedre med Arbejdet, end jeg selv havde følt det.

Chefen var Kommandør *Kiær,* en stout Herre med Fuldskæg og glimrende pædagogiske Evner – som tog fast og myndigt paa de unge Kadetter, og med sit lune Gemyt formaaede han at virke baade som Chefen og de vordende Officerers gode Kammerat.

Endelig den 11. November kom den glædelige Meddelelse om Vaabenstilstanden – under „Parol" meddelte Chefen dette og redegjorde i en alvorlig Tale om vor Flaades Indsats under disse Aars Vagttjeneste i vore Farvande med dertil hørende Virksomhed som Hjælp for Handelsflaadens Tilførsler til Landet. Chefen fremhævede den Pligttroskab, som Marinens Personel havde udvist og formanede Ungdommen til ogsaa i Fremtiden at vise sig Marinen og vort gamle Orlogsflag værdig.

I KOFFARDIFART OG LANDTJENESTE UNDER Ø. K.'s FLAG

Min Tjeneste ved Skolen blev imidlertid ikke af lang Varighed, da jeg fra *Det Østasiatiske Kompagni* modtog

Tilbud om at føre Skoleskibet *København,* som var sat under Bygning paa det skotske Værft *Ramage & Ferguson* i *Leith.* – Umiddelbart inden Krigen var Skoleskibet kontraheret, men Begivenhederne ude i Verden umuliggjorde naturligvis Leverancen. – Skibet blev søsat 1916, men blev straks overtaget af den engelske Regering, der anvendte det som Kuldepot i *Gibraltar* under Navnet *Black Dragoon.*

At Skibet blev bygget i *Leith* skyldtes blandt andet den Omstændighed, at Kompagniets Chef og Grundlægger, Etatsraad *H. N. Andersen,* var en god Bekendt af Værftets Chef, Mr. *Ferguson,* med hvem Etatsraaden i sin Tid havde haft nært Samarbejde og under sit lange Ophold i Siam udvirkede, at den siamesiske Konge lod sin Yacht bygge hos dette Værft.

Da Krigen gik paa Hæld kom Arbejdet atter igang med den nye *København,* og da Kompagniet ønskede, at jeg snarest skulde tiltræde Tjenesten, forlod jeg allerede den 28. Februar 1919 Skolen og gjorde min Entré i Kompagniets Skibsinspektion i Frihavnen under Kaptajn *N. Berentzen's* Ledelse.

Allerede i Marts blev jeg fører af S/S *St. Thomas,* da Skibet skulde hjemføre sønderjydske Krigsfanger – taget af Frankrig – fra *Dunkirk* hertil. – Men jeg kunde ikke uden videre paamønstre Skibet som Fører. – I Henhold til min Afgangseksamen som Kadet for at blive Søofficer, kunde jeg nok blive Chef for et Orlogsskib, men deraf fulgte ikke, at jeg kunde være Fører af et Koffardiskib – men det blev nemt ordnet med en Ansøgning til Magistraten, og dens Approbation skulde godkendes af Handelsministeriet, der tillod mig at føre Damp- eller Motorskib af hvilken som helst Størrelse i hvilken som helst Fart. Med dette Dokument i Haanden var jeg nu værdig til min kommende Tjeneste indenfor Koffardien.

Da Skibet var blevet udstyret med fornøden Beboelse paa Mellemdækket, afsejlede vi gennem *Kieler Kanalen* gennem visse minestrøgne Kanaler over Nordsøen til den engelske Kyst – ned langs denne – over den engelske Kanal og videre – stadig gennem Mineruter – til *Dunkirk*.

Det var et trist Syn, der tonede sig fra den tidligere saa smukke Stad, der umiddelbart ud til Havet viste sine sønderskudte Konturer efter Krigens sidste Luftbombardementer. – Her fik vi ca. 300 Krigsfanger ombord iklædte pjaltede Uniformer, der for Aar tilbage paa mere pompøs Vis syntes at varsle uovervindelig prøjsisk Militærmagt.

Som Passagerer skulde vi ogsaa have enkelte af vore Statsmænd, der havde været i Paris til vigtige Forhandlinger med Sejrherrerne vedrørende det slesvigske Problem, der senere skulde til Behandling ved Fredsforhandlingerne. – Der var blandt andet Statsminister *Neergaard* og Forsvarsminister *Munck*.

Sejladsen gik nu tilbage ad de samme Kanaler, og fra Dover fulgtes nu den engelske Kyst Nord paa til udfor *Fern Island* (ved Grænsen til Skotland), og tværs over Nordsøen rundt Skagen. – Fra Dover friskede Vinden stærkt, og ud paa Aftenen blev det Storm, saa vi maatte dreje til, og godt og vel et Døgn tilbragte vi under alt andet end behagelige Former. – Og som et særdeles ubehageligt Supplement til disse for de arme Soldater saa uvelkomne Kvaler paa det store Hav, kom de haarde Knubs paa Skibssiden, naar Minerne tilkendegav deres Tilstedeværelse – men der skete heldigvis intet.

Da Vejret saa bedredes, og Fangerne kom paa Dækket, var det en Oplevelse at se den Glæde, der stod at læse i deres hærdede Ansigter ved Tanken om nu at vende tilbage til fredelige Sysler i deres egne Hjem efter alle de udstaaede Strabadser. – Ankomsten til Nordre Toldbod var en Begivenhed, og Gensynet mellem Soldaterne og de

Paarørende gaar aldrig af Minde. – Blandt Soldaterne mindes jeg vor Kirkes senere Primas, Biskop *Fuglsang-Damgaard.*

For anden Gang gik Turen atter til *Dunkirk* efter en lignende Transport, hvorefter Skibet medio April blev lagt op. –

Ombord i Kompagniets M/S *Chile* skulde der nu skiftes Kaptajn, og jeg blev dets Fører paa en Rejse til *Singapore* efter en Ladning Kopra. Min anden og tredje Rejse med dette Skib gik til Kina og Japan med Anløb af *Gøteborg – Oslo – Hamburg – Rotterdam – Marseille – Port Said – Colombo – Penang – Singapore – Hongkong –Shanghai – Tokyo – Kobe – Shimonoseki* og *Dalny.*

Det var paa min anden Rejse med dette Skib, at jeg første Gang passerede Linjen (Ækvator) – og det var Dagen efter, at vi havde fyldt Brændolie ved den lille Plads *Palikh Papan* paa Østsiden af *Borneo.* –

Det skete den 10. Oktober 1919 under Udfoldelsen af det ældgamle Ceremoniel, efter at *Neptun's* Sendebud Dagen forinden havde indfundet sig ombord og meddelt, at Havenes Majestæt næste Dag vilde komme ombord til Daaben for alle, der ikke havde Daabsattesten i Orden, – men man kunde dog købe sig fri med et større Kvantum Spiritus. Og saa skulde Forestillingen da begynde – *Neptun* med sin Dronning kom over Lønningen til Syne i deres pragtfulde Skrud til festlig Musikledsagelse af Anklageren, Hoflægen, Hofbarberen, Politimester m. fl. alle klædte i de mest fantastiske dresser; saa begyndte Indsæbningen i Tran eller Tjære, Skrabning og baglæns ned i det improviserede Bassin paa Dækket. – Det var en herlig Forestilling med begejstrede Skraal og Skrig over det hele, og endeløs Jubel ved den efterfølgende Punch.

Normalt er det Skipperen, der uddeler Daabsattesten, men da jeg jo var udøbt, maatte jeg selv igennem alle Stadierne tilligemed de yngste Drenge ombord samt Passagererne, og det blev saa Styrmændene, der udstedte Attesten saalydende:

Vi Neptunus af Gudernes Naade, Havets Behersker gøre herved vitterligt, at Kaptajn *Niels Iuel-Brockdorff* er døbt under vore fastsatte Ceremonier og giver naadigst herved ham frit Lejde paa vore Bredder.

Givet udi vor Residens

Macassar Strædet 119 Grader Øst Længde.

Neptunus

Rex

Chr. Poulsen,	*S. Krarup,*	*H. Klitsø,*
1. Stmd.	2. Stmd.	3. Stmd.

Efter sidste Rejse blev jeg skiftet over i M/S *Selandia* (Verdens førstbyggede Dieselmotorskib, bygget hos *Burmeister & Wain* 1912). – Det var paa 4950 Br. Tons med en Lasteevne af 7400 Tons og Maskinkraft paa 2500 I.H.K. –

Denne Rejse gik til *Java* efter Anløb af *Oslo – Hamburg – Penang – Singapore* og de javanesiske Havne ved *Batavia – Surabaja.*

Paa Rejsen havde vi blandt Passagererne *Prins Axel* med Gemalinde *Prinsesse Margaretha,* der skulde paa Besøg ved det siamesiske Hof, og paa Udrejsen anløb vi bl. a. *Ceylon* med Havnebyen *Colombo.* – Prinseparret blev indbudt til Frokost hos den engelske Guvernør, og ogsaa jeg blev indbudt til at deltage. – Det var en hel Oplevelse først at køre ind til Paladset, beliggende i en stor Park beplantet med den skønneste tropiske Flora, blive hilst af Garden i de smukke Uniformer til Musik af Piber og Trommer -

og saa selve Paladset holdt i kridhvide Farver med rødbrune Gange mellem de grønne Græsplæner kantede med blomstrende Rhododendron Buske i de smukkeste Pastelfarver. Beboelsesrummene var holdt i kølige Farver og med behagelig Luftventilation ved Hjælp af hængende Bambusmaatter, der ved Snoretræk holdtes svingende af Kulier i tilstødende Værelser, alt saa stille uden den mindste Lyd.

I Spisesalen havde man bag hver Stol staaende en i malerisk Dragt klædt Tjener med en bred Skildpaddekam i det paa Baghovedet opredte sortglinsende Haar, duftende af en eller anden tropisk Salve – det var virkelig Østen, man her havde for sit undrende Øje. –

Vi skulde afsejle den næste Morgen, men Varslingen af en kommende Typhon raadede os til at forlade Havnen samme Aften. –

De kongelige Passagerer blev fra *Singapore* sejlet videre til *Bangkok,* medens vort Skib anløb javanesiske Havne, og her var de fleste af Besætningen saa uheldig at blive angrebet af Malaria. Vi var nok i Forvejen bleven instrueret om at indtage visse Kvantum Kinin som Modgift, ligesom det tilraadedes at ligge indenfor Moskitonet om Natten, men da Køjen jo var meget smal, havde Moskitoen let ved alligevel at „faa Bid", da den blot behøvede at sidde udenfor Nettet og indsuge vort dyrebare Blod. – Men Følgerne meldte sig ikke mange Dage efter Afsejlingen fra Øen med pludselig indtrædende høj Feber – det Øjeblik, da de hvide og røde Blodlegemer udkæmper deres dødbringende Kampe – med Sejr for de hvide.

For hjemgaaende anløb vi atter *Singapore,* hvor Prinseparret kom ombord igen, og saa gik det i eet Stræk tilbage til *Port Said* og hjemefter. – Paa denne Hjemtur led de fleste af Besætningen, herimellem jeg, af denne infame Malaria, der uden Varsel kom farende med sin lammende

Virkning, saa alle, der ikke var angrebne, maatte give en Haand med, hvor det var nødvendigt, enten det nu var paa Dækket, i Maskinen eller i Kabyssen og Proviantrummet. – Heldigvis fejlede Prinsen eller Prinsessen ikke noget, saa ogsaa de kom i Arbejde henholdsvis med at ælte Dejg og vaske op i Pantryet.

I de javanesiske Havne var Passagerlisten bleven forøget med en Masse ækle Rotter som rumsterede baade i Laster og Saloner. Da vi paa Slutningen af Rejsen skulde have den traditionelle „captains dinner" viste det sig, at de ogsaa havde holdt sig tilgode med Passagerernes Dametøjer, og bl. a. havde de med stor Forkærlighed udset sig Prinsessens udringede Selskabssko, som højeste Nydelse.

Men hjem kom vi da med Rotter og Malaria og hele Herligheden, og min Malaria maatte jeg døje med i seks Aar.

Disse sidste tre Rejser var med Stykgods Last, og da jeg jo aldrig før havde haft med saadan Last at gøre, blev det min gamle Skibskammerat fra Torpedobaaden *Makrelen,* Reserveløjtnant *H. K. Christensen,* der nu var Skibets 1. Styrmand, som kom til at delagtiggøre mig i sine Erfaringer. – *Chile* havde en Lasteevne paa ca. 10.400 Tons (Dødvægt eller D.W.) indkluderet Brændselsolien, og med fuld Last laa den 27,5 Fod i Vandet og paa Sommerfribord 28,5 Fod.

Denne nye Virksomhed som Fører af et stort Koffardiskib var noget helt andet end det, som jeg havde været vant til, og det blev paa mange forskellige Omraader, at jeg nu hurtigst muligt maatte prøve at „komme paa Højde" med min nye Værdighed. – Jeg maatte for det første nøje studere Kompagniets Instrukser, baade for Kaptajnen – for Styrmændene – Maskinmesteren – Hovmesteren – Telegrafisten, og dernæst skulde Søloven og Sømandsloven

læres og huskes – og et vigtigt Kapitel var naturligvis de maritim-kommercielle Papirer som Konnossementer og Certepartier omhandlende Befragtning og Ladningen, ligesom man ogsaa skulde sætte sig ind i Forsikringspraksis omhandlende Skib som Ladning.

Jo, der var nok at tage fat paa, og samtidig skulde Navigeringen overvaages, og i Betragtning af at jeg nu var ude paa helt andre Farvande end de tilvante hjemlige, indgav det Een den Fornemmelse, at man stadig havde umaadelig travlt og havde et uhyre stort Ansvar – for Menneskeliv – Skib og Ladning – et Ansvar som ikke kan gøres op i klingende Mønt. –

Chile havde to Mellemdæk samt de store Underlaster med ialt ca. 520.000 Kubikfod Rum, hvor al Lasten skulde fordeles, men denne Fordeling var ingenlunde saa ligetil. – Det var mange Gange noget af et Puslespil at faa Lasten stuvet paa den rigtige Maade, og det skulde naturligvis være paa den helt rigtige Maade – og ikke paa nogen anden. – Havde det været fra kun een Havn til en anden, saa havde det været let nok, men Lasten skulde hentes i mange forskellige Havne og losses i mange andre Havne – en ofte ret kompliceret Flytten med Brikkerne for at anbringe Lasten paa en saadan Maade, at den var let at faa fat paa ved Udlosningen paa de forskellige Pladser. –

Det fordrede ogsaa Erfaring at laste med Henblik paa en god Stabilitet. – Al den tunge Last maatte saaledes ikke anbringes i Underlasterne, da Skibet i saa Fald vilde blive „for stift" og faa hurtige og ubehagelige Bevægelser i Søgang, og omvendt vilde blive „for rankt", hvis den anbragtes paa øverste Mellemdæk, thi i høj Søgang vilde Skibet saa krænge meget over under Rulning, „ligge dødt" og være længe om at rette sig op igen. – Ogsaa her skulde den gyldne Mellemvej følges, og det var ikke altid lige let. –

Dertil kom Styrlastigheden (Trimningen), saa Forskellen i Dybgangen For og Agter ikke blev for stor – selv om denne Forskel under Sejladsen kunde afhjælpes med Pumpning af Brændselsoliebeholdningen i Bundtankene, og da man dengang endnu ikke havde installeret Gyroskopkompas ombord, var det ikke rart at have store Mængder Jernlast højt oppe i Nærheden af Kompasserne. –

Paa *Chile*'s sidste Rejse havde jeg *Karen* med ombord som Passager, og blandt de øvrige Passagerer husker jeg den engelske Legationsraad Mr. *Gurney* med Frue og Børn, der skulde til Japan. Det var prægtige Mennesker, som vi kendte fra hans Tjeneste ved Gesandtskabet her i København. – Han var ofte generet af Stammen, og ganske pudsigt virkede det, da han ved Modtagelsen i *Tokyo* mødte sin Kollega, der havde samme Talefejl.

Paa Hjemrejsen havde vi som Passager blandt andet den kendte danske Shanghai-Lods *Jørgensen* samt en ligesaa kendt dansk Kvægopdrætter *Søgaard,* begge med Fruer, og da disse to Damer hurtigt kom paa daarlig Talefod med hinanden, udviklede det sig til, at ogsaa Ægtemændene blev Uvenner. Det gik dog taaleligt, men kun de første Par Uger. En Formiddag, da d'Herrer samtidig var i Bagagerummet med deres Kufferter, udartede det sig til regulært Slagsmaal, og saavidt jeg husker, var det Lodsen, der gik af med Sejren, boksevant som han var.

Frokosten forløb temmelig pinlig, men saa foreslog *Karen* mig meget klogt, at jeg til Middagen skulde give Vin og gyde den paa Gemyterne. – Det viste sig at være en glimrende Idé, – og Aftenen forløb i fin Stemning. – Længe varede Freden dog ikke, og det var først, da jeg overfor de ophidsede Herrer erklærede, at de ikke maatte forvente, at jeg hver Gang, de ikke kunde beherske sig, vilde give Vin til Middagen, at de faldt helt til Ro.

Min Kammerdreng paa denne Rejse var den rare lille *Søren,* en Gut paa 15 Aar, spinkel og blegnæbet, men fast besluttet paa at vilde være Sømand og Styrmand. Han kom ombord ledsaget af sin bekymrede Mor, der bad mig tage mig venligt af hendes elskede Dreng og henstillede til mig, om han ikke nok kunde faa en Kahyt paa Solsiden, for saa vilde han føle sig saa lykkelig. – Da jeg ikke kunde love hende dette, fik hendes Øjne straks et lidt uelskværdigt Udtryk, og hun forklarede i bestemte Vendinger, at da Drengen aldrig havde været udenfor det Inderste af Jylland, var det hende meget om at gøre, at han fik det bedste Indtryk af Livet til Søs. – Da jeg lovede hende, at det skulde han nok faa, trak hun sig omsider tilbage med nogenlunde Ro i Sjælen. – Lille *Søren* var flittig og nøjsom og med en vældig Appetit paa næsten alt, hvad han saa, ikke mindst paa Østens herlige Frugter. – En Dag kom han til *Karen* i dyb Fortvivlelse over ikke at have haft Afføring i hele tre Dage, og da *Karen* deltagende spurgte ham ud om, hvad han da havde spist, erklærede han, at han den Dag kun havde sat 19 Bananer i sig, og de maatte da virke afførende. – Ved Hjælp af den kendte amerikanske Olie fik vi hurtigt Gang i Tingene igen, saa det blev kun til faa Bananer paa Resten af Rejsen. – Men *Søren* kom hjem til sin Mor og sagde begejstret, at han nok skulde fortsætte til Søs. Jeg maatte uvilkaarligt mindes min egen Hjemkomst fra Lærlingeturen i Middelhavet.

Under Indladning og Udlosning i Østens Havne er Rederierne i Forbindelse med en saakaldt „Comprador" – som fra gamle Dage er den uundværlige indfødte Købmand og Mellemmand, der skaffer de fremmede Forretningsmænd (Rederier) i Forbindelse med indfødte Købmænd. Han medvirker ved Handelsvilkaarenes Fastsættelse, og han har Pligt til at holde sig à jour med de paagældende

Firmaers Soliditet – Banker, Skibsklarerere og Mæglere har sin faste C., men der findes ogsaa C. med selvstændig Virksomhed, og som ofte tjener store Formuer.

Ved vort Anløb af *Shanghai* havde Kompagniets Bestyrer Hr. *Knipschildt* formaaet dets Comprador til at indbyde *Karen* og mig til Middag i sit Palads – ja, det var, maalt med vore Øjne, intet mindre end et Palads med diverse smaa Pavilloner beliggende indenfor et Omraade lidt mindre end Kongens Nytorv, – og naturligvis var alle Bygningerne holdte i ægte gammel kinesisk Stil – vi begyndte med The om Em, spadserede rundt i Anlægene med pragtfulde Beplantninger, og saa gik vi til Bords i Hovedbygningen, hvor vi vel var ca. 40, deriblandt Copradorens danske Venner Konsul *Raaschou* og Bestyreren af *Store Nordiske* Kaptajn *Bahnson* og enkelte andre fra Ø.K. samt Kinesere med Fruer.

I Forvejen var vi bleven gjort bekendt med, at der baade blev serveret kinesiske og europæiske Retter, men velopdragne, som vi var, holdt vi os til de kinesiske, omend vi for visse Retters Vedkommende gjorde det med en noget ængstelig Mine. – Men det var en virkelig Oplevelse med hele det kinesiske Arrangement med en Masse Tjenere, der serverede under dybeste Tavshed, som var det hellig Mad, de bød rundt.

Ind imellem røbede de kinesiske Herrer deres Tilfredshed med Maden ved højlydt at ræbe og „gaa udenfor et Øjeblik", men da vi i Forvejen var instrueret om disse Skikke, generede det os naturligvis ikke det mindste. – Og saa optraadte der nydelige kinesiske Syngepiger i straalende Silkekostumer og til Musik, der med et mildt Udtryk kan kaldes ejendommelig.

Efter Kaffen – i ganske tynde Kopper – takkede vi Farvel, hvorpaa vi fortsatte i Hotel *Astor House,* hvor vi sluttede med en lettere europæisk Souper. – Men det var en

helt særpræget Atmosfære, der laa over denne rige Compradors fyrstelige Beboelse og udsmykket med den fineste og enkleste Smag. –

Til vor Opvartning i Salonen ombord havde vi en saakaldt Tjener ved Navn *Knudsen,* ogsaa kaldet *K-nudsen,* da han talte meget utydelig og med drævende Toneføring. – Som Tjener kunde man nok have forventet lidt mere Renlighed og Opvakthed, men begge Dele laa ham ganske fjernt, saa man opgav hurtigt Haabet om at opdrage ham, og det maa siges, at han var saare godmodig og skikkelig. –

Og saa havde vi tilmed nogen Medlidenhed med ham, da han som Regel virkede temmelig nedtrykt og forstemt. – Dette gav sig f. Eks. Udslag i, at han et Par Gange paa hver Rejse – som Regel Lørdag Aften – erklærede, at nu sprang han overbord og druknede sig. – Men paafølgende Søndag Morgen blev han altid fundet i sin Køje temmelig beruset og havde saaledes foretrukket at forlænge sit triste Liv. –

Besætningen talte foruden Føreren: 3 Styrmænd – 1 Telegrafist – 1 Baadsmand – 1 Tømmermand – 6 Matroser – 2 Letmatroser – 1 Ungmand – 1 Dæksdreng – 4 Maskinmestre – 4 Assistenter – 1 Elektriker – 3 Smørere – 1 Hovmester – 1 Kok – 1 Koksmath – 1 Tjener – 1 Bager og 3 Kahyts- og Kammerdrenge – ialt 37 Mand.

Da jeg overtog Skibet, medfulgte der en Ged fra *Calcutta,* som den forrige Kaptajn havde anskaffet der, og som nu hørte til det faste Inventar. – Den var hverken smuk eller velklædt, idet den havde en kedelig Forkærlighed for at gnide sig op ad Ting, der var nymalet, eller Tjærebøtter, men i Lugten deraf følte den sig aabenbart veltilpas.

Den var ret billig i Kost, da dens Yndlingsretter bestod i Bananer, Tvist og Cigaretter. – Naar „Glasset gik" Kl. 13

kom den anstigende ind i Salonen, styrede ret mod min Stol, og naar den saa havde anbragt sit Fipskæg i mit Skød, frembød den med sit bedrøvede Ansigt et mærkværdigt Skue. – Hændte det, at jeg med en Hovedrysten nægtede den Føden, gik den med et foragteligt Blik hen til *Karen*'s Stol, hvor den blev bønhørt.

En Dag blev *Knudsen* grebet i at ville smide den overbord, men da Sømandsloven ikke havde nogen Straffebestemmelser for tjenstlige Uregelmæssigheder overfor Skibets eventuelle Husdyr, slap han med en Advarsel. –

Da vi paa denne Rejse laa i en japansk Havn, fik vi Besked om fra *Dalny* at hjembringe ca. 40 østrigske og tjekoslovakiske Flygtninge – hovedsagelig Officerer, der under Krigen havde søgt Tilflugt i det fjerne Østen. – Der blev indrettet Beboelse for dem paa agterste Mellemdæk og Kabys paa Dækket, hvor de saa selv skulde tilberede Maden. – De var ret forkomne ved Ankomsten ombord, men paa Hjemturen kom de snart til Hægterne igen under et behageligt Driverliv. –

Da vi paa Hjemrejsen kom op i Nordsøen, mødte vi ikke saa faa løsrevne Miner, hvis Nærværelse gjorde Natsejladsen ret spændende, og da vi pr. Radio havde faaet Underretning om, at de optraadte sammenbundne to eller tre som „Buketminer" for at øge Eksplosionsvirkningen, var det med utrygge Følelser, at vi gik Nætterne i Møde. – Redningsbaadene blev svinget ud, Proviant lagt i dem, lidt Forhaandsbagage puttet i Kufferterne og med Besked om ikke at gaa til Køjs, samtidig med at vi mindskede Farten indtil Daggry – heldigvis gik alt vel, og vi aandede lettet op. –

I Slutningen af Februar 1921 var vi atter hjemme, og nu var Bygningen af Skoleskibet saa langt fremme, at det snart stod for at skulle søsættes. – Efter kort Tids Tjeneste

i Skibsinspektionen blev jeg sendt til *Leith,* hvor Stabelafløbningen fandt Sted den 24. Marts, efter at Tidevandet et Par Dage havde drillet og forsinket Afløbningen, idet Vanddybden udfor Værftet normalt kun tillod Bygning af relativt smaa Skibe, og dettes Størrelse laa lige paa Grænsen. – Det hele forløb programmæssigt, og Arbejdet ombord, saavel med Skroget som med den store Rigning sattes i fuld Sving. –

Det var første Gang at jeg var med til at rigge et stort Sejlskib, da vort Kadetskib *Dagmar* og Skonnerten *Ingolf* i mine yngre Aar altid blev tilrigget af Holmens Folk og laa sejlklar, naar Besætningen mødte ombord. – Nu skulde jeg selv tilse Arbejdet og havde en udmærket Hjælp i 1. Styrmand *J. Mortensen* – fra sine unge Aar uddannet i de store Sejlskibe paa de syv Have.

Skibets Linjer var taget efter de bekendte amerikanske og britiske „The-Clippere" fra 1860–70'erne, der førtes af ligesaa navnkundige Skippere under Kapsejladserne fra Kina-Kysten til England – Skibe med en mægtig Sejlføring paa de taarnhøje Master, hvor der baade var Bramstang og Bovenbramstang og „Skysejl" helt op til Toppen, og Læsejl spændt ud til Siderne. –

Det har været et flot Syn, naar disse Clippere „prangede Sejl" med alle Kludene til – og saa havde de i forreste Undermærssejl indvævet Rederiets Kontorflag, som gav Skibet en vis Glorie og var Skipperens Stolthed.

Med Interesse fulgte Styrm. *Mortensen* og jeg Syningen af de mange Sejl, og det foregik i *Glasgow* – det var ældre tidligere Havets Gutter, der med deres tykke og krogede Fingre arbejdede i de svære Wirelig og tykke Kovse – men de kunde deres Kram og tog ikke Fejl med Stingene.

Ombord var det en Fornøjelse at se de dygtige Riggere oppe i Masterne, hængende i Baadsmandsstolen og med

Merlespiret og Klædekøllen i en Snor om Halsen. – Det var rene Akrobater, enkelte med Ringe i Ørene og Skraasaucen løbende i Mundvigene, og naturligvis med den trofaste Whisky-Lærke i Baglommen.

Men med disse stoute Svende hængende deroppe det meste af Dagen gik Arbejdet godt for Haanden, og efter et Par Dages Prøvetur paa Reden med alle Sejl til, kunde vi den 30. September afsejle til København, efter at vi havde faaet sendt den voksne Matrosbesætning, Maskinfolkene samt Hovmester og Kok over til *Leith*.

Rejsen forløb vellykket, men da Vejret var regnfuldt det meste af Turen, havde vi et stort Arbejde, naar der skulde beslaas Sejl, da disse i den vaade Tilstand var haarde som Brædt.

Sejlskibene var normalt udstyret med Hampesejl, men saa kort efter Krigen var det ikke muligt at opdrive saadanne, saa der maatte anskaffes amerikansk Bomuldsdug. Som nyt er det med sin snehvide Farve smukt at skue, men haardt at arbejde i, naar det er vaadt. Mange Negle er der i Tidernes Løb gaaet under dette Arbejde.

Vel ankommet til Reden og fortøjet mellem to Bøjer meldte jeg mig til Etatsraaden, der straks Dagen efter aflagde Besøg ombord ledsaget af Direktøren for Skibsafdelingen, Kaptajn *Schmiegelow* (ligesom Etatsraaden ogsaa selv gammel sejlskibsuddannet Sømand.)

Det var et smukt Skib, der her præsenterede sig paa Københavns Red.

Skroget sortmalet med bred hvid Stribe Skibet rundt – Masterne lysegule – som Gallionsfigur Biskop *Absalon* med Spyd og Skjold, og agter paa hver Side af Skibets Navn Rigsvaabnet og Byvaabnet, holdt i blaat, rødt og Guld, alt omgivet af Ornamenter i udskaaret og forgyldt Træværk.

Naar Flagene gik til Tops var det i Udlandet vedkommende Lands Nationsflag paa Fortoppen – paa Stortoppen Ø. K.'s Kontorflag paa Middalmasten Byvaabnet paa hvid Bund – paa Krydsmasten Dannebrog og paa Mesanmasten Skibets Navnestander med røde Bogstaver paa hvid Bund, og med Kompagniets Splitflag under Gaflen agter og Gjøsen paa Sprydet. Det var det fine Antræk, og som aftvang Respekt for vort Land.

Til Forstaaelse af Skibets Størrelse er her følgende Data: Brutto Tonnage 3975 – Netto 3480 – Lasteevne 5.400 Tons – Lastrummene 285.600 Kubikfod. – Skrogets Længde 345 Fod – Bredde 49 – Dybgang lastet 24' 3". – I Ballast førtes i forreste Lastum ca. 200 Tons Sand – i agterste Rum ca. 400 Tons, og i Højtanken midtskib ca. 1250 Tons Vand. Saaledes lastet laa Skibet smaa 2 Fod paa Hælen, og dette var et passende Trim – ogsaa naar det var lastet fuldt ned. –

Master og Ræer var alle af Staal med en samlet Vægt paa 190 Tons, heraf vejede Røjlen (øverste Raa) ca. 1 Ton. Mastehøjden var fra Dæk til Knappen 160 Fod, en Underraa var 86 Fod lang og vejede 4,5 Tons. – Sejlarealet var 51.000 Kvadratfod, og der var ca. 1180 Blokke i Brug. – Samlet Længde af saavel staaende som løbende Rig var ca. 36 Kilometer. Et Anker vejede 3 Tons. –

Det var svære Grejer, der her skulde anvendes til „Sejlregering" for den enkelte Dæksvagt bestaaende af 15 voksne og en Haandfuld Drenge, saa mekaniske Hjælpemidler maatte bruges – og det var Haandspil til Undersejlsskøder og til Overmærsefald samt til Brasning af Under- og Mærseræer.

Skibet var forsynet med Dieselmotor paa 600 I.H.K. og Skruen havde to stilbare Blade.

Besætningen var: Kaptajn – 4 Styrmænd – 1 Lærer – 1 Telegrafist – 1 Skibslæge – 2 Baadsmænd – 1 Sejlmager –

1 Tømmermand – 16 Matroser – 10 Letmatroser – 20 Elever – 1 Hovmester – 1 Koksmath – 1 Kok – 1 Bager – 1 Maskinmester – og 2 Assistenter – ialt 65 Mand.

Medens Skibet laa i Bøjerne, aflagde Majestæterne *Kong Christian X* og *Dronning Alexandrine* Besøg ombord ledsaget af Etatsraaden og Direktør *Schmiegelow*.

Den yngste Elev overrakte Dronningen en stor Buket Roser og slap elegant fra det indøvede Buk.

Tusindvis af interesserede myldrede de kommende Dage ombord for at bese det imponerende Skib. –

Jo, det var i Sandhed et stort Skib, dengang Verdens største Sejlskib, og der havde kun eksisteret eet, der havde været større – den tyske 5-mastede Fuldrigger *Preussen* fra Hamburg, og som lastede smaa 8.000 Tons. – Under en Storm blev det slæbt gennem Kanalen, men da Slæberen sprang, forliste Skibet udfor Dovers Klipper og blev slaaet til Vrag. –

Midt under alle de travle Forberedelser til Afrejsen kom en af de yngre Styrmænd anstigende og anmodede mig til min store Overraskelse om Tilladelse til at gifte sig, inden vi skulde sejle. – Jeg saa ingen Grund hertil og forklarede ham, at vi jo skulde paa en meget lang Rejse, ja maaske Jorden rundt, saa det kunde vare længe, inden vi atter var hjemme – om ikke det var det bedste at vente, men da han forklarede, at de begge saa gerne vilde holde Bryllup nu med det samme, maatte de jo have Lov til det, og de fik saa min Velsignelse.

Nogle Dage ude i Søen spurgte jeg ham, hvad han saa havde givet sin Frue i Bryllupsgave, hvortil han meget beskedent svarede, at der var jo ikke Raad til store Gaver med hans lille Styrmandshyre, saa det blev kun til en Grammofonskive med den trøsterige „hvorfor græde, naar vi fra hinanden gaar". – Han var en gemytlig, lun og opti-

mistisk Fyr, samme Styrmand og en dygtig Sømand, der i Rejsningen snoede sig som en Abe i fineste Akrobatik.

Efter at vi havde indtaget Provisioner, slog Afskedens Stund; den 26. Oktober Kl. 10 gik Trosserne, og Skibets første Rejse, der skulde gaa Jorden rundt, indledtes med en svag sydlig Brise og højt fint Solskinsvejr. Da vi kom *Skagen* rundt, faldt det i med Graavejr, og det friskede hurtigt op til stormende Kuling, saa allerede nu skulde Kræfterne lægges i med Sejlenes Manøvrering, men da Besætningen jo endnu langt fra var trænet, blev det ikke mange Klude, vi havde paa, da vi ankom til *Newcastle.*

Under Opholdet her blev hele Besætningen indbudt til at aflægge Besøg i det gamle Raadhus – Borgmesteren iført sin med mange Farver prydede Silkekjortel og med en mægtig Kæde om Halsen viste os rundt og holdt senere en smuk Tale til os med Formaning om at gøre vort gamle Flag Ære, hvorpaa han sluttede med trefoldigt Hurra for vor Konge. – Vi var alle taknemmelige over den Ære, der her vistes vort Skib og vort Land. – Vor elskværdige Konsul *Zøylner,* der havde boet adskillige Aar i Byen, tog sig paa det bedste af os alle med Udflugter og Biografer og Dans paa en velegnet Restaurant.

Selv kom jeg her for første Gang i mit Liv ud for en ubehagelig Toldsag, idet jeg ved Ankomsten overfor Toldvæsenet havde glemt at opgive et Par Hundrede Cigarer, som Dagen efter blev fundet, da Toldvæsenet gennemrodede mine Skuffer – de lavede et farligt Vrøvl og vilde paastaa, at jeg havde villet smugle dem iland. – Det hjalp intet, at jeg sagde, at Cigarerne var beregnet til Besætningen Juleaften, og at jeg var Søofficer og tilmed Baron bragte dem yderligere i Harnisk – jeg meddelte dem i en fornærmet Tone, at nu gad jeg ikke høre mere paa deres infame Sludder, og nu vilde jeg gaa i Land –.

Men ved min Tilbagekomst til Skibet laa der Krav til mig om, at jeg skulde betale 30 £ i Bøde. – Vor Konsul skulde nok klare den Sag for mig, men det var først, da vi for Hjemgaaende kom til *Stettin,* at jeg fik Meddelelse om, at Sagen var droppet. – Det var jo noget værre Pladder, men det maa siges, at d'Herrer Toldere var meget nidkære i deres Snaven rundt i alle Gemmerne.

Efter nogle Dages Ophold her, gik det videre, stadig med Kuling og delvis Taage mod *Antwerpen,* hvor der lastedes fuldt. –

Paa Turen hertil havde jeg haft *Karen* med, og da hun saa havde taget Billetten hjem med en D.F.D.S.-Baad, afgik vi paa den store Rejse. – Og det blev en yderst begivenhedsrig Rejse med yderligere Havne: *Colon – Balbao – San Francisco – San Pedro – Honolulu – Vladivostok – Dalny – St. Helena – Stettin* og hjem.

Det blev et Stræk paa ialt 38.326 Sømil, og Ankomsten hertil skete den 7. November 1922 efter et Fravær paa 378 Dage. –

Efter Afgangen fra *Antwerpen* – hvor Juletræerne og Gæssene blev taget ombord – sattes Kursen gennem Kanalen og videre ad den sædvanlige Rute Syd paa forbi *Kap Finisterre* og mod *Madeira,* hvor N. Ø.-Passaten mødtes, som bar os videre mod de vestindiske Farvande. – Vi slog et Smut ind i den smukke *St. Thomas* Havn, saa Besætningen kunde faa et Blik af vor gamle Besiddelse – derfra Sønden om *Porto Rico* og mod *Panama-Kanalen.* –

I det herligste Tropevejr fejrede vi paa hjemlig Vis Juleaften. Under Solsejlet pyntet med Flag samledes vi alle paa Dækket, hvor jeg holdt en kort Tale efterfulgt af Juleevangeliet og Salmesang. – Saa blev der dækket primitive Borde paa Dækket, og det ægte danske Maaltid med Risengrød og Gaasesteg blev nydt, og Kokken modtog velfortjente Komplimenter.

Midt under det hele aabnede Himlens Sluser sig, og en Troperegn af den rigtige Slags holdt Indtoget, saa vi omgaaende maatte retirere, og det nærmeste Sted var Salonen, som ogsaa var dekoreret, saa godt det lod sig gøre, og her forløb saa Resten af den uforglemmelige Aften med Uddeling af Gaver til hver eneste Mand, og som vi havde faaet med hjemmefra, skænket af bl. a. Indenlandsk Sømandsmission, og alt gjorde Lykke. – Enkelte Spøgefugle udtrykte Haabet om, at der maatte være Gaver til den følgende Jul, som vi maaske ogsaa skulde tilbringe paa Havet.

Vagten maatte jo blive paa Dækket, men den skulde naturligvis ikke snydes for Aftenens Højtid, og medens Frivagten løste af, fik hele Vagten sig ogsaa hyggelige Stunder i Salonen, og alle hyggede vi os paa bedste Maade. – Vort lille improviserede Orkester spillede efter fattig Evne Hjemlandets Toner med Telegrafisten *Janus Sørensen* som Mandolinmand, den musikalske Matros *Guldenkrone* med sin Violin og jeg selv med Mandolaen. – Selv om det nok ikke var nogen egentlig musikalsk Nydelse, tilkendegav Tilhørernes spontane Klapsalver dog ubetinget Tilfredshed, saa Orkestrets Medlemmer følte sig helt tilpas. –

Saa levende husker jeg vor lille blegnæbede 16-aarige Koksmath *Sivertsen,* der i sit hvide Kokketøj og iført sine fineste Træsko havde bemægtiget sig min bedste Lænestol, begejstret udbryde: „det er kraft-ædeme den bedste Juleaften, jeg nogensinde har oplevet", og hans Øjne lyste af Velvære. – Øjnene ligefrem funklede i hans barnlige Ansigt. – Han omkom under sidste Verdenskrig som Hovmester i et af Kompagniets Skibe. –

Paa vor videre Sejlads mod *Panama*-Kanalen oplevede vi Nytaarsaften, og denne blev fejret med ekstra Bespisning og med et Glas Punch om Aftenen. Det var ikke

uden Højtid, da Vagten ved Midnat – 8 Glas – skiftede, og selv om der vel ikke blev vekslet mange Ord, saa var det alligevel ogsaa her i dette lille Samfund saadan, at Minderne talte til Een med deres manende Stemme. –

Næste Morgen erfarede jeg, at 1. Baadsmand, inden han var gaaet til Køjs, havde slukket sin Tørst for rigeligt. Dette var gaaet ud over en lille Elev, som han brutalt havde slaaet, hvorpaa 2. Baadsmand omgaaende havde kløet sin ældre Kollega, og da den yngre var af typisk Boksertype, haaber jeg, at han gjorde sit Arbejde godt. Jeg kaldte ham hen til mig for at komplimentere ham for hans Indsats. Straks da han aabnede Munden, slog en ubehagelig Em mig imøde, der tydeligt markerede, at heller ikke han udelukkende havde nydt Appelsinvand om Aftenen.

Da jeg havde udtalt min Ros for ham, svarede han med en vis Overlegenhed: „Ork, det er saa lidt, Nytaarsaften plejer jeg altid at tæve mindst Een". Han var iøvrigt et fredeligt Gemyt, og nu vidste jeg, at Eleverne havde en god Beskytter i ham – i hvert Fald paa en Nytaarsaften. –

Nogle Timer inden Anduvningen af Kanalen lagde Taagen sig som en Mur omkring Skibet. – Det blev med eet helt stille, og da Maskinen saa skulde startes, gav det en ejendommelig Lyd, nærmest som et Knald. Mester kom farende op og erklærede i en fornærmet Tone, at hans mange Heste ikke vilde arbejde. – Det var ikke nogen behagelig Følelse at ligge her klods op ad Land – nu da vi just skulde bruge Maskinen til det, som den var installeret for. – Naa, Heldet stod os bi. – Taagen lettede og paa den korte Afstand fra Land fik vi signaleret efter Slæbebaad. –

Hvad var der sket? – Skrueakslen var ganske simpelt knækket – i det afgørende Øjeblik. – Vel opankret paa *Colon's* Red konstateredes det hurtigt, at vi ikke ombord

kunde reparere den – der maatte Hjælp til fra Land. Efter telegrafisk Indberetning til Kontoret hjemme, svaredes dette med Ordre om at fortsætte Rejsen for Sejlene.

Gennem Kanalen blev vi trukket af en stor Slæbebaad, der spændtes paa Siden henne under Laaringen, og den interessante Passage gennem Sluserne og ud til *Balboa* forløb uden særlige Hændelser, men det var en enestaaende Oplevelse under Passagen at beundre det mægtige Ingeniørarbejde, der var gaaet forud for dens Aabning. –

Den er 58 Sømil lang, og det tager ca. 11 Timer at passere den og heraf gaar de 3 med Slusning. Kommende fra Altlanterhavet bliver man i 3 Etaper gennem Sluserne løftet 85 Fod, for i den vestlige Ende i 2 Etaper at blive sænket ud i Stillehavet. – Under Opholdet begge disse Steder vrimlede det med interesserede Besøgende, hvor saa stort et Sejlskib aldrig havde vist sig.

Saa kom der et langt og kedsommeligt Stræk til *San Francisco.* – I Henhold til de kendte og udmærkede "sailing directions" forsøgte vi at komme S. V. paa mod *Galapagos* Øerne, hvor man kunde forvente sydlige Vinde, men uheldigvis udeblev de, og en let Strømsætning satte os straks op langs Kysten, og det brød vi os ikke videre om, da det maaske kunde bringe os lidt for nær denne, og da der overhovedet ikke viste sig Tegn til Brise eller Vind, sank Humøret. – Mester maatte naturligvis høre mange Skoser over, at han lavede Brok i det just nu, da han skulde bestille noget i Stillebæltet, og det hjalp ikke det mindste, at han i Bitterhed skjulte sig i Lukafet og bandede os.

I denne noget ensformige Gangart havde Harmonikavirtuosen Matros *Gyldenkrone* startet et Orkester, bestaaende af to Violiner, to Harmonikaer, en ombord forfærdiget Tromme, et Straalerør som Truthorn, en Triangel og et bredt Savblad, og disse 8 Herrer fornøjede os mange

Gange med et virkeligt glimrende Sammenspil i gennemført Rytme, der i de stille Aftentimer med Maanen højt paa Himlen ofte havde det helt sentimentale over sig. Vi kunde lytte i timevis og var – som alle rigtige Sømænd – undergivne Musikkens betagende Virkning paa Sindet – rigt facetteret som Sømandens nu engang er. –

Der blev indgaaet adskillige Væddemaal om Vindens Komme. Den forreste Mast blev – efter gammel Overtro – kildet og klappet, men Vinden lod sig aabenbart ikke provokere. – Jeg selv svor, at mit Skæg skulde faa Lov at vokse, indtil Forløsningen kom, men heller ikke det hjalp det mindste, og vi maatte sjaske videre „uden Skibsmagt". – Men der var nok af Skibsarbejder, saa Timerne sneg sig alligevel afsted, uden at det tog paa Humøret – mit eget var nu slet ikke videre højt, men det turde jeg jo ikke give til Kende overfor de andre. – Ogsaa paa dette Omraade maatte jeg vise det gode Eksempel. –

Skibets store Rejsning skulde stadig efterses, og eftersom det blev sejlet til, skulde Vant, Barduner og Stag „sættes an" – en passende Fjedring skulde paases, og de mange Staalwirer maatte hverken være for haardt spændte eller for slække. – Alle Styrmændene maatte være med i dette Arbejde, da saa meget kunde afhænge af Erfaringen, ikke alene i dette Skib, men ogsaa under deres fremtidige Sejlads.

Og Skolen – teoretisk som praktisk – for de unge Elever skulde organiseres og passes. – En Styrmand var stukket ud som Lærer, og Telegrafisten, der var Underofficer fra Marinen, tog sig af Gymnastikken og de sportslige Øvelser og god Anstand, nogenlunde som en Skibssergents Virke i Marinen.

I Middagspausen og efter Udskejning inden Aften lagde vi os efter at fange Hajer, som fulgte os begærlige efter Føde. – Det var spændende Øjeblikke disse Hajfangster,

og Historien, som Landkrabbene tror er Løgn, viste sig at passe – nemlig at Hajens gode Ven og hurtige Kammerat – Lodsfisken – strejfer rundt for at finde Byttet, stikker tilbage til Udyret med Melding om Bid, hvorpaa de begge sindigt kommer hen, kredser omkring Maddingen, som ikke behøver at være særlig attraaværdig – graadig som den infame Haj nu engang er. Efter et Par Gange Snusen ser man den pludselig vende Bunden i Vejret, og med sit mægtige Gab sluge det hele. – Saa gaar det med en munter Opsang at faa Bæstet halet op paa Dækket, hvor alle med hævngerrige Blikke betragter Fangsten. – Det er de mærkeligste Sager, man kan finde i dens Mave, naar den i opsprættet Stand ligger paa Dækket og ikke kan lave flere Ulykker.

Efter gammel Tradition kappede vi Halen af og sømmede den fast paa Nokken af Sprydet – det skulde betyde god Rejse. – Finnerne kunde godt spises, og af Ryghvirvlerne kunde der forfærdiges en smuk Spadserestok til Minde om det graadige Dyr.

Langt om længe kom saa Vinden, og mit Skæg faldt – men saa havde det ogsaa staaet over en Maaned. – Det var ingenlunde skønt, da der flere Steder var visse „Roepletter" uden Begroning.

Men det blev kun til Brise, og de første 14 Dage kom vi kun 50 Sømil frem i Etmaalet – helt skandaløst for saadan et Skib. – Saa en enkelt Dag med lidt Luftning, og saa atter Sejlene hængende op og ned. – Endelig „rummede den", og vi fik Fart paa, men Strækket 4400 Sømil tog os dog 42 Dage at komme igennem. – Herligt var det Øjeblik, da vi den sidste Nat fik Slæberen for.

Det var en smuk Morgen med højt Vejr, da vi stod *Golden Gate* ind og blev modtaget af den danske Koloni, der længselsfuldt havde ventet os. Maskineriet blev straks nøje

gennemgaaet, og der var ingen Vej udenom – vi maatte i Dok efter Losningen for at faa en ny Skrueaksel installeret, saa Opholdet blev af længere Varighed – ca. 5 Uger. Og naar undtages Eleverne og maaske flere af den menige Besætning – var vi ikke videre glade for denne mere passive Virksomhed, uværdig for en veritabel Storsejler.

Skibet vakte en enorm Opsigt, da man derude aldrig før havde set et Skib med saa stor en Rigning. – Besøgende strømmede ombord, og blandt disse var der mange, som her atter mødte det gamle danske Sprog. – Mange Bekendtskaber blev paa denne Baggrund stiftet, og der blev vist os alle ombord en enestaaende Venlighed. Ikke mindst de unge Elever blev straks betragtet som hørende til Familierne. I stor Udstrækning blev der arrangeret Udflugter for hele Besætningen, og adskillige sportslige Sammenkomster med Fodbold, Tennis, Roning og Kapsejladser livede op i den lange Periode. – Paa Slutningen af Opholdet blev vi saa taget i en kæmpestor Tørdok – *Hunters Point,* og da vort – den Dag lille Skib – blev fortøjet i denne Kæmpegrav, tog det sin Tid, inden det stod tørt.

En af de første, der kom ombord for at gense Dannebrog, var en Herre, der som ung havde været Landvæsenselev hos min Far, og det tog ham Tid at faa Taarerne af Kinderne – saadan havde dette Øjeblik grebet ham i hans Inderste, og daglig kom han ombord om Morgenen for at overvære, naar Dannebrog gik til Tops. – Og saa nød han ogsaa hver Morgen ombord Kaffen med stribet Flæsk og en Øl – saa var han helt dansk igen. Det var i det hele taget rørende at opleve den Kærlighed, disse mange Udvandrere fra for mange Aar siden lagde for Dagen, og det betog Een ogsaa, naar man paa Gaderne kunde høre disse Mennesker fortælle om det gamle Fædreland, og alle endte

de med at bede Bysbørnene om endelig at gaa ombord, for saadan et Skib fandtes der ikke Magen til. –

Det var en imponerende By, som den ligger op ad høje Skrænter og opbygget i saa hurtigt Tempo efter det store Jordskælv 1906 som lagde det meste af Byen øde. – Den berømte *Golden Gate Park* i Byens Udkant var oprindelig en ørkenagtig Sandstrækning paa 200 Tønder Land – nu et subtropisk Paradis. – I Parken staar nedgravet det lille norske Fangtsskib *Gjøa,* med hvilket Nordmanden *Roald Amundsen* gennemsejlede Nordvestpassagen Nord om Amerika, gennem Beringsstrædet. Ekspeditionen varede tre Aar, 1903–1906, og dens Næstkommanderende var den danske Marineofficer *Godred Hansen.* –

Interessant var det at se Livet i den kinesiske Bydel, *China-Town,* og efter at en amerikansk Politiofficer en Dag havde spurgt mig, om jeg havde været der i de mørke Timer og faaet Svaret Ja, yderligere spurgte mig, om jeg havde oplevet et Mord derinde og faaet Svaret Nej, erklærede han, at saa havde jeg nok ikke været det rigtige Sted. – Han tilbød nu at ledsage mig paa en Aftentur, og ganske rigtigt, vi havde ikke gaaet mange Skridt, før der lød høje Raab om Hjælp. Paa Stedet viste det sig, at der havde været Tilløb til et veritabelt Mord, og som Politimand kom han straks i Funktion.

Paa de Tider hærgede endnu den berygtede *Ku-Klux-Klan,* der omfattede Tilhængere af Slaveriet med et indgroet Had til Negre, og som paa det grusommeste ved deres Metoder indgød Skræk og Rædsel, indtil deres Modstandere ved de samme Metoder fik vendt Billedet, som ikke blev mindre blodigt de kommende Aar. – Der solgtes saaledes Postkort, hvor man kunde se saadanne *Ku-Klux-Klan*-Medlemmer hænge Side om Side i et Træ ude i Skoven. – Navnet forklares saaledes, at de to første Ord betegner Lyden af Revolverens Spænding og Smæld ved

Affyringen, medens *Klan* er det keltiske Ord for en Stamme, – i Sandhed en makaber Udlægning.

Nej, de var sandelig ikke sentimentale derovre. – Som Eksempel paa denne usentimentale Atmosfære kan jeg nævne, at Politiofficeren en Dag fortalte mig, at den og den Dag skulde der henrettes et Par Ku-Klux-Klan-Mænd, og saafremt jeg ønskede at overvære det, kunde jeg sagtens faa Tilladelse dertil. Jeg undskyldte mig imidlertid med, at jeg den paagældende Dag var forhindret – men det gjorde ikke noget – det kunde sagtens udsættes – men jeg betakkede mig dog. –

Landet var dengang „tørlagt", men som alle andre Forbud blev dette naturligvis ogsaa overtraadt efter Noder – der fandtes næsten ikke det Sted, hvor man blev nægtet en Drink. – Dette fik vi straks efter Ankomsten tydeligt bekræftet, idet vor 1. Baadsmand, der angav at ville besøge nogle gamle Skibskammerater, blev saa smækbedøvet, at vi ikke saa ham i flere Dage. – Paa vor Udrejse var han, som den flittige Mand han var, paa Frivagterne beskæftiget med at lave en smuk Model af Skibet med Sejl paa. –

Jeg beundrede mange Gange hans Færdigheder med Brugen af 10 barkede Fingre og tænkte, at jeg vilde afkøbe ham Modellen ved vor Hjemkomst – og hvad sker? Den første Aften stikker han i Land, og for tre Flasker „moonshine" sælger han Modellen. – Jeg blev rasende, og da han slukøret vendte tilbage i miserabel Tilstand, fik han Tilhold om paa Hjemrejsen at lave et nyt Eksemplar – og da han straks gik i Gang med Arbejdet, lod jeg Naade gaa for Ret, og han slap for yderligere Tiltale.

Unægtelig saa jeg den kommende Tid imøde med en vis Ængstelse, ikke mindst fordi Elevernes Uddannelse næppe havde godt af saa langt et Ophold i Havn, men der skete dog ingen Afvigelser af nogen Art, og alle opførte sig fint.

Kort før Afsejlingen var et Par af Officererne og jeg selv indbudt til Middag af Direktøren for det Værft, der foretog Udskiftningen af Skrueakslen, og det foregik paa en fin Restaurant med Optræden af Kunstnere. – Værten beroligede os med, at vi behøvede ikke at medbringe drikkevarer – det havde han ad visse Omveje faaet Lov at traktere med. – Efter Maaltidet, der indtoges i et af Restaurantens Selskabslokaler, havde Værten arrangeret en særlig Opmærksomhed for sine Gæster, idet der pludselig marcherede 8 unge nydelige Danserinder ind, og ved Slutningen af Dansen lagde de unge Damer sig ned paa Ryggen og spillede *Kong Christian* med skinnende Bjælder, der var spændt paa Fødderne – et virkeligt Pragtnummer som gjorde overordentlig Lykke – saa elegant som det var.

Men det føltes alligevel som en Lettelse at komme afsted og ud til Søs, selv om Rejsen kun gik til *San Pedro (Los Angeles),* som ogsaa skulde have noget af vor Last. – Under vort Anløb her havde en Bekendt af mig en Svensk-Amerikaner fra *San Francisco (Frisco)* inviteret mig paa en Udflugt til en Flække i Omegnen – *Mission Inn* – hvor der ligger et interessant gammelt Kloster, nu omdannet til et fint Hotel.

I hans elegante Dollargrin kørte vi en meget smuk Tur derud gennem mægtige Plantager med Appelsiner, Abrikoser og Citroner, hvor hvert Træ har sin egen lille Kakkelovn, der bestaar af en lille Blikbiks fyldt med en tjæreagtig Masse, der bliver tændt, naar Temperaturen synker til et vist Minimum – ved dette Tidspunkt kommer alle Mand paa Plantagen i Arbejde med at tænde op under Træerne, og saafremt dette ikke bliver gjort i rette Øjeblik, kan det betyde en forringet Høst med Tab af betydelige Dollarssummer. – Man skulde ikke tro det muligt paa denne primitive Maade at overkomme de tusindvis af

Træer, men det gøres naturligvis ved Hjælp af Biler, Knallerter o. l.

Vel ankommen til det gamle Kloster indtog vi Theen, hvorefter Værten, der var bleven gjort bekendt med min Nærværelse, blev forestillet for mig, og udtrykte Æren af mit naadige Besøg. – Om Aftenen skulde der afholdes en større Koncert af den stedlige Musikforening, men med ægte amerikansk Sans for publicity gjorde Værten og min svenske Ven mig opmærksom paa, at jeg forinden Koncertens første Nummer maatte lade mig præsentere for Forsamlingen eller rettere Forsamlingen for mig, da det vilde være Publikum en stor Ære, at jeg vilde overvære Koncerten. – Jeg protesterede naturligvis kraftigt, gjorde d'Herrer opmærksom paa, at sligt ikke kunde tænkes i Kongeriget Danmark, men intet bed paa dem, og jeg maatte overgive mig paa Naade og Unaade. – Da alle var paa Plads blev jeg halet op paa Tribunen og vist frem af min svenske Ven ledsaget af hans Tale om, hvilken berømt Mand jeg var, og som førte Verdens største Sejlskib med vordende Officerer ombord. –

Som ved en rigtig Boksekamp, hvor Sejrherrens Haand bliver løftet i Vejret, greb han min Haand, strakte den højt op og udbragte et langt Hurra for Berømtheden – langt Applaus, som straks stilnede af, da jeg med en kort Sludder for en Sladder forklarede dem lidt om Skibet og dets Virksomhed. – Atter et dundrende Hurra, og Koncerten indledede med *Kong Christian.*

Efter en større Souper fik jeg anvist et stort og meget elegant udstyret Soveværelse, udstyret med en mægtig Himmelseng med kostbare kinesiske Silkeforhæng, og i denne Seng blev det bedyret mig, at Staternes tidligere Præsident *William Taft* ofte havde hvilet under sine Besøg her paa Klostret, – og nu blev den funden værdig til at jeg kunde

hvile mit adelige Legeme, saa ofte jeg vilde gøre Værten den store Ære. –

Men alt ialt blev det en Oplevelse saavel for mig som for Værten og for min elskværdige svenske Arrangør – og jeg tør vist antyde, at hele Forestillingen var Led i en smart Propaganda for hans svenske Forretning i *Frisco*. –

Næste Formiddag fortsatte vi Turen i en meget interessant og vildsom Omegn, der havde sit særlige Præg derved, at der langs Hovedvejene var placeret smaa Kapeller, alle forsynet med Kors og en malmfuldt lydende Klokke. Placeringen var foretaget ganske systematisk saaledes, at naar man knapt nok længere kunde høre det sidst passerede Kapels Klokke i det regelmæssigt stille Vejr, saa blev det næste Kapel anbragt her og saa fremdeles. – Det var den ældgamle Respekt for de nedarvede kirkelige Ceremonier, der i sin Tid lagdes til Grund for den videre Udbredelse af Ærbødighed for Kirken. – Og gribende var Stilheden i dette mægtige Landskab med Lyden af de ældgamle Malmklokker med deres kaldende Appel til Højtid og Hjælpsomhed mod hverandre. –

Vor Konsul arrangerede interessante Udflugter for Eleverne ud til de ældgamle indianske Bopladser, endnu paavirkede og prægede af en speciel gammel Kultur.

Den nærliggende By *Hollywood* – centrum for Filmsproduktionen var her i Barndomsaarene værd at opleve. – Af en dansk født Kunstner blev vi indbudt til at overvære Indspilningen af en veritabel og flot udstyret Guldgraverfilm.

Der var Fart over Foretagendet med en Skrigen og Hylen og diverse Revolverskud, og det var ingenlunde det rene Gøgl, der gik for sig, da der til mange af Rollerne fordredes Kræfter og store gymnastiske Færdigheder, der grænsede til Akrobatik. – Der var ikke saa faa Kunstnere

af dansk Oprindelse, og mange af dem tog sig venligt af vore Elever og indbød dem til Hjemmene. –

Pengene rullede her, og Filmstjernernes Villaer virkede helt imponerende paa os, omgivet som de var af skønneste Parker med tropiske Vækster.

Under alt dette kom Elevernes Fantasi i hurtigt Sving, og ikke alle de unge Gemytter kunde modstaa Lysten til allerede nu at forlade Søens Strabadser og slaa ind paa en amerikansk Tilværelse med Udsigt til hurtig Karriere, et lokkende Moment var vel ogsaa de mange fikse unge Damer, der tabte Hjertet til den solbrændte Gut.

Resultatet udeblev da heller ikke, for Natten inden vor Afsejling deserterede to af Gutterne. – Nu hændte det saadan, at en Orkan forhindrede os i den paagældende Morgen at afsejle, saa vi maatte afvente Bedring i Vejret – og saa var det saa heldigt, at vor Telegrafist havde en Mistanke om, hvor de havde sat Kursen hen, og ved Henvendelse til Formanden for den danske Klub fik han opgivet Adressen paa Familien, hvor der var to unge nydelige Døtre. – Forberedt paa dramatisk Anholdelse af Forbryderne kørte Telegrafisten, *(Janus Sørensen* fra *Dykkeren)* forsynet med Revolver, afsted i Automobil ledsaget af en Styrmand, begge følende sig som frygtede Opdagelsesdetektiver. – Og ganske rigtigt – ved Ankomsten til den smukt udstyrede Villa hørtes herlig Dansemusik, og medens Damernes Forældre var paa Indkøb, fornøjede Ungdommen sig paa det bedste – intet anende, at Skibet endnu laa paa sin Plads i Havnen. – Det var jo en Streg i Regningen, og det var vel nok en ynkelig Figur, de stillede op, da de slukørede kom over Lønningen, til Grin for hele Besætningen. –

Min første Reaktion paa denne, lad mig kalde den „Uregelmæssighed" var naturligvis, at jeg var ked af ikke at kunne komme hjem med fuld Besætning – men den næ-

ste var, at de to Svende burde have en rigtig Omgang Klø – og ganske pudsigt kom Bilens Chauffør Drengene til Hjælp, da han henstillede til mig ikke at være for haard, for han var danskfødt og havde selv som Dreng i sin Tid deserteret fra sit Skib herude i Californien. – Og det afgjorde Sagen, saa de slap med en alvorlig Advarsel, som de maatte sluge foran Fronten af hele Besætningen, opmarcheret paa Dækket.

Men Stormen og Chaufføren i Fællesskab kunde saaledes tilskrive sig Æren af at vi kunde forlade Havnen med fuld Besætning – og vi var alle glade – maaske de to Fyre knapt saa meget. –

Under vort Ophold her vakte en gammel oplagt og udslidt 4-mastet Bark berettiget Opsigt, idet den under sin Store-Raanok havde hængende en udstoppet Matros – et Minde om den længst forsvundne Sejlskibstid paa de store Have, da Disciplinen var skrap, og hvor det mindste Tegn til Mytteri blev honoreret med Hængning – om det nu skulde være for stadig at minde Sømandsungdommen om Metoderne fra de Dage, ved jeg ikke, men for en Sikkerheds Skyld fik vore unge Gutter naturligvis forevist dette makabre Minde.

Saa gik det til *Honolulu* paa *Sandwich-Øerne,* og dette blev ogsaa en stor Oplevelse, ikke mindst fordi vor danske Korvet *Galathea* under *Steen Bille*'s Kommando paa sin 3-aarige Jordomsejling 1845–1847 havde anløbet Øerne.

Det var den berømte amerikanske Opdagelsesrejsende *Cook,* der opdagede Øerne 1778. De dannede dengang flere smaa Stater, som i 1795 samledes til et Kongerige, og det var med en Efterfølger af Dynastiets Grundlægger *Kamehameha,* at Korvettens Chef – foruden at vise det danske Flag, skulde knytte Handels- og Venskabstraktater,

hvilket ogsaa lykkedes, og Danmark har siden haft det bedste Navn derude. –

Det er en Samling vulkanske Øer, der med deres tropiske Klima udgør en malerisk Seværdighed. – Her skulde vi udlosse den sidste Last, hvorefter der skulde indtages Ballast til næste Stræk. – Under Opholdet deltog Besætningen i interessante Udflugter i højtbeliggende Klippepartier med de historiske Minder fra de krigerske Stammers indbyrdes Kampe i Fortiden.

Og vi fik Lejlighed til at se det berømte *Pali* Pas paa Øens Nordside, beliggende i ca. 12000 Fods Højde med stejlt skraanende Klippesider og gennemblæst af den vedvarende stormende Kuling. – Her blev der i de ældste Tider udkæmpet voldsomme og blodige Kampe mellem de krigerske Stammer, der dengang ikke kendte til at give Pardon.

En stor Seværdighed var det berømte Akvarie, hvor man gaaende nede i underjordiske Gange kunde bese de vidunderlige Fiskearter, der lever i de store Oceaner – og stolte følte vi os over, at det var en af vore Landsmænd, der ledede denne verdenskendte videnskabelige Institution saa langt borte fra sit Hjemland.

Kort efter Ankomsten meldte Chefen for den nylig anlagte amerikanske Flaadestation *Pearl Harbour* sig til Besøg ombord i vort Skib. – Han var gammel Sejlskibsmand og maatte naturligvis nu bese Verdens største Sejlskib.

Besætningen blev iklædt Paradetøjet, og med alle Mand opstillet paa Stribe modtog jeg Admiralen med Stab ved Falderebet, hvor han blev „pebet ind" paa ægte Marinemaner. Med stor Interesse besaa han Skibet for For til Agter og udtrykte sin Beundring over, at et dansk Rederi endnu tillagde Sejlskibsuddannelsen den Betydning, som den fortjener ogsaa i vore Dage. – Han holdt en smuk Tale til Besætningen og udtrykte sin Respekt for den dan-

ske Sømandsstand og paalagde de unge Elever altid at holde deres Flag i Ære.

Officersbesætningen blev indbudt til at aflægge Besøg paa Flaadebasen. Det var et mægtigt Anlæg med Dokker, Værksteder og Magasiner og med et Mandskab paa over 5.000 Mand. – Befolkningen paa Øen bestod for det meste af Kinesere, men Japanerne udgjorde et meget stort Kontingent, og de formerede sig i langt større Udstrækning, end Amerikanerne syntes om, og dygtige Handelsmænd som de var, gav de Kineserne intet efter i Konkurrencen.

Officersklubben afholdt den sidste Aften under vort Ophold en stor Middag med Bal, hvortil jeg og et Par Officerer var indbudt, og mange gode Ønsker fulgte os paa vor videre Færd.

Naar Opholdet fik saa interessant Forløb skyldtes det vor udmærkede Konsul Ingeniør *Hedemann*. For adskillige Aar siden var han udvandret og havde ved sin Virksomhed som Foregangsmand for Opførelsen af Sukkerfabrikker overalt i Troperne skabt sig et stort Navn.

Han og hans elskværdige Frue aabnede deres Hus for os alle under Besøget, og de planlagde de vellykkede Udflugter rundt omkring, saa vi kunde forlade de herlige Stillehavs-Øer med de smukkeste Minder.

Da Resten af vor Last skulde udlosses her, afventede vi nu med Spænding vor Rejse fremover, og vi fik saa her Ordre til at afgaa i Ballast til *Vladivostok* paa Sibiriens Østkyst for at indtage en Last Soyabønner til europæisk Havn, og glade blev vi for at faa en Afgørelse.

Næste Dag forsvandt vi efter Ballastningen, og der forestod nu et Stræk paa 4600 Sømil til næste Havn. – Vi fik hurtigt god Vind og strøg afsted mod *Tsugarustrædet* mellem de japanske Øer. – Det var spændende, om vi nu

skulde være heldige i Strædet at faa Strømmen med eller imod, og da den kan løbe op til 5 Mils Fart, afhang saa meget af vor egen Sejlads – men heldigvis gik det, som vi havde haabet – Strømmen var med os, og Passagen kunde ikke være bedre.

Men hen under den sibiriske Kyst faldt det i med Taage, og den stod lige til vor Ankomst. Den sidste Formiddag gik vi for ringe Fart med Motor og bjergede Sejl, og skulde just passere en lille enligtliggende *Ø Skryploff,* da vi i Taagen forude saa den Bøje, som vi skulde have om *Bagbord* nu være om *Styrbord,* og næsten i samme Nu stod vi *fast.*

At bakke den af viste sig hurtigt omsonst, at lænse Højtanken hjalp heller ikke, og jeg tilstaar, at jeg fortrød ikke i Tide at have stoppet. – Heldigt var det imidlertid, at jeg havde valgt at sætte den paa det eneste Sted, hvor der var Sandbund – og det næste Held var, at nu kom der Vind fra For, Mærssejlene blev sat, og for frisk Brise fik vi den bakket fri. – Og saa var det igen spændende om Dykkeren vilde finde Buler eller anden Skade i Bunden – men Lykken havde sandelig staaet os bi, og han meldte Alt vel.

Paa denne Fart oplevede vi ikke de store Ting udover, at vi den 30. April passerede den saakaldte „Datolinje" *Øst* – 180 – *Vest.* Men det var dog en Oplevelse, og mange Væddemaal blev indgaaet om Datoen vilde falde paa en Søndag eller ikke – og det blev paa en Søndag, saa vi maatte springe fra Lørdag over til Mandag – men for Besætningens Skyld holdt vi Søndagsfrihed om Mandagen, og saa var alle tilfredse.

Saa gik Arbejdet med at faa Sandballasten ud, da alle Lasterne skulde bestuves med Soyabønner i Sække. – Lastningen blev udført af Manchurer, stærke og velbyggede Folk med Kæmpekræfter, og det var en Fornøjelse at se

dem haandtere de tunge Sække og den Elegance, hvormed Gænget i Lasterne stuvede dem paa Plads.

Soyabønnerne kom ofte ombord i mere eller mindre tør Tilstand, hvorfor det var nødvendigt at sikre sig en god Ventilation i Lasterne. Dette skete ved Hjælp af Kanaler tildannet af tynde Træplanker, og disse Kanaler anbragtes baade langskibs og tværskibs eftersom Sækkene stabledes op i Højden.

Under vort Ophold her hærgede en Koleraepidemi, saa man kunde ofte se Folk paa Gaderne falde om og dø kort efter. – Det var et sørgeligt Syn, og trist at bemærke Hygiejnens lave Stade.

Efter fuldført Lastning gik det videre Sønden om *Korea* op til *Dalny,* og der kom Arbejdet straks igang med Rensning af den store Højtank, som ved Bygningen var besmurt med Bitomastic som Beskyttelse mod Saltvandet, og som nu skulde „stikkes af" for Transporten af Soya-Olie. Vi fik ca. 200 Kulier ombord til dette Arbejde, som foregik under et øredøvende Spektakel, og først efter at Lloyds Selskabet havde givet Attest for godt Arbejde, indtoges Olien, men Tanken maatte ikke fyldes helt op, idet der skulde tages Hensyn til de kommende tropiske Farvande, hvor Olien vilde udvide sig, og først paa dette Tidspunkt maatte Tanken være fuld.

Samtidig med os laa en stor italiensk Krydser paa Reden, og den skulde paa en Jordomsejling med sin 400 Mands Besætning. – Vi havde nogle selskabelige Sammenkomster ombord i vore Skibe, og Besætningerne fornøjede sig med sportslige Væddekampe.

Under Opholdet her gjorde jeg en Afstikker til Manchuriets gamle Hovedstad *Mukden.* – Det kunde gøres med Jernbanekørsel to Nætter og en Dags Ophold i Byen. – Og det blev en overordentlig interessant Oplevelse. Det

er egentlig et kinesisk Biland med Areal paa ca. 940.000 km² og med en Befolkning paa 13 Mill. I Tidernes Løb har Landet været regeret af forskellige Stammer, indtil Mongolerne 1217 erobrede det, men maatte 1370 vige for Kineserne, der grundlagde *Mukden.* – Selve Byens Omraade er ca. 10 km² og er helt omgivet af en høj og i gamle Dage stærkt befæstet Mur. – De ældgamle og meget karakteristiske Bygninger danner et ejendommeligt Bybillede, og de mange gamle Kejsergrave alene er Rejsen værd.

Under en Førers Ledelse fik jeg hele Omraadet forevist og skulde pligtskyldigt ogsaa indtage Beboernes Maaltider, til hvilke der bl. a. hørte den yndede Ret Kalkunæg, der i adskillige Maaneder havde ligget nedgravet i Jorden, men mange Mundfulde af denne mærkelige Ret blev det nu ikke til, da det var mere end kvalmende men til alt Held kunde skylles ned med en Carlsberg Øl – herligt at se den kendte Plakat herude paa denne afsides Plet.

Interessant var det ogsaa at se de forskellige Mindesmærker fra den russisk-japanske Krig 1904–05. – Gennem adskillige Aaar havde disse Landes Interesseomraader staaet skarpt overfor hinanden – og efter stærkt tilspidsede Situationer udbrød Krigen 9. Februar 1904, da Japanerne pludselig angreb den russiske Flaade, beliggende i Krigshavnen *Port Arthur.* – Omkring *Mukden* udkæmpedes der et tyve Dages Kæmpeslag, der endte med det russiske Nederlag 15. Marts 1905, og som blev ret afgørende for Krigens Forløb, der fik sin Slutkamp d. 27. Maj, da den russiske Flaade blev tilintetgjort ved Slaget i *Tsushima Strædet.*

Men endnu havde vi ikke faaet Besked om Rejsens endelige Maal, og det maatte vel komme, inden vi skulde afsted – men maaske slet ikke, for vi kunde jo undervejs faa den pr. Radio, men alligevel haabede vi, at vi inden Afgangen maatte faa endelig Besked.

Og saa kom Ordren, Dagen inden vi skulde sejle, og den lød paa Anløb af *St. Helena* for Ordre. – Men dette var jo heller ikke endeligt, saa vi maatte afsted i fortsat Uvidenhed, og saadan kunde det jo gaa videre og videre.

Ved vor Afrejse d. 13. Juni stod Krydserens Besætning opstillet paa Dækket til Parade for os. Musikkorpset spillede *Kong Christian,* og under Kipning af vore Nationalflag stod vi Syd paa ud paa den lange Rejse, hvis første Anløb skulde være *St. Helena* i det sydlige Atlanterhav.

Et Par Dage efter Afgangen var vi kommet ind i Tyfon-Bæltet i det kinesiske Hav, og Varslerne begyndte at indløbe. – Barometerets Viser blev fulgt med største Opmærksomhed, og fornødne Foranstaltninger med Surring af alt løst Gods blev foretaget for det Tilfælde, at Tyfonen skulde komme over os. – Og den kom, men kun Halen af den, da det værste – *Centrum* – var gaaet Norden om os, men denne Hale var ogsaa tilstrækkelig, for det stormede regulært gennem adskillige Timer, og der skete meget i disse Timer – men der var sandelig Liv over hele Linien, saa Besætningen fik Lov til at prøve Kræfter med Naturen.

Pludselig lød der et kraftigt Smæld, det var da 5 af Raasejlene sprang ud af Ligene, saa nu blev der Arbejde oppe i Rigningen med at pille de sidste Laser ned og faa Reservesejlene slaaet under, men det var herligt at se, hvor alle Mænnerne var i deres Es og brugte Næverne, som de var beregnet til. – Jo, det var stort og mægtigt, det der skete – og der var intet tomt eller dødt i det Døgn.

Det blev atter Magsvejr, og vi holdt videre Syd paa Vesten om *Philippinerne*'s store Øgruppe – gennem *Zulu*-Søen – Østen om *Borneo* Nord om *Java* og ud gennem *Sunda*-Strædet. –

Paa Vejen ned mod *Sunda*-Strædet passerede vi Ækvator, og det kete d. 12. Juli. De gamle traditionelle Cere-

monier blev naturligvis overholdt, og under Skæmt og fantastisk Pjank kom Kong Neptun med sit skønne Følge ombord, blev budt velkommen af Skipperen i hans Kahyt med et højt Glas Portvin, og saa begyndte Forestillingen Kl. 15. – Der var mange, der skulde gennem det lange Program – ca. 30 – og Præsten, vor spøgefulde 2. Baadsmand holdt Tale til hver enkelt Barn med ypperlige Variationer paa Emnet.

Først blev det en Revselsestale for alle de Synder, man havde begaaet paa den nordlige Halvkugle, og efter at have gennemgaaet Indsæbningen og Barberingen med Renselsen i Vandbassinet, gik Præsten over til en Trøstetale af svulstigt Indhold – den sidste af Delinkventerne fik denne: „Nu har du faaet helt nyt Navn, og nu kan du være lige saa fuld af Synd og Skidt og hvad Fa'en du vil, saa kom blot til mig – jeg har altid Tilgivelse – Amen. Nu kan du træde over Linjen."

Men det blev ikke til den forventede Frihed bagefter, for med eet lød der mægtige Tordenskrald, Vinden sprang om, og nu var det om at komme til Vejrs og bjærge Sejl – men vi var nu paa Syd-Bredde og nu skulde der sejles og atter sejles, som vi længtes efter.

Det havde hidtil været en spændende Sejlads mellem alle disse Øer med de udstrakte Koralrev, som ikke var særlig godt afmærkede, men hele Navigeringen bød paa en Masse Sejlmanøvrer, hvorunder Skibet lærtes at kende med sine udmærkede Sejlegenskaber.

Med alle Sejl paa gled vi for en god Brise forbi *Batavia* og ud i det store indiske Ocean og tabte snart Landet af Sigte. Nu skulde det rigtige Sejlskibstræk begynde, og med forventet god Fart skulde Langhalsene ikke faa Lov til at bide sig fast paa Skibsbunden.

Under Passagen af *Sunda*-Strædet kom vi forbi den lille

Ø *Krakatau* paa ca. 15 km², Resten af den dobbelt saa store vulkanske Ø, der Aaret 1883 var Genstand for et af de største Vulkanudbrud, Historien kender. Den 800 M. høje Vulkan havde forholdt sig rolig gennem ca. 200 Aar, men fra det tyske Orlogsskib *Elisabeth* berettedes det, at i Maj Maaned begyndte det at rumle uhyggeligt i Vulkanen, og om Eftermiddagen d. 26. August meddeler et derværende engelsk Skib, at Virksomheden nu kommer igang, og næste Morgen indtraadte et dybt Mørke, der varede 18 Timer, hvorunder Udbruddet naar sit Højdepunkt med Ødelæggelse af al Vegetation paa de omliggende Omraader. – Øen selv var ubeboet, men paa de omliggende store Øer *Java* og *Sumatra* omkom der ca. 40.000 Mennesker. Da man senere kunde komme til Krateret, viste det sig, at Øen var revnet i to Dele, hvoraf kun den sydlige nu var synlig. – Virkningen var saa gigantisk, at den af Udbruddet foraarsagede Flodbølge forplantede sig over alle Verdenshave og observeredes helt op til Frankrigs Kyster. Dens Hastighed blev beregnet til ikke mindre end ca. 560 Km. i Timen.

Vi var nok ombord her i Verdens største Sejlskib, men atter denne Dag fik vi en stærk Mindelse om vor Lidenhed, naar Naturkræfterne sættes i Gang – en Mindelse som bed sig fast.

Ved Afrejsen fra *Dalny* havde vi faaet en Masse Post og en Stabel Aviser hjemmefra med, da vi maatte sejle fra Posten baade i *Honolulu* og *Vladivostok,* saa der var nok at læse i. – Der var megen Interesse blandt Officererne for at faa fat i mine Aviser, og en Del Henvendelser om at faa Lov til at forkorte Tiden med Læsningen af dem blev afgjort med den Besked, at naar jeg selv havde læst et Eksemplar pr. Dag, kunde de godt faa det. – Dette Tilbud blev straks modtaget med nogen Skuffelse, men efterhaanden som Tiden gik, og de saaledes hver Dag fik nyt Stof

at læse, blev de hurtigt klar over, at „den gamle" (Skipperens internationale Tilnavn) havde fattet den helt rigtige Beslutning. – Og da jeg selv gav Eksemplet, maatte det jo anerkendes. –

Da vi stod foran en lang Rejse gav jeg Ordre til, at alle Eleverne skulde klippes (kronrages) – hvilket vakte stærkt Ubehag, forfængelige som de var, da de nærede stor Frygt for, at det ikke skulde kunde vokse ud, inden vi anløb *St. Helena,* hvor de ventede nye Damebekendtskaber – og det var først, da jeg erklærede, at ogsaa jeg selv vilde klippes paa samme Maade, at de kapitulerede efter at en Deputation havde haft Foretræde for mig om Bønhørelse.

Vor udmærkede 2. Baadsmand lagde for med at klippe mig, og da jeg selv havde medbragt min egen Maskine, delte Baadsmanden og jeg Delinkventerne mellem os, og Eksekutionen gik raskt for Haanden. Da det var overstaaet med særdeles smukt Resultat, syntes de alle, at det var sjovt og tilmed en behagelig Frisure. Allerede otte Dage efter kunde der spores svag Vækst, og de imødesaa næste Havn med Tillid.

Etatsraaden havde ved Afskeden hjemme medgivet mig nogle interessante Bøger om de gamle Clipperes Rejser, og under Studiet af disse Logbøger kunde jeg nu holde en Slags Kapsejlads med de stolte Svaner fra dengang – paa et stort Kort blev Distancerne afsatte for disse Clippere og vort eget Skib, og dette Kort vakte mægtig Interesse for alle ombord, som nu fulgte med i dette improviserede Kapløb.

De første Dage ude i Oceanet stod det med nogenlunde Brise, men saa kom der 6 Døgn med stiv Kuling et Par Streger agten for tværs, og det gav Fart – et Par Dage i Træk løb vi over 300 Sømil, ja, vi kom op paa 312, svarende til ca. 13 Knob, og det var de tilsvarende Dage paa

Aaret, at de berømte *Cutty Sark* eller *Thermopylæ* løb præcis det samme, saa vi kunde godt „være med". – Men saa efter 6 Dages fine Distancer løjede det af, Clipperne løb fra os, og vi kom mer og mer i Agterhaanden.

Senere kom der nok Kuling, indimellem, men der blev ikke Tale om virkelig konstant Vindstyrke. – Vi lærte under dette Stræk Skibet godt at kende og gjorde blandt andet den Erfaring, at det ikke behøvede at have altfor stiv Vind for at kunne løbe en god Fart. Satte man stærkt Sejlpres med mere Krængning, gav det ringere Fart, saa man skulde ikke „presse den", tværtimod med kun ringe Krængning havde den det bedre.

Men det var en Oplevelse de Dage med 13 Knobs Fart – hvilket Liv over det hele. Hele Besætningen tog det med Begejstring dette Løb over Havet, eskorteret af Flokke af Delfiner samt Flyvefiskene, der kom springende op paa Dækket og gav lidt Afveksling i Bespisningen – eller naar en ivrig Sportsfisker satte sig ned paa Pyntenettens Agterhalere under Sprydet for med sit Spyd at forsøge at harpunere en Delfin, naar den elegant viste, at den kunde løbe hurtigere end vi. – En enkelt Gang lykkedes det, og vild Jubel fulgte Helten, der blev belønnet med et Glas Rom af Kaptajnens. – Jo, det var herlige Dage og med mange hvide Klude paa. – Som Traditionen var i Clipperskibene, havde ogsaa vi i Fore-Undermærssejl indvævet Kontorflaget – det blaa Anker med Ø. K. paa hvid Bund.

Men hen under *Mauritius* og *Madagaskar* sløjede det af, og ca. 100 Sømil af Land fik *Agullas*-Strømmen fat i os. Med Vinden haardt spidsende og friskende, fik vi en Uges besværlig Sejlads rundt *Kap Det gode Haab.*

For stormende Kuling maatte vi dreje til, og et Par Dages nederdrægtig Stampen for kun Mærssejlene gjorde Livet lidt surt – men ogsaa dette var jo kun en god Lære for de unge Gutter. – Vejret var de Dage diset og regnfuldt,

saa Solen havde vi ikke megen Glæde af, men vi skulde jo helst bruge den til vore Observationer, saa det var med „stand by" den hele Dag for at faa et Glimt, naar den endelig tittede frem gennem Skyerne.

Men den 18. August kom vi da *Haabet* rundt, og med god Brise stod det op mod *St. Helena,* men ledsaget af infam Rulning fra de store Atlanterhavs-Dønninger.

En Nat, da jeg sov i Bestiklukafet paa Broen – paa Hundevagten – meldte Vagtchefen mig med en alvorlig Mine, at der maatte være sket noget med Rigningen, da han i Mørket kunde se, at Mærse- og Bramstænger under Skibets Rulning gav sig til Siderne – det blæste ikke videre, men det saa nok saa alvorligt ud, saa vi maatte straks søge Rulningen undgaaet, og ved Drejning af Skibet fik vi Dønningerne langskibs, som gav blødere Bevægelser – alle Mand blev purret ud, og da Solen en Time efter viste sig, kunde vi faa et Overblik over Situationen.

Det viste sig, at under de haarde Bevægelser i Søen sønden for *Haabet,* havde Mærsestangen paa Fortoppen arbejdet sig ned over Slutholtet,, hvorved alle Vant, Barduner og Stag var blevet slække, og det var ca. 4 cm, det drejede sig om. Nu maatte der arbejdes paa at forhindre yderligere Gnaven sig ned, og det skete paa den Maade, at der først lagdes Jernkætting under Rodenden af Stangen op over Æselhovedet, og med Ansætningsskrue sattes det hele an. – For yderligere Sikring blev en Reserveskinne til Mærserakken savet over i saa korte Stykker, at de kunde sættes ind gennem Kindbakkerne paa Siderne af Masten under Mærset, efter at der var skrællet Huller i Bakkerne.

Nu kom det spændende Øjeblik, om vi kunde „sætte paa Vantskruerne", inden de „gik i Bund" – og lykkeligvis var dette Tilfældet. – Vi var atter rolige, og med dette Arbejde for Haanden drejede vi til den rigtige Kurs.

Det var et Stykke godt Sømandsarbejde, der her paa to Dage blev udført – alle gav en Haand med, og for de Unge blev det en Anskuelsesundervisning af den rigtige Slags. –

Heldigvis var det kun Fortoppen, det var gaaet ud over, men for en Sikkerheds Skyld anbragte vi nu ogsaa ekstra Slutholter gennem Kindbakkerne under de tre andre Raamaster. – Uddeling af Punch over det hele.

Og havde vi ikke allerede tabt Kapløbet, saa skete det da nu, men Humøret steg paany, og vi sjaskede videre i Luntetrav mod *St. Helena.* – Endelig Onsdag Morgen den 30. August kom Øen til Syne, som den skulde, ret forude, og Ankeret gik paa Øens eneste Ankerplads udfor den lille By, Hovedstaden *Jamestown,* hvor 90 Favne Kæde raslede ud i god Holdebund. – Det var en Rejse paa 10.840 Sømil, som vi havde været 72 Dage om – ikke saa helt ilde endda med en daglig Distance paa 150 Sømil eller fra *København* til *Skagen.* – Udskejning overalt og Opklaring.

Det var en væver lille sortsmudset Lods, der fra sin Kano kravlede op af Lejderen og bød os velkommen, han lavede en Masse Fagter for at bedyre sit store Ansvar og Dygtighed, men da jeg bød ham et Glas Whisky, stillede han sig yderst fornærmet an og tilkendegav med aaben Mund, at han var vant til større Kvantum. –

Det var tydeligt at mærke, at da der foruden det normale Postskib en Gang hver 14. Dag kun havde anløbet to Skibe dette Aar før vi kom, maatte dette anerkendes med mere end eet Glas. – Han blev naturligvis omgaaende mildnet paa tilbørlig Vis. –

Det første, der interesserede mig, var Ordren for den videre Sejlads. Vi anløb her „for Ordre", som det hedder i Shipping-Sproget, men hvad blev saa Ordren? – Heldigvis europæisk Havn, og det var *Stettin,* hvor vi skulde udlosse hele Ladningen og derefter gaa hjem. – Det blev

straks bekendtgjort, og hele Besætningen blev ellevild af Glæde.

Det var en virkelig uforglemmelig Dag atter at ligge med Ankeret i Bund og gaa paa et lige Dæk og tørskoet. – Provianten var gaaet noget paa Hæld. – Iskassen var forlængst tom. – Af Grøntsager var der kun Kartofler tilbage, og af en Ferskvandsbeholdning paa 40 Tons var der heller ikke saa meget igen, efter at vi den sidste Maaned havde rationeret for at være paa den sikre Side. – Naar vi paa det store Hav fik Regn, var det mere end velkommen, og alle Pøse og løse Beholdere blev fyldt op. –

Det hastede tilsyneladende ikke for Besætningen med at komme iland, for med Øjnene paa Stilke fulgte de alle 2. Styrmand, da han nu fordelte den store Post. – Paa de Unges Ansigter kunde man spore Tilløbet til en Taare – men en Glædestaare – saa umiddelbar fra det unge Hjerte.

Det vrimlede med Indfødte, som jo alle skulde ombord for at se dette mægtige Skib, og hvad der var af Skoler paa Øen havde naturligvis fri, saalænge vi laa der. –

Vor Konsul kom straks ombord med Indbydelse til Officererne til at besøge Guvernøren samme Eftermiddag. – Hans Embedsbolig ligger paa et pragtfuldt Højdedrag omgivet af en særdeles smukt beplantet Park og med en konstant Brises velgørende Pust.

Under Ledsagelse af Guvernøren besaa vi med stor Interesse Kejser *Napoleon*'s Bolig *Longwood* paa dette øde Forvisningssted, hvor der til Minde om ham kun laa en Sten paa hans tomme Grav. – Efter en smuk Udflugt paa de bjergfyldte Højder drak vi The hos Guvernøren, hvorefter det gik ned gennem den lang Kløft til Byen, hvor Hovmesteren var i fuld Gang med at proviantere for Hjemrejsen, og vi fik baade Høns og Grise, og navnlig glædede vi os til Grøntsager, og dem var der mange af i dette herlige Klima.

Det var morsomt at følge Provianteringen, der ikke foregik paa almindelig Vis, idet alle baade i Butikker og udenfor Butikker falbød alt muligt, og Hovmesteren kunde ikke undgaa at købe Sager, som overhovedet ikke havde Spor med Proviant at gøre; de var simpelthen ikke til at ryste af sig, saadan skræppede og hylede de, for Dagen var en af de største i deres ensformige Tilværelse, og det var helt rørende at betragte deres Glæde, der ingen Grænser kendte. –

Om Aftenen havde 2. Baads sat sig i Spidsen for Landlovsgasterne og lejet – vistnok uden Betaling til de gæstfri Indehavere – et større Kornmagasin, og til Skibets Orkester gik Dansen det meste af Natten. At det var vellykket, fremgik af Baadsens Erklæring den næste Morgen: „I Nat ejede vi saagu hele Øen". – Eleverne kunde atter gøre Lykke med den udvoksede og pomadiserede Frisure.

Medens vi slingrede rundt om *Haabet,* fik de mægtige Albatrosser Øje paa os, og nu skulde vor Letmatros *Carl Fuglefænger* vise, hvad han duede til, for det havde han saa ofte pralet med og en Gang virkelig bevist ved en Nat at kravle op i Riggen og fange en skikkelig Due.

Albatrossen hører til Verdens hurtigste og overgaas vist kun af Fregatfuglen. – De kommer højt oppe fra Skylagene, kredser langsomt og majestætisk i spiralformede Kurver, og naar de faar Øje paa Føde, kommer de i et Styrt saa fantastisk ned paa Byttet, ligemeget hvad det er.

Carl gik nu igang med Foretagendet, og det foregaar paa den Maade, at man i Enden af en Line, der slæbes efter Skibet anbringer et Stykke trekantet Messing udskaaret i Midten, og dette Messing er omviklet med lidt Spæk, som er Lokkemaden. – Naar Fuglen saa i Styrtet griber fat i Spækket, faar den Halsskindet i Bekneb og kan ikke komme fri, da Mænnerne nu hurtigt haler ind paa Linen, og jo

mere den stritter imod med sine store Fødder og Halefjerene, desmere skærer Messinget sig ind i Skindet. –

I Spænding fulgte vi de stolte Sejlere deroppe i Højderne, og da saa endelig en stor Tamp dykkede og bed paa, kom der Liv i Besætningen, og alle Mand styrtede til Linen og halede ind med Fyren i Messingpladen med sin Madding. Ombord kom Kalorius, en Tamp med 10 Fods Vingefang. – Saasnart den var landet paa Dækket, blev den søsyg – knækkede sig efter Noder, og det var ikke Smaating af Smaafisk, den havde i sin Mave. – Kødet er noget tørt, men slet ikke ilde og uden trannet Bismag. Af Føddernes Svømmehud kan der laves Tobakspung, og en øvet Sømand kan gøre det meget fikst. –

Det hedder sig jo nok, at Sømænd ikke har Respekt for noget, men Albatrossens Sjæl danner dog en Undtagelse, idet der i enhver Albatros siges at bo en afdød Skippers Sjæl, og det siges at være sket paa den Maade, at Sct. Peder og Fanden engang forhandlede om Fordelingen af de Dødes Sjæle og ikke kunde blive enige om, hvor en Skippersjæl skulde anbringes. – Sct. Peder sagde, at Vorherre ikke vilde ha' dem i Himlen, for de brugte saadan uartige Ord, og Fanden mente, at da de havde haft det saa ondt her i Livet, vilde det være Synd at lade dem komme ned til ham, og saa blev Kompromiset, at Skipperens Sjæl skulde fare i Albatrossen, saa derfor flyver de nu rundt dernede i Sydhavet og har det godt og uden at bruge uartige Ord.

Naa, dette var et lille Sidespring. – Tilbage til *St. Helena*. – Dagen efter havde vi Guvernøren med Frue og mange andre Gæster ombord til Lunch, hvorefter vi lettede med Lodsen ombord igen, og ved hans Komme overrakte jeg ham straks en hel Flaske Brændevin – saa vi skiltes, som de bedste Venner.

Under Viften fra de mange Kadrejere i deres smaa

Baade og med Øens Børn ombord under Sang og Hujen gik vi med frisk Vind Nord paa, og hen under Aften forsvandt de sidste Konturer af den ensomme Ø under Horizonten. – Saa gik det med gode Distancer forbi den næste engelske Ø *Ascension* over Ækvator, der blev skaaret paa 21 Grader vestlig Længde.

Fra Linjen gik det ikke videre hurtigt, og først da vi var kommet ind i Vestenvindsbæltet Vest for *Azorerne,* kom der igen Fart paa, og nu forcerede vi Sejl mod den engelske Kanal.

Mange af Besætningen havde benyttet det korte Ophold paa *St Helena* til at købe „Sjældenheder" til Familien hjemme, men det indskrænkede sig nærmest til Kanariefugle og Papegøjer – iøvrigt tog Kadrejerne det ikke saa nøje med Betalingen, for kneb det med denne, viste de sig overlegne og lod Fuglene gaa for det værste Bras, saasom tomme Tobaksdaaser eller gamle udslidte Sokker eller saalløse Støvler, kort sagt de var ikke kræsne.

Men aldrig saasnart var vi kommet ind i Kanalen med dens plumrede Vand, før det blev stille, og Dagen efter nordlig stiv Kuling saa Udsigterne for en hurtig Passage svandt. – Men hvad, vi maatte jo prøve, om ikke vor optimistiske Tro paa Vinddrejning skulde sejre, men det gjorde den afgjort ikke, og efter en Dags rigtig harskt Kanalvejr, vendte vi Skuden, gik tilbage og gav den Ankeret i Læ af *Beachy Head* Lørdag den 7. Oktober.

Det var med en slukøret Fornemmelse, at vi nu laa her i Stedet for at jage gennem Nordsøen med fin Fart og runde Skagen med Fyrtaarnet kaldet „lange Maren". –

Vi havde forlængst haabet, at vi den Dag, da vi laa her for Anker, skulde have rundet Skagen. „Ja, Godmorgen, Kasket". – Man kunde jo have taget „Ring i Næsen" (Navnet for en Slæbebaad), men en saadan Fornærmelse

kunde man ikke byde dette Skib – det havde dog været for ærekrænkende.

Radiotelegrafisten havde travlt de Dage. – Et Telegram begyndte nok saa uinteressant: „I Europa ikke meget nyt" – men saa kom: „I Tyskland Udenrigsminister *Rathenau* myrdet – Tyskland har meddelt Ententen, at det ikke kan betale – Forhandlinger mellem Tyskland og Ententen resultatløse – spændt Forhold i Ententen, fordi Frankrig ikke vil give efter. – 1 engelsk £ 6.000 Mark".

Her var da ellers nok at tale om, men da det Dagen efter løjede, fik vi andet at tænke paa, og for sidste Gang paa Rejsen lettede vi, og nu fik vi Vind op til Nordsøen, hvor det atter begyndte at drille os, men frem kom vi da, og Fredag den 13. Oktober saa vi Dannebrog paa Skagens Signalstation.

Det var en uforglemmelig Dag – klar Himmel og herligt Solskin bød os velkommen, og de mange Skibe, vi mødte, kippede og hejste Signalet „Velkommen hjem" – man fik en Klump i Halsen, og med dens Forsvinden kom der en ny – man prøvede at lade som ingenting, men det var forgæves – Sindet var rørt – til Taarer.

Den første Radiohilsen var fra det skotske Værft, og den næste var fra vor Konge, der med største Interesse havde fulgt hele vor Færd.

Skag-Fiskernes Trofasthed og Omtanke for os fornægtede sig ikke, flere Kuttere kom paa Siden med Dynger af frisk Fangst, og morsomt var det at se dem lægge den stive Nakke tilbage og med beundrende Blikke kigge op til Knappen. – Og vi mødte det skotske Skib *Hengist* (Kaptajn *Simpson)* med hvem jeg flere Gange havde krydset Nordsøen paa hans Farter mellem *Leith* og *København,* og det var dette Skib, der i sin Tid havde sejlet den voksne Besætning hjemmefra til Skibet i *Leith.*

Vi havde nu helst gaaet direkte til *København* for fulde Sejl med *Kronborg* om Styrbord, men vi laa for dybt til *Drogden,* saa vi maatte tage den mere beskedne Vej gennem Store Bælt og Østersøen. – Vi havde den Glæde ogsaa her at møde adskillige større Skibe, som alle kippede og brugte Kikkerterne paa os. –

Vi havde glædet os til ved højlys Dag at møde en af *Korsør–Nyborg* Færgerne og rigtigt for fulde Sejl at vise en Storsejler – men ogsaa her svigtede Vejr og Strøm os, og det blev i buldrende Mørke, at vi stod ned gennem Østerrenden øst om *Sprogø,* gennem Langelands- og Fehmernbælt ind i Østersøen. – Vejret var nærmest surt og regnfuldt, saa det var rart at faa tørre Sager paa, da Ankeret var gaaet paa *Svinemünde*'s Red den 17. Oktober.

Vi laa for dybt til at gaa helt op til *Stettin,* saa fire Dage maatte tilbringes herude med Lægtring af Soyabønner. – Da disse Dage var gaaet til Ende, var det ligesom det meste af vor daglige Energi nu slap op.

Det var slet ikke rart atter at ligge stille med kedsommelig Losning af selv en kostbar Last. – Det havde Mænnerne ikke den ringeste Interesse i; om den var kostbar eller ikke var dem komplet ligegyldig, og den Omstændighed at de ikke selv skulde losse, et Arbejde, der var overladt til Stevedoren og hans Gæng fra Land, gjorde ikke Interessen mere levende.

Nej, det var Sejl, de vilde se og manøvrere med, det kunde de lide, men ikke dette her med Spillene, der kørte Dagen lang og lavede et syndigt Spektakel. – Naa, vi kom op til Kajpladsen, og den sidste Last losset der, og det var med et rungende Hurra da den sidste Sæk gik over Lønningen.

Det siger sig selv, at Skibet vakte Opsigt i Havnen, og Befolkningen viste den største Venlighed mod Besætningen, der blev indbudt til mange spendable Familier, der

havde Øjet aabent for, at her var noget at gøre for saa mange Gutter, der havde ligget saa længe i Søen.

Med den elendige tyske Valuta var vi jo nok alle, ogsaa de yngste i Skibet, nu blevet Millionærer, men det battede jo intet. – Og hele Besætningen havde længtes i lange Tider efter at leve og nyde, og det gjorde de sandelig ogsaa i lange Baner, men til dens Ros kan siges, at Orden og Disciplin havde Indbyggerne dernede ikke noget at klage paa – alt gik fint – og vi sejlede derfra med et ligesaa fint Renomé, som da vi kom.

Den 6. November kunde vi forlade *Stettin,* glade var vi, da Næsen omsider blev vendt hjem mod sidste Havn, og et Par Dage efter laa vi vel fortøjet i Bøje paa *København*'s Red. – Rejsen var Slut. –

Man kan nok forstaa, at det var med en ejendommelig Følelse, at alle vi urolige Sjæle, der dengang for over et Aar siden drog ud, nu for en Tid atter kunde slappe af, men det er rigtigt, som Skibslægen *Hother Scharling* i sin fornøjelige og underholdende Skildring af Rejsen i *Med femmastet Bark København Jorden rundt* sluttede:

Viden vi fartede om og fik Bør, som vor Skæbne nu var til,
Aldrig dog som idag saa dejlig en Fryd den os bar til,
Aldrig til skønnere Strand den os bar, ej med sødere Stemme
Stormen i Sejlene sang end i Sangen: Saa er vi hjemme.

Jo, det havde været en enestaaende Oplevelse – den største for mig, og mon ikke ogsaa for adskillige af mine Skibskammerater.

Vi havde jo oplevet mangt og meget ombord i vort smukke Skib – sødt saavel som surt – og det daglige Liv var ikke kedeligt, enten Vejret saa var i sit bedste Humør eller viste Tænder. Om Lørdagen gjorde vi altid lidt ekstra for at sætte Kulør paa Tilværelsen.

Mandskabet samlede sig om sportslige Lege til Akkompagnement af Harmonikaen, og i Officersmessen havde vi, som det hed paa Kadetsproget „blaat Øje" med Sang og Skipperfortællinger. 1. Styrmand *Mortensen* lagde for med de gamle Sømands-Chanties, og Skibslæge *Scharling* satte Kolorit til med Hospitalsfortællinger fra sin Kandidattid.

Og om Søndagen samledes vi alle paa Agterdækket til Gudstjeneste, eller jeg læste op af „Taler for Mænd", forfattet af Domprovst *Skovgaard-Petersen* – en fortræffelig Samling Taler, hvis lødige Indholds Virkning tydeligt stod at læse i Tilhørernes vaagne Blikke, baade paa de Voksne og paa de Unge. –

Vi var jo fælles om Arbejdet hver Dag, men vi var ogsaa fælles om Glæderne og de muntre Oplevelser gennem 378 Dage – i dette lille Samfund, kun adskilt fra det mægtige Hav ved de 17 Millimeter tykke Skibsplader. – Jo, de mange Minders Ekko toner bestandig for Eens Øre.

Det blev en bevæget Dag, da vi skulde skilles og i de Haandtryk vi gensidig gav og fik, mærkede vi vist alle en stiltiende Tak for det lange Samvær.

Efter at have meldt mig hjemkommen hos Etatsraaden blev jeg modtaget af Hans Majestæt Kongen, og efter at have aflagt et kort Referat om Togtet blev jeg paalagt over for Besætningen at udtale Majestætens Anerkendelse af godt udført Sømandsskab.

Under min Sejlads med Kompagniets Skibe havde jeg staaet udenfor Nummer i Marinen (uden Lønning), men maatte nu for at sikre min Anciennitet til Avancement atter træde i Nummer, og min kommende Tjeneste blev mit gamle Vaaben – U-Baadene, hvor jeg nu blev Chef for U-Baadsdivisionen og samtidig Chef for den nyeste Baad *Rota.*

Efter at have faaet Tilbud om igen at tiltræde Tjeneste i *Det Østasiatiske Kompagni,* nu som Skibsinspektør, tog jeg min Afsked fra Marinen pr. 1. August 1924 og overgik i Reserven. Senere udnævntes jeg til Kommandørkaptajn i Reserven (3. December 1930).

Skibsinspektionen og Maskininspektionen havde hidtil haft deres Kontorer i Hovedkontoret i Holbergsgade 2, men det blev nu bestemt, at begge Inspektionerne skulde flyttes ud i Frihavnen til Kompagniets først opførte Kontorbygning, hvor Provianteringsafdelingen havde sine Kontorer.

Endvidere besluttedes, at Skibs- og Maskininspektionen skulde sammensluttes i eet Organ, hvorunder tillige Forhyringskontoret skulde indgaa, og jeg blev ansat som dets Chef. – Faa Aar efter afgik den mangeaarige Chef for Provianteringsafdelingen *Grønbeck Olsen* ved Døden, hvorefter denne Afdeling indgik under min Ressort – jeg blev nu ansat som „Direktør for Inspektionsafdelingen" og fik samtidig Ene-Prokura.

Atter denne Gang kom jeg til et Arbejde, som almindeligvis ikke hænder en farende Søofficer under dennes maritime Livsbane, men det skulde vise sig at være et særdeles interessant Virke, under hvilket jeg fik Lejlighed til at lære adskilligt saavel paa det skibs- som maskintekniske Omraade, som en Søofficerer ikke til daglig kommer ud for. – Ogsaa her fik jeg udmærket Hjælp og Samarbejde med de paagældende Fagmænd Kaptajn *Tillisch* og Ingeniørerne *Henningsen* og *Holm.*

Under Inspektionens Virkeomraade hører blandt andet ved et Skibs Hjemkomst at varetage Udlosningen, Vedligeholdelses- og eventuelle Reparationsarbejder – Udskiftning blandt Besætningen – Dokning og Udrustning for kommende Rejse med Stores og Proviant – Regnskabsaflæg-

ning for sidste Rejse – Kontrollering af alle Redningsmidler – Forsyning med rettede Søkort o. m. a. –

Dertil kommer Forhandlinger med Besætningernes Organisationer vedrørende Overenskomster om Løn og Arbejdsforhold, samt nøje Kendskab til Sølov og Sømandslov, og af Vigtighed er Samarbejdet med Assuranceafdelingen under Reklamationsspørgsmaal. – Og endelig Lastning af udgaaende Last for den nye Rejse.

Og en vigtig Detaille er det planlæggende Arbejde sammen med et Skibsværft forud for Kontrahering af en Nybygning til Rederiet. – Det vil ses, at alle disse forskelligartede Problemer udgør et stort Felt, og det tager sin Tid, inden man behersker det hele – men interessant er det, ikke mindst Øvelsen i at jugere Omkostningerne ved et Havari og Arbejdets Varighed ved Skibsværftet for den rette Disponering af Skibets næste Rejse med Tidspunkterne for Skibets Anløb af de forskellige Lastehavne.

Kompagniet fik sine Skibe byggede dels hos *Burmeister & Wain* og dels ved *Nakskov Skibsværft,* hvilket sidste er et Datterselskab af Kompagniet.

Det var overmaade interessant at være med til Planlæggelen af en Nybygning med fornøden Hensyntagen til de moderne Lossegrejer, herunder Anbringelsen af Grejerne til de store Løft (op til 60 Tons). Til at betjene denne store Bom anvendtes der fire svære Jernblokke med 7-skaaren 3" Staalwire foruden Gerdetaljerne, et stort Arrangement.

Paa Navigationsinstrumenterne Omraade var en Modernisering i fuld Gang, blandt andet med Indførelse af Gyroskopkompasser samt moderne Lodde- og Loggeapparater, og de nautiske Tabeller til Brug for Navigatørerne undgik heller ikke en videre Udvikling. – Men det var hovedsageligt Maskinteknikken, der med Kæmpeskridt gik frem – fra den enkeltvirkende 4-Taktsmotor gik man nu over til 2-Takten, saavel enkelt- som dobbeltvirkende, og

mange andre Finesser for flere og flere Hestekræfter toges i Anvendelse. – Ligeledes eksperimenteredes der i lange Baner med Materialet for Drivskruerne (Manganbronze og rustfrit Staal), og endelig lagdes der megen Vægt paa, inden Skibets Linjer fastlagdes, at foretage „Slæbeforsøg" med smaa Parafinmodeller i dertil indrettede store og kostbare Prøvetanke.

Under mit Virke indenfor Kompagniet byggede det hos B&W Skibene *Danmark – Amerika – Europa* og i Nakskov *Lalandia – Meonia – Alsia – India – Erria – Jutlandia – Canada – Selandia – Kina* og *Korea.* Disse 13 Skibe repræenterede ca. 130.000 Dødvægt Tons med en samlet Byggepris paa ca. 70 Millioner Kroner og som med de nuværende Byggepriser vilde koste ca. det firedobbelte.

Ved min Afsked fra Marinen ophørte min Tilværelse som „Søfarende". – I Marinen tjente jeg 6308 Dage ombord i Skibene og heraf 2830 som Chef. – Jeg har ikke ført Bog over, hvormange Sømil jeg har udsejlet i denne Periode, men alene to Togter til Vestindien og Opmaalings- og Inspektionsturene til Færøerne og Island andrager ca. 40.000. – Som Skibsfører i *Det Østasiatiske Kompagni* udsejlede jeg ca. 128.000 Sømil. –

Under disse Aars Virke i Inspektionen indtraf det sørgelige Forlis af mit gamle Skib, Skoleskibet *København* med Tabet af hele Besætningen. – Skibet afgik paa sin 10. Rejse fra København den 14. September 1928 og indtog i *Nørresundby* en Ladning Cement til den sydamerikanske Havn *Buenos Aires,* hvorfra det i Ballast skulde gaa til *Adelaide* i *Australien* efter en Kornlast til Europa.

Fra *Buenos Aires* afsejledes den 14. December samme Aar, og sidste Gang, at Skibet havde radiotelegrafisk For-

bindelse med andet Skib, var den 21. samme Maaned, hvorefter man intet har hørt.

Da der heller ikke i løbet af Januar hørtes fra Skibet, forespørger Kompagniet nu blandt andet forskellige Landes meteorologiske Institutter om Vejrforholdene i det sydlige Atlanterhav samt Kaptajnerne ombord i Hvalfangerne i Sydhavet, om disse skulde have Kendskab til Skibet, men ingen kan give beroligende Oplysninger.

Skibets Kaptajn *Andersen,* der, inden han overtog Skibet, havde været 1. Styrmand ombord, havde paa tidligere Ture gjort den samme Rejse, ligeledes i Ballast og havde saaledes nøje kendt Skibet og dets Sejlegenskaber, ligesom han forinden Afsejlingen fra *Buenos Aires* har udtalt, at han vilde følge den normale Sejlads – fra *Buenos Aires* Ø. S. Ø. paa og skære 0-Meridianen paa ca. 40 Grader Syd Bredde.

Indtil ca. 800 Sømil fra Land kan man blive overrasket af de pludseligt opstaaende „Pamperos" Storme, men Skibet var ovennævnte Dato, 21. December, betydeligt Øst for dette Omraade, og der skulde normalt intet særligt vejrmæssigt hænde under den videregaaende Sejlads til Kap Det Gode Haab eller videre Øst paa holdende sig mellem 43 og 45 Grader Syd Bredde.

Under Radieringen den 21. havde Kaptajnen meddelt, at Vejret var fint, Skibet løb 11 Knob, og alt var vel ombord. –

Da der stadig ikke indløb nogen Oplysning, satte Kompagniet sig i Forbindelse med det engelske Admiralitet, der imødekommende lod et engelsk Skib paa Rejse fra Sydafrika til Australien anløbe Øerne *Prince Edward – Crozet – Kerguelen.* Disse Øgrupper blev i Dagene fra den 17. til 30. April 1929 anløbet, men uden Resultat.

Indenfor alle Shipping-Kredse spores der nu stor Interesse i Skibets Skæbne, ag adskillige udenlandske Rederier

tilbyder velvilligst at lade deres Skibe være behjælpelig under en eventuel Eftersøgning. – Alle Landes Telegrafforvaltninger lader forespørge, om nogen traadløs Station har haft Forbindelse med Skibet under dets sidste Rejse, men heller ikke ad den Vej opnaar man Oplysninger. – Et engelsk Rederi lod et Skib paa Rejse fra Australien til Sydafrika Øerne *Ny Amsterdam* og *St. Paul* undersøge, men uden at finde Spor af nogen Art.

Yderligere tilbød et andet engelsk Rederi at lade et Skib paa Rejse fra Sydafrika til *Santos* anløbe Øerne *Gough* og *Tristan da Cunha* (begge i Sydatlanten).

Den 28. Maj meddeler Kaptajnen paa dette Skib, at Beboerne paa *Tristan da Cunha* den 21. Januar skal have observeret et Sejlskib med 4 eller 5 Master Vest for Øen, og som tilsyneladende var i Nød og kun førte smaa Sejl. Skønt Beboerne antog, at Skibet vilde strande paa Revene, da det var kommet ind i Tangen, blev hverken Vrag eller Gods vasket op, og Skibet maa formodes at være gaaet klar af Øen. – Der har været høj Sø, saa Beboerne havde ikke været i Stand til at sætte Baad ud for nærmere Undersøgelse.

Da det var Kompagniet magtpaaliggende ved eget Personel at søge udforsket, hvad der maatte være hændt Skibet, besluttede det at anvende Tankskibet *Mexico,* der var paa Vej til *Rio de Janeiro* med en Olielast, som Ekspeditionsskib for Eftersøgning af *København.* – Skibets Fører var Kaptajn *Skjoldam,* og Kaptajn *H. K. Christensen* (Skoleskibets sidste Fører) kom til at lede Eftersøgningen.

Mexico afgik fra *Rio* den 13. Juni efter at have været dokket og forsynet med Proviant for 6 Maaneder. – Skibet blev udstyret med Projektør og Kortbølgeradio, og paa Fortoppen blev der anbragt Udkigstønde. – Kompagniet chartrede samtidig et norsk Skib, der skulde eftersøge Sydafrikas Vestkyst op til 25 Grader, og et engelsk Skib paa

Rejse fra Australien Vest over skulde tage sig af et Bælte i det Indiske Ocean, alt efter Samraad med vor ledende Kaptajn *Christensen.* –

Efter Afgangen fra *Rio* satte *Mexico* Kursen mod *København's* Position den 21. December og derfra fulgtes Ruten til *Gough* Øen og derfra til *Tristan,* – hvor Kaptajnen havde indgaaende Samtaler med Beboerne, deriblandt den stedlige Præst, men det hele bar Præget af ubestemmelig Snak og kunde afgjort ikke danne noget bestemt Holdepunkt for en Bedømmelse om, hvorvidt det fra Øen omtalte nødstedte Skib virkelig skulde være *København.* – Beboerne virkede saa primitive og ubetydelige, at man næsten kunde faa dem til at forklare, hvadsomhelst man ønskede. – Anløbet her foregik den 24. Juni. –

Mexico fortsatte Eftersøgningen i vidtstrakte Omraader og var den 5. September naaet saa østlig mod *Australien* som til 118 Grader Øst, og det overvejedes at fortsætte Eftersøgningen til *Tasmanien.*

Men saa indløb der den 5. September Meddelelse fra Rederiet *Lundquist* i *Mariehamn* paa *Aalandsøerne,* at dets 4-mastede Bark *Ponape* just den 21. Januar havde passeret *Tristan* i 5 Sømils Afstand, og hermed brast Haabet om at faa opklaret Skoleskibets Skæbne.

Ponape var malet ligesom *København* – sort med et hvidt Bælte Skroget rundt – og fra senere Meddelelse fra den finske Kaptajn fremgik, at den paagældende Dag, da Skibet passerede *Tristan,* førte det kun et Par Stagsejl, da man havde bjerget alle de ældre „Passatsejl" for at skifte dem med de nyere „Stormsejl", saa de første Meldinger fra Øen havde ikke været helt forkerte.

Efter at have modtaget Meldingen om det finske Skibs Tilstedeværelse udfor *Tristan* den 21. Januar blev Eftersøgningen indstillet, men da havde *Mexico* paa sine gen-

nemsøgte Ruter fra Udkigstønden i Mastetoppen overskuet ca. 500.000 Kvadratsømil.

Det var en tragisk Begivenhed med 60 danske Søfolks Død til Følge – et af Havets Mysterier. – Men Havet er sandelig ogsaa stort. Ikke mindre end ¾ af hele Jordoverfladen er dækket af Hav. – En Videnskabsmand indenfor Hydrografien har til Belysning af Havenes Vandmængder udregnet, at hvis man f. Eks. tænker sig at tømme Havene og lader en Vandmængde paa 1 Kubikkilometer pr. Minut løbe gennem en Sluse, vil det vare ca. 2.500 Aar, inden Oceanerne var tømte.

Men den Omstændighed, at ingen Skibe synes at have opfanget Radiosignaler fra Skoleskibet synes at bekræfte, at Ulykken er kommet ganske pludselig over Skibet.

Der er aldrig senere fundet det mindste, der kunde føre til Opklaring paa Katastrofen, og man har kun Gisninger at holde sig til. –

Man kan ikke udelukke Muligheden af, at Skibet har kollideret med et Isbjerg, da Isen just dengang laa usædvanlig nordlig – Isbjergene syner ikke paa Sydbredderne hvide som i de arktiske Egne, men falder mere sammen med den taageagtige Luft – eller maaske en enkelt Del af Rigningens Top er bristet og medført, at et af Rundholterne er faldet udenbords og slaaet Hul i Skibssiden, – eller maaske en Eksplosion i Maskinrummet har foraarsaget en større Lækage i Skibssiden under Vandlinjen???

Den 15. Oktober 1929 afholdtes der ved Sø- og Handelsretten i København Søforhør og Søforklaring, hvor jeg redegjorde for Skibets Installationer og Udstyr, inden Rejsen blev paabegyndt herhjemme fra, ikke mindst i sikkerhedsmæssig Henseende, ligesom Skibets tidligere Kaptajn *Mortensen* afhørtes.

TILBAGE TIL MARINEN UNDER 2. VERDENSKRIG

Ved Udgangen af August 1939 udtraadte jeg af Kompagniet, og da det nu trak op til den 2. Verdenskrig, meldte jeg mig til Tjeneste i Marineministeriet, der gav mig Udkommando som sømilitær Distriktschef med Station i *Skagen*. – Min Tjeneste omfattede blandt andet Opsyn med fremmede Orlogsskibes Færden i de nærmeste Farvande indenfor Kattegat og Skagerak, ligesom Uskadeliggørelsen af Miner, der havde revet sig løs fra Spærringerne i Nordsøen og nu var drevet i Land paa de jydske Kyster, paahvilede mig. Under Distriktet laa et Minørhold, der fik nok at gøre med at uskadeliggøre Minerne, og det blev mange – baade store og mindre – der fandt Vej til vore Kyster efter de mange Storme hen paa Efteraaret. – Ligeledes skulde jeg holde et vaagent Øje med eventuelt mistænkelige Personer, der kunde tænkes at drive Spionage.

Mod Slutningen af Aaret udtalte det britiske Admiralitet Ønsket om at faa knyttet en Søofficer til det danske Gesandtskab i London, og da alle Medlemmer af vort Søofficerskorps paa dette Tidspunkt var udkommanderet til Søs eller havde anden Tjeneste, maatte man tage til Takke med mig, der ikke havde været aktiv gennem flere Aar, da jeg ved mit fyldte 60 Aar var blevet afskediget fra Reserven, saa der var jo Grænser for, hvad jeg kunde udrette paa det krigsmaritime Omraade, men da mit Arbejde nærmest skulde bestaa i indenfor det engelske Admiralitet at bistaa med Tilrettelæggelsen af Konvojtjenesten for vor Handelsflaades Tilførsler til vort Land, kunde jeg maaske i nogen Grad gøre Nytte.

Det var med noget Besvær, at jeg naaede til London. Med Fly startede jeg den 21. December 1939, men blev af tæt Taage efter Mellemlanding i *Amsterdam* atter tvunget ned

her efter at have svævet over London flere Timer, og da der saa ikke skulde flyves i Helligdagene, tog jeg Maskinen hjem og kunde fejre Juleaften i Hjemmet. – Saa gik vi paa Vingerne igen den 27. og atter med Taage som Ledsager, saa først den 30. naaede jeg til London efter at være landet ved *Brighton* paa Sydkysten. –

I *London* tilbragte jeg tre interessante Maaneder, der begyndte med, at jeg blev forestillet for de mange Myndigheder, hvoraf den mest prominente naturligvis var Marineminister (Lord af Admiralty) Sir *Winston Churchill* samt de fem *Sea-Lords,* under hvem hele Flaadestyrelsen er lagt. – Det var unægtelig med en vis Spænding, at vor Gesandt Greve *Reventlow* og jeg blev modtaget i Ministerens store, men dog ret spartansk udstyrede Kontor i *Downing Street* – naturligvis blev vi straks budt paa en af hans sagnomspundne Havanesere, der iøvrigt slet ikke var saa stærk, som jeg havde ventet. –

Og efter en halv Times Audiens blev vi ført ind til Sea-Lorderne. – 1. Sea-Lord var den bekendte „Admiral of the Fleet" Sir *Dudley Pound,* der med Glæde mindedes sit Besøg i *København,* da han laa her med Panserskibet *Tiger* sammen med det nybyggede, Datidens største, Krigsskib *Hood* umiddelbart efter 1. Verdenskrig. – Blandt de andre Sølorder mindes jeg Admiral *Phillip,* der som Eskadrechef for Undsætningsstyrken til Singapore gik ned med sit Flagskib *Prince of Wales* tilligemed *Repulse* efter et japansk Luftangreb Øst for Malaya den 10. December 1941.

Og saa skulde der aflægges diverse Besøg hos de forskellige Ministre, hos Doyen for de fremmede Marineattachéer, de skandinaviske Attachéer, og mange flere, saa megen Tid gik med det, og da Byen jo er stor, maatte jeg hurtigst muligt sætte mig ind i den underjordiske Jernbane, da denne byder paa de bedste Færdselsmuligheder.

Og da jeg tillige skulde varetage Posten som Luftattaché,

blev Arbejdet i væsentlig Grad forøget. – Jeg havde aldrig før beskæftiget mig med Flyvevaabnet, men fik straks til Opgave at forsøge udvirket en Leverance af smaa Maskiner samt Antiluftartilleri til Hæren. Men det var ikke saa ligetil. – Under mit Besøg paa de store Flyvefabrikker i *Bristol* mødte jeg den hollandske Flyverattaché, der var der i samme Ærinde, og da han var kommet for over en Maaned siden, mente han naturligvis at have de bedste Chancer.

Greve *Reventlow* og jeg var i Audiens hos Luftfartsministeren Sir *Wood,* som lovede at gøre sit bedste, men det varede længe, inden der viste sig Tegn paa positive Resultater.

I Slutningen af Februar oplevede Londonerne en stor Dag, da Krydserne *Ajax* og *Exeter* kom til Byen efter Affairen udfor *La Plata,* hvor disse Skibe samt *Achilles* havde nedkæmpet det tyske Panserskib *Graf Spee* i December Maaned. – Besætningerne defilerede gennem *London*'s Gader, og Jubelen fra Folkemængden kendte ingen Grænse. Eskadrens Chef var Commodore *Harwood.* – Jeg deltog i en Frokost paa en stor Restaurant *Anchorites* til Ære for en Del af Besætningerne. – Ved denne Lejlighed holdt saavel enkelte af Officererne som af den menige Besætning korte Taler under endeløs Jubel fra Tilhørerne, og det var en Oplevelse at høre disse unge Krigere paa deres beskedne Maade berette om Slaget, og ikke mindst den Begejstring og Beundring de lagde for Dagen overfor Skibschefernes Indsats før og under Kampen. – Det var virkelig ægte Sportsaand, der her blev tilkendegivet, og paa en saa naturlig og kammeratlig Maade, at det maatte betage os alle.

Livet i *London* levedes i denne Krigens første Fase paa en mærkelig ulmende Vis. – Vel kunde man mærke, at Storbritannien var i Krig, og overalt over Byen hang der

Spærreballoner, der om Dagen som Regel var halet ned til Jorden i deres Wirer og om Natten sendtes op klar til Afværgelse af Luftangreb, og alle Parker var spækket med Batterier for Antiluftskyts, men den britiske Ro og Beslutsomhed fornægtede sig ikke – det gik nok – for det skulde gaa. – Der sporedes ikke den mindste Nervøsitet, alt gik roligt, og det var imponerende, saa Mørklægningen (black out) af denne Kæmpeby med 8 Mill. Mennesker var effektiv. – Bag de nedrullede Gardiner og sorte Forhæng trængte der ikke det ringeste Lys ud til Gaden, og det føltes ejendommeligt og absolut ikke hyggeligt de første Aftener at færdes paa Gaderne og pludselig ramle paa andre Fodgængere. Men Politifolkene var enestaaende i al deres Hjælpsomhed og med en Spøg paa Læberne. Og kom man ind paa Restauranterne og i de underjordiske Natklubber, saa mærkede man ikke meget til Krigens Uhygge, tværtimod. Menneskene vilde trøste sig og adspredes, saa der var, om ikke just glade Dage, saa i hvert Fald Liv. –

Der var en Del Selskabelighed indenfor Marineattachéernes Kreds, men den indskrænkedes dog til cocktail-parties om Eftermiddagen. Om Formiddagen mødtes vi i Admiralitetet for at drøfte de skiftende Hændelser i de angivne Sejlruter, idet der allerede i Slutningen af Januar begyndte at indløbe Meddelelser om Torpederinger, saavel i Nordsøen som i det nordlige Atlanterhav.

Jeg havde min regelmæssige Gang i Dokkerne for at konferere med vore Eksportbaades Førere, som stadig skulde holdes à jour med Sejlruterne. – I Februar Maaned tog det til med Torpederingerne og Tab af Menneskeliv, men det var beundringsværdigt, som Besætningerne tog Skæbnen og ikke vilde give op – og det var fra Kaptajnen til den yngste Messedreng. –

Desværre maatte jeg i Slutningen af Marts bede om en Afløser paa Posten, da mit Helbred ikke var det bedste,

idet jeg paa Rejsen med *København* var blevet angrebet af Sukkersyge og siden da havde maattet holde ret stræng Diæt. – At gennemføre dette var meget vanskeligt, og en af de første Dage i April fløj jeg hjem efter at være blevet afløst af Kommandørkaptajn *Lembcke*.

AFSKED FRA MARINEN – ANDET ARBEJDE

Hermed var jeg helt ude af Orlogstjeneste, men blev dog ikke derfor arbejdsløs, idet jeg blev udnævnt til søkyndigt Medlem af Sø- og Handelsretten i København, og her fungerede jeg indtil mit fyldte 70 Aar, 1948. –

Det var en interessant Periode, under hvilken man kom ud for mange forkelligartede Hændelser paa Havene med efterfølgende Søforklaringer og Søforhør samt ofte indviklede Arbitragesager, og selv om Retspræsidenten nok var Juristen, saa fik vi menige Medlemmer dog rig Lejlighed til ved vor saglige Bedømmelse at medvirke til Sagens rette Vurdering, og man undgik jo heller ikke at tænke i mere juridiske Baner, end man havde været vant til, saa ogsaa i denne Hensende blev det et meget lærerigt Kapitel af mit Liv.

Det var heller ikke uinteressant i Mandskabssager at votere i Fællesskab med Repræsentanter for disses Organisationer. I det hele taget er det altid interessant og kan ogsaa være lærerigt at lære andre Menneskers Indstilling til Livets mange Problemer at kende og herigennem stræbe for en Samarbejden for Helheden. –

I Bestyrelsen for Stiftelsen *Georg Stages Minde* var jeg indtraadt 1937 og blev dens Formand 1939 efter Admiral *Cold*. – Efter min Hjemkomst fra England 1940 fortsatte jeg mit Arbejde i Stiftelsen med Uddannelse af unge Sømænd.

Stiftelsen blev oprettet 1882 af Skibsreder *Stage*. – Han var selv gammel Sømand og havde som ung gennemgaaet et haardt Liv til Søs med den dengang nærmest brutale Behandling ombord. Allerede som ung havde han sat sig for til sin Tid at søge indført en mere human Tone overfor de Unge, ligesom han ønskede en mere systematisk Uddannelse under mere betryggende Former end hidtil. – I Skrift og Tale søgte han utrætteligt at paavirke sine Kolleger indenfor Rederivirksomheden til Fremme af sine Planer, men det blev ham selv, der med sin enestaaende Interesse for Sømandsungdommen satte Kronen paa Værket, idet han paa sine ældre Dage i Fællesskab med sin Hustru skænkede det hos *Burmeister & Wain* nybyggede og fuldt udstyrede Skoleskib *Georg Stage* til Uddannelse for vore unge Sømænd, idet der hvert Aar paa et 4–5 Maaneders Togt skulde uddannes 80 Elever. Skibet tjente sit Formaal gennem 50 Aar og blev 1935 ersattet af et nyere og bedre indrettet Skoleskib bygget i *Frederikshavn*.

Aaret 1905 var Skibet ude for en sørgelig Hændelse, idet det af en britisk Damper *Ancona* blev sejlet ned i Drogden, hvorved 22 Elever mistede Livet, men heldigvis blev vort Skib kendt uskyldig i Kollissionen.

Gennem disse mange Aar har mere end 6000 unge Mennesker faaet den første Uddannelse i praktisk Sømandsskab herombord.

Fra Stiftelsens Grundlæggelse var det en Søofficer, der to Aar i Træk var Skibets Chef, men fra 1. Verdenskrigs Begyndelse har en Navigatør fra Handelsmarinen været Chef.

I en Periode fra 1918 indtil 1947 var Kaptajn *J. B. Junker* Skibets myndige og nidkære Chef, som har uddannet ca. 2300 Elever – han var selv gammel *Georg Stage-Dreng* og overgav 1947 Kommandoen til Overstyrmand *J. P. Nørgaard* – ogsaa tidligere G. S.-Dreng. Overstyr-

mand gennem mange Aar *Svendsen* var just bleven udnævnt til Kaptajn, da han 1946 omkom ved et Ulykkestilfælde, da han fra Rigningen styrtede ned paa Dækket.

Regnskabsfører *G. Jensen* har gjort Tjeneste i Stiftelsen fra 1917, og som Altmuligmand passer han ogsaa Maskinen og Radiotelegrafen. – Stiftelsen er alle disse Medarbejdere – alle tidligere G. S. Elever stor Tak skyldig for deres trofaste og aldrig svigtende Interesse for dansk Sømandsungdom.

Heldigvis blev Stiftelsen ikke Genstand for noget Attentat fra Søfartskommissionens Side, og skal forhaabentlig fortsætte sin traditionsrige Virksomhed for dansk Søfartserhverv.

Efter 21 Aaars Virke som Formand blev min Efterfølger Viceadmiral *Vedel,* der i sin tidligste Ungdom selv havde været *Georg Stage-Dreng.*

I Bestyrelsen for *Foreningen til Søfartens Fremme* indtraadte jeg 1933 og blev dens Formand 1940 som Admiral *Cold's Efterfølger.*

Foreningen blev stiftet 1844 af Admiral *Michael Johannes Petronius Bille.* Paa dette Tidspunkt var han 74 Aar – en høj Alder for en Mand at grundlægge en Forening, men det havde gennem lang Tid været hans Kongstanke, idet han forlængst havde indset, at saavel den teoretiske som den praktiske Oplæring var af afgørende Betydning, om den danske Sømandsstand, ikke mindst Navigatørerne, skulde kunde hævde sig imellem de søfarende Nationer.

Bille's Navn var iøvrigt paa anden Maade knyttet til dansk Skibsfart, idet det faldt i hans Lod at hjemføre Danmarks første Dampskib *Caledonia* fra England i 1819, og det var *Bille,* der som 31 aarig Løjtnant personlig affyrede det første Skud i Slaget paa Reden d. 2. April 1801 fra Blokskibet *Prøvestenen.*

Allerede som ung Kadet og Løjtnant lagde han megen Interesse for Dagen for de nautiske Studier, og allerede som 24 aarig ansattes han som Navigationslærer paa Kadetakademiet, og senere sender man fra *Preussen* Bud efter ham som Fører for Briggen *Fortuna,* der udsendtes som Skoleskib for Navigationselever – senere var han Lodsinspektør i *Helsingør* og derefter gennem 17 Aar Navigationsdirektør i *Danzig.*

Ingen anden havde bedre Betingelser for at samle Interessen om en bedre Uddannelse for Søens Mænd end netop denne Mand, og det sidste Udslag af hans glødende Interesse for dansk Skibsfart og dens Udøvere blev Stiftelsen af denne Forening. –

Det blev navnlig vor Navigationsundervisning, som Foreningen i første Række skænkede sin Opmærksomhed, og da Foreningens Sæde var her i Hovedstaden, faldt det naturligt, at Marineministeriet, under hvem Navigationsvæsenet sorterede, indledede et intimt Samarbejde med Foreningens Ledelse, hvorved denne fik betydelig Indflydelse paa den for Navigationsvæsenet gældende Lovgivning.

Foreningen overtog Navigationsundervisningen 1852, og har siden da drevet Undervisningen paa Københavns Navigationsskole og Driften af selve Skolebygningen indtil 1922, paa hvilket Tidspunkt Staten (Handelsministeriet) overtog Udgiften ved selve Undervisningen, medens Foreningen stadig skulde afgive Skolebygning.

Foreningen har gennem de mange Aar taget Initiativet til Løsning af betydelige Opgaver for Søfartserhvervet – saaledes til Konstruktion af sødygtige Redningsbaade til Vestkysten – til Oprettelse af det første Tidsignal her i Landet – til Uddybning af Drogdens Farvand – til Udgivelse af nautiske Værker – til Kostreglement i Handelsskibene – og har været medvirkende ved Lovgivning om bedre Sikkerhed til Søs. Og den tog Initiativet ved Dannel-

sen af „Fællesrepræsentationen for Dansk Skibsfart", og havde sin Andel i Skoleskibet *Viking*'s Tilblivelse, og Skoleskibssagen i sin Helhed har Foreningen støttet med Pengegaver, samt Undervisningen i traadløs Telegrafi i dens Barndom – endvidere støtter Foreningen Søfartens Bibliotek samt flere humanitære Formaal.

Gennem mange Aar blev der arbejdet hen til, at Staten ogsaa skulde overtage Driften af Skolebygningen, da Foreningens Midler ikke længere muliggjorde dette, og ved velvillig Imødekommenhed fra Ministeriet blev denne Sag tilfredsstillende løst.

Efter at Staten havde overtaget Driften af Skolebygningen og Foreningen saaledes ikke mere havde nogen Indflydelse paa Navigationsundervisningen, var det rimeligt, at Foreningens Formaalsparagraf i nogen Grad maatte ændres, og fik herefter følgende Ordlyd: „For. Formaal er at fremme alt, hvad der tjener til Søfartens Bedste. For. vil søge at sprede Kendskab til, og vække Interesse for dansk Skibsfart og de til Erhvervet knyttede Virksomheders Arbejde."

Alle Kræfter blev nu viet Propagandaen for vor Skibsfart og Bestræbelserne gik bl. a. ud paa at gøre Befolkningen mere „sea-minded" – det lykkedes ogsaa hurtigt at hverve Medlemmer til For., idet disses Antal gennem mange Aar kun havde været ca. 100 nu steg paa et Par Aar til over 1000.

Paa Initiativ af Skibsreder *E. Hahn-Petersen* var For. medvirkende til Oprettelsen af Institutionen *Dansk Skibsadoption,* hvis Formaal er at knytte Forbindelse mellem dansk Skole og dansk Søfart, og dette Formaal søges naaet gennem Skolernes Adoption af Skibe og ved at tjene som Mellemled mellem Skole og Skib. – Institutionen ledes af en Komité med Repræsentanter fra bl. a. Undervisningsministeriet, Danmarks Rederiforening, Skolevæsenet, Læ-

rerforeningerne og Søfartsorganisationerne. – Adoptionen er bleven en stor Succes, og der spores en voksende Interesse blandt Ungdommen for dansk Skibsfart, og takket være god økonomisk Støtte fra Rederiforeningen kan Foreningen stadig notere Fremgang for sin alsidige Virksomhed.

Under sidste Verdenskrig iværksatte Foreningen en praktisk Sømandsskole for lediggaaende Søfolk ombord i Fregatten *Jylland* beliggende ved Orlogsværftet.

Da Foreningen blandt sine Opgaver ogsaa skulde tilgodese Mulighederne for Sømandens praktiske Uddannelse, tog den Initiativet til Oprettelse af Statens Sømandsskoler, og efter overfor Handelsministeriet at have henledt dettes Opmærksomhed paa Nødvendigheden af en alsidig og grundlæggende Uddannelsesform nedsatte Ministeriet „Søfartskommissionen af 1947", i hvilken jeg fik Sæde, dels som Foreningens Formand og dels som Repræsentant for de to Skoleskibe *Georg Stage* og *Danmark*.

Det blev en talstærk Kommission under Ledelse af Afdelingschef *Ove Nielsen* og med Repræsentanter fra de forskellige Søfartsorganisationer. Under Behandling kom bl. a. den nye Sønæringslov foruden Maskinist- og Navigatørundervisning og Uddannelse til Skibskokke, men det blev nærmest Sømands- og Navigatøruddannelsen, som jeg fik med at gøre. –

Ved de ny vedtagne Love blev det herefter bestemt, at for at kunne udmønstre til Dækstjeneste ombord i et Skib, skal man have gennemgaaet en Sømandsskole i mindst tre Maaneder – og den tidligere paabudte Sejlskibssejlads er nu bortfaldet. –

Der oprettedes Sømandsskoler i Byerne: *Frederikshavn* – *Esbjerg* – *Sønderborg* – og disse Skoler kan aarligt tage ca. 750 Elever. –

Som Formand for Foreningen havde jeg ogsaa Sæde i

Søfartsraadet en Institution, der blev oprettet 1. Januar 1927 som Arvtager efter *Fællesrepræsentationen for dansk Skibsfart,* der i sin Tid var oprettet i 1897, – begrundet deri, at Søfartsorganisationerne ikke mente at have tilstrækkelig Indflydelse paa Ledelsen af deres egne Anliggender i Modsætning til Landets øvrige Næringsveje.

I Vedtægternes § 1, hedder det saaledes: For at værne om de til dansk Skibsfart knyttede Interesser og særlig for som raadgivende Forsamling at sikre Skibsfartens Organisationer en vejledende Indflydelse paa Statsmagtens Behandling af de dem vedrørende Spørgsmaal dannes Søfartsraadet . . .

I Anledning af Foreningens 100 Aars Jubilæum i 1944 lod den udarbejde et Jubilæumsskrift, udarbejdet af Dr. phil. *Johannes Lehmann,* og Dagen markeredes iøvrigt med en Frokost paa Hotel d'Angleterre Stiftelsesdagen d. 1. August, for Foreningens Medlemmer, og hvortil der var indbudt Gæster fra Handels- og Marineministeriet samt fra Broderforeningerne fra Norge og Sverige.

Aaret 1950 trak jeg mig tilbage som Formand og afløstes af Kommandør *Bildsøe.*

I Begyndelsen af 1941 blev jeg af Handelsministeren udnævnt til Formand for Bestyrelsesraadet for Statens Skoleskib *Danmark,* efter at Navigationsdirektør Kommandør *Lorck* var afgaaet ved Døden. –

Jeg fik nu 15 Aars interessant Virksomhed ved de vordende Navigatørers Uddannelse, men det blev jo først efter Skibets Hjemkomst fra dettes Tjeneste i U.S.A. under sidste Verdenskrig, at min faktiske Virksomhed kom til Udfoldelse med Skibets egentlige Administration.

Under Skibets Ophold i U.S.A. var der fra privat amerikansk Side ytret Ønske om at kunne købe det, men det

blev lykkeligvis undgaaet, saa vi kunde Tirsdag d. 23. November 1945 opleve den Glæde atter at se vort Skib herhjemme for Fortsættelse af sin Virksomhed for vore vordende Navigatører.

Under Kommisionens Udarbejdelse af den nye Sønæringslov var Spørgsmaalet om Sejlskibsuddannelsen et vigtigt Emne, idet *Danmark* i 1933 blev anskaffet just for dette Formaal, da Rederierhvervet ikke længere var interesseret i at fordre denne Form for Uddannelse af de vordende Navigatører, da Tiden jo var løbet fra Sejlskibene med deres ringere Fart og dermed daarligere Indtjeningsevne, og der rejste sig stærke Røster for at opgive Kravet om Sejladsen med *Danmark*.

Bølgerne gik højt under disse Forhandlinger, og som gammel Sejlskibsmand og som Leder af vore to Sejlskoleskibe var det naturligt, at jeg kæmpede for Bevarelsen af denne Form for Uddannelse, ikke mindst for de kommende Navigatører – ikke fordi de i deres fremtidige Gerning maaske aldrig vilde komme til at manøvrere Sejlskibe – men fordi jeg anser det for ønskeligt med Henblik paa den karaktermæssige Udvikling af Sømandsungdommen.

Kommissionens sidste Forslag gik ud paa, at man nok vilde bevare Skoleskibet *Danmark*, men at det hidtidige Togt paa 9 Maaneder burde indskrænkes til 4½ Md. – Dette kunde jeg ikke gaa med til og gjorde gældende, at Togtet ikke burde være kortere end 6 Md. – Man forsøgte fra alle Sider indenfor Kommisionen – saavel fra Ministeriets Repræsentanter som fra Rederside og fra de øvrige Organisationers Side at faa mig med til de foreslaaede 4½ Md. idet de maatte mene, at min Modstand kunde vælte hele Forslaget og dermed Skoleskibets fortsatte Virksomhed. – Men jeg kunde nu ikke gaa med til mindre end 6 Md. til stor Misfornøjelse for den øvrige Plenarforsamling. – Jeg forsøgte at forklare, at der næppe var Udsigt

til, at et Mindretal paa kun et Medlem skulde kunne vælte Forslaget, men takkede naturligvis for den Ære, der saaledes blev tillagt min Stemmes Betydning. –

Atter blev det henstillet til mig om ved min Stemme at gøre Betænkningen eenstemmig, men jeg maatte holde fast ved min Overbevisning. – Jeg erkendte naturligvis, at ikke alle Kompromisser er af det onde, men der er Tilfælde, hvor Eens Overbevisning ikke bør lade sig rokke. –

Gennem lange Tider kom jeg ingen Vegne med mine Argumentationer, men i den ellevte Time besindede „Danmarks Rederiforening" sig dog og kom Sagen til Hjælp, idet Foreningen forhøjede sit aarlige Bidrag fra 16 Øre pr. Reg. Tons Netto til 50 Øre, hvorved Statens Udgift til Skibets Drift blev saa reduceret, at man indenfor Lovgivningen ikke ville modsætte sig Skibets fortsatte Virksomhed, men nu paa frivillig Basis, saa det herefter er frivilligt, om den vordende Navigatør vil sejle med dette Skib eller ej – men indtil Dato er der ikke noget i Vejen med Tilgangen, og lad os haabe, at det fortsat maa være Tilfældet.

Og saa blev det heldigvis alligevel bestemt, at Togtet skal vare 6 Maaneder. –

Efter den nye Lov blev „Bestyrelsesraadet" ophævet pr. 1. November 1958 og erstattet med „Navigations-Uddannelsesraadet". –

Disse mange Aars Virksomhed med Ledelsen af de to Sejlskoleskibe fyldte fuldt ud min Tid, og det var en stor Opmuntring under de meget dystre Udsigter for Skibenes fortsatte Virksomhed, at være Vidne til den Interesse og Nidkærhed, hvormed Officererne gik op i deres Tjeneste til Trods for Fristelsen til i Tide at springe fra og sikre sig Tjeneste i moderne Skibe med langt bedre økonomiske

Fremtidsudsigter – og paa samme Tid var det ogsaa glædeligt at spore den Forstaaelse, hvormed de Unges Forældre lod deres Drenge vælge Skoleskibene som den første Uddannelsesplads, hvor de vilde faa de allerbedste Betingelser for en god og solid Uddannelse under gode og hævdvundne Traditioner. – Det var glædeligt at kunne spore den Tillid, hvormed Forældrene søgte Raad hos Ledelsen og ligesaa at modtage saa mange Beviser paa Taknemmelighed fra deres Side, naar Togtet var afsluttet, og Drengen med Udbytte atter var hjemme.

Og med ikke ringe Stolthed har vi kunnet konstatere den store Betydning, som alle Søfartsnationer har tillagt Skoleskibsuddannelsen her i Landet. –

Danmark's Chef har siden 1937 været den dygtige Kaptajn *K. L. Hansen.*

Under mine mange Inspektionsture ombord i Skoleskibene var det altid velgørende at følge den Udvikling, som de Unge undergik ved Skolens Gennemførelse ombord, hvor de mødte uden Holdning og med kun faa Kræfter. – Allerede 14 Dage efter Ankomsten var de næsten ikke til at kende igen – solbrændte som de nu var – og med Lemmerne i fin Udfoldelse, gode Enere i et team-work, hvis heldige Udfald afhænger af, at enhver paa sin Plads udfører sin Opgave hurtigt, paalideligt og sikkert, og herved opdrages de Unge i en sund og stærk Sportsaand med Ansvarsfølelse og Respekt for andres og eget Arbejde.

Og endelig var det opløftende at se Kammeratskabet ombord udvikle sig til det samlende Midtpunkt for de Unges Sind, og herigennem fik de noget værdifuldt med sig for Resten af Livet. –

Blandt mine mange ulønnede Gøremaal var ogsaa Hvervet som Patron for *Roskilde adelige Jomfrukloster,* hvor

jeg havde Sæde gennem 40 Aar fra 1908. – To højsindede Damer grundlagde for deres private Midler Klostret i 1699, og det var Søhelten *Niels Iuel's* Enke *Margrethe Ulfeld* og hendes Veninde *Berte Skeel,* Enke efter den tapre Generalløjtnant *Niels Rosenkrantz.* – Klostrets Statutter bestemmer, at saalænge der lever mandlige Efterkommere efter disse to Slægter, skal der være to Patroner for Klostret – en mandlig Descendent fra hver Slægt. –

Om Stifterinderne hedder det gamle Vers:

Tvende danske Heltes Enker
Margret Ulfeld, Berte Skeel,
Danske Møers Nød betænker,
Tager deri hjælpsom Deel.
Roskild Jomfrukloster stiftes,
Sorte Brødre var det før,
Nu med hvide Søstre skiftes
Og indrettes som sig bør.

I Direktionen for Sømandsstiftelsen *Bombebøssen* indtraadte jeg 1937 og blev ved Admiral *Topsøe-Jensen's* Død Formand 1941. –

Stiftelsen grundlagdes 1819 af Vaterskout (Mønstringsbestyrer) i København Kommandør *Peter Norden Salling* med det Formaal at give Friboliger til gamle udslidte Sømænd. *Sølling* var ligesom Faderen Officer i den dansknorske Marine, men da hans Hu stod til længere Togter, end hvad Marinen kunde byde paa, gik han til Koffardis med Asiatisk Kompagnis Skibe til det fjerne Østen, næppe noget behageligt Liv for en lille Officersspire, en lang Aarrække sejlede han med disse Skibe og blev tilsidst ogsaa Fører af en saadan Ostindiefarer. Men det var som Søofficer at han kom til at øve sin store Indsats ved Konstruktionen af Lodsbaade til de norske Lodser. Og det blev gennem hans lange Virksomhed paa de norske

Kyster, at hans Ide modnedes om at grundlægge en Bolig med Fripladser for tidligere Sømænd, der maatte give op paa Havet. –

Stiftelsen fik sit Navn efter en Bombe fra Københavns Belejring 1807, som han lod indrette som Bøsse til Indsamling af Pengeskillinger med følgende Indskrift:

Med Bomber Skib og Gods og Huus kapsejses
Af denne derimod skal Jer en Gaard oprejses

Sølling var en stor Personlighed, og der var ikke langt fra Tanke til Handling, og da Norge var blevet skilt fra Danmark, rejste han straks til København for at søge Audiens hos Kongen, *Christian VIII.*

Denne modtog ham meget venligt og takkede ham for det Bevis paa Hengivenhed for Danmark, han havde ydet ved at opgive sin Stilling i Norge – Kongen mente, at der maaske vanskeligt kunde blive en til hans Rang svarende Plads her i Danmark, især da han jo var i en noget fremrykket Alder.

Med *Søllings* rappe Mundtøj kom det omgaaende: „Fremrykket Alder, Deres Majestæt, kun godt 58 og er jeg affældig?"

Og dermed smed han Uniformsfrakken med Epauletterne og gav sig til at vende Mølle – til stor Forbavselse for Monarken, der stammede: „Hvad – hvad – skal det dog sige?"

„Det skal kun sige, Deres Majestæt" svarede *Sølling,* idet han igen trak i frakken, „at jeg er saa rask og rørig som nogen og i Stand til at tjene min Konge og mit Fædreland. Men ellers beder jeg Deres Majestæt ikke tage min Adfærd ilde op".

Med en glødende Beslutsomhed og Energi naaede han sit Maal og fik 1822 overladt et Loft paa Wilders Plads med 12 Sengesteder til de gamle Søgutter. – Gennem de

kommende Aar skiftede man Bopæl, indtil man 1892 kunde flytte ind i Overgaden oven Vandet 48. – Men Tiden rider jo hurtigt, og Værelserne syntes efterhaanden utidssvarende og uden tilstrækkeligt Lys, saa man maatte tænke paa bedre Lokaler, og ved Velynderes Hjælp lykkedes det efterhaanden at tilvejebringe saa mange Midler, at man kunde skride til Bygning af en ny og moderne indrettet Bygning, – en ny Bolig opførtes saa, beliggende i Dronningensgade 69, som blev indviet d. 17. Marts 1956, efter at *H. M. Kong Frederik IX* Dagen forinden Fredag d. 16. Marts havde aflagt Besøg hos Beboerne i det nye Hjem.

Ved Aarets Udgang 1956 trak jeg mig tilbage som Formand og afløstes af Kommandør *Evers*.

Besættelsesaarene danner jo et helt Kapitel for sig med alle de for hele Befolkningen saa alvorlige Problemer, men for mit eget Vedkommende maa jeg være taknemmelig over at have kunnet virke saa nogenlunde uhæmmet for Videreførelsen af de mig betroede Opgaver, under hvilket Arbejde jeg fra Ministeriets Side med den største Beredvillighed fik al tiltrængt Støtte, og det gjaldt saavel mit Arbejde med Skoleskibet *Georg Stage* som med Foreningen til Søfartens Fremme, med Sømandsskolerne samt med Sømandsstiftelsen Bombebøssen.

Men ind imellem disse alvorsfyldte Aars Begivenheder kunde der nok melde sig visse Episoder, der kaldte paa Smilebaandet, men det var kun sjældent.

Som f. Eks. paa et Tidspunkt, da der var etableret „Spærretid" med Udgangsforbud mellem Kl. 20 og Daggry. – En Aften om Vinteren kom jeg pligtskyldigt hjem til min Bopæl St. Annæ Plads 22, Hjørnet af Toldbodgade og finder min Dør aabnet, og til min Husbestyrerindes Rædsel har to tyske Soldater banet sig Vej ind hos mig, og jeg finder dem

gennemrodende mit Klædeskab, hvor de kun fandt to Flasker Whisky. Hvad var Meningen???

Til Forklaring af dette, at i Ejendommen paa Etagen nedenunder min Lejlighed var installeret tyske Soldater, der var beskæftiget med Udgivelsen af et illustreret Tidende for tyske Tropper her i Landet, og som typisk for preussisk Aandsliv kunde denne Virksomhed ikke trives uden militært Udstyr og brovtende Kommando – uden at Personalet iøvrigt hidtil havde generet mig eller de øvrige Beboere. –

Men den paagældende Aften skete der noget, der øjeblikkelig satte Soldaterne ud af Fatning, og dette noget var, at der mod en tysk militær Barak paa St. Annæ Plads lige overfor *Det Forenede's* Kontor var faldet Skud med flere Kugler gennem Barakken. –

Straks kom hele Militæret i Aktion, og alle de nærmeste Ejendomme skulde gennemsøges for at finde Sabotørerne, og det kom altsaa til at gaa udover os. – Efter at have skældt Soldaten ud for hans Frækhed begav jeg mig ned til den vagthavende Officer, meddelte ham hvem jeg var, og da jeg tilføjede, at jeg var Baron og tidligere Unterseeboot Kommandant sprang han straks op, knaldede Hælene sammen og gjorde Undskyldning for sine Soldaters Adfærd. – Der blev nu Stilhed i hele Huset. – Det var mig jo ikke ubekendt, at d'Herrer skulde behandles med Bestemthed og Frækhed, da det var det eneste, de respekterede, og det battede som sagt omgaaende. –

Den næste store Begivenhed Søndag d. 29. August 1943 kom til paa dramatisk Vis at berøre *Georg Stage,* der paa dette Tidspunkt laa under Afrigning paa Holmen. – Da Skydningen efterhaanden var indstillet paa Holmen gik Tyskerne igang med at samle „Fangerne", hvortil hørte Besætningen paa Skoleskibet, baade Voksne og Elever, der om

Natten skulde være ombord. Under Skydningen havde de søgt Tilflugt i det nærliggende Beskyttelsesrum, men saa blev de kommanderet til Opstilling paa Vejen ved Beklædningsmagasinet og under større militær Eskorte sendt ud af Orlogsværftet, gennem Torvegade, Amagerbrogade og ud paa Kløvermarksvejen. Det var, fortæller Skibets Kaptajn *Junker,* en særdeles ubehagelig Marchtur, og Eleverne der dannede Bagtroppen og daarligt nok kunde følge med, fik da ogsaa de tyske Bajonetskeder at føle – men efterhaanden lykkedes det dog *Junker* at stoppe denne Medfart. – Senere hen paa Dagen marcherede man tilbage til Skibet, og der skete ikke mere, efter at *Junker* havde gjort Kaptajnen opmærksom paa, at Skibet ikke førte Marineflag.

Paa St. Annæ Plads gik det livligt til om Natten, saa jeg kom hurtigt ud af Fjerene, i skikkelig og nysgerrig Gang ned paa Amalienborg Plads, tilbage og op i Udkigstaarnet paa Navigationsskolen ligeoverfor min Lejlighed, hvor jeg saa nogle Rester af vor Flaade, der nu var bleven sænket ovre paa Flaadestationen, og Skolebestyrer *Strubberg* og jeg gav begejstret hinanden et Glædeshaandtryk herpaa. –

Saa tog jeg min Cycle og begav mig over til Holmen for at undersøge *Georg Stage*'s Skæbne, og overvejede paa Vejen min Slagplan for paa bedste og frækkeste Maade at kunne gøre Nytte.

Ved Værftsbroen mødte jeg ikke særlig Modstand, da jeg i min Kasket havde Skibets Emblem, men værre blev det, da jeg indfandt mig paa Søofficersskolen, hvor den tyske kommanderende Søofficer dirigerede. – Straks kunde jeg ikke faa Foretræde, men da jeg saa i mere bestemt Tone erklærede, at jeg vilde tale med ham med det samme, og da jeg atter anvendte mine førnævnte Titler, kom jeg ind, og blev helt manerligt modtaget, og Hr. Korvettenkapitan *Petersen* kunde godt forstaa Fænomenet *Georg Stage,* der sejlede som privat Skoleskib. *Petersen* var Slesviger, og da

han tilfældigvis kendte mit Navn som fører af *København* hjalp det jo ogsaa med.

Og saa kom da endelig Befrielsen – Fredag d. 4. Maj 1945. – Aldrig kan man glemme denne Aften med alle de Indtryk, som strømmede ind paa Een. – Masse-Begejstringen paa Amalienborg Plads – Turen til Kongens Nytorv – videre gennem Strøget til Raadhuspladsen – Ingen tænkte paa at komme i Seng – der var Jubel og Begejstring uden Lige, og alligevel en vis dæmpet Ro under Følelsen af en ydmyg Taknemmelighed, der bemægtigede os alle. –

Og næste Morgen – op med Solen – til en fortsat Jubel og Glæde, der i hele Byen gav sig saa umiddelbart til Kende, at det næsten ikke kan beskrives.

I Hast fik jeg og min udmærkede Husbestyrerinde Frøken *Maren Jørgensen* sammenkaldt nogle enkelte Venner, da man denne Dag daarligt kunde holde sig for sig selv, man maatte dele Glæden med andre – og det blev mine gamle Kadetkammerater *Rothe* og *Schaffalitzky de Muckadell* med Fruer – min gamle Skibskammerat *Middelboe* samt *Karens* tidligere Sygeplejerske Frøken *Bock* til en beskeden Frokost med et Glas Champagne. – Og som vi nu stod samlede, begejstrede, men dybt alvorlige og med en Fornemmelse af Taarerne, der maatte have frit Løb, havde jeg svært ved at finde frem til de rigtige Ord – men saa med eet stod Linjerne fra Mindestenen over de faldne fra Krigen 1864 – forfattet af *H. P. Rosing* for mig:

Græd ej for os, thi vi har været tro,
Guds Kys har lukket vore Vunder røde.
Men brister under Folket Haabets Bro,
Og synker Dannebrog for Ørnens Klo,
Da græder for de levende de døde.

men disse Linjer var ogsaa fuldt tilstrækkelige i dette Øjeblik.

Den lille Champagneprop opbevarer jeg endnu, og naar jeg sidder med den i Haanden, saa er jeg i godt Selskab.

OVERSØISKE REJSER SOM PASSIV TILSKUER

Nu havde jeg jo været i Land gennem adskillige Aar, og selv om jeg som Formand for de to Skoleskibe nu og da var paa Inspektionsture derombord, var det jo kun for kortere Perioder, saa det var med stor Glæde, at jeg i 1951 modtog Indbydelse fra Det Østasiatiske Kompagni om som Passager at deltage i M/S *Erria*'s Rundrejse til Pacific-Kysten. – Med Kaptajn *Agge* som Fører startede vi herfra den 21. Oktober, gik Norden om Skotland og i tilbørlig Afstand fra den frygtede *Rock All* Klippe ude i Atlanterhavet – en Klippe, der i al sin Ensomhed rejser sig op fra Havet og kun rager 60 Fod over Havoverfladen – og direkte til *New York*.

Der var fuldt med Passagerer ca. 90, og begunstiget af det herligste Vejr blev det en fin og fornøjelig Rejse. Herfra gik det videre til St. Thomas, hvor vi desværre kun laa i seks Timer, men vi Passagerer fik dog Tid til en smuk Udflugt til de skønneste Steder langs Kysten med de koralfyldte smaa Laguner, og ejendommeligt paa denne lille fattige Ø at finde et af de fineste og dyreste Hoteller, hvor Rigfolkene fra *Porto Rico* gjorde sig tilgode med rullende Dollars til larmend Musik fra hvide som sorte Kunstnere og i Pauserne sprang paa Hovedet i det store Svømmebasin.

Herfra til den hollandske Besiddelse *Curacao,* hvor vi fyldte Olie. – Jeg havde ikke været her siden 1907 med Skonnerten *Ingolf,* saa det blev en stor Oplevelse at se, hvor næsten alt var forandret siden da, nu efter at være blevet en vigtig Olieplads med et mægtigt Raffinaderi, og Livet pulserede voldsomt i Følge med den stadige Strøm af ud- og indgaaende store Tankskibe. – Efter otte Timers

Ophold her – videre afsted til *Panama*-Kanalen – det geniale Ingeniørarbejde, der trods den dødbringende Gule Feber og Malaria blev gennemført med ukuelig Energi og fremragende Dygtighed. – Lastning og Losning gik saa hurtigt, at det kun blev 20 Timer her i *Colon,* en ret stinkende By, men med højst interessant Gadeliv, ikke mindst i Nattetimerne.

Kanalens mægtige Sluser med hele de dertil hørende Maskinerier var naturligvis Genstand for alles Beundring, og efter et hastigt Anløb af *Balboa* i den vestlige Ende af Kanalen, var vi i *Stillehavet* eller i *Pacific Ocean,* og et herligt Stræk med udelukkende smukt Vejr stod for os med *Los Angeles* som første Maal. – De følgende Laste- og Lossehavnne blev *San Francisco* – *Vancouver* – *Everest-Seattle* – *Longview* og *Portland.*

Alle Byerne ligger i de skønneste Omgivelser med det herligste Klima. Den hjemgaaende Last bestod hovedsagelig af Korn og Tømmer samt Papirmasse. Vi fik Lejlighed til i *Longview* at bese en stor Papirfabrik, at følge hele Processen fra Træet kommer ned fra Skovene, gennem de store Knusemaskiner, Savværkerne og senere Stadier til det fineste Papir. –

Vancouver (British Columbia) ligger enestaaende smukt omgivet af pragtfulde Skove med ældgamle Træer – ja, Naturen har i Sandhed været gavmild – og Klimaet ogsaa her det bedst muligt.

Fra *Portland* skulde vi være gaaet til *San Francisco* efter den sidste Last og fejre Jul der, men ikke mange Timer efter Afgangen fra *Portland* blev Rejsen afsluttet paa dramatisk Maade, da Skibet kom i Brand og maatte forlades.

Torsdag Aften den 20. December var vi gaaet fra Portland og skulde udfor *Astoria* (Columbia River) skifte Lods for den videre Sejlads sydpaa.

Efter Midnat ankrede vi, og medens vi afventede Lodsen, opstod der pludselig Brand ombord henne agter og bredte sig med voldsom Hast forefter.

Jeg var som sædvanlig gaaet til Køjs ved 11-Tiden og vækkedes ved 1-Tiden af Stemmer udenfor min Kahyt. – Da jeg samtidig lugtede Røg, kom jeg i en Fart ud af Køjen og fik det nødvendigste Tøj paa samtidig med, at Hovmesteren løb rundt og purrede Pasagererne ud. – Jeg fik et Par overfor mig boende Passagerer ført forefter til Rygesalonen, men da jeg lidt efter atter kom med en Passager og vilde ind i Salonen, slog Røg og Ild mig imøde med en saadan Voldsomhed, at vi begge maatte retirere for at faa Vejret. – Ilden forplantede sig stadig med rivende Fart, saa vi maatte ty til Redningsbaadene.

Af disse seks var allerede de fire i Brand, men det lykkedes hurtigt at faa de sidste to sat i Vandet. Heldigvis var der paa dette Tidspunkt ikke mange Passagerer ombord – kun 33 – og Mandskabet beløb sig til 81. – I vore egne to Baade samt i tililende Fartøjer kom vi i Land, og den gode Ro og Orden, der herskede i Skibet under hele Episoden bevirkede, at Landsætningen forløb vel.

Den stedlige „coast guard" var straks af Brandskæret blevet alarmeret, og dettes Mandskab modtog os alle i Barakkerne iland med den største Hjælpsomhed og Omsorgsfuldhed med varmt Tøj og Kaffe, – som var tiltrængt, da det var omkring Frysepunktet, og vi i Skyndingen kun havde faaet det allernødtørftigste med fra Skibet. – Her sad vi et Par Timer afventende i største Spænding, om alle maatte være kommet fra Borde, men ulykkeligvis maatte vi stadig savne 11 Mennesker, der senere viste sig at være omkommet i Flammerne. Det var 8 Passagerer (heraf tre danske, Resten Amerikanere) og 3 Besætningsmedlemmer, men trods den hastige Evakuering af Skibet lykkedes det dog at faa 103 Mennesker bjærget iland.

Til de Overlevendes Frelse bidrog, at Lodsen, der skulde tage os ud over Barren med det grundede Vand, var faldet i Søvn, saa Branden kom over os, medens Skibet endnu laa til Ankers og ikke langt fra Land. – Var vi kommet rettidig ud i rum Sø med den friske Kuling og Sø, havde Betingelserne for Redning langt fra været gunstige.

I min Redningsbaad var vi flere af forskellige Kategorier – derimellem ogsaa Passagerer, der fik fat i en Aare, meden Baadsmanden havde Ledelsen ved Rorpinden, og ved Siden af ham en af Maskinens Smørere i ganske upaavirket Humør, og medens han aabenbart syntes at glæde sig over, at vi andre sled i det med Aarerne, kaldte han uvilkaarligt paa Smilebandet, da han udbrød: „Det er saagu rart at se fine Folk ved Arbejdet – ja, kære Baron, i Nat er vi vel alle lige gode". – Han saa nok saa frejdig ud, som han sad der rygende sin Cigaret og med en Reserve bag Øret.

Vi var en Del Passagerer, der havde faaet Brandsaar i Ansigtet, og da jeg desuden ikke havde faaet min Insulin med, lod vi os køre til det stedlige Hospital, hvor jeg kom ind paa en Femmandsstue under udmærket Behandling. – Overlægen var Dr. *Henningsgaard* af islandsk Afstamning og en meget omhyggelig Mediciner, der nu fik en god Lejlighed til med mig som gammel Islandsfarer at genopfriske sin Fødeøs historiske Fortid.

Han var lidt i Tvivl om min rette Insulindocering, da det amerikanske gives i forskellige Styrkegrader, men efter telegrafisk Raadslagning med vor hjemlige og verdenskendte Dr. *Hagedorn* blev Doceringen hurtigt ordnet. – Jeg kom nu igen til Hægterne og kunde efter et Par Dage udskrives.

Kompagniets Manager i *San Francisco,* Direktør *Pagh,* kom tilligemed vor Generalkonsul *Ryder* omgaaende til Stede, og d'Herrer ordnede i Forbindelse med det stedlige Røde Kors alt paa det bedste under vort ufrivillige Ophold,

– ligesom Byens Indbyggere, hvoraf flere var indvandrede Danskere, venligst indbød os i Hjemmene.

Slukningsarbejdet var vanskeligt og langvarigt, da Lasten – Korn og Tømmer – stadig gav Ilden Næring, saa først efter fem Dages Forløb var det brændt ud, og vort smukke Skib ødelagt til det næsten ukendelige. –

Ved Institutionen „coast guard" blev der afholdt indgaaende Søforklaring, men Aarsagen til Brandens Opstaaen kunde kun henføres til en Kortslutning.

Det var et trist Syn, da jeg atter kom ombord for at tage Skaden i Øjesyn – hele Overbygningen var udbrændt, men i Lasterne og Fryserummene ulmede det bestandigt, og de udvendige Klædningsplader var endnu meget varme efter sine Steder at have været glødende.

Vor storartede Hovmester *Christensen* tog sig udmærket af vor Bespisning, efter at vi var blevet installeret i Land, og da vi matte tilbringe Juleaften paa Hotellet, fik han med kyndig Haand arrangeret vort sædvanlige Julemaaltid paa ægte dansk Vis med Risengrød og Gaasesteg – men paa den dystre Baggrund blev Højtiden naturligvis ikke præget af den samme Stemning som ellers – den pludselige Død for vore Skibskammerater havde grebet os alle i Sindet – Begivenhedens dramatiske og hurtige Forløb prægede, forstaaeligt nok, enhver af os, men denne knugende Fornemmelse maatte dog i nogen Grad vige for Følelsen af den dybeste Taknemmelighed over vor egen Frelse, og jeg tror, at vi alle paa en vis Maade kunde fornemme og forstaa, at Juleevangeliet maaske just denne Gang i særlig Grad kaldte paa os i naturlig Erkendelse af vor egen Lidenhed overfor alt det, der ikke kan fattes af Mennesket.

Efter tre Dages Søforklaring, under hvilken hele Besætningen maatte være til Disposition, skulde der tages Bestemmelse om, hvor stor en Del af Besætningen der skulde forblive paa Stedet og varetage de kommende Dispositio-

ner vedrørende Skibets eventuelle Bjergning og Reparation, medens Resten kunde hjemsendes. – Det blev saa arrangeret, at to Flyvemaskiner skulde flyve 47 af Besætningen og mig selv til New York og derfra med een stor Maskine direkte hjem.

Vi lettede om Eftermiddagen fra *Astoria,* fløj via *Portland* med Mellemlanding i *Nebraska* og videre til *New York.* – Efter nogle Timers Ophold her blev vi hentet af en S. A. S. Viking Maskine fra København, der kunde tage os alle, og saa gik det til Flyvepladsen *Gander* i *New Foundland.* – Her fyldte vi Brændstof, fik os en natlig Forfriskning, og saa gik det mod *Prestvik* i *Scotland,* hvor vi antagelig skulde lande for ny Brændsel – men Heldet vilde saa, at en vestlig Storm kunde tage os direkte her til København, hvor vi landede Mandag den 31. December Kl. 14. –

Hele denne Flyvetur føltes meget ubehagelig, og trods det, at jeg mange Gange tidligere havde været i Luften, maa jeg tilstaa, at hver Gang vi skulde ned og igen starte, følte jeg en vis Angst og havde en kvalmende Fornemmelse af, at det vilde gaa galt – men saa stod vi der alle i god Behold i vort eget Land paa Aarets sidste Dag.

Dette Øjeblik med alle Folkenes Paarørende paa Pladsen, viftende med smaa Dannebrogsflag og Favnen fuld af Blomster, og vel nok en stille Taare paa manges Kinder i taknemmelig Glæde over Gensynet glemmer jeg aldrig – og dog i samme Nu stod alle Indtrykkene af alle de voldsomme Begivenheder mejslede i Bevidstheden og kontrasterede uvilkaarligt den Stemning, som Byens Millionbefolkning følte ved nogle Timer senere at begive sig ind i det nye Aar.

Det blev altsaa ikke til den eftertragtede lange Sejlads, men kun ca. 12,000 Sømil. – En vellykket Erstatning fik

jeg imidlertid 1953 ombord i Kompagniets *Falstria* under Kaptajn *Larsen*'s Førerskab til Østen.

Vi anløb Havnene *Middlesbrough* – *Hamburg* – *Antwerpen* – *Rotterdam* – *Genua* – *Neapel* – *Port Said* – *Aden* – *Penang* – *Port Swettenham* – *Singapore* og *Siam*'s Hovedstad *Bangkok* som Endestation, og det blev et Stræk paa ca. 19,000 Sømil, paa hele Rejsen begunstiget af det bedste Vejr.

I *Bangkok* havde jeg aldrig tidligere været – men at se denne By og opleve Livet paa dette ejendommelige Sted var virkelig hele Rejsen værd. Byen har været Kongeriget *Siam*'s Hovedstad siden 1782 efter at *Ajuthia,* der laa 70 Kilometer nordligere og anlagt 1350, var blevet ødelagt af Birmanerne.

Byen ligger ved Udløbet af *Menam* Floden, der her er 400 Meter bred og med talrige smaa Kanaler gennemskærer hele Omraadet og saaledes giver Bybilledet et meget interessant Præg. – Ved Bredden af Kanalerne ligger Baade og svømmende Beboelser, og Byen er i det hele anlagt uhyre uregelmæssigt med snævre Gyder, der snor sig i skarpe Kurver, og man ser usle Bamhushytter Side om Side med maleriske Templer og Stenhuse – ved Siden af den fineste Asfaltbelægning med diverse Sporvogne ses det værste Morads og sumpeagtige Veje – en ejendommelig Blanding af ældgammel og uhygiejnisk Primitivitet og moderne Civilisation.

Flere hundrede Templer optager en stor Del af Byens udstrakte Omraade, og de er alle, hver for sig, yderst interessante at studere, byggede i en meget særpræget Stilart med høje Spir og Tagene dækket med gule og grønne Sten i smukke Kompositioner – til hvert Tempel hører et smukt Haveanlæg samt et Kloster, hvor de buddhistiske Munke, klædt i gule Kjortler, henlever deres ensformige Liv under stadig Studie af den store *Buddha.* –

En af Dagliglivets store Oplevelser er i de tidligste Morgentimer, medens det endnu er svalt, at begive sig til det lokale „Grøntorv", der ligger et Stykke oppe ad Floden i særdeles grumset Vand, for her er der Liv, saa det kan forslaa. – Tusinder af smaa Sampaner og andre Former for flydende Opholdssted fyldte med diverse tropiske Grøntsager og med hujende og fabulerende Siamesere og Kinesere, som her falbyder deres Varer. –

Her er en Farvepragt, ikke alene fra Varernes Mangfoldigheder, men ogsaa fra de Indfødte i deres særprægede, men sparsomme Paaklædning – og hele Herligheden i Rammen af den tropiske Flora i al dens Afveksling – dette er en Oplevelse og tilmed af de store. –

Af stor Interesse var ogsaa Besøg paa Kompagniets store Plantager med blandt andet Udvinding af Gummi og Synet af Hundreder af Elefanter i Transportens Tjeneste med de kæmpestore Teaktræs-Stammer – et Kapitel for sig, som ved Selvsyn maa opleves.

Paa Hjemrejsen skulde vi have anløbet den forjættede Ø *Ceylon,* men Rygtet om en optrækkende Kolera-Epidemi betød Omdirigering til en lille Plads, *Cochin,* paa *Indien*'s S. V. Kyst. – Byen ligger overordentligt smukt ved Udløbet af en lille mudret Flod med pragtfulde tropiske Vækster, og her indtog vi den sidste Last for Europa. –

Og saa er min Færden til Søs afsluttet – men maaske der endnu kan blive en Chance?

STATUS

Een og anden vil maaske nu spørge: Naa, hvad fik han mon saa ud af Livet? Det samme Spørgsmaal har jeg ofte stillet mig selv – Kom jeg paa min rette Hylde? – Jo, mon ikke.

Som Dreng skiftede jeg – som andre Drenge – ofte Beslutning om min fremtidige Beskæftigelse, alt efter Oplevelsernes Art. – Var jeg ude med Fiskerne, vilde jeg naturligvis være Fisker – og var det ombord i Vindeby-Færgen eller i de smaa Sundbaade mellem Troense og Svendborg, skulde jeg være Skipper – og kørte jeg med Futtoget, skulde jeg være Lokomotivfører, ikke Togfører, for han skulde jo under Billetteringen kravle uden paa Toget i alskens Slud og Snevejr, og det maatte da være et fælt Arbejde – og henne i Smedjen med Hammer og Ambolt og Skruestik og alt Smedens Værktøj vaktes Lysten til Mekanik – kort sagt, der var nok at vælge imellem. Men Søen og Arbejdet med Tovværk og Tjære, det maatte nu alligevel være det mest spændende, og saa blev det altsaa til det. –

Har jeg aldrig fortrudt det? – Jo, naturligvis har jeg det, men inden jeg vidste af det, saa var det bleven forsent til at skifte over til noget andet – og saa kørte den videre. –

Naar jeg nu ser tilbage, maatte jeg jo være et Skarn, om jeg ikke med Taknemmelighed vil erkende, at jeg skal være glad for de svundne Aar, der har givet mig saa meget værdifuldt og paa saa mange Omraader.

Noget af det vigtigste jeg fik med fra mine Forældre var, naar de foreholdt os Børn, at vi ikke vilde faa noget

ud af Livet, hvis vi ikke altid var lydige, gjorde vores Pligt til det yderste, var præcise under alle Forhold og var høflige mod andre. – Med rigtig psykologisk Sans sagde min Far, at alt dette kunde ethvert Fjols efterleve, og at jeg absolut ikke skulde stole paa mine boglige Evner – jeg skulde ikke søge de svimlende Højder, men hellere finde mig til Rette i lavereliggende Luftlag. – Det lyder maaske ikke særlig spidsfindigt i en Tidsalder, hvor alle disse Fordringer kun var en Selvfølge – men alligevel – det var ingen Skade til at blive mindet om dem, og det gjorde – i hvert Fald for mit Vedkommende – sit til, at jeg aldrig glemte disse Formaninger. –

Jeg har aldrig haft svært ved at lyde. – Nu er der nok de, der vil hævde, at den der har let ved at lyde, er en Slavenatur – men ærligt talt, saa har jeg slet ikke Fornemmelsen af at høre til denne Kategori – blandt andet er der jo den Fordel ved at lyde, at man saa bedre nemmer at byde. – Tidligt er det bleven mig en Vane at lyde, og jeg har ingenlunde befundet mig ilde herved.

Vanen er ikke saa ilde endda – et gammelt Ord siger, at „Vanen er det halve Liv", og en kendt Nervelæge karakteriserer den som „et solidt og nyttigt Værktøj" – sikkert en udmærket Vurdering.

I de smukke Omgivelser, hvor jeg groede, fik jeg Evnen til at kunne nyde Naturen, der i al sin Mangfoldighed er saa overvældende og betagende – det gælder ikke alene paa Jordens Overflade, men ogsaa naar jeg senere paa Havene lærte disse at kende, naar Naturkræfterne udløstes i deres gigantiske Vælde – og naar Følgerne af saadanne Hændelser var vel overstaaede, gav det Een noget at tænke over, saa lille man følte sig under den Højestes Styrelse.

Men Livet har ogsaa skænket mig Forstaaelsen af Samarbejdets Betydning for Menneskene i deres daglige Færd under Videreførelse af alt, hvad der er blevet os betroet.

Blandt de utallige Mennesker, som jeg paa min lange Vej er kommet i Forbindelse med, har jeg fundet de prægtigste Typer indenfor alle sociale Klasser og i Besiddelse af de smukkeste Karakteregenskaber, og alene dette fylder Eens Sind under Vurderingen af Verdensaltet. – Naar saa hertil kommer, at det Ansvar, som jeg under min Gerning – ikke mindst til Søs – har maattet bære, altid er bleven mig lettet ved andres Hjælp, som det er sket og med en stor Portion Held i Følget, kan jeg vist roligt sige, at jeg ikke har kunnet ønske mig mere. –

Ja, saa mange vare Ordene – ca. 68.000 – og hermed en venlig Hilsen til Alle, der gider læse dem.

Desværre har jeg i disse mange Aar næsten intet opnoteret, saa mine Erindringer støtter sig væsentligst paa Hukommelsen.

Jeg takker min 91 aarige Søster Fru Caroline Konow, der har kunnet opfriske min Hukommelse vedrørende Barndomsoplevelserne. –

Ligeledes takker jeg Bibliotekar ved Marinens Bibliotek Kommandørkaptajn Henning Kiær, der velvilligst har støttet mig med nøjagtige Tidsangivelser under min sømilitære Løbebane. –

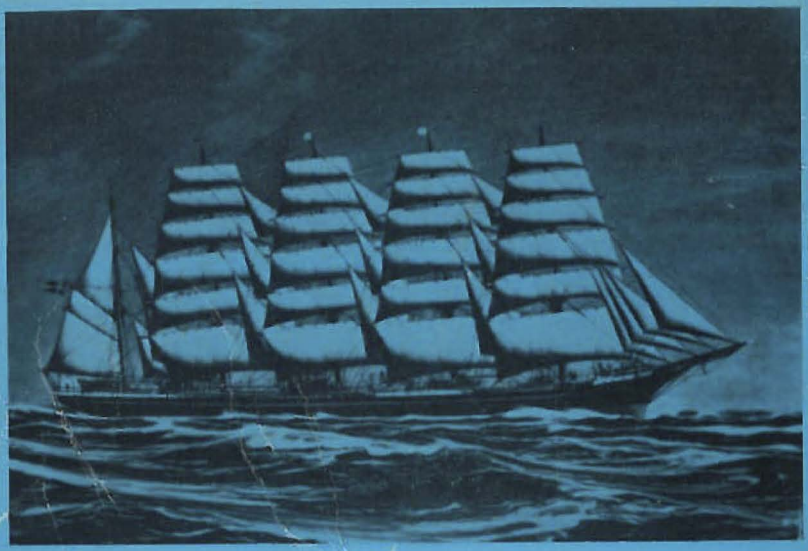

Den berømte søhelt Niels Juels „femgange tipoldebarn", kommandørkaptajn, baron Niels Juel-Brockdorff beretter i denne bog om sit liv, der hvad spænding og omskiftelighed angår ikke står meget tilbage for hans sagnagtige forfaders.

Ved hjælp af en verdenserfaren mands pen og hans skarpe, næsten fotografiske hukommelse får læseren et interessant og kulturhistorisk billede af forhold og personligheder i Danmark og udlandet gennem 3/4 århundrede: fra forfatterens barndom på Tåsinge i slutningen af forrige århundrede, hvor den første interesse og kærlighed til søen grundlagdes, over de mange begivenhedsrige år til søs, først som kadet senere sekondløjtnant, skibsfører og chef for ubådsdivisionen med utallige togter til fremmede lande, og til de sidste års mere rolige tilværelse med forskellige tillidsposter indenfor den maritime verden.

18.-